

Prov. Castell. S. J.

C L.
CLAVDIANI.
POETÆ CELE-
BERRIMI
OPERA.

STVDIOSE' CORRECTA.

*Quorum Catalogum, post eius
vitam ex Petro Crinito
ac Volaterrano re-
peries.*

BRIXIÆ.

Apud Iacobum Turlinum.

Superiorum permissu.

CL. CLAUDIANI

VITA

EX PETRO CRINITO.

CL. Claudianus poeta insignis, Arcady & Theodosii temporibus floruit. Patria fuit Alexandrinus, nobilissima vrbe Egypti. Quidam Florentinum faciunt, parum diligenter observantes veterum commentarios. Auctores Græcis qui Claudiani meminerunt, Alexandrinum appellant: cui sententia idem autor aspiulatur, dum Nilum suū vocat: ut nihil præterea dabitari possit, ei patriam fuisse Alexandriam. Ingenio excellenti fuit, maximeque apto ad carmen componendum: nam & assurgit feliciter, variisque figuris ac sententijs mirifice delectat, ut videatur à natura ipsa instructus ad poeticam facultatem. Verisimile est eum Romæ diu versatum, multasque Italia vrbes peragresse: quod cum alia multa testantur, tū hi versus quos de balneis Aponis composuit. Opera illius satis nota sunt, sed præcipuā laudem iudicio multorum sibi vindicatis carminibus, quibus principes viros sumis laudationibus seu panegyricis extulit. De Raptu Proserpina libros tres scripsit, eosque ad Florentinū misit, veluti monumentū suæ benevolentia atque optimæ voluntatis. Nam cum eo arctissima familiaritate coniunctus vixit. Præterea eiusdē poemata, epistolæ, & epigrammata, in quibus de Nilo, de Phœnice, de Magete, de Crystallo, de balneis Aponis de Torpedine, de Gallicis mulibus, de quibus multis apte & eleganter carmen descripsit. Augustinus, & alij veteres plerimum comendarunt ingenium atque eruditionē Claudiani, referentes illius versus de laude & victoria principis Theodosii contra Eugeniū Gallorū regem: constat enim Theodosium ipsum parva manu contra ingentes barbarorum copias dimicasse, casisque magna ex parte hostibus clarissima victoria potitus, non tam suis auspicijs, quam ope, & presidio oborti tempelstatis, saevientibus ventis contra hostiū acies: quo circa sic Claudianus elegantissime scribit.

Te propter gelidis Aquilo de monte procellis
Obruit aduersas acies, reuoluitaque tela.

4. CLAUDIANI VITA

Vertit in autores, & turbine repulsi hastas,
Omnium dilecte Deo, cui fundit ab antris
Acolus armatas hyemes, cui militat ather,
Et consurati veniunt ad clasica venti.
Idem Claudianus magna veneratione coluit Probiū,
Probinū, & Olibriū viros consulares, Genna-
dium præterea, Honorium, Stiliconem. ac Manliū
Theodorum singulari studio & incredibili diligen-
tia persequitur, testatus officium suum libellis a se
compositis de illorum laudibus. Hæc sunt quæ de
Poeta Claudiano observauimus. De obitu ipsius
nihil apud veteres autores legimus.

EX VOLATERRANO.

CLAVDIANVM poetam Petrarcha dicit fuisse
Florentinum. Sed Possidonius, qui fuit Claudiani
familiaris, dicit Pelusiacum gentis Canopi. Habeo
tamen autores qui originem dicant e Florentia tra-
duxisse. Nam & pater eius mercatura gratia Ca-
nopi profectus, uxori ibi duxit, ex qua genus Clau-
dianum: quod Colutius Pierius memoria patrū no-
strorum scriba Florentinorum epigramate testatur,
quod pñā, uti eius etiā pariter scripta adnotetur.

Ægypto genitum, nona me Florentia ciuem
Legibus agnovit, magnis iam digna poetis.
Infernos raptos cecini, pugnāsque deorum,
Cæsareas laudes n. con Stiliconis honores.
Emicni Theodosij tēporibus. Amicitia Stiliconis
seclatus, in eius laudem & contra Rufinū & Gil-
donem eius amulos scripsit. Christianus fuisse ex eius
scriptis apparere poterat, nisi Augustinus in lib de
Civit. negasset. Adio dilectus Principibus, & Po.
Ro. ut eius sepulcro inscriberent huiusmodi clogiū,
quod ante hos annos Romæ reperit in foro Traia-
ni, ac in domum Pomponij Latī translatus est.

CL. CLAUDIANI V. C. Claudio Claudiano
V. C. Tribuno & Notario, inter cæteras ingen-
tes artem pregloriosissimo poetarum. Licet ad
memorias sempiternam carmina ab eodem,
scripta sufficiant: attamen testimonij gratia ob
iudicij sui fidem DD. NN. Arcadius & Honorius
felicissimi & doctissimi Imperatores Senatū pe-
tente statutam in foro Diui Traiani, erigi, collo-
carique iusserunt,

Εἰν ἐνὶ Ζηργυλαιο νῶον καὶ μῦσαν
Οἰμῆρα
Κλαυδιανον ρῶμῃ καὶ βασιλεῖς
ἔθεσαν.

D E

CLAUDIANO

eiusque Scriptis.

TESTIMONIA:

Iul. Cesar Scaliger Poetices lib. vj.

Maximus poeta Claudianus, solo argu-
mento ignobiliore oppressus, addit de
ingenio quantum deest materia. Felix in
eo calor, cultus non inuisus, temperatum
iudicium pictio candida, numeri non affectati,
acutè dicta multa sine ambitione.

August. de Civit. lib. v. cap. xxxvj.

Vnde & poeta Claudianus quamvis à Christi
nomine alienus, in eius tamen (Theodosij) lau-
dibus dixit:

Omnium dilecte Deo, cui militat ather,
Et consurati veniunt ad clasica venti.

Idem Paulus Oros. lib. vij. cap. xxxvj.

Sidonius Apollinaris.
Non Pelusiaco satus Canopo.
Qui ferruginei toros Tyranni,
Et Musa canit inferos suprema.

Prosper in Chronico Consulari.

OLIBRIO ET PROBINO COSS.
Hoc tempore Claudianus poeta insignis mori-
tur. (Error Prosperi.)

CL. CLAVDIANI OPERVM
INDEX.

De raptu Proserp. lib. 3.
De raptu Proserp. lib. 2.
De raptu Proserp. lib. 2.
De bello Gildonico.
De bello Gildonico.
De Consulat. iii. Honorij.
De Consulat. iii. Honorij.
De Consulat. vi. Honorij.
De Consulat. u. Manij Theodori.
De consulat. Probi & Olibrij.
De laudibus Stiliconis.
De Primo Consulat. Stiliconis.
Lau. Serena Regine.
De Nuptijs Honorij, & Maria.
Fescenina in nuptias Honorij, & Marie Epithalamium Palladij & Celerina.
Gigantomachia.
Ad Hadrianum.
Ad Serenam.
Ad Olybrium.
Ad Probinum.
Ad Gennadium precon-
sulem.
Ad Aeternalem.
Ad Maximianum.
De Phœnice.
De Hystrico.
De Torpedine.
De Mulabus Gallicis.
De Apro & Leone.
De Locustis.

Descriptio armenti.
De Apono.
De Balneis Quintianis.
De Nilo.
Descriptio portus Zari-
nensis.
Descriptio Insule.
De Concha.
De Magnete.
De Crisallo.
De eodem.
In Sirenas.
De Amphionom. & A-
napi piorum fratrum
statuis.
In Spharâ Archimedis.
De Quadrigamariorum.
Fragmentum.
De sene Veronensi.
De paupere amante.
De sepulchro Speciosa.
De Polyasse.
De Cigulo Equi Honorij.
De muneribus Honorij
missis.
De freno, phaleris, &
cingulo equi Honorij a
Serena missis.
De Birro Castores.
In Altheum quastorē.
In Curetium.
In eundem.
In Iacobum Magistrum
Equitum.
In Podagricum.
De Iracundo.
De Theodoro, & Ha-
driano.
Carmina Paschale.
Lau. Christi.
Miracla Christi.

CL

CL. CLAVDIANI

De Raptu Proserpinæ.

IN LIB. I.

AD FLORENTINVM

PRÆFATIO.

I Nuenta secuit primus qui naue profundum,
Et rudibus remis sollicitant aquas:
Qui dubijs ausus committere statibus alium.
Quas natura negat, præbuit arte vias.
Tranquillis primum trepidus se credidit vndis,
Littora securo tramite summa legens:
Mox longos tentare sinus, & linquere terras.
Et leni cœpit pandere vela Notō.
At vbi paullatim præcepit audacia creuit,
Cordaque languentem dedidicere metum:
Iam vagus irripuit pelago, cœlumque secutus
Ægeas hyemes, Ioniasque domat.

LIB. I.

I nferni raptoris equos, afflataque currū
Sidera raptario, caligantesque profundæ
Iunonis thalamos audaci promere cantu
Mens cœgesta iubet. gressus remouere profani.
Iam furor humanos nostro de pectore sentus
Expulsi, & totum spirant præcordia Phœbum.
Iam mihi cernuntur trepidis delubra moueri
Sedibus, & claram dispergere culmina lucem.
Aduentum testata Dei. iam magnus ab imis
Auditur fremitus terris, templumque remugit
Cecropidum, sanctasque faces extollit Eleus.
Angues Triptolemi strident, & squamea curia
Colla leuant arcrica iugis, lapsusque sereno
Frecti roseas tendunt ad carmina cristas.
Ecce procul ternis Hecate variata figuris
Exoritur, lenisque simul procedit Iacchus
Crinati flores edera, quem Parthica velat
Tigris, & auratos in nodum colligit vngues,
Ebria Mœonijs fulcit vestigia thyrsis.

Dij, quibus innumerū vacui famulatur Avernū

A 4

Vulgus

DE RAPTU PROSERP.

Vulgus iners, in opibus quorum donatur anaris
Quidquid in orbe perit, quos Styx linetibus abiecit
Interfusa vadis, & quos fumantia torquens
Æquora vorticibus Phlegethon perlustrat æthelis
Vos mihi sacrarum penetralia pandite rerum,
Et vestri secreta poli, qua lampade ditem
Flexit Amor, quo ducta ferox Proserpina curru
Possedit dotal Chaos, quantasque per oras
Sollicito genitrix errauerit anxio cursu.
Vnde datæ populis fruges, & glande relicta
Cesserit inuentis Dodonia quercus aristis.
Dux Erebi quondam tumidas exarist in iras
Prælia moturus Superis, quod si olus egeret,
Connubijs, sterilesque diu consumeret annos.
Impatiens nescire torum, nullasque mariti
Illecebras, nec dulce patris cognoscere nomen,
Iam quæcumq; latent ferali monstræ Barathro.
In turmas, aciemque ruit, contraq; Tonantem
Coniurans furia, crinitæque fontibus hydrys
Tisiphone quatiens infecto lumine pinum,
Armatus ad castra vocat pallentia Manes.
Pene reluctatis iterum pugnantia rebus
Rupissent elementa fidem, penitusque reuulso
Carcere, laxatis pubes Tirania vinculis,
Vidisset cælestis iubar, rursusque cruentus
Ægeon, positis arcto de corpore nodis,
Obuia centeno vexasset fulmina motu.
Sed Parce veteræ minas, orbique timentes
Ante pedes, soliumque ducis fudere severam
Canitiem, genibusque suas cum supplicæ vultu
Admouere manus, quarum sub ire tene neut
Omnia, quæ seriem factorum pollice ducunt,
Longaque ferratis euoluunt secula penas.
Prima fero Lachesis clamabat talia Regi
Incultas dispersa comas : ô maxime noctis
Arbiter, vmbraarumq; potens, cui nostra laborata
Scamina, qui finem cunctis, & semina præbes,
Nascendique vices alterna morte rependis :
Qui vitam, letumq; regis, nam quidquid vbiq;
Gignit materies, hoc te donante creatur,
Debeturque tibi, certisque ambagibus aui
Rursus corporeo animæ mittuntur in artus.
Ne pete firmatas pacis dissoluere leges,
Quas dedimus, neutiq; colus; neu fœdera frangâ

Ciuili

CLAVDIANI LIB. I.

9

Ciuili conuertere tuba, cur impia tollis
Signa? quid incestis aperis Titanibus auras?
Poste Iouem, dabitur conflux, vix ille pepercit.
Errauitque preces, animumque te languit atrox,
Quamuis indocilis flecti, ceu turbine rauco
Cum grauis armatur Boreas glacieque nivali
Hispidus, & Getica concretus grandine pennas
Bella rupit, pelagus, filius, campisque sonoro
Flamine rapturus; si forte aduersus aenos
Æolus obiecit potes; vanescit inanis
Impetus, & fractæ redeunt in claustra procellæ,
Tunc Maia genitrix, qui feruida dicta reportet,
Imperat accit. Cyllenius affert ales
Soniferam quatiens virgam, rectusque galero,
Ipse rudi fultus folio, nigraque verendus
Maiestate sedet, squalent immantia fœdo
Sceptra sic. sublime caput massissima nubes
Asperat, & dire riget inclementia formæ.
Terrorem dolor augebat, tunc cala celsò
Ore tonat, tremefacta silent dicente Tyranno
Atria : laceratum triplicem compefcuit ingens
Ianitor, & pressò lacrimarum fonte refedit
Cocytus, tæcitusque Acheron obmutuit vudis,
Et Phlegæton tæxæ requierunt murmura ripæ.
Atlantis Tegeæ nepos cum mune profundis
Et Superis nomen, qui fas per lumen vtrumque
Solut habes, geminoq; facis commercia Mundo
I celer, & proscinde Notos, & iussa superbo
Redde Ioui. Tantumne tibi seuissimæ fratrum
In me iuris erit? sic nobis noxia vires
Cum cælo fortuna tulit? num robur, & arma
Perdidimus si rapta dies? an forte lacentes,
Ignauosque putas, quod non Cy clopeia tela
Stringimus, aut vanas tonitru deludimus auras?
Nonne satis visû est, grati quod luminis expers?
Tertia supremæ patior dispendia fortis,
Informeque plagas; cum te lactissimus onet
Signifer, & vario cingant splendore Triones?
Sed thalamos etiam prohibes? Nereia glauco
Nepunum gremio complexetur Amphitrite:
Te consanguineo recipit post fulmina fœstum
Iuno sinu: quid enim narrem Latonia furta?
Quid Cereræ, magnâq; Themidis tibi tâta creâdi
Copia, te felix natorum turba coronat.

A 5

Ast

DE RAPTIV PROSERP.

Ast ego deserta merens inglorius aula
Implacidas nullo solabor pignore curas?
Non adeo toleranda quies, primordia tector
Noctis & horrendæ stagna intermerata paludis,
Si dicto parere negas, patefacta ciebo
Tartara Saturni veteres laxabo catenas.
Obducam tenebris lucem, compage soluta
Fulgidas vmbroso miscetur axis Averno.
Vix ea facis erat, iam nuntius affra tenebat.
Audierat mandata pater, secumque volutat
Diueros ducens animos, quæ rale sequatur
Coniugium, Stygiosque velit pro Sole recessus,
Certa requirenti tandem sententia fedit.

Ætneæ Cereri proles optata virebat
Vnica: nec tribuit sobolem Lucina secunda,
Festaque post primos hæserunt viscera partus,
Insecunda quidem: sed cunctis altior exstat
Matribus, & numeri damnum Proserpina pèstat.
Hæc fouet, hæc sequitur, vitula nò bladius abie
Torua parens; pedibus quæ nondû proterit æna,
Nec noua lunatæ curuauit germina frontis,
Iam vicina toro plenis adoleuerat annis
Virginitas: tenerû iâ pronuba flamma pudorem
Solicitat: mistaque tremat formidine votum.
Personat aula procis, pariter pro virgine certat,
Mars clipeo melior, Phœbus præstantior arcu.
Mars donat Rhodopæ, Phœbus largitur Amyclas,
Et Delon, Clariosque Lares, hinc æmula Iuno,
Hinc poscit Latona nulum, desepitæ vtrumque
Flaua Ceres, raptusq; timens (heu cæca futuri!)
Insidias natam lartous commisit alendam.
Æthera deseruit, viculaque relegat in oras
Ingenio consilia loci. Trinacria quondam
Italæ pars vna fuit: sed Pontus, & æstus
Mutauere situm, rupie confinia Nereus
Victor, & abscessus interluit æquore montes:
Paruâq; cognatas prohibent discrimina terras.
Nunc illam sociâ raptam, tellure trifulcam
Opponit natura mari. caput inde Pachyni
Despicit lonras procerantis rupibus iras.
Hinc latrat Getula Therys, Lilybæaque pulsant
Brachia confurgens; hinc designata teneri
Concurrit obiectum rabies Tyrrhena Pelorum.
In medio scopulis se porrigit Ætneæ perussis:
Ætneæ

CLAVDIANI LIB. I.

Ætneæ Gigâtes numquam tacitura triumphos.
Enceladi bustum, qui sacra membra reuinctus
Spirat in exhaustum flagrantem pectore sulphur,
Et quoties detrebat onus ceruice rebelli
In dextrum, laeuumque latus: tunc insula fundo
Vellitur, & dubiæ nutant cum mœnibus vrbes.
Ætneæ apices solo cognoscere visu,
Non aditu tentare licet: pars cætera frondet
Arboribus: teritur nullo cultore cacumen.
Nunc vomit indigenas nimbos, piceaq; grauatû
Fœdat nube diem: nunc motibus atra scissæ
Terrificis, damnisque suis incendia nutrit,
Sed, quamuis nimio feruens exuberet æstu,
Scit nautibus seruare fidem, pariterque fluuiss
Durefcit glacies tanti secura vaporis,
Arcano defensa gelu, fumoq; fideli,
Lambit contiguas innoxia flamma pruinas.
Quæ scopulis tormèta rotæ: quæ tâta cauernas
Vis glomeret? quo fonte ruat Vulcanius ignis?
Sive quod obicibus discurrrens venus operis,
Offenso per saxa furit rimosa meatu,
Dum scrutatur iter, libertatemque reposcens
Putrida multiuagis populetur statibus antra.
Seu mare sulfurei ductum per viscera montis
Oppressis ignescit aquis, & pondera librat.
Hic vbi seruandum mater fidissimâ pignus
Abdidit ad Phrygijs tendit secura Penates,
Turrig: tamq; pete Cybelen, sinuosa draconum
Memora reges, volucris qui peruia nubila tractu
Signant, & placidis humedant freno venenis.
Frontem crista regit, pinguis maculosa virentes
Terga notæ: rutili squâ mis intermicat aurum.
Nunc spiritus Zephyros tranant: nunc arua volatu
Inferiore fecant: cano roca puluere labens
Sulcatam fœcundat humum, flauescit artilis
Orbita, surgentes condunt vestigia fruges.
Vestit iter comitata seges, iam linquitur Ætne,
Torque decrefcit refugio Trinacria visu.
Heu quoties præfaga mali violauit oborto
Rore genas: quoties oculos ad tecta retorfit.
& Tala voce mouens: Salue gratissimâ tellus,
Quam nos prætulimus coelo tibi gaudia nostrâ
Sanguinis, & caros vteri commendo labores.
Præmia digna manent. nullo parere ligones.

Et nullo rigidi versabere vomeris idu.
Sponte tuus florebit ager cessante iuueno,
Ditior oblatas mirabitur incola messes.
Sic ait, & fulvis serpentibus attigit idem.
Hic sedes augusta deæ, templique colendi
Religiosa fides, densis quam pinus obumbrat
Fronibus, & nulla lucos agitante procella,
Stridula coniferi modulantur carmina rami.
Terribiles intus thyasi, vesanaque misto
Concentu delubra gemunt. vultatibus Ide
Bacchatur, timidas inclinant Gargara silvas,
Postquã visa Ceres, mugitũ tympana frenant
Conticuere chori, Corybas non impulit ensem.
Non buxus, non ara sonant, blandique leones
Summisere iubas, adytis gausa Cybele
Exsilit, & pronas intendit ad oscula turres.
Viderat hæc dudum summa speculatus ab arce
Iuppiter, & Veneri mentis penetralia nudat.
Curarum secreta tibi, Cytherea fatebor.
Candida Tartareo nuptum Proserpina Regi
Iam dudum decreta dari. sic Atropos vrget:
Sic cecinit longæua Themis, nunc matre remota
(Rem peragi tempus) fines inuade Sicanos,
Et Cæcis prolem patulis illudere campis,
Crastina puniceos cum lux detexerit ortus,
Coge tuis armata dolis; quibus vrere cuncta,
Me quoque, sæpe soles cur vltima regna quiescunt?
Nulla sit immunis regio, nullumque sub vmbris
Pedus inaccessum Veneri, iam tristis Erinny
Sentiat ardores. Acheron, Dirique seueri
Ferreæ lasciui mollescant corda fagittis.

Accelerat præcepta Venus, iussuque parentis
Pallas, & inflexo terret quæ Menala cornu,
Addunt se comites: diuino femita gressu
Claruit, augurium qualis laturus in orbem
Præceps sanguineo delabatur igne cometes,
Prodigiale rubens, non illum nauita tutò,
Non impune vident populi: sed crine minaci
Nunciat aut ratibus ventos, aut vrbibus hostes,
Deuenerè locum, Ceteris qua recta nitentur,
Cyclopium firmata manu. stant ardua ferro
Mœnia, serrati postes, immensaque necdũ
Claustra chalybs. nullũ tanto sudore Pyracmò;
Nec Steropes cõstruxit opus: nec talibus vaquã

Spi-

Spirauere notis animæ: nec flumine tanto
Incoctum maduit lassæ ceruicæ metallum.
Atria cingit ebur, trabibus solidatur ænīs
Culmen, & in celsas surgunt electæ columnas.
Ipsa domum tenero mulcens Proserpina cantu
Irrita tæxebat reditura munera matris.
Hic elementorum seriem, sedesque paternas
Insignibatur arcu, veterem qua lege tumultum
Discreuit natura parens, & semina iustis
Discessere locis, quidquid leue fertur in altum:
In medium grauiora cadunt, incanduit æther:
Egit flamma polum: fluxit mare: terra pepedit,
Nec color vnus erat, stellas accendit in auro,
Ostro fundit aquas, attollit littora gemmis,
Filaque menticos subter celantia fluctus
Arte tument; credas illidi cauitibus algam,
Et raucum bibulis inferpere murmur arenis.
Addit quinque plagas: mediâ subtegmine rubro
Obfessam feruore notat. squalebat adustus
Limes, & assiduo striebant stamina Sole.
Vitales vtrunque duas; quas mitis oberrat
Temperies habitanda viris, cum fine supremo
Torpentes traxit geminas. brumæque perenni
Fœdat, & æterno constringit frigore telas.
Nec non, & patui pingit sacraia Disis,
Færale sive sibi manes, nec desuit omen.
Præscia nam subitis maduerunt stetitque ora,
Cœperat & vitreis summo iam margine texti
Oceanum sinuare vadis: sed cardine verso
Sensit adesse Deas, imperfæctumque laborem
Deserit, & nives infecit purpura vultus,
Per liquidas succensa genas, castique pudoris
Illuxere faces. non sic decus ardet eburnum.
Lydia Sydonio, quod femina tinxerit ostro.
Merferat vnda diem, sparso nox humida somno
Languida cæruleis inuexerat otia bigis.
Iamque viam Pluton Siculas molitur ad arcus
Germani monitu, tortos inuicta iugales
Aletho temone ligat, qui pascua mandunt
Cocyti, pratissque Erebi nigrantibus errant.
Stagnat; tranquillæ potantes marcidæ Lethæ,
Ægra soporatis spumant obliuia linguis.
Orpheus crudelè micans, Æthonque fagitta
Ocyor, & Stygij sublimi gloria Nictæus

Ar-

Armenti, Dirisque nota signatus Alastor
Stabant ante fores iuncti, sæuunque fremebant
Crastina venturæ spectantes gaudia prædæ.

CL. CLAUDIANI

De Raptu Proserpinæ.

IN. LIB. II.

AD FLORENTINVM

P R E F A T I O.

OTia sopitis ageret cum cantibus Orpheus,
Neglectumque diu deposuisset opus:
Lugebant crepta sibi solatia Nympha.
Querebant dulces flumina mæsta modos.
Sæua feris natura redit, metuentisque leonem
Implorat citharæ vacca tacentis opem.
Illius & duri fleuere silentia montes,
Siluaque Bistoniam sæpe secuta chelym.
Sed postquam Inachij Alces missus ab Argis
Thracia pacifero contigit arua pede,
Diraque sanguinei venit præsepia Regis,
Et Diomedæo sanguine paui equos.
Tum patriæ festo lætatur tempore vates
Desueta repetit sula canora lyra,
Et resides leni modularis pectine neruos
Pollice festiuo nobile duxit ebur.
Vix auditus erat: veni frenantur, & vndæ.
Pigrior adstrictis torpuit Hebrus aquis.
Porrexit Rhodope sitientes carmina montes,
Excussit gelidas pronior Ossa niues.
Ardua nudato descendit populus Aëno,
Et comitem quercum pinus amica trahit,
Cirrhaïque Dei quamuis despexerit artes,
Orphæus laurus vocibus acta venit.
Securum blandi leporem fouere Molossi,
Vicinumque lupo præbuit agna latus.
Concordes varia ludunt cum cigride damæ,
Mætylam cerui non timuere iuban,

Ille

Ille nouercales stimulos, acutusque canebar
Herculis, & forti monstra subacta manu.
Qui timide matri pressos ostenderit angues,
Incepitufque fero. riserit ore puer.
Te neque Dictæas quatiens mugitibus vrbes
Taurus, non Stygij terruit ira canis:
Non Leo fideos cæli rediturus ad axes,
Non Erymanthei gloria montis aper.
Soluus Amazonios cinctus, Scymphalidas arcu
Appetis: occiduo duels ab orbe greges:
Tegginique ducis numerosos deijcis artus.
Et tories vno victor ab hoste redis.
Non cadere Antæo, non crescere profuit Hydræ:
Non ceruam volucres eri puere pedes.
Cacci flamma perit, rubuit Bæstide Nilus:
Prostratis maduit Nubigenis Pholoe.
Te Libyci stupuere sinus: te maximus Atlas
Horruit, imposito cum premeret polo.
Firmior Herculeæ mundus ceruice pendit:
Lustrant humeros Phœbus, & astra tuos.
Thracius hæc vates, sed tu Tirynthius alter
Florentine mihi. nam mea plestra moues,
Antraque Musarum longo torpente somno
Excusis, & pla cido ducis abore sonos.

I. I. B. I. I.

Impulit Ionios præmissis lumine fluctus
Nodû pura dies tremulis vibravit in vndis
Ardor, & errantes ludunt per cæcula flamæ.
Iamque audax animi, si deque obliça parentis
Fraude Dionæa riguos Proserpina saltus
(Sic Parca voluere) petit. ter cardine versa
Præfaga cecinere fores, ter conscia facti
Flebite terrificis genuit magelibus Aëna.
Nullis illa tamen monstis, nulloque mouetur
Prodigio, comites gressum iunxere sorores.
Prima dolo gaudens, & tanti conscia furti
It Venus, & raptus meritur corde futuros.
Iam durum flexura Chaos, iam Dite subactio,
Iugenti famulos Manes duçura triumpho,
Illi multitudine crinis sinuatur in orbes
Idalia diuisus acu, sudara marito
Fibula, purpureos gemma suspendit amictus,
Candida Parrhasij post hanc Regina Lycæ,
Et Pandionas que cuspidæ protegit arces.

Vire.

Virga virgo tuunt: hæc tristibus aspera bellis:
 Hæc met uenda feris. Tritonia casside fulua
 Celatum Typhona gerit, qui summa peremptus
 Inia parte viget, moriens & parte superstes,
 Hæc hæcque terribili surgens per nubila gyro
 Instat habet siluæ tantum stridentia colla
 Gorgontis obtentu pallæ fulgentis inunbrat.
 At Trivia lenis species, & multus in ore
 Prater erat, Phæbique genas & lumina Phœbi
 Esse putēs, solusque dabat discrimina sexus.
 Brachia nuda nitent: leuibz proiecerat auris
 Indociles errare comas, arcuque remisso
 Otia nervus agit. Pendent post terga sagittæ.
 Crispatur gemino vestis Cortynia cinctu
 Poplite fusa tenus, mœtoque in flamine Delos
 Errat, & aurato trahitur circumflua Ponto.
 Quas inter Cereris proles, nunc gloria matris,
 Mox dolor, æquali tendit per gramina passu.
 Nec mœbris, nec honore minor, poruitq; videri
 Pallas, si clypeum ferret: si spicula, Phœbe.
 Collectæ tereti nodantur iaspide vestes.
 Pæctinis ingenio numquam felicitur arti
 Contigit euentum, nulli sic consona telæ
 Fita, nec in tantum veri duxere figuram.
 Hic Hyperionio Solem de semine nasci
 Fecerat, & pariter Lunam, sed dispare forma
 Auroræ, noctisque duces, cunabula Tethys
 Præbet, & infantes gremio solatur anhelos,
 Cœruleusque sinus roseis radiatur alumnis.
 Inualidum dextro porta: Titana lacerto
 Non dum luce grauem, nec pubescentibus altè
 Crissatum radijs, primo clementior æuo
 Pingitur, & tenerum vagiue despicit ignem.
 Læua parte soror vitrei libamina potat
 Vberis, & paruo signantur tempora cornu.
 Tali luxuriat cultu, comitantur euntem
 Naiades, & socia stipant virgine corona,
 Quæ fontes Crimnissæ tuos, & saxa rotantem
 Pantagiam, nomenque Gelan qui præbuit vrbi,
 Cœcelebratæ: quas pigra vado Camarina palustri,
 Quas Arethusei latices, quas advena nutrit
 Aiphæus, Cyane totum supereminet agmen.
 Quas Amazonidum Pelicis exultat aduncis
 Pulchra cohors, quoties Arctio populata virago
 Hip.

Hippolyte niueas ducit post prælia turmas,
 Seu flauos strauere Gecas, seu fortè rigentem
 Thermooontica Tanaim fregere securi,
 Aut quales referunt Baccho solemnia Nymphæ
 Mæonia, quas Hermus alit, ipsasque paternas
 Percurrunt auro grauidas, lætatur in antro
 Amnis, & vndantem declinat prodigus vnam.
 Viderat herbosa sacrum de vertice vulgus
 Ætna parens florum, curuq; in valle sedentem
 Compellat Zephyrum: pater ô gratissime veris,
 Qui mea lasciuo regnas per prata volatu
 Semper, & assiduus irroras flatibus annum.
 Respice Nympharum cœtus, & celsa Tonantis
 Germina, per nostros dignantia ludere campos,
 Nunc adfils, faucesq; precor: nunc omnia factu
 Pubescant virgulta velis, vt fertilis Hybla
 Inuideat, vincique suos non abnuat hortos,
 Quidquid thuriferis spirat Panchæa siluis.
 Quidquid odoratus longè blanditur Hydæpes
 Quidquid ab extremis ales longæua colonis
 Colligit, oprati referens exordia sacri,
 In venas disperge meas, & flamine largo,
 Rura foue, vt mereat diuino pollice carpi,
 Et nostris cupiant ornari Numina fertis.
 Dixerat: ille nouo m'idantes nectare pennas
 Concurrit, & glebas fecundo rore maritat.
 Quæq; volat, vern? sequitur color: ônis in herbas
 Turget humus, medioq; patent conuexa sereno:
 Sanguineo splendore rosas, vaccinia nigro
 Induit, & dulci violas ferrugine pingit.
 Parthica quæ tantis variantur cingula gemmis
 Regales iunctura sinus? quæ vellera tantum
 Dictibus Assyriæ spumis fuscantur aeni?
 Non tales volucer pandit Iunoniis alas:
 Nec sic innumeros arcu mutante colores
 Incipiens redimitur hiems, cum tramite flexo
 Semita discretis interuiret humida nimbus.
 Forma loci superat flores: curuata tumore
 Paruo plantities, & mollibus edita cliuis
 Creuerat in collem niueo de pumice fontes
 Roscida mobilibus lambebant gramina riuus,
 Siluaque torrentes ramorum frigore Soles
 Téperat, & medio brumam sibi vindicat æstu,
 Aptæ fretis abies, bellis accommoda cornus,
 Quer.

Quereus amica Ioui, tumulos rectura compressus,
Illex plena fauis, venturi præscia laurus.
Fluctuat hic denso crispata cacumine buxus.
Hic ederae serpit. hic pampinus induit vltimos.
Haud procul inde lacus (Pergum dixere Sicani)
Panditur, & nemori frondoso margine cinctus
Vicinis pallescit aquis, admittit in altum
Cernentes oculos, & lætè peruius humor
Ducit inoffensus liquido sub gurgite visus,
Imaque perspicui proclit secreta profundus.

Huc elapsa cohors gaudet per florea rura,
Horrtur Cytherea legant. nunc ite sorores
Dum matutinis præsudat Solibus aer:
Dum meus humectat flauentes Lucifer agros,
Roranti prouectus equo. sic fata doloris
Carpit signa sui, varium tum cætera saltus
Inuasere cohors. credas examina fundi
Hybleum raptura thymum, cum cerea reges
Cæstra mouent, sagitte caua demissus ab aluo
Mellifer electis exercitus obstrept herbis.
Pratorum spoliatur honos: hæc lilla fuscis
Intexit violis: hanc mollis amaracus ornat:
Hæc graditur stellata rosas: hæc alba ligustris,
Te quoque, flebilibus mærens, hyacinthe, figuris,
Narcissumque; metunt, nunc inclita germina veris,
Præstantes olim pueros, tu natus Amyclis:
Hunc Helicon genuit: te disci perculit error:
Hunc fontis decipit amor te fronte reuusa
Delius, hunc fracta Cephisia arundine luget.
Æstuat ante alias audio feruore legendi
Frugifera spes vna Deæ, nunc vimine textos
Ridentem calathos folijs agrestibus implet:
Nunc sociat flores, seseque ignara coronat
Augurium fatae tibi cori quippe ipsa tubarum,
Armorumque potens, dextram qua fortia turbat
Agmina, qua stabiles porcas, & mœnia vellit,
Iam leuibz laxat studijs, hastamque reponit,
Insolitisque docet galeam miscere fertis.
Ferratus læsciuit apex, horrorque recessit
Martius, & crisiæ placato fulgure vernant.
Nec, quæ Parthenium canibus scrutatur odoris
Aspernata choros, libertatem que comarum
Insecta voluit tandem frenare corona.

Talia virgineo passim dam more geruntur,
Ecce

Ecce repens mugire fragor, confingere turres,
Pronaque vibratis radicibus oppida verti.
Causa latet. dubios agnouit sola tumultus
Diua Paphi, mistoque metu perterrita gaudet,
Iamque per anfractus animarum Rector opaco.
Sub terris quærebat iter, grauiibusq; gementem
Enceladum calcabat equis. immania findunt
Membra rote, pressaque Gigas ceruicè laborat
Sicaniam cum Dite ferens, tentaque moueri
Debilis, & fessis serpentibus impedit axem.
Fumida sulfureo prælabitur orbita dorso.
Ac velut occultus securum proclit in hostem
Miles, & effossi subter fundamina campi
Transiluit elusus arcano limite muros,
Turbaque deceptas vitæ erumpit in arces,
Terrigenas imitata viros: sic tertius hæres,
Saturni tenebrosa vagis rimatur habenis
Deuia, firerum cupiens exire sub orbem.
Ianua nulla patet. prohibebant vndique iupes
Opposita, duraque Deum compage tenebant.
Non tulit ille moras, indignatusque trabali
Saxa ferit sceptris. Sculæ sonuere cauernæ,
Turbatur Liparis, stupuit fornace relicta
Mulciber, & trepidus deiecit fulmina Cyclops
Audire & si quem glacies Alpina coaceret,
Et qui te latis nondum præcincte trophæis
Tibri narat. missamque Pado qui remigat alium.
Sic cum Thestaliæ scopulis inclusa teneret
Peneo stagnante palus, & merfa negaret
Arua coli, tristida Neprunus cuspidè montes
Impulit aduersos. tum forti saucius icu
Dissiluit gelido vertex Olympei Olympo.
Carceribus laxantur aquæ, fractoque meatu
Redduntur sinuique mari, tellusque colonis.
Postquam victa manu duos Trinacria nexus
Soluit, & immenso læce discessit hiatus.
Apparet subitus celo timor, astra viarum
Mutauere fidem, vetito se proluit Arctos
Æquore, præcipit pigrum formido Booten
Horruit Orion. auditu palluit Atlas
Hinnit rutilos obscurat anhelitus axes
Discolor, & longa solitos caligine passi
Terruit orbis equos. pressis hætere lupatis
Attoniti meliore polo. rursusque verendum

In Chaos obliquo certant timore reuerti.
 Mox ubi pulfaco fenferunt verbera tergo,
 Et sole in didicere pari: torrentius amae
 Hiberno, tortaque ruunt perniciis halia.
 Quantum non facili Parthi, non impetus Austri,
 Non deus sollicita mentis discurret acumen.
 Sanguine frena calent: corrumpit spiritus auras
 Leticia: infectæ spumis discurret arenæ.
 Diffugiunt Nymphæ: rapitur Proserpina curru,
 Imploratque Deas. iam Gorgonis ora reuelat
 Pallas, & intento festinat Delia cornu,
 Nec patrio cedunt. stimulat communis in arma
 Virginitas, crimenque feri raptoris acerbat.
 Ille velut stabuli decus, armentique iuuenca
 Cum Leo possedit, nudataque pectora fodit
 Vnguibz, & rabiem totos exegit in armos.
 Stat crassa turpis sanie, nodosque iubarum
 Excutit, & viles pastorum despiciat iras.
 Ignavi domitor mundi, teterime fratrum,
 Pallas, ait, quæ te stimulis, facibusque profanas
 Eumenides mouere? tua cur sede relicta
 Audes Tartareis mundum incestare quadrigis?
 Sunt tibi deformes Diræ, sunt altera Lethes
 Flumina: sunt tristes Furæ te coniuge dignæ.
 Fratrî lingue domos: alienam desere forem;
 Nocte tua contentus abi, quid viua sepulchris
 Admissæ, nostrû quid proteris aduena mundû?
 Talia vociferans audios transire minaci
 Cornipedes vibrone ferit, clipseique retardat
 Obice, Gorgoneisque premeis assibilat hydriæ,
 Prætentasque aperit cristas: libratur in ictum
 Fraxinus, & nigros illuminat obuia currus.
 Missaq; penè foret, ni tuppiter æthere summo
 Pacificas rubri torfisset, fulminis alas.
 Confessus focerum, nimbis Hymenæus huius
 Innotat, & testes firmat connubia famæ.
 Inuitæ cessere Deæ. compessuit arcum
 Cum gemitu, talefque dedit Latonia voces.
 Sis memior, o longumq; vale, reuerentia patris
 Obstitit auxilio, nec nos defendere contra
 Possumus, imperio vincî maiore fatemur.
 In te coniurat genitor, populoque silenti
 Traderis heu, cupiditas non adspicitur sorores,
 Æqualesque choros, quæ te fortuna supernis

Ab.

Abstulit, & tanto damnauit sidera luctu?
 Iam neque Parchenijs innectere recta iustis,
 Nec pharetram gestare liber, securus ubique
 Spumet aper, scuique fremant impunè leones,
 Te iuga Taygeti, posito te Manala flebunt
 Venatu, moestoque diu lugebere Cynrhe.
 Delphica quin etiam fratris delubra tacebunt.
 Interea volucris fertur Proserpina curru
 Casariem diffusa Noto, planctusque lacertos
 Verberat & questus ad nubila fundit inanes.
 Cur non torristi manibus fabricata Cyclopum
 In nos tela pater? sic me crudelibus Vmbis
 Tradere, sic toto placuit depellere mundo?
 Nullane te flectit pietas? nihilumne paternæ
 Mæcis inest? tantas quo crimine mouimus iras?
 Non ego, cum rapido scuiret Phlegra tumultu.
 Signa Deis aduersa tuli. non robore nostro
 Ossa pruinofum vexit glacialis Olympum.
 Quod conata nefas, aut culius conscia culpæ.
 Exul ad immanes Erebi detrudor hiatus?
 O fortunatas, alij quascumque tulere
 Raptores! saltem communi Sole fruuntur:
 Sed mihi virginitas pariter, cœlumque negatur,
 Eripitur cum sole pudor, terrique relicti
 Infelix Seygio ducor captiua Tyranno,
 O male dilecti flores, despectaque matris
 Consilia! o Veneris deprente ferus artes!
 Mater id, seu tu Phrygijs in vallibus Ida
 Mygdon, o buxus circumsonat horrida cantu,
 Seu tu sanguineis vluantia Dindyma Gallis
 Incolis, & stridos Curæum respicias enses,
 Exitio succurre meo: compesce furentem:
 Comprime feræ torui prædonis habenas.
 Talibus ille ferox dictis, fletuque decoro
 Vincitur, o primi suspiria sentit amoris.
 Tunc ferrugineo lacrimas detergit amictu,
 Et placida moestum solatur voce dolorem;
 Desine funestis animum, Proserpina curis.
 Et vano vexare metu, maiora dabuntur
 Sceptra, nec indigni redas patiere mariti.
 Ille ego Saturni proles, cui machina rerum
 Seruit, & immensum tendit per inane potestas;
 Amissum ne crede diem. sunt altera nobis
 Sidera: sunt orbis alij, luminæque videlicet.

Pursig

Purior, Elysioque magis mirabere campos.
Cultoresque pios. illic pretiosior ætas
Aurea progenies habitata, semperque tenemus,
Quod superi meruerit semel, nec mollia desunt
Præta tibi, Zephyris illic melioribus alant
Perpetui flores, quos nec tua protulit Æta,
Est etiam lucis arbor præduces Auerni
Fulgentes viridi ramos curuata metallo.
Hæc tibi sacra datur, fortunatumque tenebris
Autumnum, & fuluis fempiternum ditabere pomis.
Parua loquor, quiddam liquidus cõplectitur aer,
Quiddam alit tellus, quiddam maris equora verrit
Quod fluij volunt, quod nutrire paludes,
Cuncta tuis pariter cedent animalia regnis
Lunari subicæa globo, qui septimus auras
Ambit, & æternis mortalia separat astris.
Sub tua purpurei ventient vestigia Reges
Deposito iuxta, turba cum paupere mixti,
Omnia mors æquat. tu damnata nocentes:
Tu requiem latuæ pijs: te iudice fontes
Improbæ cogent, & vitæ commissa ferari.
Accipe Lethæa famulas cum gurgite Parcas.
Sic fatum quodcunque velis, hæc facis onantes
Exhortatur equos, & Tænara mittit intrat.
Cõuenient animæ, quantas truculentior Ausfer
Decutit arboribus frondes, aut nubibus imbres
Colligit, aut frangit fluctus, aut torquet arenas,
Cunctaque præcipiti stipantur Tartara cursu
Insignem viscerum, mox ipse serenus
Ingredditur, facili passus mollescere risu.
Dissimilisque sui, dominis intrantibus ingens
Aturgit Phlegæthon, flagrantibus hispida riuus
Barba madet, torquosque fluunt incendia vultu,
Occurrunt propere læta de plebe ministri.
Pars alios reuocant currus, plebsque solutus
Vertunt emeritis ad pascua nota iugales.
Pars aula tenent, alii prætexere ramis
Limina, & in thalamis cultas extollere vestes,
Regnam casto cinxerunt agmine matres
Elysia, tenerosque leuant sermone dolores.
Et sparsos religant crines, & vulcibus addunt
Flammae sollicitum præuolant pudorem,
Passida lætatur regio, genefque sepulcra
Luxuriant, epulique vacant genialibus Vmbra,
Grata

Grata coronati peragunt conuiuia Manes.
Rumpunt insoliti tenebrosa silentia cantus.
Sedantur gemitus Erebi, se sponte relaxat
Squalor, & æternam patitur rarefere noctem:
Vna nec incertæ versat Minioa sortes,
Verbera nulla sonant, nulloque fremientia luctu
Impia dilatis respirant Tartara pennis.
Non rota suspensum præceps Ixiona torquet:
Non aqua Tantalici subducat inuidia labris,
Solutur Ixion, inuenit Tantalus vndas,
Et Tyti tandem spatiosos erigit artus:
Squalentisque nouem detexit iugera campi.
Tantus erat: lacerisque piger sulcator opaci
Inuitus trahitur læso de pectore vultur,
Abreptasque dolet iam non sibi crescere fibras,
Obliuisceretur scelus, formidatque furoris
Eumenides cratera parant, & vina feroci
Crine bibunt, flexisque; minis iam lene canentes,
Extendunt focios ad pocula plena cerastas,
Ac festas alio succendunt lumine tædas.
Tunc & pestiferi pacatum limen Auerni
Innocue transistis aues, statumque repressit
Amictum, tacuit fixo torrente vorago.
Tunc Acheron hæos mutato gurgite fontes
Lacte nouo tumuisse ferunt, edensque virentem
Cocyton dulci perhene stagnasse Lyæo.
Scamina non rupit Lachesis, nec turbida sacris
Obstrepitant læmæa choris: mors nulla vagatur
In terris, nulla que rogam planxere parentes.
Nauica non moritur fluctu, non cuspidæ miles.
Oppida funerei pollent immunia lethi.
Impexorque senex velauit arundine crines
Porcitor, & vacuos egit cum carmine remos.
Iam suus inferno processerat Hesperus orbi,
Ducitur in thalamum virgo, stat pronuba iuxta
Stellantes Nox picta sinus, tangensque cubile
Omnia perpetuo genialia fœdere sanxit,
Exsultant cum voce pij, Ditiisque; sub aula
Talita peruigili dicunt exordia plausu.
Nostra parens Iuno, tu quoque germane Tonantis,
Et gener, vnamini consordia ducite somni,
Mutuæque æternis innectite colla lacertis.
Iam felix oritur proles: iam læta futuro
Exspectat natura Deos, noua numina rebus
Adante, & optatos Cereri proferte nepotes,

I Vppiter interea cinctâ Thaumantida nimbis
Ire iubet, totoque Deos arcessere mundo.
Illa colorato Zephyris illapsa volatu
Numina conclamat pelagi, Nymphasq; morâtes
Increpat, & fluuios humentibus euocat antris.
Ancipites, trepidique ruunt, quæ canisâ quietos
Excierit, tanto quæ res agitando tumultu.
Vt paruit stellata domus, confidere iussi.
Nec confusus honor. Cælestibus ordine sedes
Prima datur: tractum proceres tenere secundâ
Æquorei, placidus Nereus, & lucida Phorci
Cahices: Glaucum series extrema biforsem
Accipit, & certo mansurum Prothea vultu.
Nec non & senibus fluuii concessa sedendi
Gloria, plebeio stat cætera more luuenti
Mille amnes. liquidis incumbunt patribus vâæ
Naiades, & taciti mirantur sidera Fauni.
Tâ grauis ex alto Genitor sic orsus Olympo est:
Adduxere meas iterum mortalia curas
Iam pridem neglecta mihi, Saturnia postquam
Ota, & ignauis senium cognouimus æui,
Sopitosque diu populos torpore paterno
Solicite placuit stimulis impellere vitæ,
Incultis ne sponte feges grandesceret aruis,
Vndaret neu silua fauis, neu vina tumerent
Fontibus, & totæ fremerent in pocula ripæ.
Haud equidè inuideo (nec eni luescere fas est.
Vel nocuisse Deos) sed quod diffusor honesti
Luxus, & humanas obliuor copia mentes,
Prouocet vt segnes animos, rerumque remotas
Ingeniosa vias paulatim exploret egestas.
Vsq; artes pariat solertia, nutriti vltus.
Nunc mihi cum magnis instat Natura querelis
Humanum releuare genus, durumq; Tyrannum,
Immi-

Immireque vocat, regnatque secula parri
Conemorat, parcumq; louem se diante clamat.
Cur campos horrere ncu, dumisq; repleti
Rura velim, & nullis exornem fructibus annû?
Se iam, quæ genitrix mortalibus ante fuisset,
In dire subito mores transilide noueræ.
Quid nentem traxisse polo, quid profuit altum
Erexisse caput, pecudum si more pererrant
Aui, si fragunt communia pabula glandes?
Hæcine vita iuuat siluestribus abdita iussis
Indifferetis feris? ales cum sæpe parentis
Pentulerim questus, tandem clementior orbi,
Chaonio statui gentes auertere victu.
Atque idè Cererem, quæ nunc ignara malorum
Verberat Idæos tota cum matre leones,
Per mare, per terras auido discurrere ludu
Decreeum, donec nata lætara repertæ
Indicio tribuat fruges, cursumq; feratur
Nubibus, ignoras populis sparsurus aristas,
Et iuga carulei subeant Actææ dracones.
Quod si quis Cereri raptorem prodere Diuum
Audeat, inperij molem, pacemque profundam
Obestor rerum, natus licet ille, tororæ,
Vel coniux fuerit, natarumq; agminis vna,
Se licet illa meo concepam veritæ tactæ,
Sentiet iratam procul ægida, sentiet idum
Pulminis, & genitum diuina forte pignus
Opæbitque mori, tunc vulnere languidus ipsi
Tradetur genero, pallidus prociata regna,
Et sciet an propriæ confprensæ Tauraræ caussæ.
Hoc sanctum, mansura fluant hic ordine fata.
Dixit, & horrendo concussit sidera motu.
At procul armifoni Cererem sub rupibus antri
Securam, placidamque diu, iam certa peractâ
Terrebant simulacra mali, noctesque timorena
Ingeminant, omniq; perit Proserpina somno.
Namque modo immixtis inuadi viscera telis,
Nunc sibi mutatas horret nigrescere vestes,
Nunc steriles medijs frondere Penatibus oras.
Stabat præterea ludo dilectorum omni
Laurus, virgineos olim quæ fronde pudica
Vmbrauit thalamos, hanc ima stirpe resciam
Vidit, & incompitos fœdari puluere ramos,
Querentique nefas Dryades dixere gementes,

Tartarea furias debellauisse bipenni.
Sed tunc ipsa sui, iam non ambagibus vllis,
Nuntia materno facies inferta sopori.
Namque videbatur tenebroso obiecta recessu
Carceris, & sœuis Proserpina vincta catenis.
Non qualem Siculis olim mandauerat aruis,
Nec qualem roseis nuper conuallibus Ætne
Sussæere Deæ. squalebat pulchrior auro
Cæcæ, & nox oculorum infecerat ignes.
Exhaustusque gelu pallor rubor. ille superbi
Flammeus oris honos, non cessura pruinis
Membra colorantur picei caligine regni.
Ergo hanc vt dubio vix tædem agnosceret vultu
Eualuit: cuius tot pœnæ criminis? inquit.
Vnde hæc informis macies? cui tanta potestas
In me scuitæ est? rigidi cur vincula ferri,
Vix aptanda feris, molles meruere lacerti?
Tu mea tu proles? an vana fallimur vmbra?

Ille refert: Heu dira parens, natæque perçptæ
Immemor! heu fuluas animo trāgressa Jægas.
Tantane te nostri tenere obliuia? tantum
Vnica despicias? certe Proserpina nomen
Dulce tibi, tali quæ nunc, vt cernis hiatu
Supplicij inclusa feror. tu sœua choros
Indulges, Phrygiæque; etiamnū interstrepis vrbes
Quod si non omnem pepulisti pœore matrem,
Si tu sancta Ceres, & te non Caspia tigris
Edidit: his oro miseram defende catenis,
Inque superna refer, prohibent si fata reuerti;
Vel saltem visura veni, sic fata; & trementes
Tendere conatur palmas, vis improba ferri
Impedit, & motæ somnum excussit catenæ.
Obtrigue visis, gauder non vera fuisse,
Complexu caruisse dolet, penetratilibus amens
Profluit, & tali compellat voce Cybellen.
Iam non vterius Phrygia tellure morabor
Sanctæ parens. reuocat tandem custodia carli
Pignoris, & cunctis obiecti fraudibus anni.
Nō mihi Cycloppum quamuis exstructa caminis
Culmina fida satis, timeo, nē fama latebras
Prodiderit, leuiusque meum Trinacria celet
Depositum, terret nimium vulgata locorum
Nobilitas. alijs sedes ob scurior oris

Exquirēda mihi, gemitu, flammisque propinquis
Ence.

Enceladi, nequeunt vmbacula nostra taceri.
Somnia quinetiam varijs infausa figuris
Sæpe movent, nullusque dies non triste minatur
Augurium, quoties flauentia festa comarum
Spote cadūt! quoties exsūdāt ab vbre sanguis!
Larga vel inuito prorumpunt flumina vultu,
Iniussæque manus mirantia pectora tundunt!
Si buxos inflare velim, ferale gemiscunt: (dūt)
Tympana si quatā, planctū mihi tympana red-
Ah vereor, ne quid portendant omnia veri!
Heu longæ nocere moræ! procul irrita venti
Dicta ferant. subicit Cybele. non tanta Tonāti
Segnities, vt non pro pignore fulmina mittat,
I tamen, & nullo turbata reuere casu.

Hæc vbi digreditur tēplis: sed nulla ruenti
Mobilitas, cardos queritur non ire iugales,
Immeritasque mouens alterno verberare pinnas
Sicaniam quatit, cū nec dum adfenderit idam.
Cuncta pauet, speratque nihil, sic æstuat ales,
Quæ teneros humili focus commiserit orno
Allatura cibos, & plurima cogitat absens:
Ne gracilem ventus discusserit arbore nidum:
Nē furtim pateant homini, neu præda colubris.
Vt domus excubij incustodita remotis,
Et resupinati neglecto cardine postes,
Flebilis & tacita species apparuit aula
Non expectato respectu cladis, amictus
Conscidit, & fractas cum crine auellit aristas.
Hæc ferunt lacrimæ: nec vox, aut spiritus oris
Reddunt, atq; inuis vibrat tremor ossa medullis.
Succidui titubant gressus, foribusque reclusis,
Dum vacuas sedes, & desolata pererrat
Atria, semirutas confuso flamine telas,
Atque interceptas agnoscit pœnitis artes.
Diuinus perit ille labor, spatiumque relicūm
Audax sacrilego supplebat aranea textu.
Nec desistit, plangitque; malum tamen oscula telæ
Figit, & abrupit mutas in fila querelas,
Attritosque manu radios, proiectaque pensa
Cunctaque virgineo sparsa oblectamina lu do,
Ceu natam prestat gremio, casumque cubile,
Desertoque toros, & sicubi sederat olim,
Perlegit. attonitus stabulo ceu pastor inani,
Cui pecus, aut rabies Phœnorum inopina leonæ,

Aur. populiatrices infestare carcerum.
 Stans at ille redit, vastataeque passua iustrans
 Non responsuros ciet, imploratque iuuenos.
 Atque ibi secreta tectorum in parte iacemem
 Adspicit Eledram, natæ quæ sedula nutrit,
 Oceanis priscas inter notissima Nymphas.
 Par Cereri pietas, hæc post cunabula dulci
 Ferre sinu, summoque Ioui deducere parvam
 Sineuerat, & genibus ludentem apare paternis.
 Hæc comes, hæc cussos, hæc proxima mater ha-
 tu laceras effusa comas, & pulvere cano (berit.
 Sordida, siceræ raptus lugebat alumna.
 Hanc aggressa Ceres, postquam suspiria tadem
 Laxauit, frenosq; dolor quod ærernimus inquit,
 Excidium? cui præda feror? regnare maritus?
 An cælum Titanes habent? quæ talia uiuo
 Ausa Tonante manus rupit? ne Typhoeia ceruix
 Inarimen? fractane iugi compage Vesui
 Alcyoneus per flagna pedes Tyrrhena curret?
 An vicina mihi quassatis faucibus Aëta
 Protulit Enceladum? nostris an forte Penares
 Appetitæ centum Briareia turba lacertis?
 Heu, ubi nunc est nata mihi? quo mille ministræ?
 Quo Cyane? volucres quæ vis Sirenas abegit?
 Hæcine vestra fides? nec fas aliena tueri
 Pignora? contremuit nutritrix, marisque timori
 Cessit, & aspectus miseræ non ferre parentis
 Empum morte velit, longumq; immota moratur
 Auctorem dubium, certumq; expromere fumus.
 Vix tamen hæc acies vicinam vesana Gigantum
 Hanc dedit cladem. leuius cõmunia tangunt;
 Sed Diux, multoq; minus, quod rare, sorores
 In nostras nimum coniuuare ruinas.
 Infidias Superum, cognataque vulnera cernis
 Inuidiæ. Phlegra nobis incensio aether.
 Florebat tranquilla domus, nec limina virgo
 Languere, nec virides audebat visere salus
 Præceptis obstricta tuis, tela labor illi,
 Sirenes requies, sermonum gratia necum,
 Mecum somnus erat, castique peracria ludi.
 Cũ subito (dubii quoniam monstrante tenebras
 Praetulerit) Cytheræ venit, suspensa que nobis
 Ne forer, hinc Phæbe comites, hic Pallada iuixit;
 Prociurus effuso lætam se fingere risu,

Nec semel amplecti, nomenque iterare sororis.
 Et dura de matre queri, quæ tale recessu
 Maluerit dampnare decus. veritatemque Dearum
 Colloquio patriis procul amandauerit Astris,
 Nostra rudis gaudere malis, & necesse laço
 Instaurare dapes; nunc arma, habitumq; Dianæ
 Induitur, digitisq; attentat mollibus æreum
 Nunc crinita iubis galeam laudante Miuera
 Implet, & ingentem clipeum gestare laborat.
 Prima Venus campos, Bræneque rura maligno
 Ingerit affatu, vicinos callida flores
 Ingeminat, meritumq; loci velut infestis querit,
 Nec credit, quod bruma rosas innoxia seruet,
 Quod gelidi rubeant alieno gramine menses,
 Verna nec iratum timeant virgulta Boeën.
 Dum loca miratur, studio dum flagrat eundem
 Persuadet teneris, heu, lubrica moribus ætas!
 Quos ego nequidquã planctus, quas irrita fudi
 Ore preces? ruit illa tamen consilia sororum
 Præsidio famula longo post ordine Nymphæ.
 Itur in æterno vestitos gramine campos,
 Et prima sub luce legunt, cum rore serenus
 Alger ager, sparsosque bibine violarum succos,
 Sed postquam medio sol altior addidit orbe,
 Ecce possum nox alta rapit, tremefacta agnunt
 Insula cornipedum strepitum, pulsuque rotarum.
 Nosse nec aurigam liquit: seu morifer ille
 Seu mors ipsa fuit. liuor permansit in herbis,
 Desciunt riuus. squalent rubigine prætæ,
 Et nihil afflarum viuunt, pallere lignifra,
 Expirare rosas, decrescere lilia vidi.
 Ve rauco reduces tractu detorsit habenas.
 Nox sua prosequitur currum; lux reddidit orbi,
 Persephone nulla est, voto redire peracto
 Nec mansere Deæ, medijs inuenimus aruis
 Examinem Cyane, ceruix redimita iacebat,
 Et caligantes marcebant fronte coronæ.
 Aggredimur subito, casusq; scitanus heriles,
 (Nā propior cladi steterat) quis vultus equester?
 Quis regæ? illa nihil tacto sed lapsa veneno
 Soluitur in laciem. subrepit crinibus humor
 Liquitur, in roremque pedes, & brachia manâs
 Nostræ; mox lambit vestigia perspicuus fons,
 Discedunt aliæ rapidis Acheloidæe alis

Sublatæ Siculi latus obfcedere Peiori,
Accenſæque malo iam non impune canoras
In peſtem vertere lyras, vox blanda carinas
Alligat, auditio frenantur carmine remi.
Sola domi luſtu ſenium tractura relinquo.

Hæret adhuc ſuſpēſa Ceres, & ſingula demēs,
Ceu nodū trāſaſta timer: mox lumina torquens
Vultu ad Calicolas furioſo peſtore fertur.
Arduus Hyrcana quatitur ſic matre Niphates,
Cuius Achæmenio Regi ludibria natos
Auexit tremebundus eques, fremit illa marito
Mobilior Zephyro, totamque virentibus iram
Diſpergit maculis, iam iamque haufura pro fundo
Ore virum, vitreæ tardatur imagine formæ.
Haud aliter toto generis bacchatur Olympo,
Reddite vociferās, non me vagus edidit annis:
Non Dryadum de plebe ſumus, turrita Cybelle
Me quoque Saturno genuit: quo iura Deorum,
Quo legis cecidere poli? quid viuere recte
Proderit? en audeſ notæ Cythereæ pudoris
Oſtentare ſuos poſt Lemnia vincula vultus.
Hos animos bonus ille ſopor, caſtumque cubile
Præbuit amplexus hoc promeruere pudici?
Nec mirum, ſi turpe nihil poſt talia dicit.
Quid vos expertes thalami? tantumne relictus
Virginicatis honos? tantum mutata voluntas?
Iam Veneri, & ſocijs iunctæ raptoribus itis?
O templis Scythiæ, atque hominē ſcrientibus aris
Vtraque digna colli. tanti quæ cauſa furoris?
Quam mea vel dicto tenui Proſerpina læſit?
ſcilicet hæc caris pepulit te, Delia, filiis:
Aut tibi com miſſas rapuit, Tritonia, pugnas.
An grauis alloquo? veſtros an forſe precebat
Importuna choros? atqui Trinacria longe,
Eſſet ne vobis oneri, deſerta colebat.
Quid latuiſſe iuuat? rabiem liuoris acerbī
Nulla poteſt placare dies: his increpat omnes
Vocibus, aſt illa (prohibet reuerentia patris)
Aut reticent: aut noſſe negant, reſponſaque matris
Dāt lacrimas, quid agat? rursus ſe victa remittit,
Inque humiles demiffa preces, Ignofcite, ſi quid
Incurrit pietas? ſi quid flagrantius ædum eſt
Quid deuit miſera ſupplex, miſerandaque veſtris
Aduoluoſ genibus, liceat cognofcere ſortem.

Hoc

Hoc tantum liceat; certos habuiſſe dolores.
Scire peto quæ forma mali: quantumque; dedidiſti
Fortunam, ſi nora, ſeram; ſacrumque putabo,
Non ſcelus, ad ſpectum precor indulgere patre:
Non repetam quæſita manu, ſecurus habeto
Quiſquis eſ. affirmo prædam: deſiſte vereri.
Quod ſi vos aliquo præuenit munere raptor;
Tu certe, Latona refer. conſeſſa Diana
Forte tibi, noſti quid ſit, Lucina, timorque
Pro genitis, & quantus amor, partuſque tuſtiſti
Tu geminos: hæc vna mihi ſic crine fruaris
Semper Apollineo, ſic me felicius æuam
Mater agas. largis tunc imbribus ora madefcūe.
Quid tantum eſt dignū fieri, dignumque; taceri?
Hei mihi, diſcedunt omnes. quid vana moraris
Vterius? non bella palam ceſteſſia ſentis?
Quin potius natam pelago, terriſque requiris?
Accingar luſtrare diem, per deuia rerum
Indeſſeſſa ſerar. nulla ceſſabitur hora.
Nō requies, nō ſoninus erit, dū pignus ademptū
Inueniam, gremio quamvis mergatur Iberæ
Tethyos, & rubro iaceat vallata profundo.
Non Rheni glacies, non me Rhiphææ tenebunt
Frigora non dubio Syris cunctabitur æſtu.
Scat ſines penetrare Noti, Boreæque niuaſem
Veſtigare domum. primo calcabitur Atlas
Occaſu, facibuſque meis lucebit Hydapſes.
Impius errantem videat per rura, per vrbes
Iuppiter. extinda ſatiatur pellice luno.
Inſultate mihi cælo regnate ſuperbi.
Ducite præclarum Cereſis de ſtirpe triumphū,
ſic ſatur, notæque iugis illabitur Ætnæ,
Noſti vago redas inflammatura labori. (præfert
Lucus erat prope ſumē Acym, quod candida
Sæpe mari, pulcroque ſecat Galatæa natatu:
Denſus, & innexis Ætnæ cacumina ramis,
Quæ licet uſque tegens: illic poſuiſſe cruentam
Ægida, captiuamque; pater poſt prælia prædam
Adueſſeſſe datur. Phlegreæ ſilua ſuperbit
Exuuijs, totumque nemus victoria veſtit,
Hic pauculi riſtus: hic prodigioſa Gigantum
Tergora dependent, & adhuc crudele minantur
Atrox facies truncis, immaniaque oſſa
Serpentum paſſim tumulis exſanguibus al bent,

B 4 Et

DE RAPTU PROSERP.

Perigida multo fuppirant fulmine pelles,
Nullaque non magni iactat fe nominis arbor.
Hæc centum gemini ftrictos Egeonis enfes
Curvata vix fronte leuat. Iuvenibus illa
Exfultat: Cæli fpolijs, hæc arma Mimant.
Suffinet hos onerat ramos exutus Ophion.
Altiôr & cunctis abies, vmbrofaque late
Ipfius linceladi fumantia geftat opima
Summi terrigenum Regis, caderetque granata
Pondere, ni lapfum fulciret proxima quercus.
Inde timor, nûmenq; loco, nemorifque fenefta
Parcitur, ætherifque nefas nocuiffe troæis.
Pascere nullus oves, nec robora lædere Crelops
Audet, & ipfe fugie facra Polyphemus abyffura
Non tamen hoc tardata Ceres, accendit tur vitro
Religione loci, vibratque incerta fecurim,
Ipſam etiam petitura louem, fuccidere pinus,
Et magis enodes properat profternere cedros,
Exploratque habiles truncos, & teſtigue tenoem
Scipitis, & cerro prætenat brachia niſu.
Sic qui veſturus longinqua per æquora merces
Molitur tellurem racem, vitamque prociſis
Obieſtare parat, ſcâpos metitur, & alnos,
Et varium rudibus quibz accommodat vſum.
Quæ longa eſt, tumidis præbebit cornu velis:
Quæ fortis, clauo porior: quæ lenta; fauebit
Remigior: ſtagni patiens, aptanda carinæ.
Tollebant geminæ capita inuolata cupreſſus
Ceſpite vicino; quales non rupibus fide
Miratur Symois; quales non diuit & ripa
Lambit Apollinei memoris nutritor Orontes.
Germanas adeo credas: ſic frondibus æquis
Adſtant, & ſocio deſpectant vertice lucum.
Hæc placuere faces, pernix innadit vtramque
Cincta ſinus, exſerta manus, armata bipenni:
Alcernaſque ferit, toſitque obnixa trementes
Viribus impellit: pariter traxere ruinam,
Et pariter poſuere comis, campoque recumbûnt.
Fauorum, Dryadumq; dolor, cõplectitur ambas,
Sicut erant, alæque leuat, retroque ſolutis
Crimibus, adſcendit faſtigia montis anhelî,
Hæc ſuperatque æſtus, & nulli peruiſa ſaxa,
Atque indignan es veſtigia calcar arenas.
Qualis peſtiferas animare ad crimina taxos
Torua

CLAVDIANI LIB. III.

31

Torua Megæa ruit; Cadmi ſeu mœnia poſcat;
Sive Thyefſeis properet ſæuere Mycenis,
Dâr tenebræ, manefq; locum, plantifq; reſultant
Tartara ferratis: donec Phlegethontis in vnda
Conſtitit, & plenos accepit lampade fludus.
Poſtquam eſt peruētū ſcopuli flagrantis in ora:
Protinus arſurus auerſa fronte cupreſſus
Faucibus iniecit medijs, lætæque cauernas
Texit, & vndantem flamarū obſtruxit hiatum.
Compreſſo mons igne tonat, clauuſque laborat
Mulciber, obducti nequeunt exire vapores.
Coniferi micuere apices, creuitque fauillis
Ætæna nouis, ſtrident admiſſo ſulfure rami.
Tum, ne deſicerent tantis erroribus ignes,
Semper inocciduos, inſopitoſque manere
Iuſſit, & arcano perfudit robora ſucco;
Quo Phæacem irrorat equos, quo Luna iuuencoſa
Iamque ſoporiferas nocturna ſilentia terriſ
Explicuere vices, laniato pectore longas
Inchoat illa vias, & ſic ingreſſa proſatur:
Non tales geſtare tibi, Proſerpina, te das
Sperabam: ſed vota mihi communia matrum,
Et thalami, feſtaque faces, cælogue canendus
Ante oculos Hymenæus erat: ſic Numina ſatis
Voluimus, & Læcheſis nullo diſcrimine ſæuit.
Quam nuper ſublimes eram, quantiſq; procerſi
Cingebat ſtudijs! quæ non mihi pignus ob vnū
Cedebat numeroſa parens? tu prima voluptas,
Tu poſtrema mihi: per te ſecunda videbar.
O decus, o requies, o grata ſuperbia matris!
Qua geſſi florente Deam: qua ſoſpite numquā
Inferior lunone ſuimunc ſqualida, viſis.
Hoc placidū patri, cur autem adſcribimus illū
His lacrimis? ego te, fateor, crudelis ademi,
Quæ te deſerui ſolam, quæ inſtantibus vitro
Hoſtibus expoſui, raucis ſecura fruebar
Nimirum thyæſis, & læta ſonantibus armis,
Iungebam Phrygios, cum tu raperere, leones.
Accipe quas merui, pœnas, in ora faciſcunt
Vulneribus, grandæſq; rubent in pectore ſulci.
Immemor en vterus crebro contunditur ictu.
Quæ te parte poli, quo te ſub cardine quæram?
Quis monſtrator erit? quæ me veſtigia ducent?
Quis curruſ? ferus ille quis eſt? erræne, mariſne

Incolæ? quæ volucrum depridam signa rotarū?
 Ibo, ibo, quocumq; pedes, quocumq; iubebit
 Casus, sic Venerem quarat deserta Dione.
 Efficietne labor? rursus te, nata, licebit
 Amplecti? manet ille decor? manet ille generū
 Fulgor? an infelix talem fortasse videbo,
 Qualis nocte venis; qualem per somnia vidi?
 Sic ait, & prima gressus molitur ab Ætna,
 Exit; ique reos flores, ipsamque rapina
 Detestata locum sequitur dispersa viarum
 Indicia, & pleno rimatur lumine campos,
 Inclinatque faces, omnis madet orbita fleu,
 Omnibus admugit, quacumq; it, in ethere siluis.
 Annatar umbra fretis, extremaque lucis imago
 Italiam, Libyamque ferit, clarescit Etruscum
 Litus, & accenso resplendens æquore Syrtis.
 Antra procul Scyllæa petit, canibusque reductis
 Pars stupefacta silet, pars nodū exterrita latrat.

Reliqua desiderantur.

CL. CLAUDIANI IN RVFINVM

LIB. I.

P R Æ F A T I O.

P Hæbeo domitus Pytho cum decedit arcu,
 Membraque Cyrrhæo fudit anhelæ iugo
 Qui spiris tegeret montes, hauriret hiatu
 Flumina, sanguineis tangeret astra iubis:
 Iam liber Parnalius erat, nexuque soluto
 Ceperat erecta surgere fronde nemus,
 Concussæque diu spatiofis traistibus orni
 Securas ventis explicuere comas,
 Et qui vipereo spumauit sæpe veneno
 Cephistus, liquidis purior ibat aquis.
 Omnis iō Pæan regio sonat, omnia Phœbum
 Rura canunt: Tripodas plenior aura rotat,
 Audi

Auditoque procul Musarum carmine dulci,
 Ad Themidis coeunt antra seuera Deæ.
 Nunc alio Domini telis Pythone perempto,
 Conuenit ad nostram sacra cætera lyram.
 Qui stabilem seruauit Augustis fratibus orbem,
 Iustitia pacem, viribus arma regunt.

Lib. I.

S æpe mihi dubiam traxit sententia mentem
 Curarent Superi terras, an nullus inesset
 Rector, & incerto fluerent mortalia casu.
 Nam cum dispositi quæsissem fœdera mundi,
 Præscriptoque maris fines, annique meatus,
 Et lucis, noctisque vices: tunc omnia rebar
 Consilio firmata Dei, qui lege moueri
 Sidera, qui fruges diuerso tempore nasci,
 Qui variam Phœben alieno iussit igne
 Compleri, Solemque suo: porrexerit vndis
 Littora: tellurem medio libauerit axe.
 Sed cum res hominum tanta caligine voluit
 Adspicerem, lætosque diu florere nocentes,
 Vexarique pios: rursus labefacta cadebar
 Relligio, causæque viam non sponte se uebat
 Alterius, vacuo quæ currere femina motu
 Affirmat, magnumque nouas per inane figuras
 Fortuna, non arte, regit: quæ Numina sensu
 Ambiguo vel nulla putat, vel nescia nostri.
 Abstulit hunc tandem Rufini poena tumultum,
 Absolutique Deos, iam non ad culmina rerum
 Iniustus creuisse queror: tolluntur in altum,
 Vt lapsu grauiore ruant, vos pandite vati
 Pierides, quo tanta lues eruperit ortu.
 Inuidiæ quondam stimulis incanduit atrox
 Aleto, placidas lætæ cum cerneret vrbes.
 Protinus infernas ad limina terra sorores
 Concilium deforme vocat, glomerantur in vñ
 Innumera pestes Erebi, quascumque sinistro
 Nox genuit: sæpenuitrix Discordia belli,
 Imperiosa Fames, leto vicina Seneclus,
 Impatiensque sui Morbus, Liurorque secundis
 Anxius, & scisso mærens velamine luctus,
 Et Timor, & cæco præceps Audacia vulnū,
 Et Luxus populator opum, cui semper adhærēs
 Infelix humili gressu comitatur Egestas,
 Fœdaque Auaritia complexæ pectora matris

B 6 In-

Infomnes longo venit: examine Curæ:
Complentur vario ferrata sedilia cœu:
Tortuque collectis stipatur Curia monstis.
Alecto flectit in medijs, vulgusque tacere
Inquit, & obstantes in tergum repulit angues.
Perque humeros errare dedit: tū corde sub imo
Inelusam rabidis patefecit vocibus iram.
Siccine tranquillo produci fecula cursu,
Sic fortunatas patiemur viuere gentes?
Quæ noua corruptit nostros clementia mores?
Quo rabies innata perit? quid inania profert
Verbera? quid facibus nequicquā cingimur aris?
Heu nimis ignare, quas cælo Iuppiter arcet,
Theodosius terris, en aurea nascitur ætas.
En proles antiqua redit, concordia, virtus,
Cumque fide pietas alta ceruice vagantur,
Insignemque ranunt nostra de plebe triumphū.
Proh dolor ipsa mihi liquidas delapsa per auras
Iusticia insulat, viuisque a stirpe recisis
Elleicit oppressas tenebrosa è carcere leges.
At nos indecores longo torpebimus æuo,
Omnibus electæ regni? ignorete tandem
Quid Furias deceat, confusas sumite vires;
Conuentuque nefas tanto decern te dignum;
Iam cupio Scygijs inuadere nubibus ætra,
Iam flatu violare diem, laxare profundo
Frena mari, fluuios ripas immittere ripis,
Et rerum laxare fidem. sic facta cruentum
Mugit, & totos serpentum erexit hiatus,
Noxia effudit concussio crine venena.
Acceptus motus erat vulgi, pars maxima bellum
Indicere superis; pars Dis iura veretur,
Dissensuque alitur tumor, cum murmurat alti
Impacata quies pelagi, cum flamme fracto
Durat adhuc, saeuitque tumor, dubiumque per ælū
Lassa recedentis fluitant vestigia venti.
Improba mox surgit tristi de sede Megæra,
Quam penes infani fremitus, animique profanus
Error, & videntes spiritus facialibus ira.
Non nisi quæ situm cognata cæde cruorem,
Illicitumque bibit, patrius quem fuderit ensis,
Quæ dedere fratres, hæc tueri Herculis ora:
Hæc defensores terrarum polliuit arcus:
Hæc Athamantiæ direxit spicula dextra:

Hæc

Hæc Agamemnonius inter barchata Penates
Aternis lute iugulis: hæc auspice te te
Oedipodem matri naræ iunxere Thevesti.
Quæ tunc horridonis effatur ralia diæ.
Signa quidem, o socii, Diuos ætollere cœra
Nec fis est, nec posse reor: sed lacerare mundum
Si liber, & populis commune interdere letum,
Est mihi poëdigiū, cunctis imminuit hydrys,
Tigride mobilis fœta, violentius Austris,
Acrius Harpyijs, refoils incertus vndis
Rufinus: quem prima meo de matre cadentem
Suscepi gremio, reptaui paruis in ists
Sæpe sinu, teneroque per ardua colla volutus
Vbera quæ fletu, linguisque trifidulis
Mollia lambentes sinxerunt membra cerastæ.
Me tradente dolos, gestus, artemque nocendi,
Ididicte simulare fidem, sensusque minaces
Protegere, & blando fraudem prætexere risu,
Penus scemite, lucrique cupidine feruens.
Non Tarthesiacis illum faceret arenis
Tempestas pretiosa Tagi, non stagna rubentis
Aurea Pactoli torumque exhauserit Hermum.
Ardebit maiore siti, quam fallere mentes
Doctus, & vnanimes odijs turbare sodales!
Talem progenies hominum si prisca tulisset;
Pyrrithum fugeret Theues; offensum Oeestem
Desereret Pylades; odisset Castora Pollux.
Ipsa quidem fateor vinci, rabidoque magistrum
Præuenit ingenio; nec plus sermone morabor.
Solut habet scelera quidquid possedim omnes,
Hunc ego si vestræ res est accommodata turbæ,
Regalem ad summi perducam principis aulam.
Sic licet ille Numa grauior, sit denique Minos;
Cedit, & insidijs nostri flectetur alumni.
Orantem sequitur clamor, cunctæque profanas
Porrexere manus, inueniente tristitia laudant
Illa vbi caruleo vestes connexit angue,
Nodauitque adamante comas: Phlegethora sonora
Pofcit, & ambusto flagrantis ab aggera ripæ
Ingentem piceo succendit gurgite pinum,
Pigraque veloces per Tartara concutit alas.
Est locus, extremum pandit quæ Gallia litus,
Oceani prærentis aquis, quæ ferit Vlydes
Sanguine libato populum mouisse Sphærum.

Illic

Illic Vmbrarum tenui stridore volantum.
 Flebilis auditur questus. simulacra colorum
 Pallida, defunctasque vident migrare figuras.
 Hinc Dea prosiluit, Phœbique egressa ferens
 Infectis radios, vultuque æthera rupit
 Terrifico. sensit ferale Britannia murmur,
 Et Senonū quærit arua fragor, reuolutaq; Tethys
 Substitit, & Rhenus proiecta torpuit vnda.
 Tunc in cantium mutatis sponte colubris,
 Longæuum mentita senem, rugisque feueras
 Persulcata genas, & fisco languida passu
 Inuadit muros Elyse notissima dudum
 Tecta petens, oculisque diti lucentibus hæret,
 Peiorem mirata vitum. tunc talia fatut.
 Otia te Rusine iuuant? frustra que iuuentæ
 Consumis florem patrijs inglorius aruis?
 Heu nescis quid fata tibi quid sidera debent,
 Quid fortuna pareat? totū dominabere mundo,
 Si parere velis. actus ne sperne seniles;
 Namque mihi magice vires, ætate futuri
 Præscius ardor inest. noui, quo Theisala cantu
 Eripit lunare iubar, quid signa sagacis
 Egypti valeant, qua gens Chalcidæ vocatis
 Imperet arte Deis. nec me latere fluentes
 Arboribus fucci, funestiarumque potestas.
 Herbarum; quidquid lethali germinis pollens
 Caucasus, & Scythiæ vernant in gramine rupes,
 Quas legit Medea ferocis, & callida Circe.
 Sæpius horrendos Manes, sacrique litui
 Nocturnis Hecaten, & condita funera traxi
 Carminibus victura meis, multosque canendo,
 Quamuis Parcarum restarent hila, peremi.
 Ire vagas quercus, & flamma stare coegi.
 Versaque non prono curuavi flumina lapsu,
 In fontes reditura suos. neu vana locutum
 Me foras putes, mutatos cerne Penates.
 Dixerat: & niuea (miru n): opere columnæ
 Dirari, subitoque trabes lucere metallo.
 Illecebris capitur, nimiumque elatus auaro
 Pasceitur intui. sic Rex ad prima tumbabat
 Mæoniū pulcro cum venteret omnia tactu.
 Sed postquā riguisse dapes. faluamq; reuinctos
 In glaciem vidit latitescere: nunc muus acerbum
 Sensit, & inuiso votum damnauit in auro.

Ergo

Ergo animi victus, Sequimur quocūq; vocabis
 Seu tu vir, seu Numen, aris: patriæque relicta
 Eos Furis iussu tendebat ad arces.
 Instabilesque olim Symplegadas, & freta remis
 Inclita Theisalicis: cella qua Eosphorus arce
 Splendet, & Othrysij Asiæ discriminat oris.
 Ve longum permensus iter, ductusque maligno
 Stamine factorum claram subrepit in aulam,
 Illicet ambitio nasci, discedere rectum;
 Venum cuncta dari, proferat arcana, clientes
 Fallit, & ambitos à principe vendit honores.
 Ingeminat crimen, commoti pectoris ignem
 Nutrit, & exiguum stimulando vulnus acerbat.
 Ac veluti innumeros amnes accedere Nereus
 Nescit, & vndantē quamvis hinc hauriat Istrū,
 Hinc bibat æstium septeno gurgite Nilum,
 Par semper, similisque meat: sic fluctibus auri
 Expleri calor ille nequit. Cuique monile
 Contextum gemmis, aut prædia culta fuissent.
 Rusino populandus erat, dominoque parabat
 Exitum fecundus ager; metuenda colonis
 Fertilitas. Laribus pellit, detrudit auitis
 Finibus, aut aufert viuis, aut occupat heres.
 Congestæ cumulantur opes, orbisque ruinas
 Accipit vna domus. populi seruire coacti,
 Plenaque priuato succumbunt oppida regno.
 Quo velane ruisteneas vtrumque licebit
 Oceanum, laxet rutilos tibi Lydia fontes,
 Iungantur solum Cressi, Cyrique tiara:
 Numquam diues eris, niq̃uā sariabere quæstu.
 Semper inops, quicūq; cupit. Contentus honesto
 Fabricius paruo, spernebat munera Regum.
 Sudabatque graui Consul Serranus aratro,
 Et casa pugnaces Curios angusta tegebat.
 Hæc mihi paupertas angustior: hæc mihi pestis
 Culminibus maiora tuis: tibi quærit inanes
 Luxuries nocturna cibos, mihi donat inemptas
 Terra dapes. rapiunt Tyrios tibi vellera succos.
 Et picturæ saturantur murice vestes.
 Hic radiant flores, & prati viua voluptas,
 Ingenio variata suo; fulgentibus illic
 Surgunt strata toris. hic mollis panditur herba
 Sollicitum curis non abruptura soporem.
 Terba salutarum latas tibi perserepit ædes;
 Hic

IN RVFINVM

Hic autem cantus, labentia murmura riul,
Viuatur exiguo melius, natura beatas
Omnibus esse dedit, si quis cognouerit vti.
Hæc si nota forent, frueremur simplice cultu.
Classica non fecerent: nō stridula fraxinus iret:
Nō vetus quateret puppes, nō machina muros.
Crescebat scelera scitis, prædæque recentis
Inceffus flagrabat amor, nullusque petendi
Cogendi pudor. crebris peritura miscet
Blanditijs: sociat perituro fœdere dextras.
Si semel è tantis poscenti quisque negasset,
Effera pretumido quatiebat corda furore.
Quæ sic Getuli iaculo percussa læna,
Aut Hyrcana premens raptorem bellua partus,
Aut serpens calcata furit: iurata Deorum
Maiestas: oritur: nusquam reuerentia mensæ.
Non conlux, non ipse simul, non pignora casta
Sufficiunt odijs: non extinxisse propinquos,
Non notos egisse sat est. extinguere ciues
Funditus, & nomen gentis delere laborat.
Nec celeri mittit letho: crudelibus ante
Supplicijs fruitur, cruciatus, vincula tenebras
Dilato mucrone parat, proh scæuor ense
Parcendi rabies, concessaque vita dolori.
Mors adeo ne parū est? causis fallacibus instata
Arguit attonitos se iudice, cætera tegnis,
Ad facinus velox: penitus regione remocas
Impiger ire vias non illum Sirius ardens,
Brumaue Rhiphæo stridens Aquilone retardat.
Effera torquebant auidæ præcordia cura,
Effugeret ne quis gladijs, ne perderet vllum
Augusto miserante nefas. non flectitur annis:
Ante parum vultus stricta cecidere securi.
Ibat grandævus nato moriente superstes
Post trabes exsul, quis prodere tanta relatu
Funera, quis cades posset deslere nefandas?
Quid tale immanes vniquam gessisse feruntur
Vel Scinis Isthmiaca pinu, vel rupe profunda
Sciron, vel Phalaris tauri, vel carcere Sylla?
O mites Diomedis equi: Bufridis aræ
Clementes, iam Cinna pius, iam Sparthace lenis.
Rufino collatus eris: deicebat omnes
Occultis odijs terror, tacitæque sepultos

Suf.

CLAVDIANVS LIB. I.

41

Suspirant gemitus, indignaque verentur.
At non magnanimo virum Scilicito eodem
Præda metu. solus, medioque in turbine rerum
Contra letiferos rictus, contraque rapacem
Mouit tela feram, volucris non præpete cursu
Vectus equi, non Pegaseis adiutus habenis.
Hic cunctis optata quies, hic sola pericli
Turris erat, clipeusque: ructus in hostem.
Hic profligis sedes, aduersaque regna furori,
Seruandis hic castra bonis: bubulque minatus
Hærebat, tetroque fuga cedebat inert.
Haud secus hiberno tumidus cū vertice torrens
Saxa rotat, voluitque nemus, potesque reuellit.
Frangitur obiectu scopuli, quærensque mecum
Spumat, & illis montem circumtonat vnda.
Qua dignum te laude feram, qui pene ridenti,
Lapsuroque tuos humeros obieceris orbi?
Te nobis, trepidæ ceu fidus dulce carinæ,
Ostendere Dei, geminis quæ lapsa procellis
Tunditur, & victo trahitur iam cæca magistro.
Inachus quodam peribetor in æquore Perseus
Neptuni domuisse pecus: sed raptor alis.
Te nō penna vehit: rigida est Gorgone Perseus.
Tu non vipereo defensus crine Medusæ.
Illum vilis amor suspensus virginis egi.
Te Romana silos taceat superata venus.
Herculeos conferre tuis iam designat actus.
Vna Cleonæum pascebat stiva leonem.
Arcadiæ saltum vastabat dentibus vnum
Seus aperitque o compressa matre rebellis
Non ultra Libyæ fines, Antæe nocebas:
Solaque fulmineo resonabar creta iuueneco.
Lernæamque virens obsestera: Hydra phidæam.
Hoc monstrū non vna palus: non vna remebat.
Insula: sed Latia quidquid ditione subactum
Vinit, & a primis Ganges horrebat iberis.
Hoc neque Geryones triplex, nec turbidus Orcl
Janitor æquabat, nec si concurrat in vnum
Vis Hydræ, Scyllæque fames, & flamma Chimææ.
Certamen sublime diu, sed moribus imar
Virtutum sceleraugustis: iugulare minatur:
Tu prohibes: dicem spoliati tu reddis e genti.
Eruit: instauras. accendit Prælia, vincis.
Ac velut infecto morbus crudelescere cælo

Inci.

Incipiens primo pecudum depascitur artus;
 Mox populos, vrbesq; rapit, ventisque perussis
 Corruptos Scythiam pestem defundat in amnes
 Sic audis prædo iam non per singula fœuit;
 Sed scepris inferre minas, omnique perempto
 Milite, Romanas ardet prosternere vires.
 Iam gentes, Istrumq; mouet, Scythiaq; receptæ
 Auxilio, traditque suas hostilibus armis
 Reliquias. missis descendit Sarmata Dacis,
 Et qui cornipedes in pocula vulnerat audax
 Messagæas, patriamq; bibens Mæotin Alanus.
 Membraque qui ferro gaudet pinxisse Gelonus,
 Rutino collecta manus. vetat ille domari.
 Innequitque moras, & congrua tempora differt.
 Nam tua cum Geticas strauisset dextera turmas,
 Vltæ Ducis socij letum, parsque vna maneret
 Debilior, facilisque capiti tunc impius ille
 Proditor imperij, coniuratusq; Getarum
 Dissulit instantes eluso principe pugnas,
 Hunnorum laturus opem: quos affore bello
 Norat, & inuisis mox se coniungere castris.
 Est genus extremos Scythiæ vergêcis in ortus
 Trans gelidum Tanaim: quo non deformius vllū
 Ardus alic, tristes habitus, obsecnæque visu
 Corpora; mens duro nunquam cessura labori.
 Præda cibis, viranda Ceres, fratresque necare
 Ludus, & occisos pulcrum iurare parentes.
 Nec plus Nubigenas duplex natura biformes
 Cognacis aptauit equis. acerrima nullo
 Ordine mobilitas, insperatque recurfus.
 Quos tamē impauidis cōtra spumantis ad Hebrū
 Tendit aquas, sic ante cubas, ferrumq; precatu:
 Mauors, nubifero seu tu procumbis in Emo,
 Seu te cana gelu Rhodope, seu remige Medo
 Sollicitatus Athos, seu caligantia nigris
 Illicibus Pangæa tenent, accingere mecum
 Et Thracas descendere tuos: si lator adfice
 Gloria, vestita spolijs donabere quercu,
 Audijte illa pater, scopulisque nivalibus Emi
 Surgit, & hortatur celebres clamore ministros.
 Fer galeam, Bellona, mihi, nexuq; rotarum
 Tende Pavor, frenet rapidos Formido iugales.
 Festinas virgite manus, meus ecce paratur
 Ad bellum Stilico, qui me de more trophæis
 Dicit,

Dicit, & hostiles suspendit in arbore cristas.
 Communes semper litui, communia nobis
 Signa canunt, iunctoque sequor tentoria curru.
 Sic fatus campo insiliuit, lateque fugatas
 Hinc Stilico turbas, illinc Gradius agebat
 Et clypeis, & mole pares. stat cassis utrique
 Sidereis hirsuta iubis, loricaque cursu
 Æstuat, & largo satiatur vulnere cornus,
 Acrior interea voto, multisque Megæra
 Luxuriata malis, mæstam deprendit in arce
 Iustitiam, diroque prior sic ore lacescit.
 En tibi prisca quies, reuocataq; secula rursus,
 Ut rebare, vigent, en nostra potentia cessit.
 Nec locus est vsquam Furijs hoc lumina flecte,
 Adspice Barbaricis iaceat quæ mœnia flammis.
 Quas mihi Rufinus strages quantumque cruoris
 Præbeat, & quantis epulentur cædibus hydri.
 Linque homines, sorteq; meâ: pete sidera: notis
 Autumni te redde plagis, qua vergit in Austrū
 Signifer, æstiuo sedes vicina Leoni.
 Iam pridem gelidæ cessant consinia Libræ,
 Atq; vitinam per magna sequi conuexa liceret.
 Diua refert. nō vltieris bacchabere demens.
 Iam pœnas dabit iſte tuus: iam debitus vltor
 Imminet, & terras qui nunc, ipsūque fatigat
 Æthera, nec vili moriens condetur arena.
 Iamque aderit læto promissus Honoris æuo,
 Nec forti genitore minor, nec fratre corusco:
 Qui subigit Medos, qui cuspidè proteret Indos,
 Sub iuga venturi Reges, calcabitur asper
 Phasis equo, pontemque pati cogetur Araxes.
 Tuque simul grauius ferri religata catenis
 Expellere die, debellataque draconum
 Tonfa comas, imo Barathri claudere recessu.
 Tunc tellus communis erit, tunc limite nullo
 Discernetur ager: nec vomere sulcus adunco
 Findetur. subicis messor gaudebit aristis.
 Rorabunt querceta fauis: stagnantia passim
 Vina fluent, oleique lacus: nec murice tinctis
 Velleribus quæretur honor: sed sponte rubebunt
 Atronito pastore greges, Pontumque per omnē
 Ridebunt virides gemmis nascentibus algæ.

CL. CLAVDIANI
IN RVFINVM

LIB. II.

IAm post edomitas Alpes, defensaque regna
Hesperiae, merita complexus sede parètem
Auctior adiecto fulgebat flexus mundus.
Iamque tuis, Stilico, Romana parentia curis,
Et rerum commissus apex, tibi credita fratum
Vtraque maiestas, geminaque exercitus aula.
Rufinus (neque enim patiuntur sæua quietem
Crimina, polluteque negant ardescere fauces)
Infandis iterum terras accendere bellis
Inchoat, & solito pacem turbare tumultu.
Hæc etiam secum, quam ratione tuebor
Spem vitæ fragilem? qua tor depellere fluctus
Arte quæ? premor hic odiis, hic milite cingor.
Heu quid agâ; nō arma mihi, nō Principis vllus
Auxiliatur amor, matura pericula surgunt
Vndique, & impositi radiante ceruicibus enses.
Quid restat, nisi cuncta nouo confundere luctu,
Insonseque meæ populos miscere ruinae?
Euerso iuuat orbe mori, solatia leto
Exitium commune dabit: nec terribis antè
Discedam, cum luce simul linquenda potestas.
Hæc satis, ventis veluci si frenata remittat
Æolus, abrupto genes sic obice fidit.
Laxauitque viam bellis; & ne qua maneret
Immune regio, cladem diuinit in orbem,
Disposuitque nefas, alij per terga ferocis
Danubij solidata ruunt, expertaque remos
Frangunt stagna rotis, alij per Caspia claustra,
Armentalesque nives inopino tramite ducti
Inuadunt orientis opes, iam pascua fumant
Cappadoci, volucrūq; parens Argæus equorum;
Iam ruber altus Haly; nec se defendit iniquo
Monte Cilix, Syria tractus vastantur amœni,
Assuetumque choris, & læta plebe canores
Proterit imbellem sonipes hostilis Orontem.
Hinc plaustris Asia; Gerici Europa cæteris
Lu.

CLAVDIANI LIB. II.

45

Iudibrio, prædæque datur, frondentis adusque
Dalmatiae fines omnis, quâ mobile Ponti
Æquor, & Hadriacas tellus interiacet vndas,
Squaler inops pecudum nullis habitata colonis,
Inflar anhelantis Lybia, quæ torrida semper
Solibus, humano nescit manfescere cultu.
Thessalus ardet ager, reticet pastore fugato
Pelion, Emathias ignis popula: ur aristas.
Iâ plaga Pannoniae miserâ daq; moenia Thracæ,
Aruaque Myforum: iam nulli feble damnum,
Sed cursus solennis erat, campusque furori
Expositus, sensumque malis ætraxerat vssus.
Eheu quam breuibus pereunt ingentia caussis!
Imperium tanto quaesitum sanguine, tanto
Seruatum, quod mille ducum peperere labores,
Quod tantis Romana manus contextuit annis,
Proditor vnus iners angusto tempore vertit.
Vrbs etiâ, magnæ quæ dicitur a mula Romæ,
Et Chalcædonias contra despectat arenas;
Iam non finitimo Martis terrore mouetur:
Sed propius lucere faces, & rauca sonare
Cornua, vibratque per ælia telis
Adspicit, hic vigili muros flatione tueri,
Hi iunctis proraptant portus munire carinis.
Obfessa tamen ille ferus letatur in vrbe.
Exsultatque malis, summoq; culmine turris
Impia, vicini cernit certamina campi.
Vinctas ire natus, hunc per vada cæcula mergi
Seminecem, hæc subito percussum vulnere labi.
Dû fugit, hunc animam portus efflare tub ipsi,
Nec canos prodesse seni, puerique cruore
Maternos vindare sinus, immensa voluptas,
Et risus plerumque subit, dolor afficit vnus,
Quod ferat non ipse manu, vider omnia late
Præceptis incensa suis, & crimine tanto
Luxuriat, carumque sibi non abnegat hostem.
Lactabatque vltro, soli quod castra paterent,
Sermonumque foret vicibus permilla potestas.
Eglegij quociens exisset foederis auditor
Stipatus sociis, circumque armata clientum
Agmina priuatis ibant famulantia signis.
Ipse inter medios, ne qua de parte relinqueret
Barbariem, reuocat fulvas in pectore pelles,
Frenaq; & immanes pharetras, areusq; oneros.
At.

IN RVFINVM

46
Assimulat, mentemque palam testatur amicus.
Nec pudet Ausonios currus, & iura regentem
Sumere deformes ritus, vestemque Getarum,
Insignemque habitum Latij mutare, togæque.
Marent captivæ pellito iudice leges.
Quis populi tunc vult? eratque murmura furti?
Nam miseris nec flete quidè aut lenire dolores
Colloquiis impune licet. quonam vsq; feremus
Exitiale iugum? duræ quis terminus vnquam
Sortis erit? quis nos funesto turbine rerum,
Aut tacitis soluet lacrimis: quos Barbarus illinc.
Hinc Rufinus agit: quibus arua fretuq; negatur?
Magna quidem per rura luesisset maior oberrat
Intra tecta timor, tandem succurre ruenti
Heu patriæ Stilico. dilecta hic pignora certe,
Hic domus: hic thalamis propriis genialib; omnè.
Hæc tibi felices erexit iura tedas
Vel solus sperate venite prælia viso
Languescant, audique cadet demetia monstri.
Talus virgetur discors Aurora procellis.
At Stilico Zephyris cū primū bruma remitti.
Et iuga diffusis nudari cæpta pruinis,
Partibus Italiæ tranquilla in pace locatis,
Vtraque castra moues, Phœbi propter ab ortus
Complexus, numquam tantæ ditione sub vna
Conuenere manus, nec tot discrimina vocum.
Illie Armeniæ vibratis crinibus alæ,
Herbida collectæ facili velamina nodo.
Inde truces flauo comitantur vertice Galli,
Quos Rhodanus velox, Araris quos tardior âbit,
Et quos nascentes explorat gurgite Rhenus,
Quosque rigat retro pernicio vnda Garumnæ,
Oceanū pleno quoties impellitur æstu.
Mens eadem cunctis, animique recentia ponunt
Vulnera: non odit victus, victorie superbit.
Et quamuis præsens tumor, & ciuilia nuper
Classica, bellatrixque etiam nunc ira caleret,
In ducis eximium conspirauere fauorem.
Haud aliter Xerxem toto simul orbe secutus
Narratur rapuisse vagos exercitus amnes,
Et telis vmbasse diem, cum classibus tret
Per scopulos, & cæcis pedes contemneret æquor,
Vix Alpes transgressus erat: nec ita amplius errat
Bar.

CLAVDIANI LIB. II.

47

Barbarus, aduentumque timens, se cogit in vnam
Planitiem, tuncque includit pascua gyro,
Tum duplici fossa non exsuperabile vallum
Asperat æternis fudibus, murique locata
In speciem cæcis obtendit plaustra iuuentis.
At procul exsanguis Rufinum perculit horror:
Infectæ pallore genæ, stetit ore gelato
Incertus peteretne fugam, veniamque subactus
Posceret, an tantos se se transferret in hostes.
Quid nunc diuiciis, quid fului vasta metalli
Congeries, quid purpureis effluta columbis
Atria, prolataque iuvant ad sidera moles?
Audit iter, numeratque dies, spatiumque viarum
Metitur vitam torquetur peste futura,
Nec recipit somnos, & sæpe cubilibus amens
Excutitur, pœnamque luit formidine pœnæ.
Sed redit in facie, scelerumque immane resumit
Ingenium, sacrasque fores prædiuiciis aule
Intrat, & Arcadium misto terrori precat.
Per fratris regale iubar, per fata parentis.
Ætherij, floremque tui te deprecor æui,
Eripe me gladijs. licet Stiliconis iniquas
Euitare manus, in nostram Gallia cædem
Coniurata venit, quidquid ligat vlcima Tethys,
Extremos vltra volitat gens si qua Britannos,
Mora mihi. tantis capiendi credimur armis:
Tot signis vnū petitur caput. vnde cruoris
Ista sitis? geminum Stilico sibi vindicat axem,
Et nullum vult esse parem. succumbere possit
Cuncta sibi. regit Italiam, Libyamque coerces:
Hispanis, Gallisque iubet, non orbita Solis,
Non illum natura capit. quæcumque parauit
Hic Augustus opes, & quas post bella recepit,
Solus habet, possessa semel non reddere curat.
Scilicet ille quidem tranquilla pace fruatur?
Nos premat obstudio, quid partē inuadere tēas.
Deserat Illyricos fines; Eoa remittat
Agmina, fraternas ex æquo diuidat hastas;
Nec seeptri tantum fueris, sed militis heres.
Quod si dissimulas nostræ succurrere morti,
Nec prohibere paras: Manes, & sidera testor,
Hæc ceruix non sola cadet miscebuntur alter
Sanguis, nec Stygia ferat incomitatus ad fbras,
Nec mæa secpus ridebit funera visor.
Hæc

Hæc vbi distatur facinus, nulli sique repente,
 Qui ferat extortas inuito principe voces.
 Interea Scilico iam teior hoste propinquus,
 Nec multo spaci distantibus aqore vallis
 Pugnandi cupidas accendit voce cohortes.
 Aracenis frons læua datur; per cornua Gallos
 Cælestiora locat, spumis igneicere frenas,
 Pulueris extolli nimbis, lætæque videres,
 Surgere purpureis vndantes anguibus hastas,
 Serpentesque vago cælum fœuire volatu.
 Implet Theilallam ferri notor, antraque docti
 Cornipe dis, teneroque amnis reptatus Achilli,
 Et nemus Oethæum resonat clamore, nivalis
 Ossa tonat, pullosq; fragor geminatur Olympo.
 Intumuit virtus & lucis prodigus arsit
 Impetus, haud illos rupes, haud alta vetarent
 Flumina, præcipiti frausissent omnia cursu,
 Sit tunc his animas acies collata fuisset,
 Proditæ non tantas vidisset Græcia clades;
 Oppida semetio Pelopœia Mare vigerent:
 Sarent Arcadiæ, farent Lacedæmonis arces.
 Non mare fumasset geminū flagrante Corinθο,
 Nec fera Cecropiæ laxassent vincula matres.
 Illa dies potuit nostris imponere Ænep
 Cladibus, & scelæris causas auferre futuri.
 Inuida proh quantū rapuit Fortunæ trisphum?
 Inter equos inereque turbas mandata feruntur
 Regia, & armati veniunt ductoris ad aures.
 Obstupui simul ira viuium, si nūl obruit ingens
 Meror, & ignauo tantum sicuisse nocenti
 Miratur dubios anceps sententia voluit
 Euentus, peragat pugnas an fortia cepta
 Deferat. Illyricæ ardet succurrere damnis;
 Præceptis obstat timet, reuerentia flangit
 Virtutis stimulos, hinc publica cōmoda suadēt.
 Hinc metus inuidiat, andē indignatus ad astra
 Extollit palmas, & ab imo pectore satur.
 Numina Romanis nouidum satiata ruinis,
 Si iuuat imperium penitus de stirpe reuelli.
 Vno si placuit deseri secula lapsu,
 Si piget humani generis proruinpat in arua
 Libertas effrena maris, vel limite nullo
 Deuitis errantes Phæchon confundat habenas,
 Cur per Rufinum geritur? procumbere mundū
 Hoc

Hoc ausore pudet, medijs reuocamur ab armis,
 Proh dolor! & strictos deponere cogimur enses,
 Vos arsumq; vibres, periclitare moenia testor,
 Cedo equidē, & miseri permitto cladibus orbē.
 Flestite signa duces, redeat iam miles Fous.
 Parendum est, taceant litui, prohibere sagittas.
 Parcite contiguo Rufinus præcipit, hosti:
 His dictis, omnes vna frenare manipuli:
 Quantum non Italo percussa Ceraunia fluctu:
 Quantum non madidis illis conitrua Coris.
 Scernique negant, ereptaque prælia poscent,
 Insignemq; ducem populus descendit uterque,
 Et sibi quisque trahit, magno certatur amore,
 Alternatque fidem non illaudata laceffit
 Sed sitio, talique simul clamore monentur:
 Quis mihi nudatos enses, quis tela laceris
 Excudit, & solui curuatos imperat a cus?
 Quisnam audet leges vibrato imponere ferro?
 Inflammata semel nescit mittere virtus.
 Iam iam barbaricos sitientia pila cruores
 Sponte volant, vitrixque manus nucrone furcē
 Ducitur, & secum gladium vagina recusat.
 Non patiar, seæperne Getis discordia nostra
 Proderit, æn iterum bellū ciuiliū imago.
 Quid contumaces acies, quid ducitis olim
 Concordes aquilas? non discorsibile corpus,
 Coniunctūq; sumus, te quo liber ire, sequemur,
 Te vel Hyperboreo damnatam silere Thulen,
 Te vel ad incensas Libyæ combitor arenas,
 Indorum si flagna petas, rubrique recessus
 Lætoris, aciferum veniam poturus Hydaspem.
 Si calcare Noctum, secretaque licora Nili
 Nascens iubeas, mundi post terga relinquam,
 Et quocunque loco Silico tentoria figet,
 Hæc patria est Dux inde verat, desistite quæso,
 Arguantiam differte manū cadat iste in naci
 Inuidie cumulus, non est victoria tanti,
 Vt videat vicisse mihi, vos fida iuuentus
 Ite mei quondam socij, nec fluda locutus
 Flexit iter, vacuo qualis discedit hiatu
 Impatiens remeare leo, quæ plurima cuspis,
 Et pastores pepulerunt igne cateruæ.
 Inclinatæque iugas, demissæque lumina velat,
 At trepidas mœsto rimatur murmure silvas.

IN RVFINVM

50
Vt sese legio vidit diffuncta relinqui.
Ingentem tollit gemitum galeasque solutis
Humectat lacrimis, pressamque morantia voce
Thoracum validos pulsant suspiria nexu.
Tradimur, heu, tantū, sequi prohibemus amorē?
Exclamant, tradis ne tuas Dux optime dextras,
Quas tibi victrices toties Bellona probavit?
Nos adeo viles? adeo felicio axis
Hesperius, meruit qui te redore teneri?
Quid nobis patriam, quid cara reuere tandem
Pignora, dilectosue iuuar coluisse Penates?
Te sine dulce nihil. iam formidata tyranni
Tempestas subeunda mihi: qui forte ne fandas
Iā parat insidias: qui nos aut turpibus Hunnis,
Aut impacatis famulos præstabit Alanis.
Oumquam non adeo robur defecerit omne,
Tantæ gestandæ fuerit penuria ferri.
Tu licet occiduo maneat sub cardine Solis,
Tu mihi du x sēper Stilico, nostramque vel absens
Experire fidem, dabitur tibi debita pridem
Victima, promissis longe placabere sacris.
Tristior Amonij mles digressus ab oris
Tangebatur Macedum fines, murosque subibat
Thessa lonica tuos sensu dolor hæret in alca
Abditus, & tacitis vindictæ præstruit iras,
Spectaturque fauens odijs locus aptaque leto
Tempora, nec quisquam tæta de plebe reuertus,
Proderet incautis qui corda minantia verbis.
Quæ non posteritas, quæ non mirabitur ætas
Tanti consilium vulgi potuisse taceri.
Aut facinus tam grande regi, mentisq; calore
Non sermone via, non inter pocula rumpi?
Æqualis tantam tenuit constantia turham,
Ec fuit arcantum populo, percurritur Hebrus,
Deseritur Rhodope, Thracique per ardua tēdunt,
Donec ad Herculei peruentum nominis urbem.
Vt cessasse ducem, propius venisse cohortes
Cognita Rufino: magna ceruice triumphat,
Omnia tuta ratus, sceptrumque capeffere peruet,
Et coniuratos hortatur voce clientes:
Vicimus, expulsumus, facilis iam copia regni,
Nulla ab hoste timor, quis enim, quod vicere solū
Horruit, hunc tanto munitum milite vincat?
Quis ferat armatū, quem non superauit inertis?

I nunc

CLAVDIANT LIB. II.

51

In nunc exitum nobis meditare remotus
Incastrum Stilico; dum nos longissima tellus
Diuidat, & medijs Nereus intertrepit vndis.
Alpinas transire tibi me sospite rupes
Haud dabitur, iaculis illinc me figere tenta.
Quare ferox ense, qui nostra ad mœnia tendi
Possit ab Italia, non te monumenta priorum.
Non exempla verant, qui nam conatus adire
Has iactat vitasse manus? detrusimus orbe
Te medio, tantisque simul spoliauimus armis.
Nunc epulas tempus, socij, nunc larga parare.
Munera, danandumque nouis legionibus aurū.
Opportuna meis oritur lux crastina votis.
Quod nolite, Rex ipse velit, iubeatque coactus
In partem mihi regna dari. contingat in vno
Priuati fugisse modum, crimenque tyranni.
Talibus acclamat dictis infame nocentum
Conciliū, qui perpetuis creuere rapinis,
Et quos vna facit Rufino caussa sodales,
Illicitum duxisse nihil. delicta fuere
Nexus amicitia: iam iam connubia læti
Despondent aliena sibi; frustra que vicissim
Promittit quæ quisque petat, quæ deuorat vrbes,
Cæperat humanos alto sospite labores
Nox gremio, pigraque sopor diffuderat alas.
Ille diu curis animum stimulantibus æger
Labitur in somnos. vix toto corde quiescat,
Ecce videt tetras alludere protinus Umbras.
Quas dedit ipse neci: quarum, quæ clarior, vna.
Visa loquitur: proh surge toro, quid plurima voluisti
Anxius? hæc requiem rebus, finemque labori
Allatura dies omni iam plebe redibis
Altior, & læti manibus portabere vulgi.
Has canit ambages: occulto fallitur ille
Omne, nec capitis fixi præstigia sentit.
Iam summum radijs stringebat Lucifer Aemū,
Festinantque rotam solito properantior vrget
Tandem Rufini visurus funera Titan.
Prosluit fratris, densæque capacia turbæ
Ætria regifico iussit splendere paratu
Exceptura dapes, & quod post vota daretur,
Inscribi proprijs aurum fatale figuris.
Ipse salutarum reduces post prælia turmas
Iam regale tumentes, & principe celsior ibat.

C 3

Col.

IN RVFINVM

Collaque formice gestabat mollia gestu
Imperj certus; egeret ceu purpure dum
Cornus, & ardentes ambirent tempora gemme.
Vrbis ab angusto tractu, qua vergit in aulicj,
Planities vicina patet, nam cetera Pontas
Crescit exiguo dirigi se tranire passus.
Hic vltix acies oratu fulgida ferri
Explicuit cuneos pedites in parte sinistrum
Constitum, equites illac poscentia cursum
Ora relucantur pressis sedare lupatis:
Hinc alij senum cristati vertice nutant,
Et tremulos humeris gaudent vibrare colores,
Quos operit, formatq; chalybs, coniecta per arte
Flexilis inductis: amatur lamina membris,
Horribiles visu, credas simulacra moueri
Ferreæ, cognatoque viros spirare metallo.
Par vestitus equis, ferrata fronte minantur,
Ferratique mouent securi vulneris armos.
Et iussu stat quisque loco metuenda volubras
Cernenti, pulcreque timor, spiritusq; remissis
Manusueunt varij vento cessante dracones.
Augustus veneranda prior vexilla salutat,
Rutilans sequitur, qui fallere cuncta solebat
Callidus assaru, leuotaque brachia laudat;
Namine quæq; vocans natoq; parte, saepeuerdis
Nuntia incolunt: illi dum plurima sisto
Certa, iam sermone petunt, intendere longos
A tergo amplexus, in spera quoque suprema
Circitum sociare parant: de crescere campus
Iucipit, & elipeis in se redeuntia iunctis
Curas paulatim sinuantur cornua ductu.
Sic ligat immensa virides indagine saltus
Venator, sic attonitos ad litora pisces
Æqueorux populus, & ager, tarasque plagarum
Contrahit anfractus, & liantes colligit oras.
Excludunt alios, cingi se feruissu ille
Nescit adhuc, grauitereq; appressa veste morantē
Increpat Augustum, scandat sublime tribunal:
Participem sceptri, socium declare honoris.
Cū subito stringunt gladios, vox desuper ingens
Insuperat: Nobis etiam, deterrime, nobis
Sperasti famulas imponere posse catenas?
Vnde redis nescis? patiarne audire facelles,
Qui leges alijs, libertatemque reduxi?

CLAVDIANI LIB. II.

53

Bis domitium ciuile nefas, bis rupimus Alpes,
Tot nos bella docent nulli seruire tyranno.
Dirigit spes nulla fugæ, seges vndique ferrē
Circumfusa micat, dextera læuaque reuinctos
Hæsit, & ensifera stupuit mucrone coramne.
Vt fera, quæ nuper montes amissit auidos,
Alcorumque exsul nemorum damna, ut arenæ
Muneribus, commota ruit, vir marmure contra
Hortatur, oïx, quæ genti venabula cendit;
Illa paucis strepitus, cuneosque creda theatri
Despicit, & tanti miratur fibula vulgi.
Vnus per medios audendi promior ense
Proflit exerta, distitque, & vulnere toruus
Appetit, hac Scilico, quem lætas pellere, dextera
Te ferit: hoc absens inuadit viscera ferro.
Sic fatur, meritoque latus transuerberat ictu.
Felix illa manus talem quæ prima cruorem
Hauserit, & festi poenam liberauit orbis.
Mox omnes fodiunt hastis, artusque trementes
Dilantam vno toc corpore pila tepeſcunt,
Et non insecto puduit mucrone reuerti.
Hi vulsus auidos, & adhuc spirantia vellunt
Lumina, truncatos alij rapere lacertos.
Amputat ille pedes, humerū quatit ille solutus
Nexibus, hic fracti referre curamina dorsi.
Hic secur, hic cordis fibras, hic pandit anhel
Pulmonis labebras, spatium non inuenit ira,
Nec locus est odijs, consummo funere iux tum
Deseritur, sparsumque perit per tela cadaver.
Sic mons Aonius rubuit, cum Penthea ferrent
Mænades, aut subito mutatum Aëdonæ coram
Traderet insans Latonia virgo Molossis.
Criminibus tuis speras fortuna mederi,
Et male donatum certas æquare fauorem
Supplicij, vna tor militia morte repondis?
Eueris agendum Rusinum diuide terris.
Da caput Odrysij truncum mereantur Achil.
Quid reliquis dabitur? nec singula mēbra populi
Sufficiunt populis vacuo p'ebis vndique muto
Iam secuta ruit, sensibus non obstitit artas,
Virginibusq; pudor, vidua, quibus ille maritos
Abstulit, orbæque ruunt ad gaudia matres,
Insultantq; lacres, laceros iuuat ire per artus,
Pressaque calcato vestigia sanguine tingi.

Nec minus affiduis certant elidere saxis
Prodigiale caput, quod iam de cuspide summa
Nutabat, digna rediens ad moenia pompa.
Dextra quinet iam ludo concessa vagatur
Æra petens, pœnasque animi perfoluit auari
Terribili lucro, viuosque imarata retentus
Cogitur adductis digitos inficere neruis.
Destinat elatis quiliquam confidere rebus.
Instabileque Deos, ac lubrica Numina discat.
Illa manus, quæ sceptra sibi gestanda parabat,
Cuius se toties submisit ad oscula supplex
Nobilitas, inhumata diu, miseroque reuulsa
Corpore, feralium quæstum post fata poposcit.
Adspiciat, ne quis nuncium sublata secundis
Colla gerat. triuijs calcandus spargitur ecce,
Qui sibi pyramidas, qui non cedentia templis
Ornatura suos exstruxit culmina Manes,
Et, qui Sidonio velari credidit ostro,
Nudus pascit aues, iacet en, qui possidet orbem,
Exiguæ telluris inops, & puluere raro
Per partes regitur, numquam, totiesque; sepultus.
Senferunt conuexa necem, tellusque nefandum
Emoluit onus, iam respirantibus astris.
Infernos grauat Vmbra lac², pater, Bacus horret
Intrantemque etiam larratu Cerberus vrget.
Tunc animæ, quas ille fero sub iure peremit,
Circumstant, nigrique trahunt ad iudicis vna,
Infecto fremitu, veluti pastoris in ora
Commotæ glomerantur apes, qui dulcia raptu
Mella trahit, pennasque, cient, & spicula tendunt,
Et tenuis saxi per propugnacula cinctæ
Rimosam patriam, dilectaque pumicis antra
Defendunt, pronoque fauos examine velant.
Est iccus, infansis quo conciliantur in vnum
Cocytus, Phlegethonque; vadis inamœnus vterque;
Alueus, hic voluit lacrimas; hic igne redundat;
Torris per geminos flammis vicinior amnes
Porrigitur, solidoque; rigens adamante sinistram
Proluit igne latus, dextra Cocytus fundit
Æquora, triste gemens, & fletu concita plangit.
Huc post emeritam mortalia secula vitam
Deueniunt, vbi nulla manent discrimina fati,
Nullus honor, vanoque; exutum nomine Regem
Proturbat plebeius egens, quæsit in alto

Con-

Conspicuis solio pertentat crimina Minos,
Et iustus dirimit fontes, quos nolle faceri
Viderit, ad mala mox trāsmittit verbera fratris:
Nā iuxta Rhadamanthus agit, cū gesta superant
Curriculi, totosque diu prospexerit actus;
Exæquat damnum meritis, & muta ferarum
Cogit vincula pati, truculentos ingerit vrsis,
Prædoneque lupis, fallaces vulpibus addit.
At qui desidia semper, vinoque grauat
Indulgens Veneri, voluit torpescere luxu,
Hunc leuis tamundi pingues detrudit in artus,
Qui iusto plus esse loquax, arcanaque fœuicit
Prodere, pisciferas ferret victurus in vndas,
Vt nimiam pensent æterna silentia vocem.
Quos vbi per varios annos, per mille figuras
Egit, lethæo purgatus flumine tandem
Rursus ad humanæ reuocat primordia formæ.
Tū quoque, dum lites, Stygiæ negotia soluit
Dura forti, veteresque reos ex ordine quaerit,
Rufinum procul ecce notat, visuque seuerio
Lustrat, & ex imo concussa sede profatur.
Huc superum labes, huc insatiabilis auri
Prolunies, pretioque nihil non ause parato,
Quodque mihi sūmū scelus est, huc improbe legū
Venditor, Arcæi stimulator perfide Maris,
Cuius ob innumeras strages angustius auerni
Iam sinus, & plena lassatur portior alno.
Quid demes manifesta negas? en pectus iniuste
Deformant macula, vitisique inoleuit imago.
Nec sese commissa tegunt, genus omne dolorū
In te ferre lubet, dubio tibi pendula rupes
Imminere lapsu, volucer te torqueat axis.
Te res, fagi fallant latices, atque ore natant
Arescat decepta fides, dapibusque relictis
In tua manibus migret præcordia vultus.
Quæquā omnes alij, quos hæc tormēta fatigant,
Pars quora sunt, Rufine, tuū quid tale vel audax
Fulmine Salmoneus, vel lingua Tantalus egit,
Aut in concesso Tyrtus deliquit amore?
Cunctorum si facia simul iungantur in vnum,
Præcedes numero, quo tanta piacula quisquam
Supplicio conferre valet? quid denique dignum
Omnibus inueniam, vincant cū singula pœnas?
Tollite de medijs animarum dedecus Vmbra,

G q Ad.

Adipexisse sat est, oculis iam paicere nostris,
Et dictis purgare domos, agitate flagellis (chro),
Trans Syga, trans Erebū; vacuo mandate Bara-
Infra Titānum tenebras, infraque recessus
Tartareos, nostrumque Chaos, quo dictis opaci
Fundamenta latet, præcepis vbi mersus anhelat,
Dum roter astra polos, seriant dum hietora vēi.

CL. CLAVDIANI
IN EVTROPIVM

LIBER I.

S Emiferos partus, metuendaq; pignora matri,
Mœnibus in medijs auditum nocte lupoſi
Murmur, & attonito pecudes pastore locutas,
Eti apidum duras hiemes, nimboq; minacem
Sanguineo rubuisse lotem, puteosque cruora
Mucatos, vife sque polo concurrere Lunas,
Et geminos Soles mirari destinare orbis.
Omnia cesserunt eunuchō Consule monstra.
Heu terræ calique pudor! trabecata per vibes
Oſtentatur auus, titulumque efforminat anni.
Pandite Pontifices Cuius anæ carmina vatīs,
Fulmineos solers Etruria consulat ignes,
Immensumque ne fas fibris exploret aruspex,
Quæ noua portendant Superi. Nil sine meatu
Deiulus, & nostri tentat, iam transgrea mundi
Se rubro miscere mari? ruptione Niphate
Rursus barbaricis Oriens vastabitur armis?
An morbi ventura lues? an nulla colono
Responsura seges? quo tantas expier iras
Victima? quo diras iugulo placabimus arar?
Consule iustrandi fasces, ipsoque litandum
Prodigio: quodcumque parant hoc omine fara
Eutropius ceruice luat. sic omnia voluis?
Hoc regni fortuna tenes? quamnam ista iocandi
Sacritia? humanis quæque vni bacchabere rebus?
Si tibi serui placuit fœdare curules
Crimine, procedat laxata compede Consul.
Rupta Quirinales sumant ergastula cinctus.

Des saltem quemcumq; viri, discrimina quæ dā
Sunt famulis, splendorq; suus, maculāq; minorē
Conditionis habet, domino qui vixerit vno.
Si pelagi fluctus, Libya si difcissis arenas,
Eutropij numerabis heros, quot iura, quot ille
Mutauit tabulas, vel quanta vocabula veritē!
Nudatus quoties, medicum dū consultē emptor,
Ne qua per occultum lateat iactura dolorum!
Omnes pœnituit pretij, venumque redibat,
Dum vendi potuit, postquam deforme cadaver
Manſit, & in rugas totus defluxit auites:
Iam specie doni certatim limine pellunt,
Et fœdum ignaris properant obrudere munus,
Toc translata iug sū summisit colla vœstum
Seruitium, semperq; nouū, nec desistit vinqūā,
Cœpit sepe tamen, cunabula prima cruentis
Debata supplicijs: rapitur castrandus ab ipso
Vbere, suscipiunt, matris post viscera, pœnæ.
Adulāt Armenius certo mucrone recifos
Edoctus mollire mares, damnoque irrefandum
Aucturus pretium, fœcundum corporis ignens
Sedibus exhaurit geminis, vnaque sub ictu
Eripit officium patris, nomenque mariti.
Ambiguis vice iacuit, penitusq; supremum
In cerebrum secti craxerunt frigora, nerui.
Laudem sine manum, quæ vix abstulit hosti:
An potius furo causam tribuisse queramus?
Profuerat manſisse virum felicior exitat
Opprobrio: seruiret adhuc, si fortior eſſet.
Inde per Assyriæ trahitur commercia ripæ.
Hinc fora venalis Galatæ ductore frequentat,
Permutatque domos varias, quis nomina possit
Tanta sequi? miles stabulis Ptolemæus in illis
Notior, hic longo lassatus pellicis vſu
Donat Ariatheo: neq; enim tam dignus haberi.
Nec maturus emi cum fastiditus abiret,
Quæ genit? quanto planxio diuortia luctu?
Hæc erat heu, Ptolemæ, fides? hoc præſtit ætas
In gremio consumpta tuo, læſusque iugalis,
Et ducti toties inrer præsepia somni?
Libertas promissa perit, viduūque relinquē
Eutropium? tantaque premunt obliuia noctes,
Crudeſcis? generis proh fors durissima nostri!
Fœmina cum ſenuit, retinet connubia partu.

Vxorisque deus maris reuerentia pensat.
 Nos Lúcina iugit, nec pignore nititur vlló.
 Cum forma diuipus amor, desloruit oris
 Gratia qua n' iferi fcapulas turabimur arte?
 Qua placeam ratione senex? sic factus acutum
 Aggreditur lenonis opus, nec fignis ad autem
 Mens erat, otitque capax, omneque pudoris
 Hauferat infidias, cuti odia nulla tuendo
 Fida toro, nulli potere excludere vécés.
 Ille vel arata Danaen fub turre latentem
 Eliceret, fietus domini fingebat amantis,
 Indomitasque moras, pretio lenibat avaras,
 Lafciuatque iocis, nec blandior vilus euntis
 Ancillæ retigiffe latus, leuitereque reductis
 Veftibus oculis crimen mandati fufurro.
 Nec furtils qua fiftit locum, nec fraude reperta
 Caucior elufi fnehtus vitare mariti.

Haud aliter iuuenum flamis Ephyreia Laís
 Egemino dirata mari, dum ferta refundit
 Canities, dum turba prociæ, noctisque recedit
 Ambitus, & raro pulfaur ianua tactu.
 Sequere reformidat fpeculo damnante fenectus:
 Stat tamen, atque alias fcingit lena miniftras,
 Dilectumque diu quamuis longa iua lupanar
 Circui, & reinet mores, quos perdidit ætas.
 Hinc honor Eutropio: cūq; omnibus vnicæ virtus
 Effet in eunuchis, thalamos feruare pudicos,
 Solus adulterij creuit nec verbera tergo
 Ceflauere tamen, quoties decepta libido
 Irati caluiffet heri fruftraque rogantem,
 Iactantemque fuos tot iam per luftra labores,
 Dotalem genero, nutritoremque puellæ
 Tradidit: Hous rector, Confule futurus
 Peccabat dominæ crines, & fæpe lauant
 Nudus in argento lympham geftabat alumina.
 Et cum fe rapido fefiam proiecera æftu,
 Patricius fciis paonum ventilar alis.

Imque uo laxata curis, fulcique genarum
 Conuerfat pallia facies rugofior vna.
 Flaua minus preffo finduntur vomere rura:
 Nec vento fic vela remiunt, miferabile turpes
 Exedere caput tinea: deferta patebant
 Interualla comæ: qualis fcientibus aruis
 Arida ieiunæ feges interlucet ariflæ:

Vel

Vel qualis gelidis pluma habente prinis
 Arboris immoritur, iuncto brumalis hirundo.
 Scilicet vt trabeis iniuria crefceret olim,
 Has in fronte notas, hoc dedecus addidit oris
 Luxuria fortuna fuæq; pallida nudis
 Offibus horrorem dominis præberet imago
 Decolor, & macies occurfu læderet omnes,
 Aut pueris latura metus, aut tædia menfis.
 Aut crimen famulis, aut procedentibus, nen,
 Et nihil exhauflo caperent in ftipite lucri.
 Scernere qui pe toros, vel cadere ligna culin e
 Membra negant aurum, vefles, arcana tueri
 Mens infida vetat: quis enim comittere vellet
 Lenoni thalamum, andem ceu finus acerbum,
 In faftumque furs trufere Penatibus vmbra,
 Conuentu iam liber erat, fic paffor obefum
 Leffe canē, feruq; ligat, pafcitque reuictum,
 Dum valitius feruare gemi, vigiliq; rapaces
 Latratu terrere lupos, iun tardior idem
 Iam fcabie laceras, & miffit fordibus atres,
 Soluit, & exuto haurat vincula collo.

Est vbi de fectus nimis inuat, vidiq; pulfo
 Per cunctas licuit fraudes impune vagari,
 Et fuis aperire viam pro quifquis Olympi
 Summa tenes, tantone flet in mortalia rifu
 Vteret? qui ferui non efl admiffus in vifum,
 Sufcipitur regnis, & quem priuata miniftrum
 Deditgnata domus, moderantem fuftinet aula.
 Vt primum vetulam texere Palatia vulpei,
 Quis non ingemuit, quis non irrepere facris
 Obfequijs doluit toties venale cadaver?
 Ipfi quin etiam tali conforte fremebant
 Regales famuli, quibus efl illuftrior ordo
 Seruitij, fociumque diu fprepere fuperbi.

Cernite quem Latij pofcant annectere faftis:
 Cuius, & eunuchos puduit, fed viflor ante
 Obfcuræ latuit pars ignotiffima turbæ,
 Donec Abundanti furtijs, qui rebus Foís
 Exitium, primoque fibi produxit, ab imis
 Euectus thalamis fummos inuafit honores.
 Quam bene difpofitum terris, vt dignus iniqua
 Fructus confilij primis auctoribus inftet!
 Sic multos flumio vates arente per annos.
 Hofpitem qui cafo monuit placare Tonantem.

C 6

In

IN EUTROPIVM

Inuentas primū fuscidis imbuti aras,
Et cecidit feni, quo dixerat, hostia sacri.
Sic opifex tauri, tormentorumque repertor,
Qui funesta nouo fabricauerat ara, dolori,
Primus in expertum Siculo cogente tyranno
Sensit opus, docuitque suum mugire iuuentū
Nullus Eutropius, quam qui se protulit ante
Directas possedit opes, nullumque priorem
Periculi exsilio, solumque hoc rite peregit,
Auctorem damnare suum, postquam obitus est.
Semiuir excessam rerum sublatus in arce,
Quod nec vota pati, nec fingere somnia possunt
Vidit sub pedibus leges, subiectaque colla
Nobilium, tantumque sibi permittere fata,
Qui nihil optaret plus libertate mereri;
Nam iam dissimulat dominos, atque; tumescunt
Seruiles animi, procerum squalore repletus
Carcere, & exsiliis Merore, campique gemiscit
Æthiopis, patris hominū plaga personat ardens,
Marmaricus clavis violatur cædibus Ammon.
Asperius nihil est humili, cum surgit in altū
Cuncta ferit, dū cuncta timere desinit in omnes,
Vt se posse putent nec bellua terrore vlla est,
Quam ferui rabies, in libera colla furentis.
Agnoscit gemitus, & pœne parere nescit
Quā subit, dominusq; memos, quæ verberat odit,
Adde quod eunuchus nulla pietate mouetur,
Nec generi nativæ canet, clementia cunctis
In similes, animosque ligant consortia damni.
Ille nec eunuchis placidus fide peius in aurum
Æstuat: hoc vno fruitur fœcicia libido.
Quid neruos fecisse tuat? vis nulla cruentā
Castrat avaritiam, parvis exercita furis
Quæ vastare penum, neglectaque fœuerat arte
Claustra renicisci, non vberiore rapina (Æmo
Peccet in orbe manus? quidquid se Tigris ab
Diuidit, hoc certa proponit merce locandam
Institit imperij, caupo famulos honorum.
Hic Asiam villa pactus regis, ille redemit
Coniugis ornatu Syriam, dolet illa paternā
Bichynus mutati domos, sollicita patenti
Vestibulo pretij distinguere regula gentes.
Tur Galatæ, tot Pontus erat, tot Lydia nummis.

CLAVDIANI LIB. I.

Si Lyciam tenuisse velis, tot millia ponas.
Si Phrygas, a te parum propriæ solaria sortis
Communes vult esse notas, & venditus ipse
Vendere cuncta cupit, certantem sepe duorum
Diuersum suspendit onus, cum ponere iudex
Vergit, & in geminas nutat provincia lances.
Nō pudet, heu Superi, populos venisse sub hasta
Venditis: certe pudeat quod iure sepulchrum
Mancipium tot regna teneat, tot d' strabit viros.
Pollentem solio Cæsium victoria Cyri
Fregit, et Eunucho fluereut Padoles & Hermus
Ac talis heredem voluit te Roma relinqui,
Restitit Antiochus præscripto margine Tauri,
Indomitos curru Seruilius ege (Taurus,
Et Pharus Augusto iacuit, vel Creta Metello,
Ne non Eutropio quæritus numerosior effice?
In mercem veniunt Cilices, Indæ, Sophene,
Romanusque labor, Pompeianique triumphus.
Quo struis hos auri cumulos? q; pignora tactis
Succedunt opibus, dubas decasus licebit:
Nūquā mater eris, nunquā pater, hoc tibi firmū.
Hoc natura negat, te grandibus India gemis.
Te solijs Arabes ditent, te vellere Seres.
Nullus inops adeo, nullum sic virge egestas,
Vt velit Eutropij fortunam, & membra pacifici.
Iamque obliua sui, nec sobria diutius mem.
In miseras leges, hominumque negotia ludic.
Iudicat eunuchus, quid iam de Consule minor?
Prodigium est quodcumq; gerique pagina licet
Fœmineas meminit, quibuscumquā secula terens
Eunuchi videre forum? sed ne quæ vacare
Pars ignominia, neu quid restaret inausum.
Arma etiam violare parat, portentag; monitis
Aggregat, & secum petulans amenicia cernat.
Erbuit Mauros, aduersasque risit Enyo
Dedecus Eorum, quoties inuenta sagittis
Et pharetra fulgens anus exercetur Amazon:
Arbiter aut quoties belli, pacisque recurrit,
Alloquiturq; Geras, gaudet, cum viderit, hostis,
Et sentit iam deesse viros, incendia fumant,
Muris nulla fides, squalens populabula agri,
Et medio spes sola mari, trans Phasin aguntur
Cappadocin matres, stabulisq; abducta pateris
Caucasias captiua bibunt armenta priuas,

IN EUTROPIVM

Et Scythicis mutant Argei pabula siluis.
Extra Cimmerias, Taurorum claustra, paludes
Flos Syriae feruēt; polijis nec fufficit arrox
Barbarus, in eadem venit fastidia praedae.
Ille tamen, quid enim ferui, mollemque pudebit
Aut quid in hoc poterit vultu flagrare ruboris?
Pro victore redit, pedum vexilla sequuntur,
Et turmae similes, Eunuchorumque manipuli,
Hellepontiacis legio dignissima signis.
Obuius ire cliens defensorumque reuertum
Complecti placet ipse sibi, laxasque laborat
Distendisse genas, fidumque inflatus anhelat.
Pulvere resperstus cinisque, & solibus ora
Pallidior, verbiisque sonat: plorabile quiddam
Vlra nequitiam fractis, & praelia narrat,
Perque suam tremula testatur voce forem.
Defecisse vagas a publica commoda vires:
Cedere liuori, nec sustineant procellas
Huidiæ, mergique fretis spumantibus orat.
Exoriturque vicinam dum talia facit, inepias
Derergit lacrymas, æque inter singula dicta
Flebilis suspirat, qualis venit arida si cruus
Longinquam visura nortum vix lassâ resedit,
Et iam vina petit quid te turpissimè bellis
Inferis, aut sauis perceretas Pallia la campis?
Tu potes alterius studiis hæere Mineræ.
Tutelas, non tela parætu flamina nosse;
Tu segnes operam tollers virgine puellas,
Et nudeam dominae pensis inuoluere lanam.
Vel si sacra placeat, habeas pro Marte Cybellæ.
Rauca Celenæos ad tympana discas furorẽ.
Cymbala ferre liceat, pedibusque illidere pinu.
Inguinis, & reliquæ Phrygijs abscondere cul ris,
Arma relinque viuis, gemina quid di diuis aula,
Conarique pios odijs committere fratres?
Te magis, ah demens, veterem si respicias artem
Conclutare decet, gestis pro talibus animum
Flagrat Eutropius, ne quid non polluat vnus,
Dux acies, iudex præcæta tempora Consul.
Nil adeo fædum est, quod non exacta viciustas
Ediderit, longique labor commiserit aui;
Oedipodæ matrem, nam dixisse Thyestes
Canatur, peperit fratres locasta marito,
Et Pelopea sibi. Thebas, ac funera Troie

Tristis

CLAVDIANI LIB. I.

63

Tristis Frichthet deplorat scena theatri.
In volutem Tereus, Cadmus se vertit in angue.
Scylla nouos mirata canes, hunc a bore figit.
Elevat hunc pluma, squamis hinc tabula vestit.
Huc soluit fluio, nūquā spado Consul in orbe.
Nec iudex, ductorue fuit, quodcumque viroium
Est decus, eunuchi scelus est, exempla creantur
Quæ focci superenti risus, ludusque cothurni.
Quam pulchre conspectus erat, cui tenderet artus
Ex sanguine, onerante toga, cinctusque grauius,
Inductoque senex obsecror iret in auro!
Humani qualis simulator simius oris;
Quem puer arridens pretioso stamine Serum
Velaui, nudasque nates, ac terga reliquit;
Ludibrium mensis erecto pectore diues
Ambulat, & claro sese deformat amictu.
Candida pollutos comitatur Curia fæces.
Forstian, & dominus præbet miracula lictor
Consule nobilior, libertatemque daturus,
Quam nondū meruit, standit sublime tribunal,
Acque inter proprias laudes Ægyptia lactat
Somnia, prostratosque canit se vate tyrannos.
Scilicet in dubio iudex Bellona pendit,
Dum spado Tiresias, enervatusque Melampus
Reprat ab extremo referens oracula Nilo.
Obstrepuere auium voces exhorruit annus
Nomen, & insanum gemino proclamar ab ore,
Eunuchumque vetat fastis accedere Ianus.
Sumeret illicitos etenim si fœmina fæces,
Eset turpe minus, Medis, leuibusque Sabæis
Imperat hic sexus, Reginarumque sub armis
Barbariæ pars magna iacet, gēs nulla probatur,
Eunuchi quoque sceptrâ ferat. Tritionia, Phœbe,
Vesta, Ceres, Cybele, Iuno, Latona coluntur.
Eunuchi quoque templi Deisquæ vidimus aras?
Inde sacerdotes hæc intrat pectora Phœbus:
Inde canunt Delphi, Troianam sola Mineram
Virginis Vestalis adit, flammæque tuetur.
Hi nullas meriti vitæ, semperque profani.
Nascitur ad fructum mulier, prolemque futuram.
Hoc genus inuentū est, ut seruiat. Herculis arcu
Concidit Hippolyte. Danaï fugere bipennem
Penthesilea tuam, claras Carthaginis arces
Credatur, & centum portis Babylona superbam

Femina

IN EYTOPIVM

64
Femineus struxisse lib. ir. quid nobile gessit
Eunuchus? quæ bella tulit? quas condidit arces?
Illas præte: ea rerum natura creauit:
Hos fecere manus. Vix prima Semiramis astu
Assyrijs mentia virum, ne vocis acutæ
Mollities, leuesque genæ se prodere possent,
Hos sibi coniunxit similes: seu Parthica Ferro
Luxuries vetuit nasci lanuginis vimbram,
Seruatoque diu puerili flore coegit.
Arte recarda: am Veneri seruire iuuentam.

Fama prius falso similis, vanoque videri
Ficta ioco, leuior volitare per oppida rumor,
Riderique nefas: veluti nigrantibus alis
Audiretur olor, coruo certante ligustris.
Atque aliquis grauior morum, si calibus, inquit,
Credetur, & nimis turgente mendacia monstretis:
Iam testudo volat, proferet iam cornua vultur:
Prona petunt retro fluuij vada: Gadibus Orcum
Armenij texere diem: iam frugibus aptum
Æquor, & assuetum siluis delphina videbo:
Iâ cœchleis homines iunctos, & quidquid inane
Nutrit, Iudaicis, quæ pingitur India velis.

Subijcit & mistis sanguinis lasciuior alter:
Miraris? nihil est, quod non in pectore magnum
Concipit Eutropius: semper noua, grandia sepe
Diligit, & celeri degustat singula sensu,
Nil timet à tergo: vigilantibus vndique curis
Noctæ, dieque parat: lenis, facilisque moueri
Supplicibus mediæque tamen mollissimus ira
Nil negat, & sese vel non poscentibus offert,
Quodlibet ingenio subigit, traditque fruendum,
Quidquid amat, dabit illa manû, comunitur omni
Fungitur officio, gaudetq; potentia flecti. (ni
Hoc quoque consilij peperit, meritoq; laborum
Accipit, & trabes argute præmia dextra.

Postquam vera fides facinus vulgatum Eoum
Gentibus, & Romæ iam certicus impulit aures:
Eutropiumne etiam nostra dignabimur ira?
Hic quoque Romani meruit pars esse doloris?
Sic effata rapit cæli per inania cursum
Diua potens, vnoque Padum transiit astra volata
Castra sui rectoris adit: tum forte decorus
Cum Scilicone gener pacem implaribus vitro
Germanis responsa dabit, legesque Caycis

Ar-

CLAVDIANI LIB. I.

65
Arduus, & flauis signabat iura Sueuis.
His tribuit Reges, his obside fœdera fœnit
Indictor: bellorum allos transcribit in vias,
Milites: vt nostris detonsa Sicambria signis.
Lata subit Romam pietas, & gaudia pæne
Mouerunt lacrymas, tantoque exultat alumnus,
Sic armenta suo iam deficiente iuuenco
Celsus assurgunt erectæ cornua matris.
Sic iam terribilem stabulis, dominumq; ferarum
Crescere miratur genitrix Massyla leonem.
Dimouit nebulam, iuuenique apparuit ingens,
Tunc sic orsa loqui: quanti te principie possum
No lōginqua docēs, domito quo Saxone Tethys
Mitiior, aut fracto secura Britannia Pictō.
Ante pedes humili Franco, tristisque Sueuo
Persuor, & nostrum video, Germanice, Rhēnū
Sed quid agam? disceors oriens felicibus actis
Inuider, atque alio Phœbi de cardine surgunt
Crimina, ne toto conspiret corpore regnum.
Gildonis taceo magna cum laude receptam
Persidiam, & fratros Eoo robore Mauros.

Quæ suscepta fames, quantum discriminis vrbi,
Ni tua vel fecerit nunquam non prouida virtus
Austrelem Ardoris pensasset frugibus annum?
Inuictæ Rhodani Tiberina per otia classe,
Cinyphisque ferax Araris succellit aristas.
Teutonibus vomer, Pyrenique iuuenti
Sudanere mihi. fegetes miranter liberæ
Horreæ: nec Libyæ senserunt dampna i bellis,
Iam Transalpina contenti melle Quirites.
Ille quidem meritis soluit fœder Tabacæ pœnas:
Vt percat quicumque cuius conflixerit armis.
Ecce recens ipsæ clades à partibus exit.
Terrorisque minus, sed plus habitura puloris.
Eutropius Consul pridem tolerare fatebatur
Hoc genus, Arsacio postquam se regia factu
Sustulit, & nostros corrupti Parthia mores.
Præfessi sed adhuc geminis, vestique dabantur
Custodes, sacroque adhuc sub iura somno.
Mili. ia eunuchi numquam progressa cubile.
Non vira spondente fides, sed inertia tantum
Mentis pignus erat: secerera monilia seruent,
Ornatus curent Tyriosæ fronte recedant
Imperij, tenero tractari pectore nescit

Pa-

IN EVTROPIUM

Publica maestas, nūquā vel in ænore puppim
 Viditior, eunuchi clauo parere magistri.
 Nos adeo sperni faciles? orbisque carina
 Vilior? Auroram certe, quæ talia ferre
 Gaudet, & assueta, sceptris multebribus vrbes
 Possideant, quid belliferam munibus vrunt
 Italiam maculis? nociuitura probra feueris
 Admiscent populos? peregrina piacula foris
 Pellantur longe Latio, ne transeat Alpes
 Dedecus in solis, quibus exstitit, hæret aruis.
 Scriba? Halis, scriba? tamē con æptor Orontes.
 Per te, per ætuos obtestor, Roma, triumphos,
 Nesciat hoc Tiberis, numquam poscentibus olim
 Qui dare Dentatis annos, Fabijque solebat.
 Martius eunuchi reperet suffragia campus?
 Amilos ineret, seruatoreque Camillos
 Eutropius? Chrysofonis tua, Bruce, potestas,
 Narcissique datur, natos hoc dedere pœnz
 Profuit, & misero ciuem præponere patri?
 Hoc m. hi laticulo possidis Etruria castris
 Quæ sit, & tantum fluuiio Porfenna remotus?
 Hoc meruit vel ponte Coeles, vel Mucius igne?
 Visceribus f. ultra castrum Lucreria ferrum
 Misit, & attonitum trænauit Clodia Tiberim?
 Eutropio fasses aduersabantur a demeti
 Tarquinij? iuemenque meæ vexere cunules
 Saxato veniat socij spectator æuerno,
 Impenit sacris Decij prorumpite bustis,
 Torquentque truces, animosq; pauperis vmbra
 Fabricij, tuquēd si force inferno piorum
 Iugera, & Elytiæ scindis, Serrane nouales,
 Porro Scipiadæ, Pœno præclare Lutati,
 Sicania Marcellæ ferrox, gens Claudia surgat,
 Et Curij veteres, & qui sub iure negisti
 Vivere Cæsareo paruo proced: sepulchro,
 Eutropium pallure Caro, remeare tenebris
 Agmina Brutorum, Cornutorumque carerit.
 Eunuchi vestros habebis, insignia sumunt
 Ambigui Romana mares, rapere tremendas
 Hannibali Pyrrhoque togas fabacula perosi
 Adspirant trabes iam non vibracula gestant
 Virginibus, Laciæ ausi vibrare cæcres.
 Linquite femineas infelix turba latebras.
 Alter quos pepulit sexus, nec suscipit alter.

Exegi

CLAUDIANI LIB. I.

67

Exegi Veneris stimulos, & vulnere casti,
 Mistra duplex ætas inter puerumque, senemque,
 Nil medium, falsi complete sedilia patres.
 Ite noui proceres, infæcundoque senatu
 Eutropium stipare duce, celebrare tribunal
 Pro thalamis, verso iam disicere more cunules,
 Non matrum pilenta sequi, ne prisca reuoluam
 Neu numerem quantis iniuria mille per annos
 Sit retro ducibus quanti fedabitur æui
 Canties; vnā subeant quot secula culpam.
 Inter Ariothei fastus, & nomen herile
 Seruus erit, dominoque suos æqualis honores
 Inferet, vultu semper Ptolemæi noxia mundo
 Mancipia, in alio lædor grauiore Phorino,
 Et patior maius Phario scelus. ille cruorem
 Consulis vnus Pellæis ensibus hausit.
 Inquinat hic omnes, si nil priuata mouebunt,
 At tu principibus, nostræ tu prospice causæ,
 Regalesque aduerte notas, hunc accipit vnū
 Aula magistratum, vobis, patribusque recurret
 Hic æternus honos, in crimen euntibus annis.
 Parce quater Consul, contagia fustibus oro
 Defensas ignaua tuis, neu tradita libris
 Nomina, vestitusq; meos, quib? omne, quod abite
 Oceanus, domui, tanta caligine megi,
 Calcarique sinas nam quæ iam bella geramus
 Mollibus auspicijs? aut quæ connubia prolem,
 Aut frugem lacturus ager? quid sterile terris?
 Quid plenum sterili, possit sub Consule nasci?
 Eunuchi si iura dabunt, legesque tenebunt,
 Ducant pensa viri, mutatoque ordine rerum
 Viuat Amazonio confusa licentia ritu.
 Quid trahor vltim? Silico quid vicere differt
 Dum cerare pudeat? nescis quod turpior hostis
 Læticia maiore cadit, piratica Magnum
 Erigit illustrat seruilis laurea Crassum.
 Annis. Agnosco fremum quo palluit Eurus.
 Quo Mauri, Gildoque ruit. Quid Marcia signa
 S. Illicias? non est iaculis, hastis sue petendus.
 Conscia succumbunt audito verbera terga.
 Vt Seytha post multos rediens exercit? annos
 Cum sibi seruili pro finibus obuia pubes
 Iret, & arceret dominos tellure reuerfos,
 Ar. natam ostensis aciem fudere flagellis.

Necus

Notus ab incepcis ignobile reppulit horro
Vulgus, & additus sub verbere torpuit ensis.

CL. CLAVDIANI

IN LIBRVM II.

IN EVTROPIVM.

PROLOGVS.

Qui modo sublimis rerū flestebat habenas
Patricius, rursus verbosa nota timet,
Et solitos tardæ passurus compedis orbēs,
In Dominos vanas luger absille minas.
Culmine deiectum, vitæ fortuna priori
Reddidit, insano iam satiata loco.
Scindere nunc alia meditatur ligna secuti,
Fascibus & tandem vapulat ipse suis.
Illicitas Consul pœnas te consule soluit.
Annus quirabeas, hic dedit exilium.
Infaustum populis in te quoque vertitur omē,
Szuir in auctorem prodigiosus honor.
Ablato penitus respirant nomine fasti.
Maruramque luem sanior alua vomit.
Diffimulant focij, coniuratique recedunt.
Procumbit pariter cum duce tota cohors;
Non acie victi, nec seditione coacti,
Ne pereant ritu, quo perire viri.
Concidit exigua dementia vulnere chartæ;
Confecit saxum littera Martis opus.
Mollis feminea deriditur ante tyrannus,
Et thalamo pulsus perdidit imperium.
Sic iuuenis nutante fide, veterique reducta
Pellice destitit, inquit amica domum.
Canitiem raram largo de puluere turpat,
Et lacrimis rugas implet anile gemens,
Suppliciterque pius humilis prostratus ad aras
Mitigat iratas voce tremente nurus.
Innumeri glomerantur heri, sibi quisque petentes
Mancipium solis vtile supplicij.
Quamuis scdus enim, mentem j obsecrator ore
Ira

Ita dabit pretium, pœna meretur emi.
Quas spado nunc terras aut quæ trāssibis in axē;
Cingeris hinc odiis inde recessit amor.
Vrāne te gemino sub sidere regia damnat.
Hesperius nunquam, iam nec Eous eris.
Miror cur, alijs qui pandere saca solebas.
Ad propriam cladem cæca Sibylla rates?
Iam tibi nulla videt fallax insomnia Nilus.
Peruigilant vates, nec miserrande, tui,
Quid, soror andebit tecum confendere puppē,
Et veniet longum per mare fida comes?
An fortasse toros eunuchi pauperis odit?
Et te nunc inopem diues amare negat?
Eunuchi iugulum primus secuisse fateris.
Sed ramen exemplo non feriere tuo.
Viue pudor facis, en quem tremuere tot vrbes,
En cuius populi sustinere ingum.
Direptas quid plangis opes, quas nat? habebit?
Non aliter poteris principis esse pater.
Improbe quid pulsas ebris astra querelis,
Quod tibi sub Cypri litore parra quies?
Omnia barbarico per te concussa tumultu.
Crede mihi, terris tutius æquor erit.
Iam non Armenios iaculis, terrebris, & arcu.
Per campos volucrum non agitabis equum,
Dilecto caruit Byzantius ore senatus.
Curia consilij aestuat orba tuis.
Emeritam suspende togam, suspende pharetrā;
Ad Veneris partes, ingeniumque redi.
Non bene Gradiuo lenonia dextera seruit,
Suscipiet famulum te Cytherea libens.
Insula læta choris, blandorum mater amorum,
Nulla pucitiæ cura placere potest.
Prospectant Paphia celsa de rupe puellæ,
Sollicitæ, saluam dum ferat vnda ratem.
Sed vereor, teneant ne te Tritones in alto
Lasciuus doctum fallere Nereidas:
Aut iidem cupiant pelago te mergere venti,
Gildonis nuper qui tenuere fugam.
Inclita capto memoratur Tabraca Mauro,
Naufragio Cyprius est memoranda tuo.
Vesturum moriens frustra delphina vocabis,
Ad terram flos; deuenit ille viros.
Quisquis adhuc similes eunuch? tēdit ad actus,
Respiciens Cyprium desinat esse ferox.

MYgdonij cineres, & si quid restat Eoi,
q̄ pereat, regni, certe non augere falso
Prodigij patere mine, frustra q̄ peracto
Vulnere, monstriferi praesagia discitis anni.
Cautior ante tanta violentum nauita Corum
Prospectit, & tumida subducit vela procellae.
Quid iuuat errores mersa iam puppe fateri?
Quid lacrimae delicta leuāt? stant omnia vestri
Consulis, immotis haesere piacula facis.
Tunc decuit sentire nefas, tunc ire recentes
Detersum maculas. vestri post obruta morbo
Corpora, Paeonias nequidquā ad moueris herbas:
Vlcera possidit alae suffusa medullis
Non leuiore manu, ferro sanantur, & igni.
Ne noceat frustra mox eruptura cicatrix,
Ad viuū penetrant flammæ, quo funditus humor
Defluat, & vacuis corrupto sanguine venis
Arefcat fons ille mali. truncantur & artus,
Vt liceat reliquis securum viuere membris.
At vos egregie purgati creditis aulam,
Eutropiū si Cyprus habet, vindictaque mundi
Semiur exul erit. qui vos lustrare valebit
Oceanus? tantum facinus quæ diluet ætas?
Induerat necdum trabes, mugitus ab axe
Redditus inferno. rabies arcana caueñas
Vibrat, & alterno confligit culmina lapsu.
Bacchat? per opera tremor. Chalcædona mouit
Pronus, & in geminas mutat Bosporus vrbes,
Concurrere freti fauces, radice reuulsa.
Vitant instabilem rursus Symplegada nautæ:
Scilicet hæc Stygiæ præmittunt signa sorores,
Et sibi iam tradi populos hoc consule gaudent.
Mox oritur diuersa lues, hic Mulciber ignes
Sparserrat, hinc victo proruperat obijce Nereus.
Hinc flagrant, hic tecta natæ, quæ numina poenâ
Seruat sceleris, cuius tor cladius omen
Constitit? incumbas vrinam Neptune tridentis,
Pollutumque solum toto cum crimine mergas.
Vnam pro mundo Furijs concedimus vrbe.
Vtq; semel patuit monstris iter, omnia tēpus
N acta suum properat nasci, iam decolor imber,
In-

Infantumque noui vultus, & dissona partu
Semina, tum lapidum fletus, armentaque vulgo
Auta loqui, medijsque feræ se credere muris.
Tum vates sine more rapi, lymphataque passim
Pectora fatidici stimulis ignescere Phœbi.
Fac nullo cecinisse Deos, adeone retusi
Quisquam cordis erit, dubiter qui partibus illis
Assore fatalem castrati consulis annum?
Sed quæ cæcus inest vitij amor! omne futurū
Despicitur, suadentq; breuem praesentis fructū
Et ruit in veritum damni secura libido.
Dum mora supplicij lucro, seruaque, quod instat
Creditor haud equidē contra tot signa Camillo
Deculerim faeces, nedum prohi, sexus inert
Mancipio, cui cuncta licet responsū in berent,
Hortantesque licet sponderent prospera Diui,
Turpe sui cessisse viros, exquirite retro
Crimina, continui lectis annalibus aui,
Prisca recensitis euoluite secula fastis.
Quid senis infand. Caprea, quid scena Neronis
Tale ferunt? spado Romulo succinxis amictū
Sedit in augustis Laribus. vulgata patebat
Aula salutarum studijs. huc plebe sena us
Permitta, trepidique duces, omnisque portus
Confluit. aduolui genibus contingere dextram
Ambius, & votum de formibus oscula regis
Figere. praesidium legum genitorumque vocatur
Principis, & famulum dignatur regia parem.
Posteritas admittit fidem. mormenta peritū
Dedecoris, multisque genunt incedibus æra
Formatura nefas. hæc iudicis, illa togati.
Hic niter armati species; numerosis ubique
Fulget eques; præsert eunuchi Curia vultus,
Ac veluti caueant, ne quo consilere virtus
Possit pura loco, cunctas hoc ore laborant
Incessare vias. maneant immota precamur,
Sætaque perpetui sint argumeta pudoris.
Subter adulantes tituli, nimisq; leguntur
Vel maribus laudes: claro quod nobilis ortu
Cuius est Domini: quod maxima praelia salus
Impleat, & pariter miles: quod tertius vrbs
Conditor. hoc Byzas. Coss. antinofq; ridebunt.
Inter quæ tumidus leno producere cœnas
Ad lucem, fortare mero, dissipere plausum
Amuræ

IN EVTROTIUM

Emittas in vulgus oves, & totosque theatris
Inducere dies, alieni prodigis auri.
At furor, & si quid porrentis creditur, vxor
Maledicte matres epulis, & more pudice
Coniugis emuncti celebrabat voca mariti.
Hinc amat, hanc sueta de re, vel pace, vel armis
Constitit. huius curas, & clausa palatia mandat
Cui stabulum, vacuūq; gdomum. sit magna tueri
Regna nihil, patiente iugi deluditur orbis.
Mittit alternum Zephyri iam bruma tepore
Senserat, & primi laxabant germina flores:
Iamque iter in gremio pacis solenne parabant
Ad muros Ancyra tuos, auctore reperiunt
Eutropio, pelagi ne raudia longa subirent,
Sed vaga lascivis flueret diffusibus aras:
Vnde tantam tanta sublimis laude redibant,
Cui vincitos traheret Medos, Indumagibilibet.
Ecce autem flauis Gradius ab yfque Gelonis
Aqua cruentato, reperbat Thracia curru.
Subsidunt Pangæa rotis, aequæ sonoro
Scindunt axe niues, ut vertice constitit Æmi,
Pæmineasque togas pressis confpexit habentis,
Subrisit crindele parer, tristisque nūcitem
Quæ flammæ galeam, tunc implacabile nomen
Belloni alioquitur, quæ sanguine foetida vestit
Illyrici pinguis petrebat claudibus hydros:
Nec dum mollitæ, nec dum germana moderi
Possimus Eor, nunquam corrupta rigescunt
serula. Capadocum tepidis Argens æceruis
Æthiæ, infelix etiam nunc palle: Orontes.
Dum percipit, neminem mali si corda pariter
Inspirare suas, nullo tot funera sensu
Properant, tanque levis iactura cruoris.
Adspicis obsecrum facinus? quid crinibus ora
Protegis? heu quales sese diffundit in actus
Parva quies! quantum non concuerint otia ferri!
Qui carnis debilis, eunucho traditur annus.
Atum de trebeis esset, si partibus vna
Mens foret: Hæspætijs: rueter derisus verustas,
Nullaque calcati flarent vestigia turis.
Ni memor imperij Stilico, morumque priorum
Turpe relegasset defensa a Tibride nomen.
Ieradamque nouo fetuisset crimine Romæ.
Ile dedit portum, quo se pulsata referret

Ma.

CLAVDIANI LIB. III.

73

Maiestas Latij, deformata que secures.
Ille dedit passus, ad quos Oriente relicto
Confugeret sparsum maculis feruilibus ævum,
Quam similes hæc aula viros! ad mœnia visus
Dirigenium saltem tacita formidine mulsant:
Non damnant animo, plaudente cerne Senatū,
Et Byzantinos proceres, Gratiosque Quirites.
O patribus plebes, o digni Consule pares!
Quid, quod & armati cessant, & nulla virilem
Inter tot gladios partem reminiscitur ira?
Hucine nostro-cum cinctus abire nepotum?
Sic Bruti despectus honos? ignore parenti
Romule, quod ferus temeratis fascibus ultor
Aduenio iam iam largi hæc gaudia faxo
Cōpensent lacrimis. Quid dudū in stare moraris
Tartaream Bellona tubam? quid stringere falcē,
Qua populos ad stirpe metis? molire tumultus,
Excute delicias. Thracum, Macedumque ruinæ
Tædet, & in gentes iterum sequire sepultas.
Damna minus cōsuea mouet trās æquora sæuas
Verte face: alius exordia fume rapinis.
Non tui Rhiphæis hostis querendus ab oris.
Non per Caucasias aceto turbæ valles
Est opus: Ostrogothis colitur, missisque Gothunnis
Phryx ager, hos paræ poterit impellere causæ
In scelus, ad mores facilis natura reueri.
Sic eat (in nostro quando iam nullitæ robur
Torpuir, & molli didicit parere magistro)
Vindice: Arctæus violatas aduena leges.
Barbara Romano fuccurant arma pudori.
Sic fatus, clypeo quantum vix ipse Deorum
Arbiter, insecto cum percussit æthera nimbō.
Inconuit responsat Athos, Æmusque remugit;
Ingeminat Rhodope raucum concussa fragorē.
Cornua cana gelu mirantibus excutit vndis
Hebrus, & exsangue glacie timor alligat Istrum.
Tunc adamante graue, nodisq; rigentibus hastæ,
Telum ingens, nullique Deo iaculabile coruscit,
Fit late ruptis via nubibus. illa per auras
Tot fræta, tot montes, vno contenta volatu
Translit. & Phrygiæ medijs affigitur oris.
Sensit humus, gemit Nysæo palmitæ felix
Hemus, & auræ Pæctolis inhorruit vnda.
Totaque submissis fleuerunt Dindyma fluis.

D

Nec

IN EVTROPIVM

Nec Dea præmissæ stridorem segnius hæstæ
Consequitur, centumq; vias meditata nocendi,
Tandè Targibilum(Gerice dux improbus aula
Hic erat)aggreditur, viso tum fore redibat
Butropio vacuus donis, feritasque dolore
Creuerat, & teneris etiam quæ crimina suadet
Ingentis, Scythicum pectus flamabat egestas.
Huc sese vultu simulatæ coniugis offert,
Mentitoque ferox incedit barbara gressu,
Carbasæos induca sinu, post terga reductas
Vberibus propior mordebat fibula vestes;
Inque orbem terei mitra redeunte capillum
Srinxerat, & virides flauescere iusserat angues:
Aduolat, & niueis reducem complexitur vlnis,
Infunditque animos furiale per oscula virus.
Principe quam largo veniat, quas inde reportet
Diuitias, actu rabiem motura requirit.
Ille iter ingratum, vanos deslere labores,
Quos super eunuchi fastus, quæ probra tulisset.
Continuo fecat vngue gena, & tempore pandit
Arrepto gemitu: nunc, deuotus aratris
Scinde solum, positoque tuos mucrone sodales
Ad rastros sudare doce: bene rura Gotihunnus
Excolat, & certo disponat fidere vites.
Felicis alia, quas debellata maritis
Oppida, quas magnis quæ sitæ viribus ornant
Exuniæ: quibus Argiæ, pulchræq; ministrant
Thesalides, famulas & quæ meruere Lacænas.
Me nimium timido, nimium iunxere remissa
Fata viro, totum qui degener exiit istrum.
Qui refugit patriæ ritus, quæ m detinet aequi
Gloria, concessioque cupit vixisse colonus,
Quæ dominæ raptu, quid pulcra vocabula pigris
Præsentas vitij? probitatis inertia nomen,
Iusticie formido subit, tolerabis iniquam
Pauperiem, cum tela geras? & flebis inultus.
Cum pateant tantæ nullis custodiis vrbes?
Quippe metus pœnæ, pridem mos ille vigeat,
Vt meritos colerent, impacatique rebelles
Vrgerent odijs. at nunc, qui fœdera rumpit,
Dicatur: qui seruat, eget, vassator Achivæ
Genitis, & Epirum nuper populatus inultum
Præstet Illyricis, iam, quos obsedit, amicus
Ingreditur muros, illis responsa daturus.

Quæ

CLAVDIANI LIB. II.

75

Quorum coniugibus potitur, namque peremit.
Sic hostes punire solent. hæc præmia solunt
Excidij, cunctarum adhuc numerumq; tuorum
Respicis, exiguumq; inanum tu rumpe quietem,
Bella dabunt socios. nec te tam prona monerem,
Si contra paterere viros, nunc alter in armis
Sexus, & eunuchis se defensoribus orbis
Credidit: hos Aquilæ, Romanæq; signa sequitur.
Incipe barbaricæ tandem te reddere vitæ.
Te quoq; iam timeant, admirenturq; nocentem,
Quem sprevere pium, spolijs prædaq; repletus,
Cum libeat, Romanus eris. sic fara, repente
In diram se vertit auem, rostroque recuruo
Turpis, & infernis tenebris obscurior alas,
Auspicium veteri sedit ferale sepulchro.
Ille, paupostquam resoluti corde quieuit,
Et rigida federe comæ, non distulit atrox
Iussa Deæ: socijs, quæ viderit, ordine pandit,
Inuitatque sequi. coniurat barbara pubes
Nacta ductæ, Latissique palam destituit ab armis:
Pars Phrygiæ, Scythicis quæcūq; Trionib; alget:
Proxima Bithynos: Solem quæ condit, Ionas:
Quæ læua, attingit Galatas, vtrinq; propinqua
Fimibus obliquis Lydi, Pisdæque feroces
Continuant australe latus: gens vna fœre
Tot quondam populi, priscum cognomen, & vnū
Appellata Phryges. sed quid non longa valebit
Permutare dies? dicti post Mæona regem
Mæones: Egeas insedit Græcia portus.
Thyni Thracæ erant, quæ nunc Bithynia fertur.
Nuper ab Oceano Gallorum exercitus ingens
Illis, ante vagus, tandem regionibus hæst,
Gesæque deposuit iam Graio mitis amicu
Pro Rheno poturus Halym. dat cuncta verustas
Principium Phrygibus, nec rex Ægeipius vltra
Restitit, humani postquam puer vberis expertus
In Phrygiam primum laxauit murmura vocem,
Hic cecidit Libycis iactura paludibus olim
Tibia, fœdatam cum reddidit vmbra Mineruâ,
Hic & Apollinea victus testudine pastor
Suspensa memores illustrat pelle Celænas.
Quatuor hic magnis procedunt fontibus amnes
Auriferi, nec miror aquas radiare metallo,
Quæ toties lauere Midam, diuersus ad Austrum

D a Cur.

IN EVTROPIUM

Cursus, & Arcton fluij mare. Dindyma fudit
Sangarium, vitrei puro qui gurgice Galli
Auctus, Amazon desertur ad ostia Ponti.
Icarium Pelagus, Mygaleaque littora iuncti
Marsya, Maanderque petunt: sed Marsya velox
Dum suus est, flexuq; carēs, iam flumine mistus
Mollitur. Maandre, tuo, contraria passus,
Quā Rhodano stimulat? Arar: quos inter aprica
Planities Cererique fuerit, densisque ligatur
Viribus, & glaucos fructus attollit oliuæ.
Dives equis, felix pecoribus, pretiosaque picto
Marmore, purpureis cedit cui Synnada venis,
Talemum Phrygiam Geticis populatibus vti
Permiserit Dei securas Barbarus vrbes
Irrupit, facileisque capit. spes nulla salutis:
Nulla fuga: putribus iam propugnacula saxis
Longo corruerant tuo, pacisque senecta.
Incerea gelidæ secretis partibus Ida
Dum sedet & thyasos spectat de more Cybelle,
Curetunque alacres ad tympana fuscitat enses;
Aurea sanctatum decus immortalæ comarum
Defluxit capiti turris, summoque volutus
Vertice crinalis violatur puluere murus.
Obstupere truces omen Corybantes, & imo
Fixa metu tacitas presserunt Orgia buxos.
Indoluit genitrix, tunc cæcra prostratur:
Hoc mihi iam pridem Lacheſis longæua canebat
Augurium: Phrygiæ casus venisse supremos
Delapsus restatur apex, heu, sanguine qualis
Ibit Sangarius, quantæque cadavera lenti
Maandri passura moras: immobilis hæret
Terminus. hæc dudum nato placere Tonantæ.
Par & finitims ludus, frustra que Lyæi
Non defensuros implorat Lydia thyrsos.
Iamque valse Phrygiæ tellus, perturæque flammis
Mœnia, conspicuas que nunc attollitis arces,
Mox campi, nudumque solum, dilecta valete
Flumina, non vestris vltra bacchabor in antris:
Non iuga sulcabit noſter Berecynthia curius.
Dixit, & ad tristes conuenit tympana planctus.
Labentem patriam sacris vtilularibus Arys
Personat, & lacrymistorui maduere leones.
Eutropius, nequeat quamvis metuenda caceri
Clades, & trepidus vulgauerit omnia rumor,
igno-

CLAVDIANI LIB. II.

77

Ignorare tamen fingit, regnique ruinas
Dissimulat, paruamque latronum errare carerum:
Ad fontes tormenta magis, quam tela parari:
Nec duce frangendas iactat, sed iudice vires.
Vasta velut Libyæ venantum vocibus ales
Cum premitur, calidas cursu transmittit arenas,
Inque modum veli sinuatis flamine pennis
Puluerulenta volat, si iam vestigia retro
Clara sonent, obliça fugæ stat lumine clauso
Ridendum reuoluta caput, credetque latere,
Quæ non ipsa videt. furim tamen ardua mittit
Cum donis promissa nonis, si fore rogatus
Definat, ille semel nota dulcedine præda
Se famulo seruire negat, nec grata timentum
Munera, militiam nullam, nec prima superbus
Cingula dignari, nam quis non Consule tali
Vilis honos? Postquæ precibus mittere rursus,
Non anro cessisse videt, creberque recurrit
Nuntius incallum, nec spes iam fœderis extat:
Tandem consilium belli confessus agendi,
Ad sua tecta vocat iuuenes, venere proterui,
Lasciuique senes quibus est insignis edendi
Gloria, corruptasque dapes variasse decorum:
Qui ventrem inuicant pretio, traduntque palato
Sidereas lunonis aues, & si qua loquendi
Gnara coloratis viridis defecit ab Indis.
Quæstus trans regna cibis, quorumque profunda
Ingluuiem non Ægeus, non alta Propontis,
Non feret longinquis Meotica piscibus expleri.
Vestis odoratæ studium laus maxima risum
Per varios mouisse sales, minimeque viriles
Munditiæ, compiti vultus, onerique vel ipsa
Serica, sin Hunnis ferat, sin Sarmata portas,
Solliciti scenæ. Romam contemnere sueti,
Mirari que suas, quas Bosphorus abluat ædes:
Salcandi dociles, aurigarumque periti.
Pars humilis de plebe duces, pars compede suras,
Cruraque signati nigro luuentia ferro
Iura regunt, facies quamvis inscripta repugner.
Seque suo prodant titulo sed prima potestas
Eutropium præfert, Hostio subnixâ secunda.
Dulcior hic sane cunctis, prudensque nouandi
Luris, & admo, qui temperat omnia, fumo;
Feruidus, accessum sed qui bene decoquat iram,

IN EVTROPIVM

Confidunt apices gemini ditionis For:
Hic coquus, hic leno, defessi verbera terga;
Seruitio, non arte pares, hic sæpius emptus,
Alter ad Hispanos nutritus verna Penates.
Ergo, vbi collecti procures, qui rebus in arctis
Consulerent, tantisque parent solatia morbis,
Obliiti subito Phrygiæ, bellisque relinqui
Ad solitos corpore locos, & iurgia Circi
Tendere, nequidquam magna configitur ira,
Quis melius vibrata puer virgine molli
Membra roret: vertat quis marmoræ crine supino:
Quis magis enodes laterum detorqueat artur:
Quis voci digitos, oculos quis motibus aptet.
Hi tragicos meminere modos, his fabula Terc⁹,
His nec dum commissi choro cantatur Agaue.
Incepit Eutropius: Nô hæc spectacula tēpus
Poscere: nunc alias armorum incumbere curas.
Se satis Armenio festum pro limite cingi,
Nec tantis vnum subsistere posse periclis.
Ignoscant sentio: iuuenes ad prælia mittant.
Qualis pauperibus nutrix inuisa puellis
Assidet, & tela communem querere victum
Rauca monet, festis illæ lussisse diebus
Orant, & positis æque vas viscere pensis,
Iratæque operi, iam lasso pollice fila
Turbant, & teneros detergent stamine sletus.
Emicat extēplo cunctis trepidantibus laudæ
Crassa mole Leo, quem vix Cyclopeæ solum
Æquatura fames, quem non ieiuna Celæno
Vinceret, hinc nomen fertur meruisse Leonis,
Acer in absentes, lingua iactator, abundans
Corporis, exiguisque animi, doctissimus artis
Quondam lanificæ, moderator pectinis vnci.
Non alius lanam purgatis sordibus æque
Præbuerit calat his similis nec pinguia quisquæ
Vellera per tenues ferri prodncere rimas.
Tunc Ajax erat Eutropi, lateque fremebat,
Non septem vasto quatiens vmbone iuuenços,
Sed quam perpetuis dapibus, pigroque sedili,
Iner anus, interque cosos onerauerat aluum.
Exsurgit tandem, vocæque expromit anhelat:
Quis nou⁹ hic torpor, socij? quoniã vsq; sedemus
Femineis clausi chalamis, pacimurque periculum
Gliscere desidij? grauiorum turba malorum
Texitur,

CLAVDIANI LIB. II.

79

Texitur, ignauis trahimus dum tempora votis.
Me petit hic sudor, niquam mea dextera segnīs
Ad ferrum, faueat tantum Tritonia cæptis,
Inceptum peragetur opus. iam cuncta furore
Qui grauat, efficiam leuiore pondere lanæ.
Targibilum tumidum, desertoresq; Gothunnos
Vt miseras populabor oues, & pace relata
Pristina restitum Phrygiæ ad stamina matres.
His diētis iterum sedet, hic plausus, & ingens
Consilij clamor, qualis resonantibus olim
Exoritur caueis, quoties crinitus ephebus
Aut rigidam Nioben, aut flentem Troada singit.
Protinus excitis iter irremeabile signis
Attripit, infausque iubet bubone moueri
Agmina, Mygdontas mox impletura volucres.
Pulcher, & vrbana cupiens exercitus vmbra,
Assiduus ludis, auidus splendore laucris.
Nec soles, imbresque pari, mulcumque priori
Dispar, sub clipeo Thracum qui fere pruinas
Dum Scilico regetur, nudoq; hyemare sub axe
Sæuenerat, & duris haurire bipennibus Hebrum.
Cum duce mutata vires Byzantia robur
Fregit luxuries. Ancyranique triumphū.
Non petitæ præcedit eques; non comoda castris
Eligitur regio, vicibus custodia nullis
Adiugilat vallo, non explorantur eundæ,
Vitandaque via, nullo se cornua sescunt
Ordine confusi passim per opaca vagantur
Lustra, per angustas ignoro tramite valles.
Sic vacui rectoris equi, sic orba magistro
Fertur in abruptum casu, non fidere puppis.
Sic ruit in rupes amissio pisce sodali
Bellua, sulcandas, qui præuius edocet vndas.
Immentumq; pecus parua moderamine caudæ
Temperat, & tanto coniungit fœdera monstro.
Illa nata rationis inops, & cæca profundū
Iam breuius deprensa vadis, ignara reuertī
Palpitat, & vanos scopulis illidit hiatus.
Targibilis simulare fugam, flatusque Leonis
Spe nutrit leues, improuisusque repente,
Dum grauius marcent epulis, hostiq; catenas
Inter sina crepant, largo sopita Lyzo
Castrâ subit, pereunt alij, dum membra cubili
Tarda leuant: alij leto iunxere fopore:

IN EVTROPIVM

Ant alios vicina palus sine more ruentes
Excipit, & cumulis immanibus aggerat vndas.
Ipse Leo dama ceruouque fagaciore ibat
Sudantitremebūdus equos: qui pondere postquā
Decidit implicitus limo, cūctāntia pronus
Per vada reptabat ceno subnixā tenaci
Mergitur, & pingui suspirat corpore moles,
More suis; dapibus quæ iam deuorata futuris
Turpe gemit, quoties Hosius mucrone corusco
Armat, cingitque silius, secumque volutat,
Quas figat verubus partes, quæ frustra calenti
Mander aquæ, quantoque cutem diffendat echino,
Flagrat opus crebro pulsatus perstreperit ictu.
Contexit varius penetrans Chalcedona nidor.
Ecce leuis frondes a tergo concutit aura:
Credidit tela Leo, valuit pro vulnere terror,
Impleuitque vicem iaculi, vitamque nocentem
Integer, & sola formidine faucibus effiat.

Quis tibi tractādos pro pectine, degener, enses
Quis folio campum præponere suasit auro?
Quam bene textentum ludeba carmine tutus,
Et matutinis pellebas frigora mensis!
Hic miserande laces: hic dum tua vellera vitas,
Tandem sili tibi neuerunt vltima Parca.

Iam vaga pallentem densis terroribus aulam
Fama quatit: stratas acies, deleta cenebat
Agmīna, Mænonis fœdari cadibus agros,
Pamphilos, Pifidasaq; rapī, metuendus ab omni
Targibilis regione sonat, modo tendere cursum
In Galatas, modo Bithynis incumbere ferur.
Sunt qui per Cilicas rupto descendere Tauro,
Sunt qui correptis ratibus, terraque marique
Aduentare ferant, geminantur verba pauoris
Ingenio, longe spectari puppibus vires
Accensas, lucere fretum, vnoque citatas
Omnibus in pelago velis herere fauillas.

Hos inter strepitus funestior aduolat alter
Nuntius, armatam rursus Babylona minari
Rege nouo residas parthos ignaua perosos
Ocia, Romanæ finem iam querere paci.
Ratus apud Medos Regū cruor, vnaque cuncto
Pena manet generi, quamuis crudelibus, æque
Paretur domo is: sed quid non audeat animus
Eutropij socium nobis, fidumque sodalem

Perg-

CLAVDIANUS LIB. II.

Perculit, & Persas in regia vulnera mouit,
Rupturasque fidem, leto pars ne qua vacaret,
Eumenidum tederat trans flumina Regidius egit.
Tunc vero cecidere animi, tantisque procellis
Deficiunt, sepi latrantibus vndique bellis
Insenso tandem Superos, & Confusis omen
Agnouere sui, nec iam reuocabile damnum
Euentu solido rerum didicere magistro.

Namque ferunt geminos vno de semine fratres
Iapetionidas generis primordia nostri
Diffusi fœdare manu, quoscunque Prometheus
Excoluit, multumque innexuit æthera limo,
Hi longe ventura notant, dubijque parati
Casibus occurrunt fabro meliore politi.
Deteriore luto prauus quos edidit auditor,
Quem merito Graij perhibent Epimethea vates,
Et nihil ænerij sparsit per membra vigoris,
Hi pecudum ritu non impediencia vitant,
Nec res ante vident: accepta clade queruntur,
Et sero transacta gemunt, iam sola renidet
In Scilicone salus, & cuius semper acerbum,
Ingratumque sibi factorum conscius horror
Credidit aduentum: quem si procedere tantum
Atyibus audissent, morte, poenaeque tremebant.
Iam cuncti venisse volunt, scelerumque priorum
Pœnitent, hoc tantis bellorum sidus in vndis
Sperant, hoc pariter iusti, fontesque precantur.
Ceu pueri, quibus alta pater trās æquora merces
Dædiche, intenti ludo, studiisque soluti,
Lætius amoco passim custode vagantur.
Si grauis auxilio vacuas inuasisset ades
Vicinus, laribusque suis prorubet inultos,
Tum demum patrem implorant, & nomen inana
Voce cient, frustra quoculus ad litora tendunt.
Omnes supplicio dignos, letoque fatentur,
Qui se tradiderint famulis, Scilicone relicto.
Mutati stupere diu, sensuque reducto
Paulatim proprii mirantur monstra furoris,
Avertuntque oculos, proleis fastibus horret
Lictor, & infames labuntur sponte secures,
Quilēs Aonio Thebas de moue reuertēte
Menades, infectis Pentheo sanguine thyrsis,
Cum paruit venatus atrox, matremque potatū
Conspexere caput, gressus caligine figant,

D S R

IN EVTROPIVM

Et rabiem desisse dolent quin protinus ipsa
Tendit ad Italiam supplex Aurora potentem,
Non radijs redimita comam, nec flamma vulgum,
Nec croceum vestita diem stat liuida luctu:
Qualis erat, Phrygio tegeter cū Mēnona busto,
Quam simul agnouit Stilico, nec causa larebat,
Restitit, illa nianum victricē amplexa moratur,
Atque ita vix lacrimans inter suspiria fatur.

Tantane te nostri cæperunt tædia mundi?
Sic me ludibrium famulis risumque relinquis,
Dux quondam, rectorque meus, solamque tucria
Hesperiam? domiti nec te post bella tyranni
Cernere iam licuit? sic te victoria nobis
Eripuit Gallisque dedit? Rufinus origo
Prima mali, geminas inter discordia partes
Hoc auctore fuit, sed iam maiora mouenti
Occurrit: iusta rediens exercitus ira,
Fortis adhuc, ferriq; memor, breuis inde relaxit,
Falsaque libertas, rursum Stiliconis habentis
Sperabam me posse regi, proh cæca futuri
Gaudia! fraterno coniungi cōperat orbis
Imperio (quis enim tanto terrore recentis
Exempli, paribus sese committeret ausis?)
Cum subito monstrosa mihi turpisque relaxa
Fabula, Rufini castratus proflit heres,
Et similes iterum luctus fortuna reduxit,
Vt solum domini sexum mutasse viderer,
Hic primum thalami claustris delicta tegebat
Clam, timideq; iubens erat inuidiosa potestas,
Sed tamen eunuchi, nec dum sibi publica iura
Sumere, nec tantas audebat vertere leges.
Sed postquam pulsisque bonis, & fæce retenta
Peiores legi socios, dignosque sodales,
Hinc Hostius stetit, inde Leo: fiducia creuit,
Regnandique palam flagrauit aperta libido.
Patricios Consul maculat, quos vendit, honores,
Plus maculat, quos ipse gerit. iam signa, tubæq;
Mollescent, ipsos ignauia fluxit in enses.
Exsultant merito gentes, facilisque volenti
Præda sumus. iam Bistonij, & moque niuali
Vastior expulsi oriens squalabit atratis.
Heu mihi quas vrbes, & quanto tempore Martis
Ignaras vno rapuerunt prælia cursu!
Nuper ab extremo veniens equitatus Araxe

Ter-

CLAVDIANI LIB. II.

73

Ternit Antiochi muros, ipsumque decoræ
Pæne caput Syriæ flammis hostilibus arsit,
Veq; grauis spolijs, nulloq; obstante, profunda
Latus cede redit; sequitur mucrone cruento
Continuū vulnus, nec tã mihi Caucasus hostes;
Nec mittit gelidus Phasis, nascuntur in ipso
Bella sinu, legio pridem Romana, Gothumni,
Iura quibꝰ victis dedimus, quibus arua domosq;
Præbuimus, Lydos, Asieque vberima vastant
Ignibus, & si quid tempestas prima reliquit.
Nec duce, nec numero freti: sed inertia nutrit,
Prodicioque ducum quorum per crimina miles
Caprius dat terga suis, quos teste subegit
Danubio, parteq; timer, qui reppulit omnes.
Aula choris, epulisq; vacat, nec perditur curant.
Dum superest aliquid, ne quid tamen orbe reciso
Venditor amittat, prouincia quæque superstes
Diuiditur, geminumq; duplex passura tribunal
Cogitur alterius pretium sarcire peremptæ.
Sic mihi restitunt populos, hac arte reperta
Rectorum numerum terris percuntibus augent.
In te iam spes vna mihi pro fronde Mine ruæ
Has tibi portendo lacrimas succurre ruenti.
Eripe me tandem, seruilibus eripe regnis.
Neue adeo cunctos paucorum crimine damnes:
Nec noua tot meritis offensæ prioribus obstat.
Iam iam flecte animū, suprema pericula semper
Dant veniam culpæ, quamuis iratus & exsul,
Pro patriæ flammis non distulit arma Camillus,
Non te subtrahimus Latio, defensor vtrique
Sufficit, armorum liceat splendore tuorum
In commune frui, clipeus non protegat idem,
Vnaque pro gemino desudet cardine virtus.

CL. CLAVDIANI
DE BELLO GILDONICOLIB. I.
PRÆFATIO.

Pandite defensum reduces Helicona sorores,
Pandite, permixtis iam licet ire choris.

D 6 Nulla

DE BELLO GILDON.

Nulla per Aonios hostilis buccina campos
Carmina magitu deteriore vetat.
Tu quoque securis pulsa formidine Delphis,
Floribus vltorem Delie cinge tuum.
Nullus Castalkos latices, & praefera faci
Flumina polluo Barbarus ore bibit.
Alpheus late rubuit, sicutumque per æquor
Sanguineas belii retulit vnda notas,
Agnouitque nouos absens Atræhus triumphos,
Et Geticam sensit teille crotore necem.
Immensis, scilicet, succedant otia curis,
Et nostræ patiens corda remittit lyre,
Nec pudeat longos incurrissse labores,
Et tenuem Mafis constituisse moram.
Fertur & indomitus tandem post prælia Mauon
Lania per Othryfias fundere membra niues,
Obliuisci sui, posita clementior hasta,
Pierijs aures pacificare modus.

R Edictis imperijs Auffer, subiectaq; rursus
Alterius conuexa poli rectore sub vno.
Conspirant gemini èrenis communibus orbes.
Iunximus Europam Libyæ, concordia fratrum
Plena redit, patris quod solum desinit armis,
Tertius occubuit nati virtute tyrannus.
Horret adhuc aoni⁹ manifestaq; gaudia differt,
Dum stupet, & tanto cunctatur credere voto.
Nec dum Cinyphias exercitus agitig oras,
Iam domitus Gildo, nullis victoria nodis
Hæsit, non spatio terræ, non nocte ponti.
Congressum, profugū, caprum vox nunciat vtrūq;
Rumoremque sui præuenit laurea belli.
Quo, precor hæc effecta Deo, robusta, vescuque
Tempore tam paruo potuit dementia vinci?
Quæ veniens induxit hiems, ver perculit hostē,
Exitum iam Roma timeps, & fessila negatis
Frugibus, ad rapidū limen tendebat Olympi,
Non solico vultu, nec qualis iura Britannis
Diuidit, aut trepidos submitte fascibus Indos.
Vox tenuis, tantūq; gradus, oculiq; iacentes.
Intius fugere gemæ, teluna iacentos
Exedit macies, humeris vix sustinet ægris
Squalentem clipeum, laxata casside prodris
Ganctiem, plenamque transit subiginis hastam.

Arti-

CL. CLAUDIANI

85

Artigit vt tandem cælum, genibusq; Tonantis
Procubuit, tales orditur mœsta querelas:
Si mea mensuris meruerit inœnia nasci,
Iupiter, augurijs; si stant immota Sibyllæ
Carmina, Tarpeias si necdum de spiculis arces,
Aduenio supplex, non vt proculcet Araxem
Cōsul ouans, nostræq; præmit pharetrata secures
Susa, nec vt rubris Aquilas figamus arenis.
Hæc nobis, hæc ante dabas, nunc pabula tantum
Roma precor, miserere tuæ, pater optime, genis.
Extremam defende famem, satiationis iram,
Si qua fuit, lugenda Genis, & flenda Sueuis
Haustum, ipsa meos horreret Parthia casus.
Quid referat, morbiue lucem, tumulosq; repletor
Stragibus, & crebas corrupto fidere mortes?
An illuui, perrecta vagum, summisq; mihante
Collibus? ingentes vexti submersa carinas,
Remorumque sonos, & Pyrrhæ secula sensi.
Hæi mihi, quo Latæ vires, vrbisque potestas
Decidit? in qualem paullatim fluximus vmbra?
Armatis quondam populis, parumque vigeba:
Consilijs, domui terras, hominesque reuixi
Legibus, ad solem victrix vtrumque cucurri.
Postquam iura feroc in se communia Cæsar
Transulit, elapsi mores de heraque prius
Artibus in gremium pacis ferale recessi.
Tot mihi pro meritis Libyam, Nilumq; dedisti,
Vt dominam plebem, bellatoremque senatum
Classibus æstius alerent, geminoque vicissim
Litore diuersi complerent: horrea venti,
Scabar certa salus. Memphis si forte negasset,
Pensabam Pharium Gæulis missibus annum.
Frugiferas cætere rates, lateque videbam
Punica Nilaciis concurrere carabæ velis.
Cum subijte par Roma mihi, diuisique fumpscit
Æquales Aurora toga. Ægyptia rura
In patrem celsere nouam, spes vnica nobis
Restabat: Libyæ, quæ vix ægreque fovebat
Solo ducta Noro, numquam secuta fururi,
Semper inops ventiq; ndem postcebat, & anni.
Hanc quoq; nunc Gildo rapuit sub sine cætesens
Aurum. paulo incrimur cæruia vultu,
Puppis si qua venit, si quid fortasse potenci
Vel pudor extorsit domino, vel præda reliquit.

Pa-

Pacemur arbitrio Mauri, nec debita reddi,
Sed sua concedi iactar, gaudetque diurnos,
Vt famula, præbere cibos, vitæq; famemq;
Librat barbarico fastu, vulgique superbit
Fletibus, & tante suspendit fata ruina:
Rumuleas vendit fegetes, & possidet arua
Vulneribus quæ sita meis, ideone tot annos
Flebilis cum tumida bellum Carthagine gessi?
Idcirco voluit contempta luce reuerti
Regulus? hæc dānis, genitor, Cannenibus emi!
Incassum toties lituis naualibus arsit
Hispanum, Siculumq; fretum; vastatæq; tellus,
Totque duces caesi, ruptæque emissis ab Alpe
Pænus, & attonitæ iā proximus Hannibal viri?
Scilicet, vt domitis frueretur Barbarus Afris,
Muro sustinui Marteni, nocteque cruentas
Collina proturre tuli. Gildonis ad vsum
Carthago ter victa ruit? hæc mille gementis
Italiae clades, impensæque sæcula bellis,
Hoc Fabius, fortisq; simul Marcellus agebant,
Vt Gildo cumulare opes? haurire venena
Compulimus diri Syphacæ, fractumq; Metello!
Traximus immanè Marij sub vincla Iugurthæ,
Et Numidæ Gildonis erunt? proh funera tanta.
Proh dolor! in Bocchi regnum sudauit uterque
Scipio. Romano vicistis sanguine Mauri:
Ille diu miles populus, qui præfuit orbi,
Qui trabes, & sceptræ dabat, quæ sèper in armis
Horribilem gentes, placidum sensere subactæ,
Nunc in honoris, egens, præfert miserabile pacis
Supplicium, nulloq; palam circumdatus hostes,
Obsessi discrimen habet, per singula letum
Impendat momenta mihi, dubicandaque pauci
Præscribunt alimenta dies. heu prospera fata,
Quid mihi septenos montes, turbamq; dedisti,
Quæ paruo non posset ali? feliciorem
Angustis opibus, malem tolerare Sabinos,
Et Veios, breuior duxi securius ænum.
Ipsa nocet moles, vtinam remeare liceret
Ad veteres fines, & mēia pauperis Anci.
Sufficeret Etrusca mihi, Campanaque culta,
Et Quinti, Curijque seges, patriæque petenti
Rusticus inferret proprias Didator aristas.
Nunc quid agam? Libyæ Gildo tenet, altera Nisi,
Afr

Ast ego, quæ terras humeris, Pontumq; subegi
Deseror, emerite iam præmia nulla senectæ.
Dij, quibus iratis creui, succurrite tandem,
Exorate patrem, tuque o, si sponte per altum
Vestæ Palatinis murastris collibus Idam,
Præloque lauas Phrygios Almone leones,
Maternis precibus natum iam flecte Cybelle.
Sin prohibent Parca, falsisque elusa vetustas
Auspicijs, alio saltem posternite casu,
Et pœnæ mutante genus Porfenna iudicat
Tarquinius, renouet feralis Allia cædes.
Me potius sæui manibus posternite Pyrrhi.
Me Senonum Furijs, Brenni me reddite fiamis,
Cuncta fame leuiora mihi, sic fata, refulsis
Obticit lacrymis, mater Cytherea, parensqua
Flet Mauors, sanctæque memor Tritonia Vestæ.
Nec Cybele sicco, nec stabat lumine Iuno.
Marent in digerets, & si quos Roma recepit,
Aut dedit ipsa Deos. genitor iam corde remitti
Cœperat, & sacrum dextra sedare tumultum.
Cum procul insanis quatiens vlulatibus ætem,
Et contulit genas, medijs apparet in astris
Africa. rescissæ vestes, & spicæ passim
Serta iacent, lacero crinales vertice dentes,
Et fractum pendebat ebur, talique superbas
Irrupit clamore fores, Quid magne moræis
Iuppiter, ausulo nexu, pelagique solutis
Legibus, iratum populis immittere fratrem?
Mergi prima peto, veniant prærupta Pachyno;
Æquora. laxatis subsident Syrtibus vrbes.
Si mihi Gildonem nequeunt abducere fata,
Me rape Gildoni, felicior illa perusta
Pars Libyæ, nimio quæ se munita calore
Defendit, tantique vacat secura tyranni.
Crescat zona rubens; medius flammantis Olympi
Me quoque limes agat. Imelius deserta iacebo.
Vomeris impatiens, pulsus dominentur aratri.
Dipsades, & sitiens attollar gleba cerasfas.
Quid me temperies iuuat? quid mitior æther?
Gildoni secunda ful. nam solis habentæ
Bis senas torquent hyemes, ceruicibus ex quo
Hæret triste iugum: nostris iam luctibus ille
Consensuit, regnumque sibi tot vindicat annis.
Atque vtinam regnum! priuato iure tenemur
Ægæi

DE BELLO GILDON.

Ex igni specie fundit, quod Nilus, & Atlas
Diffidet. oeciduis quod Gadibus anda Barce,
Quodque Parætonio fecedit litore Ganges,
Hoc sibi tranſcribit propriū, pars tertia mundi
Vnius prædonis ager, diſtantiſſus idem
Inter ſe vicijs cinctus: quodcumq; profunda
Traxit auaricia, luxu peiore reſcudit.
Inſtat terribilis viuis morientibus hæres.
Virginibus raptor, thalamis obſcænis adulter.
Nulla quies: oritur præda caſſante libido,
Diutibusque dies, & nox metuenda maritis.
Quiſquis vel locuples, pulcra vel coniuge notus
Crimine pulſatur falſo, ſi crimina deſunt,
Accitus conuina perit. mors nulla reſagit
Arctitem, varios ſuccos, ſpumæque requirit
Serpentum virides, & adhuc ignota nouercis
Gramina. ſi quiſquam vulcu præſentia damnet,
Libertusue gemat, dapibus crudelis in ipſis,
Emicat ad nutum ſtricto mucrone miniſter.
Fixus quiſque toro tacita formidine libat
Carniſices epulas, incertaque pocula pallens
Haurit, & intentos capiti circumſpicit enſes.
Splendet Tartæo ſurtalis menſa paratu,
Cæde madens, atrox gladio ſuſpecta veneno,
Vt vino caleſcãda venus, tum ſæuior ardet
Luxuries: miſtis redolent vugenta coronis.
Criminos inter famulos, pubemque canoram
Orbatas iuber ire nurus, nuperque peremptis
Atridere viris, Phalarim, cornu, aque ſiammæ
Proſuit, & ſiculi mugitus ferre iuueni,
Quam tales audire choros. Nec damna pudoris
Turpia ſufficiunt, Mauris clariffima quæque
Faſtidata datur, in media Carthagine ductæ
Barbara Sidonia ſubeunt conubia matres.
Æthiopem nobis generum, Naſamona mariti
Ingerit, extetret cunabula diſcolor inſans.
His freſcus ſocijs, ipſo iam principe maior
Incedit, peditum præcurrunt agmina longe,
Circumdant equitum turmæ, Regeſque clientes
Quos noſtris dicit ſpolijs, protrubat auita
Quenique domo, veteres decurrit rore colonos,
Exilijs diſperſa feror, nunquam me reuerti
Fas erit, errantesque ſolo iam reddere ciues?
Sret adhuc in verba dolor, niſi Iupiter alto

Cæ.

CL. CLAUDIANI

89

Cœpiſſet folio, (voces adamante notauit
Atropos, & Lachæſis iungebat ſtamina diſis.)
Nec te, Roma, diu, nec te patiemur inu'tam
Africa, communem poſternet Honorius hoſiẽ.
Pergite ſecure, veſtrum vis nulla tenorem
Separat: & ſoli famulabitur Africa Romæ.
Dixit, & aſſauit Romam meliore iuuenta.
Continuo redit ille vigor, ſenſique colorem
Mutauere comæ, ſolidatam criſta reſurgens
Erexit galeam, clipeique recanduit orbis,
Et leuis excuſſa micuit rubigine conus.
Humentes iam noctis equos, Lethæaq; ſomnus
Frēna regens, tacito voluebat ſidera curſu.
Iam duo diuorum proceres, maiorque minorq;
Theudoſij pacem laturi gentibus ibant:
Qui Iouis arcanos monitus, mandataq; ferrent
Fratribus, & geminis ſancirent fœdera regnis.
Sic cum præcipites artem viciere procella,
Aſſiduoque gemens vndarum verberè nutat
Deſcenſura ratis, cæca ſub nocte vocari
Naufraga Lædei ſuſtentant vela Lacones.
Circulus vt patuit Lunæ, ſecure meatus
Diuerſos, Italas ſenior tendebat ad oras.
At pater intrantẽ ponti qua Boſphorus arctat,
Arcadij thalamis. vrbique illapſus Boæ.
Quem ſimul vt vidit natus (nam clara nitēbat
Cynthia) permiſto tremuerunt gaudia ſletu,
Complexuq; ſouens, quos non ſperauerat artus,
O mihi poſt Alpes nunc prinum rediſce, dixit.
Vnde tuus optatus ades? da tangere dextram,
Qua gentes cecidere ſeræ, quis tale remouit
Præſidium terris? vt te mortalia pridem
Implorant, lugentq; pium, fortẽque, requirunt?
Cui pater in tales rupit ſuſpiria voces.
Hoc erat in fratres medio diſcordia Mauro
Næſcitur, & miſcus, germanaque diſſidet aulæ,
Gildoniſque ſalus tanti ſit cauſa furoris?
Scilicet egregius morum, magnoque tendens,
Et cuius meritis pietas inſtaſta recedat.
In primo genitore, vide, ciuile calebã
Diſſidium, dubio ſtabant Romana ſub iſtu.
Quis procul Armentus, vel quis Mæcidæ ripa
Rex ignotus agiſſet? qui me non iuuẽ euntẽ?
Auxilio fauere Getæ, vocare Geloni.

Solus

DE BELLO GILDON.

Solus at hic non puppe data, non milite misso,
Subsedit fluitante fide, si signa petisset,
Obiit, deiecto summius hoste dolerem.
Restitit in speculis sati, turbaque reductus
Librauit geminas euentu iudice, vires,
Ad rerum momenta cliens, seseque daturus
Victori. fortuna simul cum Marte pependit.
O si non cupidus essem praeceptus ab astris,
Exemplum sequer Tulli, laniandaque dumis
Impia diuersis aptarem membra quadrigis.
Germani nunc vique tui responsa colebat:
En iterum calcas. tali te credere monstro
Post patrem, fratremque; paras? sed magna rependit,
Inque tuam sortem numerosas transtulit v. bes.
Ergo fas pretio cederet? mercede placebit
Proditio? taceo, laesi quod transfuga fratris,
Quod levis ingenio. quauis discrimine summo
Proditor apporet suspensa morte salutem,
Numquam gratus erit. damnamus luce recepta
Perfidiam: nec nos patimur committere tali
Hoc genus emtori. ciues cum moribus offert.
Hic vendit patriam. plerique in tempus abusi:
Mox odere tamen, tenuit sic Graia Philippus
Oppida, Pellæo libertas concidit auro.
Romani sceleros semper spreuerunt ministros.
Noxia pollicitum Domino miscere venena
Fabricius Regi nudata fraude remisit,
Infecto quem Marte petit, bellumque negauit
Per famuli patrare nefas, ductosque Camillus
Trans murum pueros obsessæ reddidit urbi.
Traduntur poenis alij, cum prælia soluant.
Hic manet, ut moueat. q. respuit aler in hoste,
Suscepit in fratrem? longi prohi dedecus æui!
Cui placet, australes Gildo condonar habenas,
Tantaque mutatos sequitur prouincia mores.
Quaslibet ad partes animus mutauit auceps:
Transfundi secū Libyam, refluxumque; malignus
Comodat imperium. Mauri fuit Africa munus.
Tollite Massylas fraudes, remouete bilingues
Insidias, & verba doli spirantia viuis.
Ne consanguineis certetur cominus armis
Deprecor, hec trucib. Thebis, hec digna Mycenis
In Mauros hoc crimen eat. quid nos ter iniqui
Molitur Stilico? quando non ille iubent

Paruit?

CL. CLAUDIANI

Paruit? an quisquam nobis de iustior exstat?
Ut sileam varios, quos mecum gesserit, actus,
Quæ vidi post fata loquar, cum Diuus abiret,
Res incompressas, fateor, tumidasque reliquit.
Stringebat vetitos etiamnum exercitus enses
Alpinis odijs, alternaque iurgia videnti,
Victoresque dabant. vix hæc amentia nostris
Excubijs, ne dum puero redire quiescet.
Heu quantum timui vobis, quod libera tant
Militis auderet moles, cum cæca temore
Feruere iam læta metu. dissensus acerbus,
Et grauior consensus erat. tunc ipse paternæ
Successit pietate mihi, tenerumque, iudemque
Fouit, & in veros eduxit principis annos.
Rufinumque tibi, quem tu tremuisse fratris,
Depulit, hunc solū memorem, solūque; fidelem
Experior. volui si quid, dum vita maneret,
Aut visus voluisset, gerit: venerabilis illi
Ceui præsens, numerumque vocor. si tanta recusar,
Aut socii reuerere faces, aut respice fratris
Connubium, pignusque meæ regale Serenæ.
Debueras etiam fraternis obuius ire
Hostib. ille tuis, quæ gens, qui Rhenus, & Ister
Vos opibus iunctos, conspirantesque tulisset?
Sed tantum permittit, cadat. nil poscimus ultra.
Ille licet sese præsentis Syrtibus armet,
Oppositoque Atlante tegat: licet æua referta
Anguib. & Solis medios obiecerit ætus:
Noui consilium, noui Stiliconis in omnes
Æquæque casus animum, penetrabit arenas:
Inueniet virtute viam, sic Diuus, & Inde
Sic natus, iussis genitor parebitur vltro.
Amplector præcepta lubens. nec carior alter
Cognato Stilicone mihi. commissa profanus
Ille luar, redeat iam turior Africa fratri.
Talia dum longo secum sermone volutant,
Hesperiam peruenit auis, castumque cubile
Ingreditur, Tyrio quo fatus Honorius ostro
Carpebat teneros Maria cum coniuge somnos.
Assistit capiti. tunc sic per somnia fati:
Tantane deictos tenuit fiducia Mauros
Care nepos? iterum post me conitrat in armis
Progenies vesana tubæ, bellumque resumit
Victoris cum stirpe sui? Firmumne iacentem

Obli-

DE BELLO GILDON.

Obliui Libyam nostro fudore receptam
Rursus habent? ausus Latio contendere Gildo?
Germani nec fara timet? nunc ire profecto
Nunc vellem, notosque senex offendere vultus.
Nonne meam fugiet Mauros, cum viderit, umbrā?
Quid dubitas? exurge toris, inuade rebellem.
Capitulum mihi redde meum, desiste morari.
Hoc generi fatale tuo, dum sanguis in orbe
Noster erit semper pallebit Regia Bocchi.
Iungantur spolijs firmi Gildonis opima.
Exornet geminos Maurusia laurea currus.
Vna domus toties, vna de gente triumphet.
Dij bene, quod tantis interla bentibus annis
Seruati Firmusque mihi, fraterque nepoti.
Dixit, & afflatus vicino Sole refugit.

At inuenit stimulis immanibus anula virtus
Exacuit, iam puppe vehi, iam flagra secare
Fruet, & absentes inuadere cuspidē Mauros.
Tunc iubet acciri socerum, dextramque vocato
Conferit, & quæ sit potior sententia, quæ rit.
Per somnos mihi, sancte pater, iam sepe futura
Panduntur, multa que canunt præstigia noctes.
Namque procul Libycos venatu cingere saltus,
Et iuga rimari canibus Genia videbat.
Merebat regio seui vastata leonis
Incursum pecudum strages, passimque iuueni
Semineces, & adhuc insecta mapalia tabo.
Sparsaque sanguineis pastorum funera campis,
Aggredior larebras monstri, mirumque relatu
Confispicio, dilapsus honos, ceruice minaces
Defluerex iuba, fractos inglorius artros
Suppositis ferule gemens, inie traque vincla
Vnguibus, & subire collo sonnere catenæ.
Nunc etiam paribus se cum certare trophæis
Hortator me cogit auus, quoniam vsque remoti
Cunctamur? deicit pridem complere biremes,
Et pelagi superare nio as: transimit, ere primus
Ipse paro, quæ cu. que meo gens barbara nunc
Stringitur, adueniat. Germania tota feratur
Nauibus, & socia comitentur classe Sicambri.
Pallida translatur iam seniat Africa Rhenum.
An patiar tot probra sedens, iuuenisq; relinqua
Quæ tenui, rexique puer? bis noster ad Alpes
Asterius genitor adefensum regna cucurrit.

Nos

CL. CLAVDIANI 93

Nos præda faciles insultandique iacemus?
Finierat. Scilicet contra cui talia reddid:
Aduertine tubam, Princeps, dignabere Mauri?
Atteret ignauis clari solatia leti.
Te bellante mori? decernit Honorius inde,
Hinc Gildo? pri? astra Chaos miscebit Averno.
Vindicta madasse sat est, plus nominis horror,
Quæ tuus ensis, ager, minuit præsentia fama.
Qui stertit, aquatur campo, collataque nescit
Maiestatem acies: sed quod magis vile facta.
Atque hosti grauius, sensus aduente, docebo.
Est illi paribus, sed non & moribus iisdem
Mascizel? fugiens qui dira placula fratris
Spesque suas, vitæque tuo commisit asylo,
Hanc ubi tentatis frustra commare nequit
Insidijs, patrias in pignora contulit iras;
Quosque manu pueros paruos, gestauerat, vna
Occidit iuuenes, inhumataque corpora vulgo
Dispulit, & tumulto cognatas arcuit Umbras.
Nacuiq; simul fratrem; hominemque; cruentus
Exiit, & tenuem casis inuidit arenam.
Huc facinus refugio damnavit Sole Mycenæ,
Aueritque diem scelere, sed reddidit Atreus
Crimen, & infandas excusat coniuge menfas.
Hoc odium, non poena fuit, te peritura lura,
Te pater vitotem, te nudu puluere Manes,
Te pietas polluta rogat, si fratribus aram,
Et proprium miseris nomen statuisstis Athenæ,
Si Pandonias plangere traxere phalanges
Inachides, belloque rogos meture maritis?
Si mestis squalore comis, lacrimeque Senatum
In Numidas pulsas solio commouit Adherbal:
Huc quoq; nunc Gildo, tanto quæ funere missi,
Hunc doleat venisse duces, seseque minorem
Supplicibus sciat esse tuis, quem sede fugauit,
Nunc præcepit fugiat: fregit quæ clade, tremiscat;
Agnoscat? suum, trahitur dum vicima, fratre.

Hæc ubi fuderunt genero; notissima Marti
Robora, præcipuos electa pube maniplos
Disponit, porcuque rates instaurat Ecrusco.
Hercule tam sauis Alcides, Iouiamque cohortem
Rex ducit Superum: premitur nec signifer vilo
Pondere, festinant adeo vexilla moueri,
Neruius insequitur, megitusque vocabula Felix,
Didita.

DE BELLO GILDON.

Dictaque ab Augusto Legio nomenq; probante
Inuidi clipeoque animosif teste Leones.
Dictis ante tamen princeps confirmat iuros
Agger conspicuus, stat circumfusa iuuentus
Nixa hastis, pronaque ferox accommodat aures:
Gildonem domitura manus, promissa, minasq;
Tempest agit, si quid pro me meruistis in armis.
Ostentate mihi, iusto, magnoque triumpho
Ciuiiles abolete notas, sciat orbis Eous,
Sitque palam, Gallos causa, non robore vinci.
Nec vos, Barbariem quamuis collegerit omne,
Terreat. An Mauri fremitus, tantosq; repulsus
Vmbonum, & nostros passuri cominus enses?
Non contra clipeis testos, galeisque micantes
Ibitis. in solis longe fiducia telis.
Exarmatus erit, cum missile torserit, hostis.
Dextra mouet iaculum, prætenat pallia læua,
Cætera nudus eques. sonipes ignarus habena.
Virga regit, non vlla fides, non agminis ordo.
Arma oneri, fuga præsidio. connubia mille.
Non illis generis nexus, non pignora curæ;
Sed numero languet pietas: hæc copia vulgi
Vmbraus dux ipse rosas, & marcidus ibit
Vnguents, crudusque cibo, tibusque Læo,
Confectus sento, morbis. stuprifque solutus.
Excitet incestos turmalis buccina somnos,
Imploret citharas, cantatrices choreas
Offensus stridore tubæ, discatque coactus
Quas vigilat Veneri, castris impendere noctes.
Nonne mori sacius, vitæ quam ferre pudorem?
Nam quæ iam regio restat, si dedita Mauris
Regibus, Illyricis accesserit Africa damnis?
Ius Latium, quod tunc Meroe, rubroque solebat
Oceano cingi, Tyrhena clauditur vnda.
Et cui non Nilus, non intulit India metas,
Romani iam finis erit Trinacria regni?
Ite recepturi, prædo quem sustulit, axem,
Ereptumque Notum, caput insuperabile rerum
Aut ruet in vestris, aut stabit Roma læcertis,
Tot mihi debetis populos, tot iura, tot vrbes
Amisiss, vno Libyam defendite bello.
Vestros imperium remos, & vestra sequatur
Carbasa. despectas trans æquora ducite leges.
Tertia iam ceruix solito mucrone roretur,

Tandem

CL. CLAUDIANI 95

Tandem funereis finem postura tyrannis.
Omina conueniunt dicto, fulusque Tonantis.
Armiger ad liquidam, cunctis spectatibus thræ
Corruptum pedibus curuis innexit hydrium,
Dumque reluquantem morsu partitur obunco,
Hæsit in vngue caput. tructatus decedit anguis.
Illicet augurijs alacres. per saxa citari,
Torrentesq; ruunt. non mons, non filua retardat.
Pendula ceu paruis moritur bella colonis
Ingenti clangore grues æstiuæ relinquunt
Thracia, cum tepido permutant Strymona Nilo,
Ordinibus varijs per nubila rexitur alis
Littera, pennarumque notis inscribitur aer.
Vt fluctus terigere maris, tunc acrior arsit
Impetus, arripiunt naues, ipsique rudentes
Expediunt, & vela legunt, & cornua summis
Associant malis. quatiens Tyrhena tumultu
Ora, nec Alpheæ capiunt naualia Pisæ.
Sic Agamemnoniam vindex cū Græcia classem
Solueret, innumeris seruebat vocibus Aulis.
Non illos strepitus, impendentisque procellæ
Signa, nec aduentus dubij decernit Austri.
Soluere iam socij, clamant, aut rumpite funem.
Per vada Gildonem, quamuis aduersa, petamus.
Ad bellum nos trudit hyems. per deia Ponti
Quassatis cupio tellurem figere rostris.
Heu nimium segnes, cauta qui mente notatis,
Si reuolant mergi, graditur si litore cornix.
Ora licet maculis adsperserit occidius Sol,
Lunaque conceptis luescat turbida Coris,
Et confusa vagos iaculentur sidera crines,
Imbribus humefcat Hædi. nimbofraq; Taurum
Ducat Hyas, totusque fretis descendat Orion.
Certa fides cæll, sed maior Honorius auctor.
Illius auspicijs immensa per æquora miles.
Non plaustris, Arctog; regor, contemne Bootem
Nauira, turbinibus medijs permittite carinas.
Si mihi tempestas Lybiam, ventique negabunt,
Augusti Fortuna dabit. Iam classis in altum
Prouehitur, dextra Ligures, Etruria læua
Linquitur, & cæcis vitatur Corsica saxis.
Humanæ in speciem plantæ se magna figurat
Insula, Sardiniam veteres dixere coloni.
Diues ager frugum, Pænos Italosque parenti
Oppor-

Opportuna sive: quæ pars vicinior Afris,
Plana solo, ratibus clementis, quæ respicit Arctos,
Ignitis, scopulosa, prociis, subitisque sonora
Fluctibus, infans in famat nauta montes.
Hinc hominis, pecudumque; lues, hinc pestifer aer
Suij, & exclusis regnant Aquilonibus Austri.
Quos ubi luctatis procul effugere carinis,
Per diuersa ruunt sinuose littora terræ.
Pars adit antiqua ductos Carthagine Sulcos:
Partem litoreo complectitur Obia muro.
Vrbs Libyam contra Tyrio fundata potenti
Tenditur in longum Caralis, tenuemque; per undas
Obuia dimittit tracturum flamina collem.
Efficitur portus medium mare, tutaque ventis
Omnibus ingenti mansuescunt stagna recessu.
Hanc omni petere manu, prorsusque reductis
Suspensa Zephyros expectant classe fauentes.

Reliqua desiderantur.

CL. CLAUDIANI

De bello Getico, vel Pollentiaci;

V E L

De victoria Stiliconis contra Alaricum

Præfatio.

Post resides annos longo velut excita somno
Romanis fruitur nostra Thalia choris.
Optatos renouant, eadem mihi: culmina cætus,
Personat & nota Pythia vate domus.
Consulis hic fasces cecini. Libyamque receptam,
Hinc mihi: prostratis bella canenda Getis.
Sed prior effugiem tribuit successus ahenam,
Oraque patricio, nostra dicant honos.
Arruit hic princeps titulum poscente Senatu.
Respice, iudicium quam graue, Musa, subis.
In ceno nuntius merces propeçata fauorem.
Carminibus veniam præmia tanta neganti.

Et

Et magis intento studium cenfore laborat,
Quod legimur medio, conspiciamurque foro,
Materies tamen ipsa iuuat, solumque timorem
Diduro magna sedula parte leuat.
Nam mihi conciliat gratas impensis aures
Vel meritum libri, vel Stiliconis amor.

In tæsti cum claustra freti coeuntibus æquor
Artatum scopulis audax irrumperet Argos,
Odreon, Colchisque petens, propiore periclo
Omnibus attonitis, solus post numina Tiphys
Incolument tenui damno seruasse carinam
Fertur, & ancipitem montis vitasse ruinam,
Deceptoque vagæ concursu rupis in alium
Victicem duxisse ratem, stupere sui erba
Arte viri domitæ Synplegades, & noua passæ
Iura soli, faciles cunctis tam puppibus hærent.
Vt vnici didicere semel. Quod si ardua Tiphyn
Nauis ob innocua meritum sic gloria vexit,
Quæ tibi pro tanti pulso discrimine regni
Sufficient laudes, Stilico? licet omnia vates
In mælus celebrata ferant, ipsamque secandis
Argois trabibus iactent fudasse Mineruam,
Nec nemoris tantum iunxisse carentia sensu
Robora, sed cæso Tomari Iouis augure loca,
Arbore præfaga tabulas animasse loquaces.
Plurima sed quamuis varijs miracula monstris
Ingeminent, teneras vindictæ carmine mentes,
Harpyasque truces, in hospitique refusum
Tractibus aurati custodem velleris anguem,
Et iuga taurorum rapidis ambusta fauillis,
Et virides galeis sulcos, fætaque nouales
Martis, & in segetem crescentia semina belli:
N il veris æquale dabunt: prohi bere rapaces
Scilicet Harpyas, vnaque excludere mensa
Nobilior titulus, quam tot potuisse paratas
In Lætij prædam Geticas auertere fauces.
Anne ego retrigenas potius mirabor in ipsis
Procubuisse satis, vitæ quibus attulis idem
Principium finemque dies, quam cæsa Getarum
Agmina, quos tantis aloit Bellona trophæis,
Totaque sub galeis Mauortia concipiat!
Per te namque vnum medijs exita tenebris
Imperio sua forma redit, claustrisque soluta

E

Tristi.

Tristibus ex sanguine audent procedere leges.
Iamque potestates priscus discriminat ordo
Iustitiae, quas ante pares effecerat vna
Nube timor, tua nos vrgenti dextera leto
Eripuit, et quisque suis redduntur & agris
Daminati fato populi, virtute renati.
Iam non in pecorum morem formidine clausi
Prospicimus saeuos campis ardentibus ignes;
Alta nec incertis metimur flamma votis
Excidio latura moram, non possumus amnes
Vndosam feruare fidem, nobisque fugaces,
Aut consuratum querimus splendere serenum.
Ipsa quoque interius furis exercita plebis
Securas iam Roma leuat tranquillior arces.
Surge precor veneranda parens, & cetera secūdis
Fide Deis, humilemque metum depone senectae,
Vires quae uia polo, tum denum ferrea sumet
Ius in te Lachesis, cum sic mutauerit axem
Foederibus natura nouis, ut flumine verso
Irriget Aegyptum Tanais, Maeotis Nilus.
Eurus ab occasu, Zephyrus fe promat ab Indis,
Caucasique ingis calido nigrantibus Austro
Getulas Aquilo glacie confringat arenas.
Fatales hucusque manus, crebrisque notatae
Prodigijs abiectae minae; nec sidera pacem
Semper habent, ipsamque louē turbante Typhoe.
Si fas est, timuisse ferunt, cum brachia centum
Montibus armaret totidem. spirasque retorques
Lamberet attonitas erectis anguibus Arctos.
Quid mirum, si regni labor mortalita vexat?
Cum gemini fratres, geuic quos asper Alocus
Marceum subdidit in uiculis, & in astra negaras
Teneant manire vias, flecterique reuulsis
Pene tribus scopulis caelesti machina bello.
Sed caret euentu nimis fauor. improba nūquā
Spes laeta duri: nec peruenire lucentae
Robur Aloidae, dum uellere Pelion Othryn
Nictur, occubuit Phoebo; morientique Ephialtes
In latas obliquam proiecit languidus Ossa.
Adspice, Roma, tuum iam vertice celsior hostē,
Adspice quam tarum referens inglorius agmen
Italia detrusus eat, quantumque priori
Dissimilis, qui cuncta sibi cessura ruent
Pollicetur, patrij numen iurauerat Istri,

Non

Non nisi calcatis loricae ponere Rostris.
O rerum fatique vices! qui fieda parabat
Romanas ad stupra nurus, sua pignora vidit
Coniugibus permitta trahi; qui niente profuda
Hauferat vrbis opes, vltro victoribus ipse
Praeda fuit: nostri quondam qui militis auro
Aggressus tentare fidem, desertus ab omni
Gente sua, manibutque redit truncatus, & armis.
Hoc quoque quod veniam leti valere mereri
Sic positus pendas odijs, ignoscere pulchrum
Iam misero poenaeque genus vidisse precantem;
Quae vindicta prior, qua cum formido superbos
Flectit, & assuetum spolijs affligit egestas?
Sed magis ex alijs fluxit clementia causis
Consultur dum, Roma tibi, tua cura coegit
Inclutus aper re fugam, ne prior in ardo
Seuiret rabies venturae nuntia mortis.
Nec tanti nomen stirpemque abolere Getarum,
Vt propius pererere, fuit, procul arceat altus
Iuppiter, ut delubra Numae, sedemque Quirini
Barbaries oculis saltem temerare profanis
Posset, & arcanum tanti deprendere regni.
Quamquam, si veterum certamina rite recordor
Tunc etiam, pulchra quum liberata virent,
Et proprio late florenter milite Patres.
Semper ab his fama petiere insignia bellis,
Quae diuersa procul tuto trans aequora vires
Exercere dabant, curras. Regumque catenae
Inter abundantis fati ludibria ductae.
At vero Italiani quoties circumflectit atrox
Tempestas, ipsi quoque caput laesura pendit:
Non illis vani ratio ventosa fauoris,
Sed grauitur spectata salus, ductorque placebat,
Non qui praecipiti traheret simul omnia casu;
Sed qui maturo vel lata, vel aspera rerum
Consilio momenta regens, nec tristibus impar,
Nec pro successu timidus, spatium morandi,
Vincendique modum mutatis nosset habendis.
Cautius ingentes morbos, & proxima cordi
Vlcera Praenae tractat solertia cura,
Parcendoque secat, ferro ne longius acto
Ireneocandus eat scdis viralibus error.
Sublimi certe Curium canit ore vetustas,
Aciden Italo populi qui linore Pyrrhoni;

E 2

Nec

DE BELLO GET.

Nec magis insignis Marij, Paulique triumphus,
Qui captos niueis Reges egere quadrigis.
Plus faga laudatur Pyrrhi, quā vincla Iugurthę,
Et quamvis gemina fessum iam clade fugarit,
Post Decij lueos, & nulli peruia culpe
Pectora Fabricij donis iniuncta, vel armis,
Plena datur Curio pulsi victoria Pyrrhi.
Quanto maius opus flos Stilicone peractum
Cernimus | hic validam gentē, quā dura iniussis
Educet Vrsa plagis, non Chaonas, atq; Molossos,
Quos Epirus alit, nec Dodonęa subegit
Agmina, fatidicam frustra iactantia quercum.
Primus fulminem lento luctamine Pœnum
Compressit Fabius; campo post ausus aperto
Marcellus vinci docuit, sed tertia virtus
Scipiadę Latij tandem deterruit oris.
Vnus in hoc Stilico diuersis artibus hoste
Tres potuit complere duces, frangitque furentem
Cunctando, vincitque; manu, victumque relegat;
Atq; hæc tanta breui, miscentē incendia Pyrrhū
Sustinuit toto marens Oenotria lustrō,
Et propē ter senas Latij per gramina menses
Maffylus Pano sonipes vastante cucurrit,
Hannibalemque; senem vix ad sua respulit arua
Vindex fera patrum post bellum nata iuuentus,
Hic celer effecit, bruma ne longior vna
Esset hyems, rerum primis sed inessibus æstas
Temperiem cælo pauciter belloque referret.
Sed quid ego Hannibale cōtra, Pyrrhiq; cōtra annis
Certarum memorem? vili cū stratus omnis
Per latus Italiae ferro bacchatus, & igni,
Consulibusque palam toties congressus inertes
Exuerit castris dominos, & strage pudenda
Puderit imbelles aquilas ferulibus armis.
Nos bellorum expers, & luxu mollior æras
Despicimus queruli, si bos abductus aratro,
Si libata seges, non hanc ergastula nobis
Immisere manum, nec coniunxerat arēne
Turba fuit, qualem Stilico deiecerit hostem,
Thraces, & Hamonij poterunt Mœsique sacri.
Frigida ter decies nudatum frondibus Hemum
Tendit hyems vestire gelu; totiesque solbris
Ver niuibus viridem monti reparauit amictum
Ex quo iam patrię gens hæc obliuata Triones,

Atque

CL. CLAUDIANI.

101

Atque Istrum transuecta semel vestigia fixie
Threicio funesta solo; seu fata vocabant,
Seu grauis ira Deum, seriem meditata ruinis:
Ex illo quoscunque vagos impexit Erinny,
Grandinis, aut morbi ritu per deuta rerum
Præcipites per claustra ruunt, nec contigit vllis
Aminibus aut scopulis proprias de foderet terras.
Nil Rhodope, nil vastus Athos, nil profuit Ebro
Odrysijs, facili contemnunt Strymonæ saltu,
Et frustra rapidum damnant Alacmona Bessi.
Nubibus intactum Macedo miratur Olympum
More pereratum campi, gemit irrita Tempe
Thessalus, & domitis irrissam cautibus Oetam;
Sperchiusque & virginibus dilectus Enypheus
Barbaricas laure comas, non obice Pindi
Seruari Dryopes: nec nubifer Actia textit
Littora Leucates, ipsæ, quæ durius olim
Resisterant Medis, primo conamine ruptæ
Thermopylæ, vallata mari Scironia rupes,
Et duo continuo connectens æquora muro
Isthmos, & angustis patuerunt claustra Lechæi.
Nec tibi Parastios licuit innire colonos
Frondosos, Brymanthe, iugis: equitaq; summi
Culmina Taygeti trepidæ vidistis Amyclæ.
Tandem suppliciu cunctis pro montibus Alpes
Exegere Getis, tot tandem flumina victor.
Vindicat Eridanus, docuit nunc exitus alce
Fatorum secreta regi, quisquamne reclusis
Alpibus vltieris Latij fore credidit vmbra?
Nonne velut capta rumor miserabilis vrbe
Trans fræra, trans Gallos, Pyreneumq; cucurrit?
Famaque nigrantes succincta pauoribus alas
Secum cuncta trahens a Gadibus vsq; Britannū
Terruit Oceanum, & nostro procul ære remotā
Insolito belli tremefecit murmure Thulen.
Mandemusne Nōri flabris, quoscumq; timores
Pertulimus, festā doleant ne tristibus aures?
An potius meminisse iuuat, semperque victimis
Gaudia præmissi cumulant inopina dolores?
Vtque sub occidua iactatis Pleiade nautis
Commendat placidā maris inclementia portū;
Sic mihi tunc maior Stilico, cum læta periclis
Mentior, atque illi redeunt in corda tumultus.
Nonne videbantur, quamuis adamante rigentem

E 3

101.

DE BELLO GET.

Turbibus invalidis fragiles procumbere muri,
Ferrataque Ceticis vitro se pandere portæ?
Nec vallum, denique fides arcere volantes
Cornipedum saltus, ita transcendere puppes,
Sardoisque habitare sinus, & inhospita Cyrit
Saxa parant, vitamque freto spumante tueri.
Ipsa etiam diffusa breui Trinacria Ponto,
Si rerum natura sinat, discedere longe
Opat, & Ionium refugio laxare Peloro.
Fultaque despicies aaro laquearia diues,
Tutior Æolij mallet vixisse cavernis,
Iamq; oneri creduntur opes, tandemq; libido
Hæsit auritiæ gravioribus obruta curis.
Vique est ingenioque loquax, & plurima fingi
Permittens, credique timor, tunc somnia vulgo
Narrari; tunc monstra Deû, monituq; sinistri:
Quid meditetur aues, quid cum mortalibus æther
Fulmineo vellet igne loqui, quid carmine postat
Fatidico custos Romani carbasus æui.
Teritat assiduus Lunæ labor, atraque Phœbe
Noctibus horridonas crebris vlulata per vrbes.
Nec credunt vetito fraudatam Sole foretem
Telluris subeunte globo: sed castra secutas
Barbara Thesalidas patrijs lunare venenis
Incestare iubar, tunc anni signa prioris,
Et si quod fortasse quies neglexerat omen,
Addit cura iouis: lapidosos grandinis tatus,
Mollitasque ezamen apes, passimque crematas
Perbaccata domos nullis incendia caussis.
Et nunquam cælo spe datum impune cometen,
Qui primum roseo Phœbi prolatus ab ortu,
Qua micat astrigera senior cum coniuge Cepheus
Inde Lycaonia paullatim expulsius ab Arcto
Crine vago Geici fœdavit sidera plaustris,
Donec in exiguum moriens vanesceret ignem.
Sed grauius mentes cæsum ora ostenta luporum
Horrificant, duo quippe lupi sub principis ora,
Dum campis exercet telos, violenter adorti
Agmen, & excepti reus, immane relatu
Prodigium, miramque notam duxere futuri.
Nā simul humano geminas de corpore palmas
Vtraque perfossis emisse bellua costis;
Illo leua tremens, hoc dextera ventre latebat
Intentis ambæ digicis, & sanguine viuo.

Scru-

CL. CLAVDIANI. 103

Scrutari si vera velis, fera nuncia Martis
Ore sub Augusti causam prodidit hostem.
Vrque manus vero virides paruere recto;
Romula post ruptas virtus sic emicat Alpes.
Sed malus interpret resû metus omne trahabat
Augurium peiore via, truncataque membra,
Nutricemque lupam Romæ, regnoque minari.
Tunc reputant annos, interceptoque volatu
Vulturis, incidunt properatis secula metis.
Solut erat Scilico, qui desperantibus augur
Sponderet meliora manu, dubiaque salutis
Dux idem vatesque fuit, durate parumper
Inquit, & excusis muliebribus ore querelis
Factorum toleremus onus, nil nautica profunt
Turbare lamenta rati: nec seignibus vnde
Planctibus, aut vanis micescunt flamma votis,
Nunc instare manu, toto nunc robore niti
Communi pro luce decet; succurrere velis,
Exhaustis fretum: varios aptate rudentes,
Omnibus & docti iussus parere magistri.
Non si perfidia nacti penetrabile tempus
Irrupere Getæ, nostras dum Rheria vires
Occupat, atq; allo defudant Marte cohortes.
Idcirco spes omnis abijt, mirabile posset
Esse mihi, si fraude noua, vel casto reperto
Barbarus ignota inuaderet insensiles Alpes.
Nunc vero geminis clades reperta tyrannis
Famofum vulgavit iter, nec nota fessellit
Semita præstruqum bellis ciuilibus hostem,
Per solitas venere vias, aditusque sequendos
Barbarico Romana dedit discordia bello.
Sed nec præteritis hæres incognita scelis.
Sæpe læcessitam, sed non impune, fatemur
Antoniam, hæc Senonû restrinxit sanguine flamas:
Hæc & Teutonico quondam patefacta furori
Colla catenati vidit squalentia Cimbrî.
Vile decus, quod non erexit grauius horror.
Ingentes geminant discrimina magna triumphos
Quid turpes iam mente fugas, quid Gallica rura
Respicitis, Latioque libet post terga relicto
Longinquum profugis Ararim precingere castris?
Scilicet Ardois concessa gentibus vrbe
Consider regnum Rhodano. capitq; superstes
Triticus erit, vestros stimulant si pignora sensus,

E 4

Mc

DE BELLO GET.

Me quoque non impar natura cura remordet.
Nec ferro sic corda rigent, vt nosse recusem.
Quam sanctum foci nomen, quam dulci maritis,
Quantus prelis anior, sed nunquam oblita decoris
Obstaculam latebram pietas ignaua requirit.
Nec vobis fortis monitor, mihi cautior vni.
Hic coniux, hic progenies, hic carior omni
Luce gener, pars nulla mei subducta procellæ.
Accipe tu nostræ tellus Oenoria mentis
Pigpora communes tecum subueientia casus,
Exiguamque moram muris impende tuendis,
Dum redeo lectum referres in classica robur.
His dictis pauidi firmavit inertia vulgi
Pectora, migrantisque fugam compescuit aulæ,
Ausaque tum primum tenebris emergere pulsas
Hesperia, vt secum iunxisse pericula vidit
Angustum, tantoque sui fletit obfide sati.

Prociuis, vmbrosa vestit qua lictus oliua
Larius, & dulci mentitur Nereæ fluctu,
Parua puppe lacum præteruolatus cius: inde
Scandit inaccessos brumali fidere montes,
Nil hyemis, cæliue memor, sic illic relinquens
Ieiunos antro catulos immanior exit.
Hyberna sub nocte leo, tacitusque per altas
Incedit furiale niues, stant colla pruinis
Aspera, flauentes astringit stiria frigus.
Nec meminit leti, nimboſius aut serota curat,
Dum natis alimenta parat. Sublimis in Arcton
Prominet Hercynia consinis Rhetia siluæ,
Quæ se Danubij tactat Rhenique parentem,
Vtraque Romuleo prætendens flumina regno.
Primo fonte breues, alto mox gurgite regnant,
Et fluuios cogunt vnda coeunte minores
In nomen transire suum, te Cymbrica Tethys
Diuisum bisido consumit, Rhene, meatu.
Thracia quinq; vadis Istrum vorat Amphitrite.
Ambo habiles remis, ambo glacialia feci
Terga rotis: ambo Boreæ, Martisque sodales.
Sed latus, Hesperia quo Rhetia iungitur ore.
Præruptis ferit astra iugis, panditque terendam
Vix æstat viam: multi ceu Gorgone visa
Obriguere gelu, multos hausere profunda
Vasta mole niues, cum quæ ipsi sepe iuuentis
Nastraga candenti mergitur plaustro barathro.
Inter-

CL. CLAUDIANI. 109

Interdum subitam glacie labente ruinam
Môs dedit, & tepidis sandamina subruit Austria
Pendentem maleſſida solo. per talia tendit
Frigoribus medijs stillico loca, nulla Lyæ
Pocula: rata Ceres, raptos contentus in armis
Delibasse cibos, madidoque oneratus amictu
Algentem pullabat equum, nec mollia fesso
Serata dedere torum, tenebris si cæca repressit
Nox iter, aut spelæa subit metuenda ferarum,
Aut pastoralis tacuit sub culmine subitus
Cervicem clypeo, stat pallidus hospite magno
Pastor, & ignoto præclarum nomine vultum
Rustica sordenti genitrix ostendit alumnus.
Illa sub horrendis prædura cubilia sylvis:
Illi sub niuibz somni, curæque, laborque
Peruigil, hanc requiem teris, hæc ora rebus
Inſperata dabant, ille tibi, Roma, salutem
Alpinæ perperere casæ, iam fœdera gentes
Exuerant, Latijque audita clade feroces
Vindelicos salsus, & Norica rura tenebant.
Ac veluti famuli, mendax quos mortis herilis
Nuncius in luxum falso rumore resoluit,
Dum marcent epulis, atq; inter vina, chorosque
Persultat: vacuis effrena licentia testis,
Si reducem dominum fors improuisa reuexit,
Hærent ætoniti, libertatemque perosus
Conſilia ferulis præcordia concutit horror.
Sic ducis aspectu cuncti stupere rebelles,
Inque vno princeps, Latiumque, & tota resulsit
Roma viro, frons læta parū, non tristior æquo.
Non deiecta malis, mista sed nobilis ira:
Qualis in Herculeo, quoties infanda iubebat
Euryſthenis, fuit ore dolor: vel qualis in atram
Sollicitus nubem mæſſo Ioue cogitur æther.
Tantane vno, inquit, Getici fiducia belli
Erigit? hinc animo frustra tumuisti inani?
Non ita Romanum sati violentia nomen
Opprimat, vt vestros nequeant punire tumultus
Parte sui, neu vos longe sermone petito
Demoret, exemplum veteris cognoscite facti.
Cū ferus Antonias perfringeret Hannibal arcis
Et Trebiam seuo geminaſſent funere Cannæ,
Nequid quæ Emachii pepulit ipse vana Philip.
Vt velut afflicto ferro tentaret inert. (pum,

DE BELLO GET.

Romanos commouit atrox iniuria Patres,
Vrgerent maiora licet grauerque tulere
Vrbibus inter se claris de culmine rerum
Congressis, aliquid gentes audere minores.
Nec potnam differre placer, sed bella gerenti
Punica Leuino, Regis quoque prelia mandant.
Parit imperijs Consul, fustique Philippus
Villa dum grauius populis intererit arma,
Prætereunte manu, didicisse non esse potentum
Tentandas, medijs quæuis in luctibus, iras.
Hoc monitu pariter nascens bella prepressit,
Et bello quæ sit opes, legitque precantes
Auxilio, mensuramque, qui congruus esset,
Nec grauis Italia, fors, et landusue regenti.
Nec minus accepto nostræ rumore cohortes
(Sic ducis vrget amor) properatib⁹ vndiq; signis
Conueniunt, visoque animi Scilicone recepit.
Singultus varios lacrimosæque gaudia miscens,
Sic armenta bonum, vastis quæ turbida siluis
Spargit hyems, cantus & sùbila nota magistri
Certatim repetunt, vel notæ pascua vallis,
Inque vicem se voce regunt, gaudenq; fideles
Reddere mugitus, & quæ sonus attingit aurem,
Rara per obscuras apparent cornua frondes.
Accurrit victua manus, quam Rhetia nuper
Vindelicis autem spolijs defensa probauit.
Venit & extremis legio prætenta Britannis,
Quæ Scoto dat signa truci, ferroque nota, as
Perlegit exangues Picto moriente figuras.
Agmina quinet iam flauis obiecta Sicambrijs,
Quæq; domat Caros, immâ suecosq; Cheruscos.
Huc omnes vertere minas, curumque remotis
Excubijs Rhenum solum terrore relinquunt.
Vilane posteritas credit? Germania quondam
Illa ferox populis, quæ iam instantibus olim
Principibus tota poterat cum mole teneri,
Iam sese placidam præbet Sciliconis habentis,
Vt nec præsidij multæo limite tener
Expositum calcare solum, nec transent amnem,
Iustitiamque metuens attingere ripam.
Celsior o cunctis, vniq; æquande Camillo.
Vestris namque armis Alarici fracta quieuit
Ac Brenoi caues, confatis rebus verque
Diuinam tributis opem, sed tardior ille

CL. CLAUDIANI.

107

Iam capta vindex patriæ; tu sospicis vltor.
O quantum mutata tuo fortuna regressu?
Vt sese pariter diffudit in omnia regni
Membra vigor, vniq; redit calor vrbibus ægris?
Credidit Herculeis lucem renouasse lacertis
Fœmina dilecti facis impensa mariti,
Et luuenem sperare laniatum fraude nouerca
Non sine Circe Lætonia reddidit herbis,
Certaque, si verax narratur fabula, vidit
Minorum rupto puerum prodire sepulchro.
Quem senior vates aulæ clangore reperitum
Gramine restituit: miræ nam munere fortis
Dulcia mella necesse, vitæ dedit horridus anguis,
At tuus aduentus non vnum corpus ab Vmbrit,
Sed tot communi populos sub morte iacentes,
Totaque Tartareis & faucibus oppida traxit.
Ipso Roma die, nec adhuc ostenditur auctor,
Peribonite venisse ducem, lætisque Quirites
Vocibus auspiciū certi planferre triumpho,
Muniti Scilicone suo, quis gaudia veros
Principis amplexus, alacris quis disserat aulæ?
Pulueris ambigunt nubem speculamur ab alibi
Turribus, incerti socios apportet, an hostes
Ille globus, mentem suspensa silentia libranti,
Donec puluero sub turbine fideris instat
Emittit Sciliconis apex, & cognita fuisse
Canities, gausia repens per monia clamor
Tollitur, ipse venit, poras secuta per omnes
Turba salutatis effunditur obuia signis.
Non iam delectus miseri, nec falce per agros
Deposita, iaculum vibrans ignobile mestor.
Non tentat clypeum proiectis sumere rastris
Bellona ridens Ceres, humilisque nouorum
Seditio clamorosa ducum: sed vera iuuentus,
Verus duos adest, & viuuda Martis imago,
Prospera, sed quantum nostræ spes addita mœti,
Tanta exœpta Getæ: qui verice proximis aëstris
Post Alpes iam cuncta sibi promittit apertas.
Nil superesse ratus; postquæ tot flumina pulsas,
Cinctaq; fluminibus crebris tot monia cernit;
Tot subito pedes, equitum tot conspicit alas.
Seque velut clausum laqueis sub pectore furtim
Estruat, & nimium proinde feruore petat
Iam piger Italia, sperataque Roma teneri.

DE BELLO GET.

Visa procul, magni subeunt iam tædæ coepti.
Occultat tamen ore metum, primosque suorum
Consulcare iubat bellis, annique verandos.
Crinigeri sedere patres, pellita Getarum
Curia: quos plagis decorat numerosa cicatrix,
Et tremulos regie hacta gradus, & nititur altis
Pro baculo contis non exarnata senectus.
Hic aliquis grauior natu, cæi plurima dictis
Consilijque fides, defixus lumina terra,
Concipientesq; comam, capuloq; acclinis eburno,
Si numero non fallor, ait, tri celsima currit
Bruma ferè, rapidû postquæ cras nauimus Istrû,
Romanamque manum tantis elusimus annis.
Sed nunquam Mauoris adeo constrinxit in arcû
Res, Alarice, tuas, per tot certamina docto
Crede seni, qui te tenero vice patris ab æuo
Gestatur parua solitus donare pharetra,
Atque aptare breues humeris puerilibus arcus,
Sæpe quidem frustra monui, seruatur ve licti
Foederis Emathia tucus tellure maneres.
Sed quoniam calide rapuit te flamma iuuentæ,
Nunc saltem, si cura tibi manet villa tuorum,
His claustris euade precor, dumq; agmina lōge,
Dum licet, Hesperij præceps elabere terris,
Ne noua prædari cupiens, & parta reponas,
Pastorice lupus scelerum delicta priorum
Intra sepra luas, quid palmistris vber Etrusci,
Quid mihi nescio quæ proprio cû Tibride Romæ
Semper in ore geris? referunt si vera parentes,
Hanc urbem in sano nullus qui Marte petiuit
Lætatus violasse redit, nec Numina sedem
Destitunt, iactata procul dicuntur in hostem
Fulmina, diuinij; volant pro mœnibus ignes.
Seu cælum, seu Roma tonat, si temnis Olympû,
A magno Stilicone caue, qui semper iniquos
Fortuna famulante premis, scis ipse petaros
Arcadiæ quam densa iugis cumulauerit ossa:
Sanguine quam largo Graios calefecerit amnes,
Exstinctusque fores, nite sub nomine legum
Proditio, regnique fauor texisset Eoi.

Talia grandæuum flammata fronte loquentem
Obtutisque tuens oculis non pertulit vitæ;
Sed rupit rapidas accensa superba voces.

si no mentis inops fraudatque sensibus ætas
Præ.

CL. CLAUDIANI.

189

Præberet venia, numquæ hæc opprobria lingua?
Turpia Danubius me sospite ferret inulcus.
Anne tot Augustos Hebro qui teste fugauit,
Te parat suadere fugam, cum cesserit omnis
Obsequijs natura meis? subsidere nostris
Sub pedibus montes, arcescere vidimus amnes.
Non ita Diij Getici faciant, Manesq; parentum,
Vt mea conuerso relegam vestigia cursu.
Hanc ego vel regno victor, vel morte tenebo
Victus humum, per tot populos vrbesq; iucuri,
Fregi Alpes, galeisq; Padum victricibus hausi.
Quid restat nisi Roma mihi? gens robore nostra
Tunc quoque pollebat, nullis cum fideret armis.
At nunc Illyrici postquam mihi tradita iura,
Meque suum fecere ducent; tot tela, tot enses,
Tot galeas multo Thracum sudore parauit,
Inque meos usus vestigial vertere ferri
Oppida legitimo iussu Romana coegit.
Sic me fata fouent, ipsi, quos omnibus annis
Vastabam, seruire dati, noctura gementes
Arma dabunt, flammisque diu mollicus, & arte
In sua damna chalybs fabro lugente rubebit.
Hortantes his adde Deos, non somnia nobis
Nec volucres; sed clara palæ vox edita lūco est.
Rûpe omnes, Alarice, moras, hoc impiger anno
Alpibus Italæ ruptis penetrabis ad vrhem.
Huc iter vsq; datur: quis iam post talia signis?
Ambigat? aut cælo dubitet parere vocanti?
Sic ait, hortaturque suos, belloque, viaque
Instruit, attollunt vanos oracula fastus.
O semper tacitas fortes ambage malignæ
Euentuque parens, & noxia vitibus ipsi
Veri sacra fides! Ligurum regione suprema
Peruenit ad fluuium miri cognominis vrhem.
Atq; illic domitus vix tandem interprete casu,
Agnouit dubijs illusta vocabula fati.
Nec non & Stilico pugnam poscencia mouit
Pleno castra gradu, dictisque instigat euntes.
Nunc nunc, o socij, temeracè sumite tandem
Italæ pœnas, obsessi principis armis
Excusate nefas, deploratumque Timauo
Vulnus, & Alpinum gladijs abole: e pudorem,
Hic est quem toties campis fuditistis Achuis:
Quem discops odiisque angens ciuilibus orbis,
Noa

DE BELLO GET.

Non sua vis tutata diu, dum fœdera fallax
Ludit, & alterna periuria vendicat aule.
Credite nunc omnes, quas dira Britannia gētes,
Quas iter, quas Rhenus alit, pendere paratas
In speculis, vno tor prælia viacite bello.
Romanum reparare decus, molemque iabantis
Imperij fulcite humeris, hic omnia campus
Vindicat, hæc mundo pacem victoria sancit.
Non in Threicijs æni decernimus oris:
Nec super Alpheas vibrantia Mædalla ripas
Constitimus, non hic Teggam, Argosque nemur
Visceribus medijs, ipsoque in corde videtis
Bella geri, patrem clypeis defendite Tibrim.
Talia nunc pediti turmæ, nunc missi equestrî
Dicta dabat, simul externis præcepta ferebat
Auxilijs. ibat patiens ditiosus Alanus
Quo nostræ iussere tubæ: morremque perendam
Pro Latio docuit genti prælatas Alanæ;
Cui natura breues antennis ingentibus artus
Fingerat, immanique oculos infecerat ira.
Vulneribus pars nulla vacat. recessaq; cunctis
Gloria fœdæti splendet instantior oris.
Ille tamen mandante procul Scillione citatis
Acceleratur equis, Italiamque; non mordit arenam
Pelix, Elysijsque plagis, & carmine dignus,
Qui male suspectam nobis impensus arsit
Vel leto purgare fidem: qui iudice fœcto
Diluite in meritum laudato sanguine crimen.
Morte viri turbatus eques flestebar habenas:
Totaque præciso mutasset agmina cornu.
Ni celer instructa Scillio legione secutus
Subsidij pediti pugna intransisset equestrem,
Quis Musis, ipsoque licet Præne recepto
Enarrare queat, quantum Gradivus in illa
Luce fux dederit fандator sanguinis vrbî?
Altius haud vnquam coto descendimus ente
In iugulum Scythiæ tanta nec clade superbum
Contudimus Tanaim, vel cornua fregimus Istii.
Inuisum miles sic tens haurire cruorem
Per varias vestes, onerataque plaustra metallo
Transit & argenti culos; & exilis auarus
Contemptas proculcat ojes, pretiosior auro
Sanguis erat, passim neglecti pro ista lucri
In furent striatis odium mucronibus explet.

Pur.

CL. CLAUDIANI.

111

Purpureos cultus, assumptas igne valentes
Exuias miserique graues cratera; ab Argis,
Rapraque flagranti spirantia signa Corincho
Callidas ante pedes venientibus obijcit hostis
Incautum; neque enim feralis præ la moratus;
Sed iustos præbēt stimulos monumēta doloris.
Asseritur ferro capitiui vulgus, & omnes
Diuerse vocis populi, quos traxerat hostis
Seruitio, eandem dominorum strage rede npti
Blanda cruentatis affigunt oscula dextris,
Desertorque Lares, & pignora læta reuolunt.
Miratur sua quemque domus, cladeisq; regarant
Ordine cognate referunt miracula belli.
Quis tibi tunc, Alarice, dolor? cū Morce perirent
Diuitæ, spolijsque diu quæfita supellex,
Pulsaretque tuas viulatus contagiis aures;
Contingis inuicta dudum quæ fœta marito
Demens, Ausonidū gemmata monilia marum,
Romanaque alta famulas cornice perenas?
Scilicet Argolicas, Ephreiciadasque puellas
Cœperat, & pulchras iam fastidire Lacenas.
Sed Dea, quæ nimis obstat Rhæmuniæ vos,
Ingemuit, flexitque rotam, domasq; pera victos
Pauperes, vnoque die Romana rependit.
Quidquid ter denis acies amittimus annis.
O celebranda mihi cunctis Possentia sacris!
O meritum nomen felicibus apex triumphis,
Virtutis fatale solum; memorabile butrum
Barbaræ! nam sepe locis, ac sinibus illis
Plena laceffito redij: vindicta Quirino.
Illic Oceani stagnis excita supremis
Cymbrica tempestas, aliaq; immissa per Alpes
Istidem procubuit campis, iam proclius aras
Adueniens gem næ gentis permiscuit ossa.
Et duplices signet titulos, commune trophæum.
Hic Cimbro, fortisq; Geas Scillione perēptos
Et Mario, claris ducibus, tegit Italia tellus.
Disce vestraux Romam non temnere gentes.

111

CL.

CL. CLAVDIANI
DE TERTIO CONSVLATV
HONORII AVGVSTI
PANEGRYSIS.

Præfatio.

PArnos non aquilis fas est educere sætus
Ante fidem Solis, iudiciumque poli.
Nā pater, excussio falie cū germine proles,
Ouaque maturus rupit huiusce tempor,
Protinus implumes conuertit ad æthera nidos,
Et recto flamas imperat ore pati.
Consulit ardentes radios, & luce magistra
Naturam vires, ingentumque probat.
Degeneres refugo torfit cū lumine visus,
Vnguibus hunc scæuis ira paterna ferit.
Exploratores oculis qui pertulit ignes,
Sustulitque acie nobilitate diem;
Nutritur volucrumq; potens & fulminis hæres,
Gesturus summo tela trifalca Ioui.
Me quoque Pierijs tentantur sapius antris
Auder magna suo mittere Roma Deo.
Iam dominas aures, iam regia tecta meremur,
Et chelys Augusto iudice nostra sonat.

Tertia Romulei fumant exordia fasces,
Terqtuas ducet bellatrix pompa curules.
Festior annus ear, cinctusq; imitator Gabinos
Dives Hydaspes angustat purpura gemmis,
Succedant armis trabæ, tentoria listor
Ambiat, & Latæ redeant ad signa secures.
Tuque, o, qui patrium curis æqualibus orbem
Eo cum fratre regis, proceus secundis
Alitibus, Phœbique novos ordine meatus,
Spes vntumque possit, quem primo a limine vitæ
Nutrix aula fouet, stetitid quem fulgida telis
Inter laurigeros aluerunt castra triumphos.
Ardua priuatos nescit Fortuna Penates,
t regum cum luce dedit, cognata potestas.

EX.

CL. CLAVDIANI.

113

Excepit Tyrio venerabile pignus in ostro,
Lustrauitque tuos aquilis victricibus ortus
Miles, & in medijs cunabula præbuit hastis.
Te nascente ferox toto Germania Rheno
Intremuit, mouitque suas formidinis silvas
Caucasus, & positis Numen confessa pharetris
Ignauas Meroe traxit de crine sagittas.
Reptasti per scuta, puer, regumque recentes
Exuuiæ tibi ludus erant, primusque solebas
Aspera complecti toruum post prælia patrem,
Signa triumphato quoties flexisset ab Istro
Arctoa de strage calens, & poscere partem
De spolijs Scythicos arcus, aut rapta Gelonis
Cingula, vel iaculum Daci, vel frena Sueni,
Ille coruscanti clypeo te sæpe volentem
Sustulit aridens, & pectore pressit anhelio
Intrepidum ferri, galeæ nec riste timentem
Fulgur, & ad summas tendere brachia cristas.
Tunc sic lætus ait. Rex o stellaris Olympi
Talis perdomito redeat mihi filius hoste.
Hyrcanas populatus opes, aur cæde superbus
Assyria sic ense rubens, sic flamine crebro
Turbidus, & grato respersus puluere belli,
Armaque gauiso referat captiua parenti.
Mox ubi siemasti recto vestigia gressu,
Non tibi desidiæ molles, nec marcidæ luxu
Otia, nec somnos genitor permisit inertes:
Sed noua per duos instruxit membra labores,
Et cruda teneras exercuit indole vires:
Frigora sæua pati, grauius non cedere nimbis,
Ælium tolerare iubar, transare sonoras
Torrentum furias, adscensu vincere montes,
Planitiem cursu, valles, & concaua saltu.
Nec non in clipeo vigiles perducere noctes,
In galeæ potare niues, tunc spicula cornu
Tendere, nunc glandes Balaeri spargere funda.
Quoque magis nimum pugne inflamaret amorē,
Facta tui numerabat aui, quem litus adussæ
Horrescit Libyæ, ratiisque impentia Thule.
Ille leues Mauros, nec falso nomine Pisos
Edomuit, Scorumque vago mucrone secutus:
Fregit Hyperboreas remis audacibus undas,
Et geminis fulgens vitroque sub axe tropicis
Tethyos alterne refluas calcavit arenas.

Hoc

114 DE III. CONS. HONOR.

Hos tibi virtutum stimulos, hæc semina laudis,
Hæc exempla dabat, non ocyus hauit Achilles
Semiferi præcepta tenis, seu cupidis artes,
Sive lyre cantus, medicas seu disceret herbas.

Interea turbata fides, ciuilla rursus
Bella tonant, dubiisq; quatit discordia mundum,
Proh crimen Superum, longi prohi dedecus æui.
Barbarus Hesperias exul possederat vrbes,
Sceptraque deiecit dederat Romana clienti.
Iam princeps molitur iter, gentesque remotas
Colligit Auroræ, tumidus quas cumq; pererrat
Euphrates, quas lustrat Halys, quas dicit Orôtes.
Turiferos Arabes saltus, vada Caspia Medi,
Armenij Phasin, Parthi liquere Niphaten.

Que tibi tunc Martis rabies, quatuorq; sequendi
Ardor erat, quanto flagrabant pectora voto,
Optatas audire tubas, campique cruenta
Tempestate frui, truncisq; immergere plantas:
Ve Leo, quem fulvæ matris spelunca tegebat
Vberibus solitum pasci, cum crescere sensit
Vngue pedes, & terga iubis, & dentibus ora;
Iam negat imbelles epulas, & rupe relicta
Gætulo comes ire patri, stabulisque minari
Æstuat & cæsi terga ab sorbere iuenci.
Ille vetat rerumque tibi commendat habenas,
Et sacro meritis ornat diademate crines.
Tantaque se rudibus pietas ostendit in annis,
Sic ætas animo cessit, quærentur ve omnes
Imperio tibi fero datum, victorica velox
Auspicij effecta tuis, pugnaſſe veteque:
Tu facis, genitorq; manu, te propter & Alpes
Inuadit faciles, cauto nec profuit hosti
Monitis hæſiſſe locis, spes irrita valli
Cœcidit, & scopulis paruerunt claustra reuulsis,
Te propter gelidis Aquilo de monte procellis
Obruit aduersas acies, reuolutaque tela
Vertit in auctores, & turbine reppulſit haſtas.
O nimium dilecte Deo, cui fundit ab æntris
Æolus armatas hyemes, cui militat æther,
Et conſuraci veniunt ad claffica venti.
Alpine robuere niues, & frigidus annis
Murtis famant aquis, turbaque cadentem
Scæret, ni rapidus iuſſet Flumina ſanguis.
At ferus inuentor ſcelerum traheracerat alcum
Non

CL. CLAVDIANUS 115

Non vno mucrone laus, duplexque tepebat
Enſis, & vtricius in ſe conuertat iras,
Tandem iuſta manus, iam libertate reductæ
Quamuis emeritum peteret natura reuerti
Numen, & auratas aſtrorum panes leret arcus,
Naturæque oneri venturo conſcius Atlas,
Diſtulit Auguſtus cupido ſe reddeſe celo,
Dum tibi pacatum præſenti traderet orbem.
Nec mora Biſtonijs alacer conſurgis ab oris,
Inter Barbaricas auſus tranſire cohortes.
Impauido vulnè linquis Rhodopeia ſaxa
Orpheuſ animata modis: iuga deſeris Oetes
Herculeo damnata rogo: poſt Pelion intras
Nereis illuſtre choris, te pulcer Enipheus
Cellaque Dodone ſtupuit, ruruſuſque locutæ
In te Chaonia mouerunt cœmina querus.
Illyrici legitur plaga litoris, ariæ teruntur
Dalmatiz: Phrygijs numerantur ſtagna Timaui.
Gaudent Italiz ſublimibus oppida muris
Aduentæ ſacraſta rito, ſubmiſſis adoræ
Eridanus, blandiſque iubar miteſcere fluctus,
Et Phæacæas ſoliz deſiſſe ruinas
Roſcida frondæ reuocant electæ ſorores.
Quanti cū iuuenes, quante ſpreuere patrem
Spectandi ſtudio marres, pueriſque ſeuiri
Cercuare ſenſecum tu genitoris amico
Exceptus gremio median vehere per vrſem,
Velareque pios communis lærea curtus!
Quis non Luciferum roſco cum Sole videri
Credidit, aut iunctis Bromio radiare Tonantem?
Floreſt criſtatis exercitus vndique turmis,
Quiſque ſuarè voce canens, præſtingit ænea
Lux oculis, nudique ſeges Maſortia ferri
Ingeminat ſplendore diem, pars nobilis arcu,
Pars longe iaculis, pars conuius horrida contis:
Hi volucres tollunt aquilas, hi piſta draconum
Colia leuant, multuſque numer per nubila ſerpens
Iratuſ ſtimulante Noro, viu itque receptis
Flactibus, & vario mentitur ſibila tractu.

Ve venum ad ſedes, cunctos diſcedit teſtis
Dux lubet, & generum cœpellæ talibus vicio:
Beſtipotens ſt. Deo, cuius mihi robur in armis,
Pace probata iudeſ, quid enim per præſtiaz
Te ſineſ quem me rui te non ſudant etrimo huius
O. hy.

DE III. CONS. HONOR.

Ohrisum pariter Getico fœdauimus Hebrum
Sagune, Sarmaticas pariter prostrauimus alas,
Riphaeque simul fessos porreximus artus
In glacie, stantemque rota sulcauimus istum.
Ergo age, me quoniam caelestis regia poscit,
Tu curis succede meis, tu pignora solus
Nostra foue, geminos dextra tu protege fratres.
Per con sanguineos thalamos, noctemque beatam,
Per togas, quas ipsa tua Regina leuauit
Coniugio, sociamque virum produxit ab aula,
Indue mente patrem, crescentes dilige foras.
Vt docis, vt ioceri iam securus ad astra
Te custode ferar, rupta si mole Typhoeus
Vinctis possit, Treus si membra resoluat,
Si furor Enceladi proiecit mugiat Aëna,
Opposito Stilicone cadent, nec plura locutus
Sicur erat liquido signauit tramite nubes,
Ingrediturque globum Lunæ, lumenque reliquit
Arcadis, & Veneris clementes peruiat auras.
Hinc Phœbi permenus iter, hinc auras; nocentē
Gradui, placidumque; Iouem, stetit arce suprema
Algenti qua zona riget Saturnia tractu.
Machina laxatur celi, rutilaque patescunt
Sponte fures, Arcæa parat conuexa bores.
Australes referat portas succinctus Orion,
Inuicantque nouum sidus, pendente vicissim
Quas partes velit ille sequi, quibus esse sodalis
Dignetur illis, aut qua regione moueri.
O decus ætherium, terrarum gloria quondam,
Te tuus Oceanus natali gurgite lassum
Excipt, & notis Hispania proliu vndis.
Fortunate parens, primos cum deregis ortus,
Adspicias Arcadium: cum te procliuor vrget,
Occiduum visus reuocat Honoris ignem.
He quocumque vagos flectis sub cardine cursus,
Natorum per regna venis, qui mente serena,
Matureque regunt iunctas moderamine gentes;
Secula qui rursus formant meliore metallo.
Loget auarities Stygijs inuexa catenis,
Cumque suo demens expellitur ambitus auro.
Non domitantur opes: non corrumpentia sensus
Dona valent. emitur sola virtute potestas.
Veniunt fratres, quorum mare, terraque satis
Debentur, quodcumque manus euasit auitas,
Quod

CL. CLAVDIAN 117

Quod superest patri, vobis iam Multiber armo
Præparat, & Sicula Cyclops incude laborat.
Brontes innumeris exasperat ægida signis.
Alcum fulminea crispare in casside conum
Festinat Strepes, nescit thoraca Pyramon,
Ignisfluique gemit Lipare fumosa cauentis.
Vobis Ionia virides Neptunus in alga
Nutrit equos, qui summa freti per cæula possint
Ferre viam, segetemque nec percurrere motu,
Nesciat vt spumas, nec poterat vngula cubios.
Iam video Babylona rapi, Partiumque coadum
Non fida trepidare fuga iam Bactra teneri
Legibus, & famulis Gangem pallefcere ripis,
Gemmafosque humile dispargere Persida cultus.
Ite per exteremum Tanaim, pigrosque Triones,
Ite per ardentem Libyam, superate vapores
Solis, & areanos Nili depredite fontes.
Herculeum finem, Eccehi transcurrite metas.
Vestri iuris erit quidquid complectitur axis,
Vobis rubra dabunt pretiosas aquora conchas,
Indus ebur, ramos Panchaia, vellera Seres.

CL. CLAVDIAN

DE QUARTO CONSULATU

HONORII AVGVSTI
PANEGYRIS.

Avspicijs iterum sese regalibus annus
Induit, & nota fruitur iactantior aula:
Limina nec passi circum prinata morari
Exsultant reduces Augusto Consule sacces.
Cernis vt armorum proceres, legumque potentes
Patricios sumunt habitus, & more Gabino
Discolor incendit legio, postisque parumper
Bellorum signis sequitur vexilla Quirini?
Licet cedant æquile, ridentque togatus
Miles, & in medijs effulget Curtia castris.
Ipsa Palatio circumuallata Senatu
Imperatram Bellona geris, partemque reuertit

18 DE IV. CONS. HONOR.

Et galeam, sacras humeris vedura curules,
Nec te laurigeras pudeat, Gradive, secures
Pacata gestare manu, Laticaque micantem
Loricam motare toga, dum ferreus hæret
Curtus, & Eridani ludunt per prata iugales.
Haud indigna collis, nec nuper cognita Marti
Vipia progenies, & quæ diademata mundo
sparit, Ibera domus, nec tantam villor aula
Promeruit seriem gentis, cunabula fœvit
Oceanus, terre dominos, pelagique futuros
Immensos edecit rerum de principe nasci
Hinc processit avus, qui post Arctoa frementi
Classica, Massylas annexuit Africa lauros.
Ille, Caledonijs posuit qui castra pruinis,
Qui medio Libya sub casside perculit ætus,
Terribilis Mauro, debellatorque Britanni
Littoris, ac pariter Boreæ vastator, & Austri.
Quid rigor æternus, cæli quid frigora profunt,
Ignotumque fretum? maduerunt saxone fuso
Orades, incauit Pithonum sanguine Thule.
Scotorum cumulos fleuit glacialis Iberne.
Quis calor obsistit fori? per vasta cucurrit
Æthiopum, cinxitque novis Atlante manipulis.
Virginem Tritona bibit, sparsoque venenis
Gorgoneos vidit thalamos, & vile virentes
Hesperidum risti, quos ditat fabula ramos.
Atque incensa Iuba, rabies Maurussa ferro
Cessit, & antiqui penetrat diuta Bocchi.
Sed laudes genitor longe transgressus auitas
Subdidit Oceanum sceptris, & margine cæli
Clauisit opes, quantum distant à Tigride Gades,
Inter se Tanais quantum, Nilique relinquunt.
Hæc tamen innumeris per se quæ sita trophæis
Non generis dono, non ambitione potius.
Digna legi virtus, vltro se purpura supplex
Obtulit, & solas meruit regnare rogatus.
Nā cum barbaris penitus commota gementem
Irrueret Rhodopen, & nist o turbine gentes
Iam deserta suas in nos transfunderet Arctos,
Dambij totæ vomerent cum prælia ripæ,
Cū Geticis ingens premeretur Myria plaustris,
Flauaque Bistonios operiret agmina campos:
Omnes afflatis, & vel labentibus idu,
Vel prope caesus, vnus tot funera contra

Resistit

CL. CLAUDIANI 119

Resistit, extinctique faces, agrisque colonos
Reddidit, & leti rauit de faucibus vrbis.
Nulla relicta foret Romani nominis vmbra,
Ni pater ille tuus iam iam ruitura subisset
Pondera, turbataque ratem, certa que leuasset
Naufragium comune manu, velut ordine rupto
Cū procul insana traherent Phætoæa quadrigæ,
Sciretque dies, terramque & stagna propinqua
Haurirent radij, solito cum murmure toruis
Sol occurrit equis: qui postquam rursus heriles
Agnouere fonos; redijt meliore magistro
Machina concentusque poli, cursusque recepit
Imperium, flammæque modum, sic traditur illi,
Seruaturque Oriens, ac non pars altera rerum
Tradita, bis possessa manu bis parata periculis.
Per varium gemini scelus erupere tyranni
Tradibus occiduis. hunc seu Britania fudit;
Hunc sibi Germanus famulum delegerat exul.
Ausus vterque nefas, domini resperis vixit
Infantis iugulo. nouitas audere priori
Suadebat, tantamque dabant exempla sequenti.
Hic noua moliri præceps: hic quæ reie tuta
Prouidus, hic fufis, collectis viribus ille.
Hic vagæ excurrrens: hic inter claustrare ductus.
Dissimiles; sed morte pares: eundem neutri
Dedecus, aut mistis licuit procumbere telis.
Amissa specie raptique insignibus ambo
In vultus rediere suos, manibusque reuinctis
Oblati gladijs submitteunt colla paratis,
Et vitæ veniant; rogant, prohi damna pudoris!
Qui modo tam densas nutu mouere cohortes,
In quos iam dubius sese liberauerat orbis,
Non hostes victore cadunt: sed iudice fontes
Damnat voce reos, petijt qui Marte tyrannos.
Amborum periere duces, hic sponte carina
Decidit in fluctus: illum suus abstulit ensis.
Hunc Alpes, hunc Pontus habet, solaris cæsis
Fratribus hæc vltor tribuit, necis auctor vterq;
Labitur. Augustas par vicinia mitigat Vmbra,
Has dedit inferias tumulis, inuenimusque duorum
Purpureos merito placavit sanguine Manes.
Illi iustitiam confirmare triumpho;
Præfentes docere Deos, hinc secula discant
Indomitum nihil esse pio, tutumque nocenti.

Nun.

DE IV. CONS. HONOR.

Numerus ipse sui longas incognitus egit.
Præsentio rumore vias. inopinus utrumque
Percula, & clausos montes, ut plana, reliquit.
Exstruit immanes scopulos, attollit ruites.
Cingit vos flumijs, vastas opponit sylvas.
Garganium Alpini, Apenninumque iuualem
Permissis sociare iugis, & rupibus Æmum
Addit Caucasjs, inuoluit Pelion Ossæ.
Non dabitis mu-mu sceleri, qui vindicat, ibit.
Omnia subsident meliori perula causæ.
Nec tamen oblitus ciuem credentibus atrox
Partibus infremuit, non insultare iacenti
Malebat, miris precibus, pietatis abundans,
Pœnæ parcus erat. paci non intulit iram,
Post acies, odijs idem, qui terminus armis.
Præfuit hoc vincenæ capi, multosq; subactos
Aspera lature commendare catenæ.
Magnarum largitor opum, largitor honorum,
Promus, & in melius gaudens conuertere fata.
Hinc amor, hinc validum deuoto milite robur,
Hinc natis mansura fides. Hoc nobilis ortu
Nasceris, æquea cum maiestate creatus,
Nullaque priuata passus contagia sortis,
Omnibus acceptis vltro te regia solum
Protulit, & patrio felix adolescens in ostro,
Membraq; vestitu numquam temerata profano
In sacros cadere sinus. Hispania patrem
Amiferis eduxit aquis. te gaudet alumno
Boiphorus, Hesperio de limine surgit origo:
Sed natrix Aurora tibi, pro pignore tanto
Cerrat, geminus ciuem te vindicat axis.
Herculis, & Bromij sustentat gloria Thebas.
Hæc Apollineo Delos Latonia partu;
Cretaque se iactat tenera reptata Tonanti.
Sed melior Delo, dictæ clarior oris,
Quæ dedit hoc Numen reg.o. non litora nostro
Sufficerent angusta Deo, nec inhospita Cynthi
Saxa tuos artus durasclere cubili.
Acclius genitrix auro, circumflua gemmis,
In Tyrios enixa toros, viulata verendis
Aula puerperijs, quæ tunc documenta futuri?
Quæ voces autum? quanti per inane volatus?
Quis vati discursus erat? ibi coniger Ham nō,
Et Iudym taciti rupere silentia Delphi.

CL. CLAUDIANI

Te Persæ cecinare Magite, sensit Etruscus
Augur, & inspectis Babylois horruit astris.
Chaldaei stupere senes, Cumanaque rursus
Introuit rupes, rabidæ delubra Sibyllæ.
Nec te progenitum Cybeleius ære sonoro
Lustratit Corybas, exequis vndique fulgens
Adstitit, ambitur signis angustior infans.
Sensit adorantes galeas, reddidit ferocem
Vagitum lituis: vitam tibi contulit idem
Imperiumque dies, inter cunabula Consul
Prouerheris signas posito modo nomine Pastos.
Donaturque tibi, qui te produxerat annus,
Ipsa Quirinali parium te cinxit amicu
Mater, & ad primas docuit reptare curules.
Vberibus sanctis, immortalique Deorum
Crescit adoratus gremio, tibi sæpe Diana
Menalios arcus, venatrixque pharetas
Suspensit, puerile decus, tu sæpe Mineræ
Lussisti clypeo, fulnamque impune pererrans
Ægida, trachasti blandos interitus angues.
Sæpe tuas etiam iam tum gaudent marito
Velauit Regina comas, festinaque voti
Præsumptum diadema dedit, tum Izuibus vluis
Sustulit, & magno porrexit ad oscula patri.
Nec dilatus honos, mutatus principe Cæsar
Prociens æquaris fratri: nec certius vquam
Horati Superi, nullis præsentior æther
Affuit omnibus: tenebris inuoluerat atris
Lumē hyems, densosq; Notus collegat imbres.
Sed mox, cum solita miles te voce leuasset,
Nubila dissoluit Phœbus, pariterque dabatur
Sæpe pra tibi, mundoq; dies caligine liber
Boiphorus aduersam patitur Chalcedona cerni,
Nectantum vicina nitent: sed tota repulsis
Nubibus exiit Thrace, Pangæa resident,
Insuetosque palus radios Mæotica vibrat.
Nec Boreas nimbos, aut Sol ardentior egit.
Imperij lux illa fuit: præ sagus obibat
Cuncta nitor, risitque tuo Natura sereno.
Visa etiam medio populis mirantibus audax
Stella die, dubitanda nihil, nec crine recuso
Languida, sed quantus numeratur nocte Sootes,
Emicuitque plagis alieni temporis hospes
Igns, & agnosci potuit, cum Luna lateret.

DE IV. CONS. HONOR.

Sive patens Augusta fuit, seu forte reluxit
 Divus avus, seu te claris properantibus astris
 Cernere Sol patiens calum commune remisit.
 Apparet quid signa ferant, ventura potestas
 Clarius. A scario, subita cum luce comarum
 Innocuus flagrat apex, Phrygionique volutus
 Verice, fatalis redimiret tempora candor.
 At tua caelestes illustant omnia flamma.
 Tais ab Idæis primæus Iuppiter antris
 Possedit stetit arce poli, famulosque recepit
 Natura tradente Deos, lanugine nondum
 Vernabant vultus, nec adhuc per colla fluebant
 Mox uæ conuexa comæ; cum scindere nubes
 Discebat, fulmenque rudi torquere incerto.
 Latio augurio genitor, natisque superbus
 Tam paribus, duplici fulcus consorte redibat,
 Solendebatque pio complexus pignora curru.
 Haud aliter summo gemini cum patre Lacones
 Progenies Ledæa sedent: in utroque relucet
 Frater, utroque soror, similis chla nys effluit auro.
 Stellati pariter crines: iuvat ipse Tonantem
 Error, & ambigua placet ignorantia marri.
 Euroras proprios discernere nescit alumnos.
 Ut domus excepti reduces, ibi talia tecum
 Pro rerum stabili ferunt ditione locutus.
 Si tibi Parthorum solum fortuna dedisset
 Care puer, terrisque procul venrandus Bois
 Barbarus Arsacio confurgeret ore riaras:
 Sufficeret sublime genus, luxque fluentem
 Deside nobilitas posset te sola tueri.
 Altera Romanæ longe rectoribus aule
 Conditio, virtute decet, non sanguine niti
 Maior, & vltior, fuit o consilia potenci,
 Vile latens virtus. quid enim fubmersa tenebris
 Proderit obsturo veluti sine remige puppis,
 Vel lyra, quæ recitet, vel, qui non teditur, arcus.
 Hanc tamè haud quisquæ, qui nò agnoscerit ante
 Semet, & incertos animi placuerit ællus,
 Inveniet, longis illuc ambagibus itur.
 Disce orbis, quod quisque sibi, cui cõderet artus
 Nostros, ætheris mîscens ætrena Prometheus,
 Sinceram patrio mentem fîratu Olympo
 Continuit claustris, indignantemque reuinxit.
 Et, cum non aliter possent mortalia fingi.

Adiun-

CL. CLAVDIANI

123

Adiunxit geminas, illæ cum corpore lapsæ
 Intereunt: hæc sola manet, bustoque superstes
 Euolat, hanc alta capitis fundauit in arce
 Mandatricem operum, prospecturamq; labori.
 Illas inferius collo, præceptaque summa
 Pasturas dominæ digna statione locuit.
 Quippe opifex veritus cõfîndere sacra profanis
 Distribuit partes animæ, sedesque remouit.
 Iram sanguinei regio sub pectore cordis
 Protegit imbutam flammis, audiamq; nocendi,
 Præcipienteque sui rabie succensa tumentis
 Contrahitur, & pefacta metum, cumq; omnia secum
 Duceret, & requiem membris vesana negaret;
 Inuenit pulmonis opem, madidumque furenti
 Præbuit, ut tumida tuerent in mollia fibræ.
 At sibi cuncta petens, nil collatura cupido,
 In iecur, & tractus imos compulsa recessit.
 Quæ, velut immanes reserat dum bellua rictus;
 Expleri, pascique nequit: nunc verberare curas
 Torquet avaritiæ, stimulis nunc flagrat amoris,
 Nunc gaudet, nunc mesta dolet, sæuata; rursus
 Exoritur, cęstaque redit pollutenti Hydra.
 Hos igitur potuit si quis sedare tumultus,
 Inconculsa dabit purę sacra pia menti.
 Tu licet extremos late dominare per Indos,
 Te Medus, te mollis Arabs, te Seres adorent:
 Si metuis, si praua cupis, si ducis ira,
 Seruiri; patiere iugum, tolerabis iniquas
 Interius leges, tunc omnia iure tenebis.
 Cum poteris rex esse tui: procliuor vsus
 In peiora datur, suadetque licentia luxum,
 Illecebrisque effrena fauet, tunc viuere caste
 Asperius, cum prompta Venus, tunc diuinus ire
 Consulitur, cui poena patet, sed cõprime motus,
 Nec tibi quid liceat, sed quid fecisse decebit.
 Occurrat, mentemq; domet respectus honesti.
 Hoc te præterea crebro sermone monebo,
 Ut te totius medio telluris in orbe
 Viuere cognoscas, cunctis tua gentibus esse
 Facta palam; nec posse dari regalibus vsquam
 Secretum vicij, nam lux altissima fas
 Occultum nihil esse sine, latebrarq; per omnes
 Intrat, & obstrusus explorat fama recessus.
 Sæpius in primis, nam cum vincamur in omni

F 2 Mu-

DE IV. CONS. HONOR.

Munere, sola Deos aequat clementia nobis;
Neu dubie suspensus agas: neu falsus ameis;
Rumorque auidus, qui talia curat, inanes
Horrebit strepitus: nulla non anxius hora.
Non sis excubite, nec circumstantia pila;
Quam tutatur amor, non extorquebis amari.
Hec alterna fides, hoc simplex gratia donat.
Nōne vides, operum quod se pulcherrimus ipse
Mundus amore ligat? nec vi connexa per eum
Conspirant clementia sibi: quod limite Phœbus
Contentus medio, contentus littore Pontus?
Et qui perpetuo terras ambitque vehitque?
Nec premat incumbens oneri, nec cesserit aer;
Qui terret, plus ipse timet, fors ista tyrannis
Conuenit, inuideant claris, forteque trucidant;
Muniti gladijs viuant, sepique venenis,
Accipites habeant arces, trepidique minentur.
Tu ciuem, patremque geras tu consule cunctis;
Nec tibi: nec tua te moueat, sed publica vota.
In commune iubes si quid, censeq; tenendum;
Primus iussa subis: tunc obseruantior equi
Fit populus, nec ferre negat, cum viderit ipsum
Auctorem parere sibi: componitur orbis
Regis ad exemplum: nec sic inflectere sensus
Humanos edicta vident, vt vicia regentis.
Mobile mutatur, imper cum principe vulgus;
His tamen effectis, nec fastidire minores;
Neu pete prescriptos homini transcendere fines.
Iniquat egregios adiuncta superbia vires.
Non tibi tradidimus dociles seruire sœpes;
Armenie dominum nec te prescimus ora;
Nec damus Assyriâ, tenuit quæ summa gentē:
Romani, qui cuncta diu regere, regendi;
Qui nec Tarquinij fastes, nec iura tulere
Cæsaris, annales veterum delicta loquuntur.
Hæret macule, quis non per secula damnat
Cæsaree portenta domus? quem dira Neronis
Fœdera, quem rupes Capreaum terra latebit
Incesto possessa senis? victura feretur
Gloria Traianis: non ram quod Tigridis victo,
Nostra triumphati fuerat provincia Parthi,
Alca quod inuictus stratis Capitolia Dacis,
Quam patriæ quod mitis erat, ne desine tales
Nate sequi, si bella tonant, prius agmina duris
Exer-

CL. CLAVDIANT 129

Exerce fluidijs, & sauo præstare Marti.
Non brumæ requies, non hybernacula segnes
Eneruent torpore manus: ponenda salubri
Castra loco: præbenda vigil custodia vallo.
Disce vbi densari cuneos, vbi cornua tendi
Æquius, aut iterum flecti: quæ montibus apre.
Quæ cæpis acies, fraudi quæ accommoda valis
Quæ via difficilis, fudit si mœnibus hostis;
Tum tibi murali libretur machina pulsu,
Saxa rotet præceps aries, prætentaque portas
Testudo feriat: ruat emersura iuuentus
Effossi per operta soli, si longa moretur
Obsidio: tum vota caue secuta remittas.
Inclusumque putes, multis damnosa fuere
Gaudia, disperse pereunt, somnoque soluti.
Sepius incaute nocuit victoria turbe.
Neu tibi regis tectoria larga redudent
Delictis, neu imbelles ad signa ministros
Luxuries armata trahat: neu flantibus Austris
Neu pluuijs cedas: neu defensura calorem
Aurea summoveant rapidos vmbracula Soles.
Inuentis vere cibis: solabere partes
Æquali sudore tuas, si collis iniquus,
Primus insyluam si cedere pronocat vsus,
Ne pudeat sumpta quercum strauisse bipenni
Calcatur si pigra palus, tuus ante profundum
Præterent sompes: fluuios tu protere curru
Herentes glacie, liquidos tu scinde natatu.
Nunc eques in medias equitū te consere turmas;
Nunc pedes assistas pediti. tum propius ibunt
Te socio: tum conspicuas, grauiusque geretur
Sub te recte labor, didicim plura parentem
Voce subis: equidē, sciat modo Numina ceptis,
Hæc effecta dabo: nec me fratrique, tibi que
Dissimile populi, committis: regna videbunt.
Sed cur non potius, verbis quæ dissidis, vsu
Experi? gelidas certe nunc tendis in Alpes.
Duc tecum comitē, fiant sine nostra tyrannum
Spicula, pallescat nostro sine barbarus arcu.
Italiam æ feram furijs prædonis æuebi
Subiectæ patriæ Romam seruire clienti
Vsque adeone puer? nec me polluta potestas,
Nec pia cognati tanget vindicta cruoris?
Per strages equitare liber, da proximus arma.

Cur annos obijcis? pugne cur arguor impar?
Æqualis mihi Pyrrhus erat cum Pergama solus
Verteret, & patri non degeneraret Achilli.
Denique si princeps casibus herere nequibo,
Vel miles ventam delibat dulcia nati
Ofcula, miratusque refert: laudanda petisti,
Sed festinus amor, venit robustior ætas.
Ne propera, nec dum decimas emensus aristas
Aggrederis metuen. Ia viris vestigia magnæ
Indolis agnosco, fertur Pellagus, Eoum
Qui domuit Porum, cum prospera sæpe Philippi
Audiret, lætos inter fleuisse sodales,
Nil sibi vincendum patris virtute relinqui.
Hos video motus, fas sit promittere patri.
Tantus eris: nostro nec debes regna favori,
Quæ tibi iam natura dedit, sic mollibus olim
Stridula ducturum patris examina regem
Nascentem venerantur apes, & publica mellis
Iura petunt, traduntque, fauos, sic pascua paruos
Vindicat, & necdum firmatis cornibus audax
Iam regit armentum vitulus, sed prælia differt
In iuvenem, patiensque meum cum fratre tuere
Me bellante locum, vos impacatus Araxes,
Vos celer Euphrates timeat, sit Nilus ubique
Vester, & emissio quidquid Sol imbuit ortu
Si pateant Alpes, habeat si caussa secundos
Iustior euentus, aderis, partemque receptas
Suscipies, animosa tuas ut Gallia leges
Audiat, & nostros æquos moderari Iberos.
Tunc ego securus fati, lætusque laborum
Discedam, vobis vtrumque regentibus axem.
Interea Musis animus dum mollior, infestus,
Et quæ mox imitere, legas: nec desinat vniquam
Tecum Graia loqui, tecum Romana vetustas.
Antiquos evolvæ duces, assuesce future
Militiæ. Latium retro te confer in ævum.
Libertas quæ sita placeat? mirabere Brutum:
Perfidiam damnas Metij sатиabere pæbis.
Triste rigor nimius, Torquati desuper mores.
Mors impensa bonam, Decios venerare ruentes.
Vel solus quid fortis agat, te ponte soluto
Opposuit Cocles, Mucij te flamma docebit.
Quid mora perficiat, Fabij? quid rebus in ardis
Dux gerat, ostendet Gallorum strage Camillus.

Disceat hinc nullo meritis obistere casus.
Prorogat æternam feritas tibi Puni cæ famam
Regule, successus superant adversa Catonis.
Disceat hinc quantum paupertas sobria possit:
Pauper erat Curius, Reges cum vinceret armis.
Pauper Fabricius, Pyrrhi cum sperneret aurum.
Sordida Serranus flexit Dictator aratra.
Lustratæ lictore casæ, fæcesque salignis
Positibus affixi, collectæ Consule menses,
Et fulcata diu trabeato rura colono,
Hæc genitor præcepta dabat, velut ille carinæ
Longævus rector, varijs quem sæpe procellis
Exploravit hyems, Ponto iam fœsus & annis
Æquoreas alni nato commendat habenas.
Et casus, artesque docet, quo dextra regatur
Sidere; quo fluctus possint moderamine falli:
Quæ nota nimborum: quæ fœus infida serenæ.
Quid Sol occiduus prodant, quo faucia vento
Decolor iratos attollat Cynthis vultus.
Adspice nunc quacumque micæ, seu circulus Austri,
Magne parens, gelidi seu te meruere Triones:
Adspice completur votum, iam natus adæquat
Te meritis, & quod magis est optabile, vincit,
Subnixus Stylicone tuo: quem fratribus ipse
Discedens clypeum, defensorumque dedisti.
Pro nobis nihil ille pati, nullumque recusat
Discrimen tentare sui: non dura viarum,
Non incerta maris, Libyæ squalentis arenas
Audebit superato pedes, madidæque cadente
Pleiade, Gæcûs intrabit navita Syrtis.
Hunc tamen inprimis populos lenire feroces,
Et Rhenum pacare iubes, volat ille citatis
Vectus equis, nullaque latus sibiante caterua,
Aspera nubifera qua Rhetia porrigit Alpes,
Pergit, & hostiles, tanta est fiducia, ripas
Incomitatus adit, totum properare per annum
Attonitos Reges humili ceruice videres.
Ante ducem nostrum flauum sparsere Sicambri
Cæsariem, pauidoque orantes murmure Franci
Procubuerè solo: iuratur Honoris abtens,
Imploratque tuum supplex Alemaniam nomen.
Basternæ venere truces, venit accola fluvæ
Bructerus Hercyniæ, lætisque paludibus exit
Cimbrus, & ingentes Albim liquere Cherusci.

DE VI. CONS. HONOR.

Accipit ille preces varias, tardeque rogatus
Annuit, & magno pacem pro munere donat.
Nobilitant veteres Germanica fœdera Drusus,
Marte sed ancipiti, sed multis cladibus empta.
Quis vîctû meminit sola formidine Rhenum?
Quod longis alij bellis potuerit mereri,
Hoc tibi dat Stiliconis iter, post ora Galli
Limitis, hortaris Graias fulcitur ruinas.
Ionium tegitur velis, ventique laborant
Tor curvare sinus, servaturaque Corinthum
Prosequitur facili Neptunus gurgite claudes,
Et puer Isthmiaci iam pridem litoris exsul
Secura repetit portus cum matre Palæmon.
Castra cruore natant, meritur pellica iuventus,
Pars morbo, pars ense perit, non lustra Lycæi,
Non Erymantheæ iam copia sufficit vmbre,
Innumervis exusta rogis, nudataque ferro
Sic flagrasse suas letantur Mænala silvas.
Excuriat cineres Ephyre, Spartanus, & Arcas,
Tutior exsangues pedibus proculceat æternos,
Festaque penitatis respiret Græcia prœnis.
Gens, qua non Scythicos diffusior vlla Triones
Incoluit, cui parvus Athos, angustaque Thrace,
Cum transiret erat; per te, viresque tuorum
Fracta ducum, lugeatque sibi iam rata superstes,
Et, quorum turbæ spatium vix præbuit orbis,
Vno colle latent: ficiens, inclusaque vallo
Ereptas quæ fuit aquas, quas hostibus ante
Contiguas alio Stilico deflexerat arcu,
Mirantemque novas ignota per auita valles
Iussit æverso sinuum migrare meatu.
Obuia quid mirum vinci, cum Barbarus vitro
Iam cupiat servire tibi? tua Sarmata discors
Sacramenta petit, prolecta pelle Gelonus
Militat, in Latio ritus transistis Alani.
Vt fortes in Marte viros, animique paratos,
Sic iustos in pace legis, longumque tueris
Hæcæos, crebris nec succedentibus virgæ
Iudicibus, motis regimur, fruimurque quietis,
Militiæque bonis; ceu bellatorum Quirino,
Ceu placido moderatæ Numæ, non imminet æstus:
Nulla Nobilium cades: non crimina vulgo
Texuntur: patria mæstus non truditur exsul;
Angustia continui cessat augmenta tributi.

Non

CL. CLAUDIANI. 119.

Non infelices tabulæ: non hasta reflexas
Vendit opes; auida sector non voce citatur
Nec tua priuatis crescent araria damnis.
Munificus laudis, sed non es prodigus auri.
Perdurat non empta fides, nec pectora merces
Alligat. ipsa suo pro pignore castra laborant.
Te miles nutritor amat, quæ denique Romæ
Cura tibi? quam fixa manet reuerentia patris?
Firmatur senium iuris, priscamque refumunt
Canitæ leges, emendanturque vetustæ.
Acceduntque novæ, talem sensere Solonem
Res Pandioniz, sic artempotens Lacedæmon
Despexit muros rigido munia Lycurgo.
Quæ sub te vel caussa grauis, vel iudicis error?
Ne legitur dubijs quis litibus addere finem
Iustior, & mersum latebris educere verum.
Quæ pietas, quæ usq; rigor, tranquillaq; magni
Vis animi, nulloque levis terrore moueri;
Nec noua mirari facilis quæ docta faculas
Ingenij, linguæque modus? te sponsa verentur
Legati, grauibque later sub moribus ætas.
Quantus in ore pater radiat, quæ tonia voluptas
Prontis, & augusti maiestas grata pudoris!
Iam patrias implens galeas, iam cornus auita
Tentatur, vibranda tibi promittitur ingens
Dextra rudimentis, Romanæque vocis moratum
Quis decor, incedis quoties clypeatus, & auro
Squamæus, & rutilus cristis, & casside maior!
Sic cum Threiciæ primum sudare in hasta,
Flumina lauerunt puerum Rhodopeia Martem,
Quæ vires iaculis! vel cum Gortynia tendis
Spicula, quam felix arcus, certique peitor
Vulneris, & iussum mentiri nefcius idum!
Scis quo more Cydon, qua dirigat arte sagittas
Armenius, refugo quæ fit fiducia Parcho.
Sic Amphionia pulcer sudore palæstre
Alcides phœtreas, Diræaque tela solebat
Prætentare feris, olim domitura Gigantes,
Et pacem laura poso: semperque cruentus
Ibat, & Alcmenæ prædam referebat ouanti.
Cæruleus tali prostratus Apolline Python
Implicuit fractis mortura volumina fluis.
Cum vectus equo, simulacraq; Martia ludis,
Quis molles sinuare fugas, quis tendere conum

F 5

Acto;

Acrior aut f. bitos melior flexille recursus?
Non te Maugetae, non gens exercita campo
Theisala, non ipsi poterunt equare bimbres,
Vix comites alæ, vix te suspensa sequuntur
Agmina, servetesq; iment post terga dracones,
Vixque tuis primum sonipes calcasibus arsit,
Ignescunt patule nares, non fencit arenas
Vngula, discusseque iabæ sparguntur in arnos.
Turboantur phalæx, spumosis moribus aurum.
Fumat, anhelantes exundant sanguine gemme.
Ipse labor, pulvisque decet, confusaque motu
Casarias, vestis radiato murice solem
Combibit, ingesto crispatur purpura vento.
Si dominus legeretur quis, tua posceret vltro
Verbera Nereidum stabulis nutritus Arion.
Seruaretque tuis contempto Castore fenis
Cyllarus, & flauum Xanthus spreuisset Achille.
Ipse tibi famulas præberet Pegasus alas,
Portaretque libens, melioraq; pondera passus
Bellerophontheas indignaretur habenas.
Quin etiam velox Aurora nuncius Ethon,
Qui fugat hinnitu stellæ, roseoque domatur
Lucifero, quorites equitem te cernit ab astris,
Inuider, inqueris maualt spumare lupatis.
Nunc quoque quos habet, quæq; miracula popæ
Vidimus, Ausonio cum iam succinctus amictu
Per lignum populos solito conspiciat ires?
Atque inter niueas alæ vehere cohortes,
Obnixisque simul pubes electa lacertis
Sidereum gestaret onus? sic Numina Memphis
In vulgus proferre solus, penetratibus exit
Effigies; brevis illa quidem: vest plurimus infra
Linger imposita suspiciens veste sacerdos
Testatur sudore Deum. Nilotica sistris
Ripa sonat, Phariosque modos Ægyptia ducit
Tibia, submissis admugit cornibus Apis.
Omnis nobilitas, omnis tua sacra frequentat
Tibridis, & Latij foboles, conuenit in vnum
Quidquid orbe fuit procerum, quibus auctor honor
Vel tu, vel genitor, numeroso Cōsule Cōsul
Cingeris, & socios gaudes admittere patres.
Illuisti te prole Tagus, te Gallia docuit
Ciuiibus, & toto stipauit Roma Senatu.
Portatur iuuenem ceruicibus aurea sedes,

Or.

Ornatuque nouo grauior Deus. asperat Indus
Velamenta lapis, pretiosæque fila smaragdis
Ducta virent, amethystus inest, & fulgor Iberus
Temperat arcanis hyecinthi carula flammis.
Nec rudis in tali succedit gratia textu:
Auger acus meritum, picturatumque metallis
Viuat opus, multaque ornantur iaspide vultus,
Et varijs spirat Nereia bacca figuris.
Quæ tantam protulit digitis mollire rigorem
Ambitiosa colus? vel cuius pectinis arte
Traxerunt solida gemmarum stamina telæ?
Inuia quis calidi scrutatus stagna profundæ
Tethyos inuasit gremium? quis diuitis algæ
Germina flagrantem inter quæssuit arenas?
Quis iunxit lapides ostro? quis miscuit ignes
Sidonij rubrique maris? tribuere colorem
Phœniceas, Seres subregmina, pondus Hydaspes.
Hoc si Pæonios cinctu graderere per vrbes,
In te mæpinoos proferret Lydia thyrso,
In te Nyss choros, dubitarent Orgia Bacchi
Cui furerent, rent blandæ sub vincula tigres.
Talis Erythræis intextus nebrida gemmis
Liber agit currus, & Caspia fleat ebullit
Colla iugis. Sæcyri circum, crinemque solute
Mænades adstringunt edoris victricibus Indos.
Ebrjus hosti velatur palmite Gangæ.
Adspice, innox lætum, onuit clamore tribunal,
Te factos inuenit que iacer, solennia ludæ
Omnia libertas, deductum Vindice morem
Lex celebrat, famulusque iugo laxatus herili
Ducitur, & grato remeant securior idu.
Tristis conditio pulsata fronte recedit
In ciuem, rubere genæ, tergoque remouit
Verbera promissi felix iniuria voti.
Prospera Romuleis sperantur tempora rebus
In nomen ventura tuum, præmissa futuris
Dant exempla fidem, quoties te cursibus æui
Præfecit, toties accessit laurea parli.
Ausi Danubium quondam transuare Gothunni
In linteres fregere nemus, ibi nulle ruebant
Per finium plenæ cuneis immanibus alni.
Dux Odothæus erat, tanta conamina classis
Incipiens aras & primis contudit annus.
Submersæ sedere rates, fluitantia nunquam

F 6

Lar.

DE IV. CONS. MONOR.

Largius Arctos pauere cadauera pisces,
Corporibus premitur Pence per quinque recurrae
Ostia, Barbaricos vix egerit vnda cruores,
Conseilique parens, Odothai Regis opima
Retulit, exuuiasque tibi, civile secundis
Conficis auspicijs bellum, tibi debeat orbis
Pata Gothunorum, debellatumque tyrannum.
Ister sanguineos egit te Consule fluctus.
Alpinos genitor rupit te Consule montes.
Sed patris olim fueras successibus auctor.
Nunc eris ipse tuis, semper venere triumphat
Cum trabes, sequiturque tuos victoria fastes.
Sis precor assiduus Consul, Marij; relinquo,
Et senis Augusti numerum, quae gaudia mundi,
Per tua lanugo cum serpere coeperit ora:
Cum tibi pro dierit festas nox pronuba cadat!
Que tali deuota toro, quæ murice fulgens
Ibi in amplexus tanti Regina mariti?
Que nã tot Diuis venite, nurus? omnibus aruis,
Et toto dotanda mari, quam usque feretur
Idem per Zephyri metas Hymenæus & Euri?
O mihi si liceat thalassis intendere carmen
Connubiale tuis! si te iam dicere patrem
Tepus erit, cum tu trans Rheni cornua victor,
Arcadius captae spolijs Babylonis onustus
Communem maiore toga signabitur annum,
Crinitusque tuo sudabit face Suonius:
Vltima fraternas horrebunt Bastra secures.

CL. CLAVDIANI

DE SEXTO CONSVLATV
HONORII AVGVSTI
PANEGYRIS.

Prefatio.

O Mnia, quæ sensu voluntur vota diurno,
Pectore sopito reddit amica quies.
Venator defessa toro cum membra reponit,
Mens

CL. CLAVDIANI.

Mens tamen ad filias, & sua iustia redit:
Indicibus hies, aurigæ somnia currus,
Vanaque nocturnis meta cauetur equis.
Furto gaudet amans, permittat nauita merces,
Et vigil clapsus quærit auarus opes.
Blandaue largitur frustra stitientibus agris
Irriguus gelido pocula fonte sopor.
Me quoque Musarum studium sub nocte filici
Artibus assuecis sollicitare solet.
Namque poli media stellantis in arce videbar.
Ante pedes summi carmina ferre Iouis;
Vique fauet somnus, plaudebant numina dictis
Et circumfusi sacra corona chori.
Encecladus mihi carmen erat visu suum; Tiphonius
Hic punit Inarimides hunc grauis Æna domat;
Quam lætus post bella Iouem suscepit æther,
Phlegææ referens præmia militiæ.
Additur ecce fides, nec me mea luse imago,
Irrita nec falsum somnia misit ebur.
En princeps, en orbis apex æquatus Olympo.
En, quales memini, turba verenda Dei.
Fingere nil malus potuit sopor, altaque vati
Conuentum cælo præbuit aula parem.

A Vrea Fortunæ Reduci si templa priores
Ob reditum vouere ducum, non dignius
vnuquam.
Hæc Dea pro meritis amplas sibi posceret edes,
Quam sua cum pariter trabes reparatur & vrbis
Maestas; nec enim campus soleonis, & vna
Iudicatur in morem: spectes nec dissona cæcis,
Aut peregrina niter simulati iuric imago,
Indigenas habitus natia Palatia sumunt,
Et, patrijs plebem castris sociante Quirino,
Mars Augusta sibi renouat suffragia campi.
Qualis erit terris, quem mons Euandrius offert
Romani aubus, quæ Tibris inaugurat, annus?
Quamquæ omnes, quicquæ; tui cognominis, annis
Semper inoffensum dederint successibus omea,
Sintque trophæa tuas semper comitata secures.
Hic tamen ante omnes miro promittitur ortu
Vrbis in Augusti geminato nomine felix.
Namque velut stellas Babylonica cura salubres
Optima tunc spondet moralibus edere fira.

DE VI. CONS. HONOR.

Calicolas cum celsa tenent, summoque feruntur
Cardine, nec radios hu mili statione recondunt;
Haud aliter Latiae sublimis signifer aulae,
Impetij fides propria cum sede locauit.
Auger spes Italas, & certius omnia surgunt,
Victrici concepta solo, cum pulcher Apollo
Lustrat Hyperboreas: Delphis cessantibus aras,
Nil tum Castaliae riuus communibus vnde
Dissimiles, vili nec discrepat arbore laurus.
Anterae moesta silent, inconfutitque recessus
At si Phœbus adest, & signis grypha iugalem
Riphaeo tripodas repertens detorsit ab axe,
Tunc siluz, tunc antea loqui, tunc viuere fontes,
Tunc facit horror aquis, adytisq; effunditur Echo
Clarior, & doctæ spirant præfagia rupes.
Ecce Palatino creuit reuerentia monti,
Exsulcatque habitante Deo, portioraq; Delphis
Supplicibus lace populis oracula pandit.
Atque suas ad signa iubet reuifcere lauros.
Non alium certe decuit rectoribus orbis
Esse Iarem, nulloque magis fe colle potestas
Æstimar, & summi feneit fastigia iuris.
Attollens apicem subiectis regia rostris
Tot circum delubra videt, tantisque Deorum
Cingitur excubijs, iunat intra tecta Tonantis
Cernere Tarpeia pendentes rupe Gigantes,
Calatasque fores, medijsque volantis signa
Nubibus, & densum ripantibus æthera templis
Æraque vestitis numerosa puppe columnis
Constita, subnixasque iugis immanibus aëdes;
Naturam cumulante manu, spolijsque micantes:
Innumeros arcus, acies stupor igne metalli,
Et circumfuso trepidantis obunditur auro.
Agnoſci ne tuos, princeps venerande, Penates?
Hæc sunt, quæ primis olim miratus in annis,
Patre pio monstrante, peris, nil optimus ille
Diuorum toto meruit felicius auro,
Quam quod Romuleis victor sub mœnibus egit
Te constare dies, cum se melioribus addens
Exemplis, ciuem gereret terrore remoto,
Aeternos cum plebe locos, dilectaque passus
Iurgia, patriciaque domos, priuataque passim
Visere deposito dignatus limina fastu.
Publicus hinc ardescit amor, cū moribus æquis
Inclinat

CL. CLAVDIANI. 135

Inclinat populo regale modestia culmen.
Teque rudem vitæ, quamvis diademate necdis
Cingebare comas, socium sumebat honorem
Purpureo fotum gremio, parumque triumphis.
Imbuit, & magnis docuit præcludere fastis.
Te linguis variz gentes, missique rogatum
Fœdera, Persarum proceres cum patre sedentes
Hac quondam videre domo, posticaque tîara
Submisere genu, tecum prælarga vocauit
Dicandas ad dona tribus, fulgentia tecum
Collecti trabebat adit delubra Senatus,
Romano puerum gaudens offerre fauori,
Vt nouus imperio iam tunc assuesceret heres.
Hinc tibi concreta radice tenacius hæsit,
Et penitus totis inuoluit Roma medullis,
Dilectæque vrbis teneris conceptus ab annis
Tecum creuit amor: nec te mutare reuerſum
Eualuit propria nutritor Bosphorus arce,
Et quoties optare tibi, quæ mœnia malles,
Alludens genitor regni pro parte dedisset,
Diuitis Auroræ solium, sortemque paratam,
Sponte remittebas fratri, regat ille volentes
Assyrios, habeat Pharium cum Tigride Nilum.
Contingat mea Roma mihi, nec vota fessellæ
Euentus, Fortuna nouum molita tyrannum
Iam tibi quærebat Lærium, belloque secundo
Protinus Eoa velox accitus ab aula
Suscipis Hesperiam patrio bis Marte receptam,
Ipsa per Illyricas vrbes Oriente relicto
Ire Serena comes, nullo deterrita casu
Materna te mente fouens, Latioque futurum
Rectorem, generumque sibi, seniore supernas
Iam repente plagas, illo fuit cardine rerum
Sedula seruatum per tot discrimina pignus
Restituit sceptris patrii, castrisque mariti.
Certaui pietate domus, fidæque reductum
Coniugis officio Stiliconis cura recepit.
Felix ille parens, qui te securus Olympum
Succedente perit, quam lætus ab æthere cernit
Se factis creuissis ruis! duo namque fuere
Europæ, Libyæque hostes, Maurusius Atlas
Gil donis furias, Alaricum barbara Peuce
Nutrierat: qui sæpe tuum spreuere profana
Mœne patrem, Thracum veniens è sinibus alter
Hebræ

Hebri clausis aquis; alter præcepta vocantis.
Respuit, auxiliisque ad proxima bella negatis,
Abiurata palam Libyæ possederat aequa.
Quorum nunc merita repetens, nō immemor ira
Supplicis fruitur, natoque vltore triumphat.
Inse Thyestiadæ pœnas exegit Orestes:
Sed mistum piceat nefas, dubitandaque cædis
Gloria maternæ laudem cum crimine pensat,
Pauit Iuleos inuiso sanguine Manes
Augustus, sed falsa pii præconia sumist
In luctum patris ciuili strage parentans.
At tibi causa patris rerum coniuncta saluti
Bellorum duplicat lauros, isdemque trophæis
Reddita libertas orbi, vindicta parenti.
Sed mihi iam pridè captum Parnassia Maurum
Pieris egit fidibus chelys, arma Getarum
Nuper apud fœcerum plectro celebrato recenti.
Aduentus nunc sacra tui libet edere Musis,
Grataque patris exordia sumere bellis.
Iam Pollentini tenuatis funere campi,
Concessaque sibi (rerum sic admonet vsus)
Luce, tot amissis socijs, atque omnibus vna
Direptis opibus, Latio discedere iussus
Hostis, & immensi reuolutus culmine fati,
Turpe rexit iter, qualis piratica puppis,
Quæ cunctis infensa fretis, sceleraque, infesta
Diuitijs, multasque diu populata carinas,
Incidit in magnam bellatricemque trirremem,
Dum prædam de more putat, viduatque cæcis
Remigibus, scissis velorum debilis alis,
Orba gubernaculis, antennis faucis fractis,
Ludibrium pelagi vento iactatur & vnda,
Vastato tandem pœnas luctura profundo:
Talis ab vrbe minas retro flebat inanes
Italiam fugiens, & quæ venientibus ante
Prona fuit, iam difficilis, iam dura reuersis.
Clausula putat sibi cuncta pavor, retroque, telictos
Quos modo terrebat, rediens exhorruit amnes.
Vndosa tum fonte domo, vitreisque sub antris
Rerum ignarum adhuc ingentes pectore curas
Voluebat parer Eridanus: quis bella maneret
Exitus: imperiumne Ioui, legeque placerent;
Et vitæ Romana quies, an iura perous
Ad præscos pecudum damnares sæcula ritus.

Talis

Talla dum secum mouet anxius, aduolat vna
Natalum resoluta pomam, cōplexaq; patrem,
En & laricus, ait, non qualem nuper auantem
Vidimus: exsangues, genitor, mirabere vultus:
Perconsere manum, tantaque ex gente iuuabit
Reliquias numerasse breues, iam desine mæsta
Frōte queri, Nymphasq; phœoris iā redde sonoris.
Dixerat, ille caput placidis sublimis flauis
Extulit, & totis lucem spargentia ripis
Aurea roranti micuerunt cornua vultu.
Non illi madidum vulgaris arundine cinem
Velat honos, rami caput vmbrauerunt virentes
Hæladum, totisque fluunt electra capillis.
Palla regit latus humeros, curruque paterno
Intextus Phaethon glaucos incendit amictus:
Fuitaque sub gremio cælatis nobilis astris
Ætheris probat vna decus, nāq; omnia ludus
Argumenta sui Titan signauit Olympo,
Mutatumque senem pulmis, & fronde sorores,
Et flauium, nati qui vulnera lauit anhel:
Stat gelidis auriga plagis, vestigia fratris
Germanæ seruauit Hyades, Cyenique sodalis
Lacteus extentas aspergit circulus alas.
Stellifer Eridanus sinuatis fluctibus errans
Clara Nori conuexa rigat, gladiisq; tremendam
Gurgite sidere subterluit Oriona.
Hoc Deus effulgens habuit prospexit cunctas
Deiecta ceruice Getas, tunc talia fatur.
Siccine mutatis properas, Alarice reuertit
Consilij? Itale sic te iam penitet ora?
Nec iam cornipedem Tiberino gramine pascis
Vt rebare tuum, Tuscis nec sigis atarum
Collibus? ò cunctis Erebi dignissime ponis,
Tunc Giganteis vrbes tenere Deorum
Aggressus furis? nec te meus, improbe, saltem
Terruit exēplo Phaethon, qui fulmine præceps
In nostris efflauit aquis, dum flamma cæli
Flectere terrenis meditatatur frenis lacertis,
Mortalique diem sperat diffundere vultu?
Crede mihi, simili bacchatur crimine quisquis
Adspirat Romæ spolijs, vt Solis habenis.
Sic fatus Ligures, Venetisque erectior amnes
Magna voce ciet, frondentibus humida ripis
Colla leuant, pulcher Tiquinus, & Addua vultu

Cg.

DE VI. CONS. HONOR.

Cetulus, & velox Athesis, tardusque meatu
Mincius, inq; nouem conflurgens ora Timaeus.
Insultant omnes profugo, pacataque lætum
Insultant ad præta pecus. iam Pana Lycæum,
Iâ Dryades reuocat, & rustica Numina Faunos.
Tu quoq; nõ parũ Getico Verona triumpho
Adiungis cumulum: nec plus Pollentia rebus
Contulit Aufonijs, aut mœnia vindicis Astæ.
Hic rursus dum pacta mouet, damnisq; coactus
Extremo mutare parat præsentia casu:
Nil sibi periturum sensit prodesse fuorem,
Conuerit nec fata loco, multisque suorum
Diras pavit aues, inimicaque corpora voluens
Ionios Athesis mutauit sanguine fluctus.
Oblatum Stilico violato fœdere Martem
Omnibus arripuit votis, vbi Roma periclo
Iam procul, & belli medius Padus arbiter ibat:
Iamque opportunam motu strepuisse rebelli
Gaudet perfidiam, præbensq; exempla laboris
Suffinet accensos æstiuo puluere Soles.
Ipse manu merendus adest, inopinatus, cunctis
Instruit arma locis, & qua vocat v sus, ab omni
Parte venit: fesso si deficit agmine miles,
Vtrur auxilijs, damni securus, & astu,
Debiliter sæuam cognatis viribus Istrum.
Et duplici lucro committens prælia, vertit
In se barbariem nobis vtrunque cadentem.
Ipsum te caperet, leroque, Alarice, dedisset,
Nî calor incauti male festinatus Alani
Dispositum turbasset opus, prope captus anhelâ
Verbere cogis equum, nec te vitasse dolemus.
I potius gentis reliquum, tantisque superstes
Danubij populis & nostrum viuere trophæum,
Nunc tamen ingenium tantis se cladiBUS atrox
Desert. oculo tentabat tramite montis,
Si quas per scopulos subitas exquirere posset
In Rhætos, Gallosque vias sed fortior obstat
Cura ducis (quis enim diuinum fallere pectus
Possit?) & excubijs vigilantia lumina regni:
Cuius consilium non vquam reperit hostis,
Nec potuit texisse suum, secreta Getarum
Nosse prior, celerique dolis occurrere sensu,
Omnibus exclusus ceptis confedit in imo
Colle tremens, frondesq; licet depassit amaras,
Arbo-

CL. CLAVDI ANTI.

139

Arboreo figat sonipes in cortice morfus.
Et retris collecta cibis, annique vapore
Sæuiat aucta lues, & miles probra superbus
Iugerat obfesso, captiuoque pignora monstret:
Non tamen aut morbi tabes, aut omne pericli
Docta subire fames, aut prædæ luctus ademptq;
Aut pudor, aut dictis mouere procacibus ira,
Vt male tentato toties se credere campo
Cominus auderet, nulla est victoria maior,
Quã que cõfessos animo quoq; subiugat hostes:
Iaque frequens rari decerpere transfuga robur
Cœperat, inq; dies numerus decreescere castris,
Nec iam deditio paucis occulta parari.
Sed cuncti, totæque palam discedere turmæ,
Consequitur, vanoque fremens clamore retæt.
Cumq; suis iî bella gerit: mox numina supplex
Cum precibus, fletuque ciet, veterumq; laborum
Admonet, & frustra iugulum parcibus offert,
Desixoque malis animo sua membra, suasque
Cernit abire manus, qualis Cybeleia quasians
Hyblæus procul ara senex reuocare fugaces
Tinnitu conatur apes, quæ sponte relictis
Desciuere fauis: sonituque exhaustus inani
Raptas mellis opes, soliteque oblita latebræ
Perfida deplorat vacuis examina ceris.
Ergo vbi præcluse voci laxata remisit
Frena dolor, notasque oculis humentibus Alpes
Adspicit, & nimum diuersi flamine fari
Præsentem reditus, fortunatosque reuoluit
Ingreitus, solo peragens cum murmure bellum
Proteno leuiter frangebat mœnia conto,
Irridens scopulos, nunc desolatus, & expes
Debita pulsato reddit spectacula monti.
Tunc sic Aufonium respiciens æthera satur.
Heu regio funesta Getis, heu terra sinistris
Augurijs calcata mihi, satiare nocentum
Cladibus, & tandem nostris insectare poenis,
En ego, qui toto sublimior orbe ferebar,
Ante tuum felix aditum, ceu legibus exsul,
Adductusque reus, flatu propiore sequentum
Terga, p̃mor, quæ prima miser, quæ funera didi
Posteriora querar? nec me pollentia tantum,
Nec raptæ cruciatjs opes, hæc aspera fari
Sors tulerit, Martisq; vices, non funditis armis
Cor-

DE VI. CONS. HONOR.

Conciderant, stipatus adhuc, equitumq; carerunt
Integer, ad montes reliquo cum robore cessi.
Quos Apenninum perhibent, hunc esse ferebat
Incola, qui Siculum porrectus adusque Pelorum
Finibus ad Ligurū populos am plectitur omnes
Italiz, geminumque latus stringentia longe
Vtraque perpetuo discriminat æquora tractu.
Hæc ego continuum fæ per iuga tendere cursum
Ve prior irata fuerat sententia menti.
Tam desperata voluissim luce, quid vitæ?
Omnibus oppeterem fama meliore perustis.
Et certe moriens propius te, Roma, viderem.
Ipsaque per cultas segetes, mors nostra securo
Vidori damnosa foret, sed pignora nobis
Romanus, caræque nurus, prædamq; tenebat.
Hoc magis exertum raperè succindior agmen.
Heu, quibus insidijs, qua me circumdedit arte
Fatalis semper Scilicet, dum parere fingit,
Retulit hostiles animos, bellumque reinens
Enaluit transferre Pado, proh fœdera seuo
Deeriora iugo, tunc vis exincta Getarum,
Tunc mihi, tunc letum pepigi, violentior armis
Omnibus expugnat nostram clementia gentē.
Mars, grauior sub pace latet, capiorque vicissim
Fraudibus ipse meis, quis iam solatia festo,
Consiliumue ferat? focus suspectior hoste.
Atque vti nam cunctos licuisset perdere bello.
Nam quisquis duos cecidit certamine, numquā
Desine esse meus, melius mucrone perirent,
Aufferetque mihi luctu leuiore fœdalis
Victa manus, quam læsa fides, nullusque clientū
Permanet? inensi comites, odere propinqui.
Quid moror inuisam lucem? qua sede recodam
Naustagij fragmēta mei? quæ arua requiram,
In quibus haud vnquā Scilicet, nimisq; potentis
Italiz nostras nomen circumsonat aures?
Hæc memorans instat fugam Scilicet terredite
Expertas hortens Aquilas, comitantur euntem
Pallor, & arræ fames, & saucia liuidus ora
Luctus, & inferno stridentes agmine morbi.
Lustralem fæc triste facem, cui lumen odorum
Sulfure caruleo, nigroque bitumine fumat,
Circum mēbra rotat doctus purganda sacerdos,
Rore pio spargens, & dira fugantibus herbis

Na.

CL. CLAUDIANI.

Numina, terrificumq; Iouē, Triniaq; precatus
Trās caput auersis manibus iaculatur in Austrū
Secum rapturas cantata iacula tedas.
Acrior interea visendi principis ardor
Accendit oum plebe Patres, & sæpe negatum
Flagrat aduentum, nec tali publica vota
Consensu tradunt arati caluisse per urbem,
Dacica bellipotens cum fregerat Vlpis arma,
Atque indignantes in iura redegerat Artos.
Cum cinxerit faces Hypanim, mirataque leges
Romanum stupuit Mæotica terra tribunal.
Non tantis patriæ studiis ad templa vocaris
Clemēs Marce redis, cū gentibus vndiq; cinctam
Exiit Hesperiam paribus fortuna periculis.
Laus ibi nulla ducū: nā flāmeus imber in hostē
Decidit: hunc dorso trepidum fumante ferebat
Ambustus sonipes: hic tabescente solutus
Subsedit galea, liquefactaque fulgure cuspis
Canduit, & subitis fluxere vaporibus enfes,
Tunc contenta polo mortalis nescia reli
Pugna fuit. Chaldaea mago seu carmina ritu
Armauerit Deos: seu, quod reor, omne tonantis
Obsequium Marci mores potuerit mereri.
Nunc quoq; præsidij Latio non decesset Olympū
Desiceret fæ nostra manus, fed prouidas æther
Nohuit humano ciculis auferre labori,
Nec tibi iam, Princeps, fœcerit sudore paratam,
Quam meruit virtus, ambirent fulmina lauri
Iam toties missi proceres, responsa morandi
Retulerant, donec differri longius vrbs
Communes non passa preces penetrabilibus altis,
Proslit, vultusque psalm confessa coruscōs
Impulit ipsa suis cunctantem Roma querelis,
Dissimulata diu tristes in amore repulsas:
Vestra patēs, Auguste queror: quonā vsq; tenebit
Prælatum mea vota Ligur, vetitumq; propinqua
Luce frui, spatij discernens gaudia paruis
Torquet ibi Rubicon vicino nomine Tibrim?
Nēne semel spreuisse sat est, cum reddita bellis
Africa venturi spe iussit Principis urbem?
Nec duras tantis precibus permouimus aures?
Ast ego frenabam geminos, quibus altior irēs,
Electi candois equos, & hominis arcum
Iam molita tui, per quem radiante decorus

In.

Ingredere roga, pugna monumenta dicabam,
Defensam titulo Libyam testata perenni.
Iamque parabantur pompæ simulacra futuræ
Tarpeio spectanda Ioui, celata metallo
Clavis, ut auratos fulcaret remige fluctus,
Ut Masilya tuos anteirent oppida currus,
Palladiaque comas innexus arundine Triton
Edomitæ veheretur equis, & in ære trementis
Succinctæ famulum ferrent Atlantæ cohortes.
Ipse Iugurthinam subituras carcere pœnam
Præberet fera colla Iugo vi captus & armis,
Nec Bocchi Syllæue dolis, sed prima remitto.
Num præsens etiam Getici me laurea belli
Declinare potest? sedesne capaxior vlla
Tantæ laudis erit? tua te benefacta morantem
Conueniunt, meritique suis obnoxia virtus
Quod seruauit, amat. iam flauescientia centum
Mestibus & stiuæ deudent Gargara falces.
Spectatosque iterum nulli celebrantia ludos
Circumflexa rapit centenus secula consul.
His annis, qui lustra mihi bis dena recensent,
Nostra ter Augustos intra pomeria vidi,
Temporibus varijs: eadem sed caussa tropæi
Ciuiilis dissensus erat: venere superbi
Scilicet ut Latio resperfos sanguine currus
Adspicerem: quisquamne pia letanda parenti
Natorum lamenta putat? fauere tyrannis,
sed nobis perire tamen, cum Gallica vulgo
Prælia iactaret, tacuit Pharsalica Cæsar.
Namque inter socias acies, cognataque signa,
Ut vinci miserum, nunquam viscere decorum,
Restituat priscum per te iana gloria morem
Verior, & fructum sinceræ laudis ab hoste
Desuetum iam reddo mihi, sumptisque furoris
Externi spolijs fontes absolute triumphos.
Quem precor ad finē Laribus seiuncta potestas
Exsulat, imperiumque suis a sedibus errat?
Cur mea quæ cunctis tribuere Palladia nomen
Neglecto iqualent senio, nec creditur orbis
Illic posse regi? medium non deserit vnquam
Celsi Phœbus iter, radijs tamen omnia lustrat.
Segnitur an veteres Istrum, Rhenumque tenebant,
Qui nostrum coluere domum? leuiusne timebat
Tigris, & Euphrates cū Rœdera Medus, & Indus
Hinc

Mine peteret, pacemque mea speraret ab arce?
Hic illi mansere viri, quos mutua virtus
Legit, & in nomen Romanis sub auspicijs
Indicio pulchram seriem, non sanguine duxit,
Hic proles aratum deducens Ælia Neruam,
Tranquillique Pij, bellatoresque Seueri.
Hoc ciuis dignare forum, conspectaque dudum
Ora refer, pompam recolens sub mente priorē,
Quem tenero patris comitem susceperat æuo,
Nunc, duce cū socero iuuenem te Tiberis adoret.
Ora, sem medio Princeps sermone refovit.
Nūquā aliquid frustra per me vnluisse dolebis,
O Dea, nec legum fas est occurrere matri.
sed nec post Libyam (falsis ne perge queris
Inculcare tuos) patriæ mandata vocantis
Spreuimus, aduocæ misto Stilicone curules,
Ve nostras tibi, Roma, vices pro prin cipe Cæsul
Impieret, generoque sp. er, vidistis in illo
Mequoque. sic credit pietas: nec sanguine solo,
sed claris potius factis experta parentem.
Cuncta quidē ceteri nequæ perfringere linguis,
Quæ pro me, mûdoq; geritis: sed ab omnibus vni,
Si fama nondum paruit, te, Roma, docebo,
Subiectum nostris oculis, & cuius agendi
Specta. or, vel caussa fui. populator Ach uæ,
Ditionique plagæ, crebris successibus amens,
Et ruptis animis spūans immanibus Alpes,
Hæ Ligurum trepidis admoeruit agmina muris,
Turior auxilio brumæ, quod gentibus illis
Frigore confueris fuit inclementia cæli.
Meque minabatur calcato obsidere vallo.
Spem vano terrore fouens, si forte remotis
Præsidijs vrgente metu, qua veller, obitum
Conditione fidem: nec me timor impulset vllus,
Hoc duce venturo frerum, memo: emq; tuorum
Roma duci, quib? haud vnquā vel morte parata
Fœdus lucis amor pepigit dispendia famæ.
Mox & per Latium stellarum more videbam
Barbaricos ardere focos, iam classica primos
Excierant vigiles, gelida cum pulcher ab Arcto
Aduenat Stilico. medius sed clauserat hostis
Inter me socerumq; vtiq; am, pontemq; tenebat
Addua quo scissas spūmosior incitaret vndas.
Quid faceret; duxeret iter? discrimina nullas
Nostra

Nostra dabant adelsa moras, perripere agmē?
Sed paucis comitatus erat, nam plurima retro,
Cum nobis properat succurrere, liquerat arma
Exerta, vel nostras facies. hinc ille locatus
Ancepit, longum socias, tardumque putauit
Expectasse manus, & nostra pericula tendit
Post habitis pulsare suis, mediuq; per hostem
Flammatus virtute pia, propriaque salutis
Immemor, & stricto prostrernens obuia ferro,
Barbara fulmineo secuit tentoria cursu.

Nunc mihi Tydiden actollane carmina vatū?
Quod iuncto fides Ithaco parefata Dolonis
Indicio, dapibusque simul, religataque tomno
Thracia sopiti penetraverit agmina Rheſi,
Graſque rettulerit capſas ad castra ingales.
Quorum, si qua fides augentibus omnia Mufis,
Imperis excelsit Zephyros, candoreque pruinas.
Ecce virum, taciti nulla qui fraude soporis
Enſe palanſibi pandit iter, remeare; cruentus
Et Diomedes tantum præclarior auſis,
Quantū lux tegebris, manifeſtaq; prælia furſis.
Adde quod & ripis feterat munitior hoſtis,
Et, cui non vigilis faſt eſt componere Rheſum,
Thrax erat, hic Traſu domitor nō tela retardat,
Obice non heſit fluuij, ſic ille minacem
Thyrenam habente manum pro ponte repellēs
Traſcit clypeo Tibrim, quo tuxerat urbem
Tarquinio mirante Cocles, medijsq; ſuperbus
Porſenam reſpexit aquis. celer Ad qua noſtro
Sulcarur ſocero. ſed cum tranſnuare, Etruſcis
Ille dabat tergum, Geticis hic pectora telis.
Exſere nunc doctos tanta certamine laudis
Roma choros, & quanta rurs ſacundia pollet
Ingenijs, noſtrum digno ſonet ore parentem.
Dixit, & antiquæ muros egreſſa Ravennæ
Sigilla monet, lamq; ora Padi, portuſq; relinquit
Flumineos, certis vbi legibus aduena Nereus
Aſſuatur, & pronas puppes nunc amne ſecundo
Nunc redeunte vehit, nudatque litora fluctu
Deſerit, Oceani lunariſbus æmula damnis.
Lærior hinc ſano recipit Fortuna veniſto,
Deſpiciturq; vagus prærupta valle Metaurus,
Qua mons arte parens vino ſe perforat arcu,
Admiſſique viam ſcētæ per viſcera rupis.

Exsuperans delubra Iouis, ſaxoque minantes
Apenninigeniſ cultas paſtoribus aras.
Quin & Circumſi ſucas victoribus vndas,
Candida quæ Latijs præbent armenta triſphſis,
Viſere cura fuit. nec te miracula fontis
Prætereunt: tacito paſſu quem ſi quis adiret,
Lentus erat: ſi voce gradum maiore citaret,
Comiſtis feruebat aquis, cumque omnibus vna
Sit natura vadis, ſimiles vt corporis vmbraſ
Oſtendant: hæc ſola nouam iactantia ſortem,
Humanos properant imitari ſumma mores.
Celſa dehinc patulum proſpectas Narnia cāpſū
Regali calcatur equo, rarique coloris
Nō procul amnis abeſt vrbi, qui nominis auctor
Hinc ſub denſa ſiluiſ arctatus opacis
Iner vrurumque iugum tortis anfractibus albet,
Inde ſalutatio libatis Tibride lymphis,
Excipiunt arcus, operoſaque ſemita vaſtis
Molibus, & quidquid tantæ premititur vrbi,
Ac velut officijs trepidantibus ora puellæ
Spe propiore tori mater ſoletior ornat
Adueniente proco, veſteſque & cingula comit
Sæpe manu, viridique anguſtat lapſide pectus,
Subſtringitq; comam gemmis, & colla monili
Circuit, & bacciſ onerat candelentibus aures:
Sic oculis placitura tuis, inſignior auſtis
Collibus, & nota maior ſe Roma videndam
Obſcult. addebant pulchriſ noua mœnia vultū,
Auditio perſeſta recens rumore Getarum.
Proſectiq; opifex decori timor, & vice mira,
Quam pax intulerat, bello diſcuſſa ſenectus
Erexit ſubitas turres, cinctosq; cogit
Septem continuo montes iuuenefcere muro.
Ipſe fauens votis, ſolitoque decentior aer,
Quamuis aſſiduū noctem ſœdauerat imbre,
Principiſ, & ſolis radijs deterſa remouit
Nubiſ. nam pluuijs ideo turbauerat omnes
Ante dies, lunamq; rudem maſſeſcerat Auſter,
Vt tibi ſeruatū ſcierent conuexa ſerenum.
Omne, Palatino qua pons a colle recedit
Muluiſ, & quantum ſcicut conſurgere teſtis,
Vna replet turbæ facies. vndare videres
Ima viris, altas eſſulgere matribus ades.
Exiſtant iuuenes æquani Principiſ annis:

Tenunt prisca senes, & in hūc sibi prospera fata
Graciantur durasse diem, moderata que laudant
Tempora, quod clemens aditu quo tēpore solos
Romanos venit currum præcedere Patres:
Cui tamen Eucherius cui regius vndiq; sanguis,
Atque Augusta soror fratri præberet ouanti
Militis officium, sic illum dura parentis
Instituit pietas in se, vel pignora parti,
Qui; negat nato, procerū quod præter honorū.
Hoc sibi cura senum, maruraq; comprobet etas,
Idque inter veteris speciem, præfentis & aulæ
Iudicat hunc ciuem, dominos venisse priores
Conspicuas cum flore genas, diademate crinent
Membræque gemmato trabes viridatua cinctus,
Et fortes humeros, & certatura Lyæo
Inter Erythæos surgentia colla sinaragdos
Mirari sine fine nurus: ignaraque virgo,
Cui simplex calet ora pudor, per singula cernēs
Nutricem confulcat animum, quid fixa draconum
Ora velint, ventis fluent, an vera mineatur
Sibila suspensum rapturi faucibus hostem.
Vt chalybe indutos equites, & in ære lætes
Vidit cornipedes; quamam de gente rogabat
Ferrati venere viri? quæ terra metallo
Nascentes informat equos? nū Lemnius auctor
Addidit hincum ferro, simulacra; bellis
Viua dedit; gaudet metiens, & pollice monstrat,
Quod picturatas galeæ Innonia cristas
Ornet auis, vel quod rigidus vibrata per armos
Rubra sub aurato crispentur serica dorso.
Tunc tibi magnorum mercem fortuna laborum
Perfoluit, Scilico, curru cum vinctus eodem
Vrbe triumphante generum florentie iuuentæ
Conspiceres, illumque diem sub corde refferres,
Quo tibi confusa dubijs formidine rebus
Infantem genitor moriens commisit alendum.
Virtutes variæ fructus sensere receptos:
Depositem seruasse Fides: Constantia paruum
Præfessisse orbi; Pietas fouisse propinquum.
Hic est ille puer, qui nunc ad Rostra Quirites
Euocat, & solio fulcus genitoris eburno
Gestorum Patribus causas ex ordine rerum,
Euentusq; refert: veterumq; exempla secutus
Digerit imperij sub iudice facta senatu.

Nil cumulas, verbisque nihil fiducia celat.
Fucati sermonis opem mens conscia laudis
Abnuat, agnoscat proceres, habituq; Gabino
Principis, & ducibus circumstipata cogatis
Iure paludata iam Curia miscat aula.
Affuit ipsa suis talis Victoria templis
Romanæ tutela togæ: quæ diuite penna
Patricij reuerenda fouet sacraia cætus,
Castrorumq; eadem comes indefessa tuorum,
Nunc tandem fruitur votis, atq; omne futurum
Te Romæ, seseque tibi promittit in ævum.
Hinc te iam patrijs Laribus via nomine vero
Sacra refert, flagrat studijs concordia vulgi,
Quam non illecebris dispersi colligis auri;
Nec tibi venales captant æraria plausus
Corruptura fidem: meritis offertus inemptus
Pura mente fauor, nam munere carior omni
Adstringit sua quæq; salus, procul abitus errat;
Non querit pretium, vitam qui debet amori.
O quantum populo secreti numinis addit
Imperij præfens species, quantamque rependit
Maiestas alterna vicem, cum regia Circi
Connixū gradibus venerat purpura vulgus,
Consensuque caue sublatus in æ: hera vallis
Plebis adorare reboat: fragor, vnaque totis
Intonat Augustum septenis arcibus Echo.
Nec solis hic cursus equis: afflueta quadrigis
Cingunt arma tigris, subitæq; spectus atene
Diffundit Libycos aliena valle cruores.
Hic & belligeros exercuit areæ lufus.
Armatus hic sæpe choros, cætaq; vagandi
Texas lege fugas, inconfusosque recurfus,
Et pulchras errorum artus, iucunda; Martis
Cernimus: insonat cū verbera signa magister,
Muratosque edunt pariter tunc pectora motus,
In latus allisi clypeis, aut rursus in altum
Vibratis, graue parma sonat, mucronis acutum
Murmur, & vibronū pulsū modulante resulsas
Ferreus alterno concentus plauditur ense.
Vna omni submissa phalanx, tantæque fulsant
Te, princeps, galeæ, partitis inde cateruis
In varios docto discussitur ordine gyros,
Quos neque semiferi Gortynia tecta iuuenti,
Flumina nec crebro vincant Mæandria flexu

DE VI. CONS. HONOR:

Discreto reuoluta gradu. torquentur in orbes
Agmina, perpetuisq; immoto cardine claustris
tæus bella premens, læta sub imagine pugnae
Armorum innocuos paci largitur honores.
Iamque nouum fastis apertis felicibus annum
Ore coronatus gemino: iam Tiberis in vno
Et Bruti cernit trabes, & sceptrum Quirint.
Consule lætatur post plurima secula viso
Pallenteus apex. agnoscunt Rostro curules
Auditæ quondam proavis, desuetæque cingit
Regius auratis fora fascibus Vlpia lector,
Et sextas Getica præuelans fronde secures
Colla triumphari proculcat Honorius Istri.
Exeat in populos cunctis illustrior annus
Natus fonte suo: quem non aliena per arua
Imbuat hospes honor: cuius cunabula fount
Curia, quem primi tandem videre Quirites:
Quem domitis auspex peperit victoria bellis.
Hunc & priuati titulis famulantibus anni,
Et quos armpotens genitor, Regesque priores
Diuersis gessere locis, cœn Numen adorent.
Hunc & quinq; tui, vel quos habiturus in vrbe
Post alios, Auguste, colat: licet vauis in omnes
Consul eas magnus fextus tamen iste superbit
Nomine, præteritis melior, venientibus auctor.

CL. CLAUDIANI

DE CONSVLATV

MALLII THEODORI

PANEGYRIS,

Prologus.

A Vdebisne, precor, doctæ subiecta cateruæ
Inter tot proceres nostra Thalia loqui?
Nec te fama verat, vero quæ celsius actam
Vel seruasse labor, vel minuisse pudor?
Antibi continuis creuit fiducia castris,
Totaque iam variis pectora milles habet?

Cul-

CL. CLAUDIANI 149

Culmina Romani maiestatemque Senatus,
Et quibus exultat Gallia, cerne viros.
Omnibus audimur terris; mundique per aures
Ibimus. ah nimius Consulis vrget amor.
Iuppiter, vt perhibent, spatium cum discere vellet
Natura; regni nescius ipse sui,
Armigeros vtrunque duos æqualibus alis
Misit ab Eois occiduisque plagis.
Parnassus geminos fertur iunxisse volatus;
Consultit alternas Pythius axis aures.
Principes non aquilis terram cognoscere curat;
Certius in nobis æstimat imperium.
Hoc ego concilio collectum metior orbem,
Hoc video cœtu quidquid vbiq; micat.

I Psa quidem virtus pretium sibi, solaq; late
Fortunæ secura nitet, nec fascibus vllis
Erigitur, p. ausuue petit clarescere vulgi;
Nil opis externæ cupiens, nil indiga laudis.
Diuitijs animosa suis, immotaque cunctis
Casibus ex alta mortalia despicit arce.
Hanc tamen inuitam blande vestigat, & vltro
Ambit Honor. docuit toties a rure profectus
Lictor, & in medijs Consul quæstus araris:
Te quoq; nature sacris, mundi; vacantem,
Emeritum pridem, desudatisq; remotum
Iudicijs eadem rursus complexa porrectas
Euehit, & redacem notis imponit habenis.
Accedunt trabes, nil iā, Theodore, relidum,
Quo virtus animo crescat, vel splendor honore,
Culmen vtrumq; tenes, talem te protinus anni
Formauere rudes, & dignum vici curuli
Traxit iter, primæq; senes cessere iuuentæ.
Iam tunc canities animi iam dulce loquendi
Pondus, & attonitas sermo qui duceret aures,
Mox vndare foro victrix opulentia linguae,
Tartariq; reos. ipsa hæc amplissima sedes
Orantem stupuit, bis laudatura regentem.
Hinc te pars Libyæ moderantem iura probauit,
Quæ nunc tota probat. longi sed pignus amoris
Exigui peperere moræ, populumq; silentem
Publica mansuris restantur votibus æra.
Inde tibi Macedum tellus, & condita Pellæ
Mœntia, quæ famulus quodā ditauit Hydaspes.

Tantaque commissa reuocasti gaudia genti
 Mitibus arbitrijs, quantū bellante Philippo
 Floruit, aut nigri cecidit cum regia Pori.
 Sed non vltius te præbuit vrbibus aula,
 Maluit esse suum, terris edita daturus
 Supplicibus responsa venis, oracula Regis
 Eloquio creuere tuo, nec dignius vquam
 Maestas meminit fesse Romana locutus.
 Hinc sacra mandantur opes, orbisq; tributa:
 Possessi quidquid fluuijs euoluitur auri:
 Quodquid luce procul venas rimata sequaces
 Abdita pallentis fodit sollicitia Bessi.

Ac velut excitus lentandis nauita tonfis
 Præficitur laceri custos, hinc ardua proræ
 Temperat, & fluctus tempestatesq; futuras
 Edocer, assiduo cum Dorida vicerit vsu,
 Tam clauum, totamque subit torquere carinam;
 Sic cum clara diu rerum documenta dedisses,
 Non te parte sui, sed in omni corpore sumpsit
 Imperium, cunctaq; dedit tellure regendos
 Reges. Hispana tibi, Germanaq; Tethys
 Paruit, & nostro diducta Britannia mundo;
 Diuersosq; tuas coluerant gurgite voces
 Lentus Arar, Rhodanusq; celer, & diues Iberus.
 O quoties doluit Rhenus, qua barbarus ibat,
 Quod te non gemitis frueretur iudice ripis.
 Vinus sit cura viri, quodcumque rubescit
 Occasu, quodcumque dies deuexior ambit.
 Tam celer assiduus expluit cursus honores,
 Vna potestatum spatijs interfuit ætas,
 Totque gradus sati iuuenilibus intulit annis.

Postquæ parca quies, & summū nacta cacumē
 Iam secura petit priuatum gloria portum;
 Ingenij redeunt fructus, alique labores,
 Et vitæ pars nulla perit: quodcumq; recedit
 Litibus, incumbit studijs, animusque vicissim
 Aut curam imponit populis, aut ora Muis.
 Omnia Cecropiæ relegis secreta senectæ,
 Discutiens quid quisq; nouum mandauerit quo,
 Quantaque diuersæ producant agmina sectæ.
 Namque alijs princeps rerum disponitur aer:
 Hic confidit aquis; hic procreat omnia flāmis,
 Alter in Ætneæ casurus sponte fauillas
 Dispergit; reuocatq; Deum, rursusq; receptis
 Necit

Nescit amicitijs quidquid discordia soluit.
 Corporis hic damnat sensus, verumque videri
 Perneget, hic semper lapsuræ pondera terræ
 Conatur rapido cæli fulcitre rotatu.
 Accenditq; diem prærupti turbine saxi.
 Ille ferox vnoque tegi non passus Olympo.
 Immensum per inane volat, sinemque perosus
 Parturit innumeros angusto pectore mundos.
 Hi vaga collidunt cæcis primordia plagis,
 Numina constituunt alij, casusq; relegant.
 Grætorum obscuras Romanis floribus artes
 Irradias, v r bus gratis formare loquentes
 Suetus, & alterno verum contexere nodo.
 Quidq; d Socratico manauit ab ordine, quidquid
 Docta Cleantheæ sonuerunt ætria turba,
 Inuentum quodcumq; tuo, Chrysippe, recessu,
 Quidquid Democritus rixæ, dixitq; tacendo
 Pythagoras, vno se pectore cuncta vetustas
 Condidit, & maior collectis viribus exit.
 Ornantur veteres, & nobiliore magistro
 In Latium spretis Academia migrat Athenis;
 Vt tandem propius discat, quo fine beatum
 Dirigitur; quæ norma boni, quis limes honesti;
 Quenam membra sui virtus diuisa domandis
 Obiecit vitijs, quæ pars iniuncta recidat,
 Quæ vincat ratione metus, quæ frenet amores
 Aut quoties elementa doces, semperq; fluentes
 Materie causas: quæ vis animauerit astra,
 Impletitque choros: quo viuat machina motu,
 Sidera cur septem retro nitantur in ortus
 Obluctata polo, varijsque meatibus idem
 Arbitrer, an geming conueruant æthera mentes.
 Sitne color proprius rerum, lucisue repulsus
 Eludat aciem: tumidos que Luna recessus
 Nutriat Oceani, quo facta tonitrua vento.
 Quis trahat imbriferas nubes; quo saxa creentur
 Gradinis, vnde rigor niuibus; quæ flāma p auras
 Excutiat rutilos tractus, aut fulmina velox
 Torqueat; aut tristem figat crinita cometen.
 Tā tibi cōpositam fundauerat anco a puppim.
 Telluris iam certus eras, facunda placebant
 Otia, nascentes ibant in secula libri.
 Cum subito liquida cessantem vidit ab æthra
 Iustitia, & tanto viduatas iudice leges.

152. DE MAL. THEOD. CONS.

Continuo frontem limbo velata pudicam
 Desierit autumni portas, qua vergit in austrum
 Signifer, & noctis reparant dispendia Chelæ.
 Pax aubus, quacumq; volat, rabiemq; frementes
 Deposuerit feræ. Igitur terra reuerti
 Numine, quod prisci post tēpora perdidit auri.
 Illa per occultum Ligurum se moenibus infert.
 Et castos leuibs plaustris ingreditur Penates
 Inuenit ætherios signantem in puluere cursus,
 Quos pia sollicito deprendit pollice Memphis:
 Que moueant momēta poli, quā certus in astris
 Error, quis tenebras Solis, causisque meantem
 Defectum videat numerus, que linea Phœben
 Damnet, & excluso pallentem fratre relinquat.
 Ut procul adspexit fulgentia Virginis ora,
 Cognouitque Deam: vultus veneratus amicos
 Occurrit, scriptæque notas confundit arenæ.
 Tunc sic Diua prior: Manli, sincera bonorum
 Congeries, in quo veteris vestigia recti,
 Et ductos video mores meliorem metallo.
 Iam satis indultum studiis; Musæque tot annos
 Bripuere mihi, pridem te iura repossunt.
 Aggredere, & nostro rursum te rede labori.
 Nec tibi sufficiat transmissa gloria vitæ.
 Humanum curare genus quis terminus vmq; præ
 Præscribit? nullas recipit prudentia metas.
 Adde quod hæc poruit multis cōingere sedes:
 Sed meritis tantum redeunt, actusq; priores
 Commendat repetitus honor virtutis; reducit,
 Quos fortuna regit, melius, magnoq; petendum
 Credis in abstrusa rerum ratione morari?
 Scilicet illa tui patriam præcepta Platonis
 Erexere magis, quam qui responsa secutus
 Obruit Eoas classes, vrbeque carinis
 Vexit, & arsuras Medo subduxit Athenas,
 Spartanis poruit robur præstare Lycurgus
 Matribus, & sexum leges vicere severæ.
 Ciuibus, & vetitis ignauo credere muro
 Tutius obiecit nudam Lacedæmona bellis.
 At non Pythagoræ monitis annique silentis
 Famulus Oebalii luxum preffere Tarenti.
 Quis vero insignem tanto sub principe curam
 Respiciat? aut quando meritis maiora parebunt
 Præmia? quis demens adeo, qui iungere sensus
 Cum

CL. CLAUDIANI 153

Cum Sillicone neget similem quæ pertulit etas
 Consilio, vel Marte virum? nunc Brutus amaret
 Viuere sub regno tali, succumberet aula
 Fabricius, cuperent ipsi feruire Cacones.
 Nonne vides vt nostra soror Clementia tristes
 Obtundat gladios: fratres amplexa serenos
 Assurgat pietas: fractis vt luceat armis
 Persidia, & laceris morientes crinibus hydri
 Lambant inualido Foriarum vincula veneno?
 Exsultat cum pace fides, iam sidera cunctæ
 Linguis, & placidas inier discurremus vrbes.
 Nobiscum, Theodor, redi, subie illi loquentem
 Talibus, agrestem dudum me, Diua, reuerti
 Cogis, & insectum longi rubigine ruris
 Ad tua signa vocas? nuquā mihi cura tot annis
 Altera, quam duras sulcis mollire nouales,
 Noisse soli vires, nemori quæ commodata rupes,
 Qui felix oleæ tractus, quæ gleba faueret
 Frugibus, aut quales tegeret vindemia colles.
 Terribiles rursum lituos veteranus adibo,
 Et desueta vetus tentabo cæcula vector,
 Collectamque diu, & certis vtumque locatam
 Sedibus in dubiam patiar deponere famam?
 Nec me quid valeat natura fortior vsus
 Præterit, aut quantum neglectæ defluat arti.
 Desidis aurigæ non audit verbera currus:
 Nec minus agnoscit, quem non exercuit arcum
 Esse sed iniustum fateor quodcumque negatur
 Iustitiae. tu prima hominem siluestribus antris
 Elicis, & fœdo detergis secula victu.
 Te propter colimus leges, animosq; ferarum
 Eximus, nitidis quisquis te sensibus hausit,
 Irruet intrepidus flammis, hyberna secabit
 Æquora: confertos hostes superabit inermis.
 Ille vel Æthiopum pluuijs solabatur æstus.
 Illum trans Scythiam verus conuabitur aer.
 Sic factus, tradente Dea suscepti habenas
 Quæ uero ingenti iuris temone refulas.
 Prima Padum, Tiberimq; ligat, crebrisq; micat
 Vrbibus Italiam, Lydias, Pæonisque secunda
 Temperat: Illyrico se tertia porrigit orbi:
 Vltima Sardiniam, Cyronem, trisidamq; retentat
 Sicilianam; & quidquid Tyrhæia finditur vnda
 Vel gemit fonta, nec te tor limina rerum.

Aut tantum turbauit onus: sed ve altus Olympi
 Vertex, qui spatio ventos hyemesque relinquit,
 Perpetuum nulla temeratus nube serenum,
 Celior exsurgit pluuijs, audique ruentes
 Sub pedibus nimbos, & rauca tonitrua calcata:
 Sic patiens animus per tanta negotia liber
 Emergit, similique sui; iustique tenorem
 Fletere non odium cogit, non gratia suadet.
 Nam speratas quis opes, intactaq; pectora lucro
 Commemoret? fuerint alijs hæc forte decora.
 Nulla potest laus esse tibi, quæ crimina purget.
 Seruat inoffensam diuina modestia vocem.
 Temperiem seruant oculi, nec lumina feruor
 Asperat, aut rabidas diffundit sanguine venas.
 Nullaque mutati tempestas proditit oris.
 Quin etiam fontes expulsa corrigis ira,
 Et placidos delicta domas, nec dentibus vmquã
 Intrepis horrendum stremitu nec verbera poscis.
 Qui finitur pœna, f. rus est, legumq; videtur
 Vindictam præstare sibi, cum viscera felle
 Canduerint; ardet stimulis, feruore nocendi
 Prodigus, ignarus causæ. Dijs proximus ille est,
 Quem ratio, non ira mouet: qui facta rependens
 Consilio punire potest. mucrone cruento
 Se iacent alij, studeant feritate timeri,
 Ad discipulos hominum cumulent æraria censu.
 Lene fluit, Nilus, sed cunctis amnisbus exstat
 Veilior, nullas confessus murmure vires,
 Acror at rapidus tacitas prætermeat ingens
 Danubius ripas. eadem clementia fœui
 Gurgitis immensum diducit in ostia Gangem.
 Torrentes immane fremant, lapsiq; minentur
 Pontibus, inuoluant spumoso vertice silvas.
 Pax maiora docet, peragit tranquilla potestas,
 Quod violenta nequit. mandataq; fortius urget
 Imperiosa quies. idem prædurus iniquas
 Accipisse preces: rursus quæ digna petitu
 Largitor facilis: nec, quæ comitatur honores,
 Ausa tuam leuiter tentare superbia mentem,
 Fons priuata manet, non se meruisse fatetur.
 Qui creuisse putat: rigidi fœd plena pudoris
 Elucet grauitas fastu iucunda remoto.
 Quæ non seditio, quæ non insania vulgi,
 Te viso lenita cadat? quæ dissona ritu

* Barbaries Medi quam non reuerentia frangat?
 Vel quis non scitiens sermonis mella politi
 Deferat Orpheus blanda testudine cantus?
 Qualem te legimus teneri primordia mundi
 Scribere, aut partes animæ; per singula talem
 Cernimus, & similes agnoscat pagina mores.
 Nec dilata tuis Augustæ iudice merces
 Officij; illumque habitum, quo iungitur aula
 Curia, qui socios proceres cum principe necit,
 Quem quater ipse gerit, perfectò deulit anno,
 Deposuitque suas te succedente curules.

Crescite virtutes, secundaque floreat aras.
 Ingeniis patuit canipus, certusque merenti
 Stat fauor, ornatur proprijs industria donis.
 Surgite sopite, quas obruit ambitus, artes.
 Nil licet inuidiæ, Scilico domo prospicit orbi,
 Sideretque gener, non hic violata curulis,
 Turpia non Latios incestant nomina fastos.
 Foribus hæc concessa viris, solisque gerenda
 Patribus, & Romæ nūquam latura pudorem.

Nuntia vocorum celeri iam fama volatu
 Mouerat Aonios auditio Consule locos.
 Concinuit felix He' icon, fluxitque Aganippe
 Iargior, & docti riserunt floribus Amnes.
 Vranie redimita comas, quæ sæpe magistra
 Manlius inguiferis radio descripterat axes,
 Sic alias hortata Deas: patimur ne, sorores
 Oprato procul esse die? nec limina nostri
 Consulsi, & semper dilectas visimus ædes?
 Et fasces subijisse libet? miracula plebi
 Colligite, & claris nomen celebrare theatris.
 Tu Iouis æquorei submersam fluctibus aulam
 Oratum volucres Brato iam perge quadrigas,
 A quibus haud vmquã palmam rapturus Arion.
 Illustret Circum sonipes, quicumque superbo
 Perstrepit hinnitu Bætim, qui splendida potat
 Scagena Tagi, madidq; iubas adpersigit auro,
 Calliope liquidas Alciden posce palestras.
 Cuncta palæmonijs manus explorata coronis
 Adscit, & Eleo pubes laudata Tonanti.
 Tu iuga Taygeti, frondosaq; Manala, Clio,
 I Triuic supplex, non aspernata rogamem
 Amphicærali fauce Latonia pompæ.
 Audaces legat ipsa viros, qui colla ferarum

Arce ligent, certoque premant venabula nifu.
 Ipsa truces fortis, captiuque ducat ab antris
 Prodigia, & cedis siccitatem deferat arcum.
 Conveniant vrsi, magna quos mole ruentes
 Torua Lycaonis Helice miretur ab astris:
 Perfoffique ruant populo pallente leones,
 Quales Mygdonio curru frenare Cybele
 Optat, & Herculei mallent fregisse lacerti.
 Obuia fulminei properent ad vulnera pardi
 Semine permixto geniti, cum forte læanæ
 Nobiliorem veterum viridis corruptit adulter;
 Hi maculis patres referunt, & robore matres.
 Quidquid monstriferis nutrit Gætulia campis.
 Alpina quidquid tegitur niue, Gallica, quidquid
 Silua timet, iaceat. largo distecat arena
 Sanguine, consumant totos spectacula montes.
 Nec molles egeant nostra dulcedine ludii.
 Qui latis risum salibus mouisse facetus,
 Qui nutu, manibusque loquax, cui tibia flatu,
 Cui plectro pulsanda chelys, qui pulpita focco
 Personat, aut alce graditur maiore cothurno,
 Et qui magna leui, detrudens murmura tactu
 Innumeras voces segetis moderatur arenæ
 Innotat erranti digno, penitusque trabali
 Vestæ laborantes in carmina concitat vndas.
 Vel qui more auium sese iaculantur in auras,
 Corporaque ædificant celeri crescentia nexu.
 Quorum cõpositam puer augmentatus in artem
 Emicat, & vincens plantæ vel curribus hærens
 Pendula librato figit vestigia saltu.
 Mobile ponderibus descendat pegma reductis,
 Inque chori speciem spargentes ardua flamas
 Scena roret, varios effingat Micaber orbes
 Per tabulas impune vagus, pictæque citato
 Ludant igne trabes, & non permittit morari
 Fida per innocuas errent incendia turres.
 Lasciu subito consignant æquore lembi,
 Stagnaque remigibus spament inuersa canoris.
 Consul per populos, idemque grauiussum auctor
 Bloqui, duplici vita subnixus in æuam
 Procedat pariter, libris fatisque legendus.
 Accipiat patris exemplum, tribuatque nepoti
 Filius, & cœptis ne desit fascibus hges.
 Decurrit trabeata domus, tradatque feceres

Mutua

Mutua posteritas, seruatoque ordine faci
 Mantia continuo numeretur Consule proles.

CL. CLAVDIANI

DE PROBI, ET OLYBRII

fratrum

CONSVLATV

PANEGRYSIS.

SOL, qui flammiferis mundi complexus habens
 Voluis inexhausto redeuntia secula moru,
 Sparge diem meliore coma, crinemque; reperi
 Blandius elato surgant temone iugales
 Effiantes roseum frenis spumantibus ignem.
 Iam noua germanis vestigia torqueat annu,
 Consulibus, lætisque petant exordia menses.
 Scis genus Anthemium, nec te latuere patentes
 Auitate: nam sæpe soles ductoribus illis
 Instaurare vias, & cursibus addere nomen.
 His neque per dubium pendet fortuna pauorem,
 Nec nouit mutare vices, sed fixus in omnes
 Cognatos procedit honos: quemcumque; requi es
 Hac de stipe viru, certum est de Contule nasci.
 Per fasces numerantur aui, semperque; renata
 Nobilitate virent, & prolem fata sequuntur.
 Concipiam simili seruantia lege tenorem:
 Nec quisquam proceru tentat, licet are veruſto
 Floreat, & claro cingatur Roma Senatu,
 Se iactare parem: sed prima sede relicta
 Anthemijs, de iure licet cedere secundo.
 Haud secus ac tacita Luna regnante per Arcton
 Sideres cedunt acies, cum fratre retruſo
 Æmulus aduersus flagrauerit ignibus orbis.
 Tunc iubar Arcturi languet: tunc fulua Leonis
 Ita perit: Plauſtro iam rara intermicat Arctos
 Indignata tegi: iam caligantibus armis
 Debilis Orion dextram miratur inermem.
 Quæ prius aggrediar? veteris quis facta Probrini
 Nesciat, aut nimias laudes ignoret Olybri?

Viuu:

DE PRO. ET OLB. CON.

Vixit adhuc, completq; vagis sermonibus aures
Gloria fusa Probi, quam nec ventura silebunt
Lustra, nec ignota rap iet sub nube vultus.
Illum fama vehit trans æquora transq; remoras
Tethyos ambages, Atlanteoque recessus.
Audijt, & gelido si quem Mæotica passit
Sub Ioue, vel calido si quis coniunctus in axe
Nascentem te, Nile, bibit. virtutibus ille
Fortunam docuit, numquamq; leuantibus alte
Intamuit rebus: sed mens circumflua luxu
Nouerat intactum vicio seruare vigorem.
Hic non diuitias nigrantibus addidit antris.
Nec tenebris damnauit opes: sed largit imbre
Sueuerat innumeras hominum ditare ceteras.
Quippe velut densa cernit munera nimbo
Cernere semper erat: populis vindare Penates:
Assiduos intrare inopes, temere beatos.
Præcepit illa manus fluuior superabat Iberos
Aurea dona vomens, si quid tellure reuulsa
Sollicitis fodiens rimatur collibus aurum:
Quantum stagna Tagi rudibus stillantia venis
Effluxere decus: quanto pretiosa metallo
Hermi ripa micat: quætas per Lydia culta
Despumat rutilas diues Pactolis arenas.
Non, mihi centenis resonent si vocibus ora,
Multitudinisq; ruat centum per pectora Phæbus,
Acta Probi narrare quæ, quot in ordine gentes
Rexerit, ad summi quoties fastigia iuris
Venerit, Italix lætè cum fræna teneret,
Illyricoq; sinus, & quos arat Africa campos.
Sed nati vicere patrem, folique merentur
Victores audire Probi. non contigit illi
Talis honor, prima cum parte vireticeret æui.
Non consul cum fratre fuit. vos nulla fatigat
Cura diu maiora petens: non anxia mentem
Spes agit, & longo tendit præcordia voto.
Cæpit si quo finis erat, primordia vestra
Vix pauci meruere sonos: metasq; tenetis,
Ante genas dulces quam flos iuuenilis inûbret,
Oraque ridenti lanugine vestiat ætas.
Tu precor ignarus doceas, Parnassia, vatem,
Quis Deus ambobus tanti sit muneris auctor.
Postquam fulmineis impellens viribus hostem
Belliger Augustus trepidas laxauerat Alpes,
Roma

CL. CLAVDIANI 159

Roma Probo cupiens dignas persolvere grates,
Sedula pro natis dominum flexura rogando
Iure parat. famuli currum iunxere volantes.
Impetus, horribilisque metus, qui semper agentes
Prælia cum fremitu Romæ comitantur anhelos,
Siue peccat Parthos, seu cuspide turbet Hydaspes.
Hic ligat axe rotas, hic sub iuga ferrea mittit
Cornipedes, rigidisque docet seruire lupatis.
Ipsa triumphacis quæ possidet æthera regais
Assilit, innuptæ ritus imitata Mineræ.
Nam neque cæsariem crinasi stringere cultu,
Colla nec ornatu patitur mollire retorto,
Dextrum nuda latus, niueos exserta lacertos.
Audacem reteggit mammam, laxumque coercens
Mordet gemma sinu, nodus, qui subleuat ensens
Album puniceo pectus discriminat ostro.
Miscetur decori virtus, pulchretque seuerio
Armatur terrore pudor, galeæque minaci
Flaua cruentarum pretenditur vmbra iubarumq;
Et formidato clypeus Titana lacescit
Lumine, quem tota variatæ Mulciber arte.
Hic patrius Mauortis amor, ferocisque notantur
Romulei, post amnis inest, & bellua nuxit.
Electro Tiberis, pueri formantur in auro.
Fingunt æra lupa. Mauors adamante coruscæ.
Iam simul emissis rapido velocior Euro
Ferturquequis, stridunt Zephyri, cursusq; rotarum
Saucia diuiduis clarescunt nebula sulcis:
Nec traxere moras, sed lapsu protinus vno
Quem poscunt tetigere locum, quæ fine sub vno
Angustant aditum curuis anfractibus Alpes,
Claustraq; congestis scopulis durissima tendunt,
Non alia referenda manu, sed peruia tantum
Augustæ, geminisque fidem mentita tyrannis.
Semirutæ turres, aulsaq; monia fumant.
Crescunt in cumulu frages, vallemq; profunda
Æquare lugis, stagnant immersa cruore
Corpora, triduntur permissio funere Manes.
Haud procul exacto lætus certamine victor
Cespite gramineo confederat, arbore fultus
Acclines humeros: dominum gausa coronat
Terra sum, surguntq; toris maioribus herbæ.
Sudor adhuc per membra calet, crebroq; recurrit
Hæctus, & placidi radiant in caude vultus.
Qualis

Qualis letifera populus ex ca de Gelonos
Proecubat horrendus Getico Gradius in aruo.
Exuias Bellona leuar, Bellique tepentes
Pulvere soluit equos, immefaq; cornus in haftâ
Porrigitur, tremulifq; feris fplendoribus Hebrû.
Vt fterit ante ducem difcuffa Roma per auras,
Confcia tunc fonuit rupes, & inhorruit atrum
Maieftate nemus. prior hic, o Numen amicum,
Dux ait, & legum genitrix, longeq; regendo
Circumfufa polo, confors adiuncta Tonanti,
Dic agetum, quæ cauffa viæ deur deferis arces
Aufonias, cælumq; tuum? die maxima rerum?
Non ego vel Libycos ceffem tolerare labores,
Sarmaticofue pari medio fub frigore Coros,
Si tu, Roma vobis, pro te quafcumq; per oras
Ibimus, & nulla fub tempeftate timentes,
Solfticio Meroën, bruma rentabimus Iftum.
Tû regina refert, non me laet, inclite rector,
Quod tua pro Latio vittricia castra laborent,
Nec quod feruitium rursus, Furique rebelles,
Edomite paribus fub te cecidere triumphis.
Sed precor hoc donum cum libertate recenti
Adjicias, fi vera manet reuerentia noftri.
Sunt mihi pubentes alio de femine fratres
Pignora cata Probi, fefta quo luce creatos
Ipsa meo foni gremio, cubabula paruis
Ipsa dedi, cum matris onus Lucina beatum
Solueret, & magnos proferrent fidera parvis.
His ego non Decios pulchros, fiderue Metellos
Præterlim: non qui Pœnum domuere ferocenti
Scipiadæ, Gallifque genus fatale Camillos.
Pieris pollent ftudijs, multoque redundant
Eloquio, nec defidijs, dapibusve paratis
Indulgere iuuat; nec tanta licentia vitæ
Abripit, aut mores ætas læfcina relaxat:
Sed grauibz curis animum fortica fenilem
Ignea longæuo frenatur corde iuuentus.
Illis, quam propriam ducunt ab origine, fortem
Oramus præbere velis, annique futurum
Deoneas venientis iter: non improba poftco,
Nô infueta dabit, domus hæc de more requirit.
Annue, fic nobis Scythicus famuletur Araxes,
Sic Rheus per vtruq; lacus, Medijsq; fubactis,
Nofta Semiramia timeant infignia turres;

Sic fluit attonitus Romana per oppida Ganges.
Ductor ad hæc optata iubet, vltroq; volentem
Dina rogas: non hæc precibus tentanda fuiffent
Vique adeone meam condant obliuie mentem,
Vt pigeat meminiffe Probi, quo iudice totam
Vidimus Hesperiam, feftaque refurgere gentes?
Ante dabunt hymes Nillû: per flumina dang
Errabunt, glaciæ niger damnabitur Indus;
Ante Thyefte iterum conterrita mensis
Intercifa dies refugos vertetur in ortus,
Quam Probus à noftro poffit difcedere fenfu.
Dixerat: & velox iam nunciis aduolat vrbein,
Exemplo ftrepere chori, collefque canoris
Plaufibus impulfi feptena voce refultant.
Letatur veneranda parens, & pollice docto
Iam parat auratas trabes, curufque micante,
Stamine, quod molli condent de fipite Seres,
Frondea lanigera carpentes vellera filuæ:
Et longum tenues tractus producit in aurum,
Filaque concreto cogit fqualere metallo.
Qualis purpureas præbebat candida veftes
Numius Larona fuis, cum facta redirent
Ad loca nutritis iam non errantia Deli,
Illa feros altus, & defolata relinquens
Mœnala, laffato certis venantibus arcu,
Phœbus adhuc nigris rorantia tela venenis
Exftincto Pythone ferens: tunc infula noros
Lambit amica pedes, ridetque Agæus alumnis
Lenior, & blando tæftatur gaudia fluftu.
Sic Proba præcipuo natos exornat amictu;
Quæ decorat mundum; cuius Romana potestas
Fœtibz augetur. credas ex æthere lapfam
Stare pudicitiam, vel facro thure vocatam
Iunonem Inachijs oculis aduertere templis.
Talem nulla refert antiquis pagina libris,
Nec Lætie cecinere Tuba, nec Græca vetuftas
Coniuge digna Probo: nâ tantû cœtibz exftat
Fœmineis, quantum superminet ille maritos:
*Ceu fibi certantes fexus quid poffit vterque
Hunc legere ad herum, taceat Nereida nupram
Pelione duplici fœcundam Confulè marem
Felicemq; verum, qui nomina parturit annis. *
Vt fceptrum gelfere manu, membrifq; rigentes
Aprauere togas, fignum dat fummus hulca
Nube

Nube pater, gratamq; facem per inane rotantes
Prospera vibrati sonuerunt omnia nimbi.
Accepti sonitus curvis Tiberinus in antris,
Ima valle sedens, arrectisq; auribus hæsit.
Vnde repentinus cæli f. agor? illicet herbis
Passentes thalamos, & strueta cubilia musco
Deserit, ac Nymphis dominâ cōmendat herile.
Illi glauca nitent hirsuto lumina vultu,
Ceruleis infecta notis, reddentia patrem
Oceanum, crispo densantur gramine colla,
Vertice luxuriat toto crinalis arundo:
Quam neq; fas Zephyris f. ang, nte sole p. rursus
Ætino candore mori: sed viuida frondet
Æquæum complexa caput, taurina leuantur
Cornua temporibus raucos sudantia riuos.
Distillant per pectus aquæ, frons hispida manab
Imbribus, in liquidos fontes se barba repect.
Palla graues humeros velat, quæ nuerat vxor
Illi percurrrens vitreas sub gurgite telas.

Est in Romuleo procumbens insula Tibri,
Qua medius geminas interfuit alueus vrbes
Discretas subeunte freto, pariterq; minantes,
Ardua turrigeræ surgunt in culmina ripæ.
Hic stetit, & subito prospexit ab aggeræ vorum:
Vnanimes fratres iunctos strante Senatu
Ire forum, stridatq; procul radiare secures,
Atque vno bijuges tolli de limine fæces.
Obstupuit visu, suspensæque gaudia vocem
Oppressam tenuere diu, mox inchoat ore:
Respice si tales iactas aluisse fluentis

Eurota Spartane tuis, quid protulit æquum
Falsus olor, valido quamvis discernere cæstu
Norint, & ratibus seuas arcere procellas?
En noua Ledæis soboles fulgentior altris.
Ecce mei ciues, quorum iam Signifer optat
Aduentum, stellisque parat conuexa futuris,
Iam per noctuagos dominetur Olybrius axes
Pro Polluce rubens, pro Castore fiam Probrini.
Ipsi vela regent, ipsi donantibus auras
Nauita tranquillo moderabitur æquore pinum:
Nunc pateras libare Deis; nunc folere multo
Nectare corda liber, nuceos iam pandite cœtus
Naiades, & totum violis præexite fontem.
Mella ferant siluæ, iam profluat ebrius annis

Mutatis

Mutatis in vina vadis. iam sponte per agros
Sudent irriguæ spirantia balsama venæ.
Curat, qui socis roget in conuiuia mensæ
Indigenas fluuios, italics quicumque suberrant
Montibus, Alpinaq; bibunt de more pruinæ:
Vulturufque rapax, & Nar vitæius odoro
Sulfure, tardatusque suis erroribus Vfsen:
Et Phaethontæ perpeffus damna ruine
Eridanus, flauæque t. nens querceta Maricæ
Liris, & Eobaliæ qui temperat arua Galesus.
Semper honoratus nostris celebrabitur vndis
Iste dies: semper dapibus recoletur opimis.
Sic ait, & Nymphæ patris præcepta secutæ
Tecta parant epulis: ostroque infecta crusto
Humida gemmiferis illuxit regia mensis.

O bene signatum fraterno nomine tempus!
O consanguineis felix auctoribus annus!
Incipe quadrifidum Phæbi torquere laborem.
Prima tibi procedat hyems nō frigore torpens,
Non canas vestita niues, non aspera ventis,
Sed trepido calefacta Notō, ver inde serenum
Protinus, & liquidi clementior aura Fauoni
Præsit te croceis pingat, te mæssibus estas
Induat, autumnusque madentibus imbuit vuis.
Omni nobilior lustro: tibi gloria soli
Contigit exactū nūquam memorata per æuum,
Germanos habuisse duces: te cuncta loquetur
Tellus, te varijs scribent in floribus Horæ,
Longaque perpetui ducent in secula fasti.

CL. CLAUDIANI DE LAVDIBVS STILICONIS

LIB. I.

Cōtinuant Superi pleno Romana fauore
Gaudia, successuq; n. uis successib; augment
Con- iugij necdum festiuos regia cantus
Sopiterat, cecinit fuso Gildone triumphus,
Et calidis thalami successisse laurea fertis,
Sumeret vt pariter princeps nomenque mariti,
Vido.

Victorisque decus. Libvæ post prælia crimen
Concidit Eoum, rursusque Oriente subactis
Consule defensæ surgunt Scilicone secures.
Ordine vota meant, equidem si carmen in vnum
Tantarum sperem cumulos aduolucere rerum.
Promptius imponam glaciali Pelion Ossa.
Si partem tacuisse velim, quodcumque relinqua,
Maius erit, vereres actus, primæque iuuentam
Prosequar? ad sese mentem præsentia ducunt.
Narrem iusticiam? resplendet gloria Martis.
Armati referant vires? plus egit inermis.
Quod floret Læium, Latio quod reddita feruie!
Africa, vicinum quod nescit Iberia Maurum,
Tuta quod imbellem miratur Gallia Rhenum.
An gelidam Thracen decertatque labores,
Hebro teste cana? magni mihi panditur æquor,
Ipsaque Pierios lassant procliuia currus
Laudibus innumeris, etenim mortalibus ex quo
Tellus cæpta coli, nunquam sincera bonorum
Sors vili concessa viro, quem vultus honestat,
Dedecorant mores: animus quæ pulcrit ornat,
Corpus destituit, bellis insignior ille.
Sed pacem fœdat vitijs, hinc publica felix,
Sed priuata minus, partium singula quemque
Nobilitat. hinc forma decēs, hinc robur in armis,
Hunc rigor, hunc pietas, illum solertia iuris,
Hunc soboles, castiq; tori, sparguntur in omnes.
In te mixta fluunt, & quæ diuisa beatos
Efficiunt, collecta tenes, quid facta reuoluam.
Miliciamque patris? cuius protendere famam,
Si nihil egisset clarum, nec fida Valenti
Dextera duxisset rutilantes crinibus alas,
Sufficeret natus Stilico. mens ardua semper
A puero, tenerisque etiam fulgebant in annis
Fortunæ maioris honos, erectus & acer
Nil breue moliri, nullis hæcære potentum
Limib; fastiisque loqui iam digna futuris.
Iam tunc conspicuus, iam tunc venerabilis ibas,
Spondebarque ducem celsi tori igneus oris,
Membrorūq; modus, qualem nec carmina fingit
Semideis, quacumque alte graderer in vrbe,
Cedentes spacijs, astringensque videbas.
Quamuis miles adhuc taciti suffragia vulgi
Ia tibi detulerant quidquid mox reddidit ausus.
Vix

Vix primævus eras, pacis cum mitteris auctor
Assyria: tanta fœdo cum gente ferire
Commisum iuueni. Tigrim transgressus, & altæ
Euphratem, Babyloa petis, stupuere seueri
Parthorum proceres, & plebs pharetrata vidēdi
Flagrauit studio, defixæque hospite pulcro
Persides arcantur suspicauere calorem,
Thuris odorata cumulis, & messe sabæa
Pacem conciliat aræ. penetratibus ignem
Sacrum rapuere adytis, rituque iuuenos
Chaldaeo strauer Magi. Rex ipse micantem
Inclinat dextra pateram, secretaque Beli,
Et vaga testatur voluentem sidera Michram.
Si quando socijs tecum venantibus ibant,
Quis Stilicone prior ferro penetrare leones
Cominus, aut longa virga transfigere tigres?
Flescenti faciles Medus tibi cessit habenas.
Torquebas refugum Partibus mirantibus arcum,
Nobilis interea matura virginis ætas
Vrgebat patrias suspensio principe caras:
Quem simul imperioq; ducem, natæq; maritum
Prospericeret, dubius: toto quæ rebat ab axe
Dignum coniugio generum, thalamisq; Sereng.
Iudicium virtutis erat, per castra, per vires,
Per populos animi cunctantis libra cucurrit.
Tu legeris, tantosq; viros, quos obtulit orbis,
Intra consilium vincis, sensumq; legentis,
Et gener Augustis olim socer ipse futurus
Accedis, radijs auri, Tyriaque superbit
Maiestate torus. comitata parentibus exit
Purpureis virgo, flaba: pater inde crophæis
Inclitus: inde pium matris Regina gerebat
Obsequium, grauib; subnectens flâmæ gemis,
Tunc & Solis equos, tunc exultasse choreis
Astra ferunt, mellisque lacus, & flumina lactis
Eripisse solo, cum floribus æquata vernis
Bosporus indueret, roseisq; euncta coronis
Certantes Asiæ tædas Europa lenaret.
Felix arbitrij princeps, qui congrua mundo
Iudicat, & primus sensit quod cernimus omnes,
Talem quippe virum natæ adiunxit, & aulæ;
Cui nec luxuries bello, nec blanda periclis
Oria, nec lucis fructus pretiosior vquam
Laude fuit, quis enim ad yfos in plaustra feroces
Rep.

Reppulit, aut fœva Proponci cæde tumentes
Basternas vna poruit delere ruina?
Pallantis iugulum Turno moriente piauit
Æneæ, trachusque rotis vitricibus Hector
Irazo vindicta fuit vel quæstus Achilli.
Tu neq; vesano rapas venalia curru
Funera, nec vanam corpus meditaris in vnum
Sævitiam: turmas equitum, pedumq; catervas,
Hostilesque globos tumulo posternis amici.
Inferis gens tota datur: nec Mulciber auctor
Mendacis clypei, fabricatq; varibus arma
Conarus iuere tuos, tot barbara solus
Millia iam pridem miseram vastantia Thracem
Fimibus exiguae vallis conclusa tenebas.
Nec te terribilus stridor venientis Alani,
Nec vaga Hænnorum feritas, non falce Gelonis.
Non arcu pepulere Getæ, non Sarmata conto.
Exstinctiq; forent penitus, ni more maligno
Falleret Augustas occultus proditor aures,
Obstrueretq; moras, stridūq; reconderet ensem
Solueret celsissos, præberet fœdera captis.
Assiduus castris aderat, rarissimus vrbi.
Si quando trepida princeps pietate vocaret.
Vixq; salutaris laribus vix coniuge visa,
Deterro nec dum repetebat sanguine campum.
Nec stetit, Eucherij dum carperet oscula salcem
Per galeam patris stimulos, ignesq; marici
Vincit cura ducis, quociens sub pellibus egit
Edonas hîemes, & tardi flabra Bootæ
Sub duo Rhipeæ tulic? cumq; igne propinquo
Frigora vix ferrent alij, tunc iste rigentem
Danubij calcabat eques, niuibsq; profundum
Scandebat cristatis Athoni, lætæque consilio
Curuatas glacie silvas vmbone ruebat,
Nunc prope Cimmericj tendebat litora Ponti:
Nunc dabat hybernū Rhodope nimbofa cubile,
Vos Hæmi gelidæ valles, quas sæpe cruentis
Sragibus æquauit Stilico, vos Thracia testor
Flumina, quæ largo murastis sanguine fluctus,
Dicite Bisaltæ, vel qui Pangæa iuencis
Scinditis, offenso quancæ sub vomere putres
Diffiliant glebis galeæ, vel qualia rastris
Ossa peremtorum resonent immania Regum.
Singula complecti cuperem: sed densior instat
Gesto.

Gestorum series, laudumq; sequentibus vndis
Obruimur. Genitor casti post bella tyranni
Iam tibi commissis confederat æthera terris.
Ancipites rerum ruituro culmine lapsus
Æquali ceruice subis. sic Hercule quondam
Sustinente polum, melius librata pendente
Machina, nec dubijs titubant signifer astris.
Perpetua quæ senex subductus mole parumper,
Obstupuit proprij spectator ponderis Atlas.
Nil ibi barbarie motus, nil turbida rupco
Ordine tentauit nouitas, tantoq; remoto
Principe mutatas orbis non sensit habenas.
Nil inter geminas acies, ceu libera frenis
Ausu manus. cerce nec tantis diffona linguis
Turba, nec armorum cultu diuersior vnquam
Confluxit populus, totam pater vndiq; secum
Mouerat Auroram: mixtis hic Colchus Iberis,
Hic mitra velatus Arabs, hic crine decoro
Armenius. hic pisa sacces, fucataq; Medus,
Hic gemmata niger tentoria fixerat Indus.
Hic Rhodani proceræ cohors, hic miles alumnus
Oceanij, ductor Stilico tot gentibus vnus,
Quot vel progrediens, vel cospicit occiduos Sol.
In quo tam vario vocum, generumq; tumultu
Tanta quies, iurisque metus seruator honesti
Te moerante fuit, nullis vt vinea furcis,
Aut seges erepta fraudaret melle colantum:
Vt nihil aut sænum rabies, aut turpe libido
Suaderet: placidi seruirent legibus enses.
Scilicet in vulgus manant exempla regentum.
Vtq; ducum licuos, sic mores castra sequuntur,
Denique felices aquilas quocumq; moueres,
Arebant tantis epoti millibus amnes.
Illyricum pecceres, campi montesq; latebant,
Vexillum nauale dares. sub ruppibus ibat
Ionium, nullis succincta ceruonia nimbis,
Nec iuga Lencatæ feriens spumantia fluctu
Deterrebat hyems, tu si glaciæ luberes
Vistigare fretum, securo milite ducti
Stagna relinquentes quaterent Saturnia regi.
Si deserta Noti, fontem si querere Nili,
Æthiopum medios penetrassent vela vapores.
Te memor Euratæ, re rustica Musa Licæ,
Te pastoralis modulantur Menæala canoa,

Partheniūque mus, quo te pugnante resurgens
Ægra caput medijs erexit Græcia flammis,
Plurima Parthasius tunc inter corpora Iadon
Hæsit; & Alpheus Geticis angustius acervis
Tardior ad Siculos etiam nunc pergit amores.
Miramur rapidis hostem succumbere bellis,
Cum solo terrore ruant? non classica Francis
Intulimus: iacere iura damus, quæ credere possit?
Cotidimus, queis iura damus, quæ credere possit?
Ante tubam nobis audax Germaniæ feruit.
Cedant, Druse, cui cedant, Traiane, labores.
Vestra manus dubio quidquid discrimine gessit
Transcurrens egit Scilico, totidemque diebus
Edomuit Rhenum quot vos potuistis in annis.
Quæ ferro, alloquitur; quem vos cum milite solus,
Impiger à primo descendens fluminis ortu
Ad bifidos tractus, & iuncta paludibus ora
Fulminei perstrinxit iter, ducis imperus vndas
Vincebat celeres, & pax a fonte profecta
Cum Rheni cresebat aquis. ingentia quondam
Nomina, crinigerò flauente vertice Reges,
Qui nec principibus donis, precibusque vocati
Paruerant, iussi properant, segnique verentur
Offendisse morâ, transuerti linteribus amnem
Occurrant vbicūque velis, nec fama fessellit
Iustitiae. videre pium, videre fidelem.
Quæ veniens timuit, rediens Germiū amauit.
Illi terribiles, quibus ocia vendere semper
Mos erat, & fœda requiem mercede pacifci
Natis obfidibus pacem tam supplice vulcu,
Captiuoq; rogant, quam si post terga reuincti
Tarpeias pretitis subeant ceruicibus arces.
Omne quod Oceanum, fonteq; interiacet Istri,
Vnius incurfu tremuit, sine cæde subactus
Seruio Boreas, exarmatq; Triones
Tempore tam paruo; tot prælia sanguine nullo
Perficiis, & Luna nuper nascente profectus,
Ante redis, quâ plena fuit, Rhenumq; minacem
Cornibus intractis adeo miscere cogis,
Vt suenut iam rura colat, flexosq; sicambri
In falcem curuene gladius, geminasq; viator
Cum videat rivas, quæ sit Romana requirat.
Vt iam trans flouium non indigante Cayco
Pascat Belgæ pecus, mediusq; ingressa per Albim
Gallica

Gallica Francorum montes armenta pererrent;
Vt procul Herciniæ per vasta silentia siluæ,
Venari tuto liceat, lucosque vetusta
Religione truces, & robora Numinis instat
Barbarici noscæ feriant impune bipennes.
Vltro quinciam deuota mentes tue iurat,
Victorique fauent; quoties foci, & cæteras
Orant, iung; que tuis Alemanniæ signis!
Nec doluit contempna tamen, speroque recessit
Auxilio laudata fides. prouinciam multos
Expellet citius, fallax quam Francia Reges,
Quos dederis, acies non iam pulsare rebelles
Sed vinculis punire licet. sub iudæe nostro
Regia Romanus disquirat crimina carcer. (scilicet)
Marcionnes, Sueitūq; docet quæ rursus alter Etru-
peridit exilium, cum se promitteret alter
Exsulis vltorē, iacuit mucrone suorum:
Res auidi conscire nouas, odioque fidentes
Pacis, & ingenio scelerumque cupidine fratres!
Post domitas Arctos alio prorumpit ab axe
Tempestas, & ne qua tuis intracta trophæis
Par. Etræ, Australis sonuit tuba mouerat omnes
Maurorū Gildo populos, quibus imminet Atlas,
Et quos interior nimio plaga Sole relegat:
Quos vagus hominū Cinyps, & proximis hortis
Hesperidum Tricon, & Gir notissimus amans
Æthiopum simili mentitus gurgite Nilum.
Venerat, & pa uis redimitus Nuba sagittis,
Et velox Garamas nec quauis tristibus Ammon
Responsis alacrem potuit Nasamona morari.
Scipantur Numide campis, stant puluere Syrtes
Getulæ: Pœnis iaculis obtegitur aer.
Hi virga moderantur equos; his sulca leones
Velamenta dabant, ignotarumq; ferarum
Exiunt, vastis Merore quas nutrit arenis.
Serpentum gestant paulos pro casti leuissus;
Splendens viperæ squamosa pelle pharetre.
Non hic intremuit Simois, cum montibus Idæ
Nigri coloratus produceret agmina Memnon:
Non Ganges, cum tela procul vibrantibus indas
Immanis medium vestaret bellina Porum.
Porus Alexandro, Memnon prostratus Achilli:
Gildo nemo tibi. nec solum feruitus Afrum,
Sed patres etiam Maiorū agitabat Eos.
H Quam-

Quamuis obstreperet pietas: his ille regenda
Transfulerat nomen Libyæ, sceleriq; profano
Fallax legitimam regni præterderat vmbra.
Surgebat varia gemitum formidine bellum.
Hoc armis, hoc triste dolis, hoc Africa seuis
Cinxerat auxilij, hoc coniaractus aiebat
Insidijs Oriens, illinc edicta meabant
Corruptura duces hinc frugibus atra negatis
Urgebat, trepidamq; fames obfederat urbem.
Exitiale palam Libycum; ciuile pudoris
Obtentu tacitum tales vtrinq; procellæ
Cū fremerent Latiumq; altera is itibus anceps
Imperium pulsaret hyems, nil festi remissæ
Officij virtus, contraque minantia fata
Peru gil, euentusque sibi latura secundos
Maior in aduersis micuit; velut arbor alui
Nubilus Ægeo quam turbine versat Orion,
Exiguo clauī flexu declinat aquarum
Verbera, nunc recta, nunc obliquante carina
Callidus, & pelagi celique obnitiuit ire.
Quid primū mirer, Stilico? quod caue? ad omnes
Restiteris fraudes, vt te nec noxia furto
Littera, nec pretio manus inflammata lateret?
Quod nil in tanto rerum terrore locutus
Indignum Latio? responda quod ardua semper
Eois dederis, quæ mox effecta probasti.
Securus? quamuis & opes, & rura tenerent,
Insignesq; domos, leuis hæc iactura nec vnquā
Publica priuatæ cesserunt commoda caussæ.
Diuidis ingentes curas, teque omnibus vnum
Obijcis, inueniens animo quæ mente gerenda,
Efficiens patrandæ manu, dictare paratus,
Quæ scriptis peragēda forent, quæ brachia cētū,
Quis Briareus alijs numero crescentē lacertis
Tot simul obiectis posset confingere rebus:
Euitare dolos: veteres firmare cohortes:
Explorare nouas: duplices disponere classes,
Quæ fruge, vel bella ferant, aulq; tumultum;
Et Romæ lenire famem? quot nubes saporis
Immunēs oculi, per tot discurrere partes,
Tot loca sufficerent, & tot longinqua tueri?
Argum fama canit centeno lumine cinctum
Corporis excubij vnā seruasse iuuentatū.
Vnde tot allata segetes? quæ silua carinas

Texuit? vnde rudis tanto tyrone iuuentas
Emicuit, senioque iterum vernante resumptæ
Gallia bis fractas Alpino vulnere vires?
Non ego delectu Tyrij sub vomere Cadmi
Tam subitas acies concepit dente draconis
Exsiluisse reor, Dircais qualis in aruis
Messis cum proprio mox bellatura colono
Cognatos strinxit gladios, cum semine iacto
Terrigenæ galeæ matrem nascentē ferirent,
Armifer & viridi floreret milite laevis.
Hoc quoq; nō parua fas est cum laude relinqui,
Quod non ante fietis exercitus adstitit vltor,
Ordine quam prisco censeret bella senatus.
Neglectum Stilico tot iam per secula morem
Rectulit, vt ducibus mandarent præla Patres,
Decretoque togæ felix legionibus iret
Tessera. Romuleas leges rediisse fatemur,
Cū procerum iussu famulantiæ cernimus arma.
Tyrrhenum poteras cunctis transmittere signis.
Et ratibus Syrtis, Lybiam complere manipulis.
Consilio stetit ira minor, ne territus ille
Te duce, fuscepto Marris grauiore paratu,
Aut in arenosos æthus; zonamq; rubentem
Tenderet, aut Solis fugiens transiret in ortus,
Missurusque sibi certæ solatia mortis,
Oppida dirueret flammis: res mira relatu:
Netimeares, times; & quem vindicta manebat,
Desperare veas quantum fiducia nobis
Prostitit hostilis! saluæ Cathaginis arces,
Illas Tyrij gaudent cultoribus agri,
Quos potuit vastare fuga: spe capius inani
Nec se furripuit pœnæ, nostrisq; pepercit
Demens: qui numero tantū, non robore mensus
Romanos. rapidis ibat ceu protinus omnes
Calcaturus equis: & quod iactare solebat,
Solibus effatos mersurus pulvere Gallos.
Sed didicē non Æthiopum geminata venenis
Vulnera, non fufum crebris hastilibus imbrem.
Non equitum nimbos Latij obfistere pilis.
Sternitur ignauus Nasamō, nec spicula supplex
Intorquet Garamas. repetunt deserta fugaces
Autololes, pauidus proiecit missile Mazax,
Cornipedē Maurus nequidquā hortatur anhelus
Prædonem lembo profugum, ventrisq; repulsum

Suscipit merito fatalis Tabraca portu
Expertum, quod nulla tuis elementa paterent
Hostibus, & laxe passurum iurgia plebis,
Fracturumque reos humili sub iudice vultus.
Nil tribuat fortuna sibi, sit prospera semper
Illa quidem, sed non vni certamina pugnae
Credidimus, totis nec constitit alea castris
Notatura semel, si quid licuisset iniquis
Castibus, instabant aliae post terga biremes.
Venturus dux maior erat, victoria nulla
Clarior, aut hominum votis optatior umquam
Contigit. An quisquam Tigranem, armaque Ponti,
Vel Pyrrhū, Antiochique togā, vel viela iugurthe
Conferat? aut Persen, debellatūque Philippum?
His propagandi ruerant pro limite regni:
Hic stabat Romana salus, ibi tempora tuto
Traxerunt dilata moras, hic vincere tarde
Vinci penē fuit. discrimine Roma supremo
Inter supplicium populi deformē pependit,
Et tantum Libyam fructu maiore recepit,
Quam peperit, quantum grauiorē amissa dolorem
Quā necdū quaerita mouent: quis Punica gesta,
Quis vos, Scipiadē, quis te iam Regule, noiser,
Quis lentum canere Fabium, si iure perempto
Iniunctae atrox familia Carthagine Maurus?
Hæc omnes veterum reuocabit adorea laurus.
Restituit Stilico cunctos tibi, Roma, triumphos.

CL. CLAVDIANI DE LAVDIBVS STILICONIS

L I B. I I.

Hæcenus armata laudes, nunc qualibet vrbē
Moribus, & quāto figeret mercedis amore,
Quo tandem flexus trabas auctore rogante
Induerit, satisque suam concesserit annum,
Mittor incipiat fidibus iam Misa remisissis,
Principio magni custos Clementia mundi,
Quæ totis incoluit zonam, quæ temperat æthrā
Fugoris, & flammæ iocundiam, quæ maxima nati
Cæli.

Cælicolum: nam prima Chaos Clementia soluit
Congeriem miserata rudem, vulgūque sereno
Discussis tenebris in lucem secula fudit.
Hæc Dea pro templis, & thure calenicibus aris
Te fruitur, posuitque sumas hoc pectore sedes.
Hæc docet et pœnis hominū, vel sanguine pastæ
Turpe, ferumque putes: ut ferrum Matre cruentū
Sic cum pace premas, ut non infensus alendis
Materiam præstes odijs: ut fontibus vitro
Ignouisse velis: deponas oculus iram.
Quā moueas, precib⁹ nūquā implacabilis obster
Obuia prostrernas: prostrataque more leonum
Despicias; alacres ardenti qui frangere tauros.
Transiliunt prædas humiles, hæc ipse magistra
Das veniam victis: hæc exhortante calores
Horrificos, & quæ nunquam nocturna timentur
Iurgia, contentus solo terrore coerces,
Ætherei patris exemplo: qui cuncta sonoro
Concitus tonitru, Cyclopum spicula differt
In scopulos, & monstra maris, nostrique ieruoris
Parcus in Boræis exercet fulmina syluis.
Huic Diuæ germana Fides, eademque forori
Corde tuo delubra tenens sese omnibus actis
Insert, hæc nullo docuit lineidere facco.
Nunquā falsa loqui, nunquā promissa morari.
Inuitos odisse palam, non virum in alto
Condere, non lectā speciem præterdere fraudi:
Sed cæctum, mentis; parem componere vultū
Occulto seuire vetat, prodesse remittit.
Hæc & amicitias longo post tempore firmat,
Mansuroque adamante ligat: nec mobile mutat
Ingenium, paræque strepitū nec vincula noxæ
Dissolui patitur, nec fastidire priorem.
Allicitur veniente nono, benefacta tenere,
Respuere offensas facilis, pariterque minoris
Officii, magnis, memor superare labores:
Vtque hostes armis, meritis & vincit amicos.
Hæc fouet absentes, hæc longe sola remotos
Consultit, hæc nullis auidam rumoribus aurem
Pandit, ut ignarum nunquam læsura clientem
Infidiosos tuos alienent murmura sensus.
Non vniu annexus amor meminit sepultos
Desinit, in prolem transcurrit gratia patrum.
Hæc tu Theodosiū, tenuit dum sepe, cælebas;

Hæc etiam post facta colis : nec pignora curas
Plus tua quâ naros dederat quos ille monados,
Tutandofq; tibi iustos, nimiumq; fideles
Fama putat, qui, cum possent commissa negare,
Maluerint nullo violati reddere quaestu.
Ast Stilico non diuitias, auriq; relictum
Pondus, sed geminos axes, tantumq; referuat
Depositem teneris, quantum Sol igneus ambit.
Quid non in trepidis credas, cui regia tuto
Creditor? hoc clipeo munitus Honoris altum
Non genuit patrem, vitæque, & lucis in ipso
Limine cõtemntus numquam, dat iura subactis
Gentibus, & secum sentit creuisse triumphos.
Quem tu sic placida formas, sic mente fœnera,
Vt neque desideræ tradas, dum pronus ad omne
Quodlibet obsequeris : nec contra nexus ouantẽ
Confringas animum, ceu cernas consona regno,
Ceu iuuenẽ doceas moles quid publica poscat,
Ceu sanctum venerere senem, patrisq; gubernes
Imperium monitis, dominum submissis adores
Obsequio moderare ducem, pietate parentem.
Hinc fuit, vt primos in coniuge disceret ignes,
Ordiriq; virum non luxuriante iuuenta,
Sed cum lege tori, casto cum fœdere vellet.
Princeps tu felix genero : felicior ille
Te facerem. fratrem leuior ne cura tueretur
Arcadium : nec, si quid iners, aut impia turba
Prætendens proprio nomen regale furori
Audeat, adscribis iuueni : discordia quippe
Cum fremuit, nunquam Stiliconis canduit ira
Sepe laccessit probris, odissiq; petiti,
Vt bello furias vitum, quas pertulit, iret
Illicito, caussamq; daret ciuilibus armis.
Cuius sulca fide medijs dissensibus aux
Intemeratorum stabat reuerentia fratrum.
Quin & Sidonias chlamydes, & cingula baccis
Aspera, gemmatafq; cogas, viridescq; smaragdis
Loricæ, galeasq; renidentes hyacinthis,
Gestatosq; patri capulis radiantibus enses.
Et vario lapidum distinctas igne coronas
Diuidis ex æquo, ne non Augusta supellex,
Ornatufq; pares geminis heredibus essent.
Mittitur & miles, quamuis certamine partes
Im̃ tumeant, hostem muniri robore maus,

Quam

Quam peccare fide : permittis iusta petenti,
Idque negas solum, cuius mox ipse repulsa
Gaudeat, & quidquid fuerat deforme mereri.
Omnes præterea, puro quæ crimina pellunt
Ore Dex, iungere choros, vnoq; receptæ
Pectore diuersos tecum cinguntur in vltus.
Iustitia vitilibus rectum præponere suadet,
Communefq; sequi leges, iniustaq; nunquam
Largiri socijs, durum Patientia corpus
Instat, vt nulli cupiat cessisse labori.
Temperies, vt casta peras, Prudentia ne quid
Inconsultus agas, Constantia, futile ne quid
Infirmitq; geras, procul importuna fugantur
Numina, monstriferis quæ tartarus edidit antris.
At primis scelorum marẽ, quæ semper habendo
Plus sciens pauculis rimatur faucibus aurum,
Trudis Auariciam, cuius fœdissima nutrit.
Ambitio, quæ vestibulis foribusq; potentum
Excubat, & pretijs commercia poscit honorum,
Pulsa simul, nec te gurgis corruptior aui
Traxit ad exempli, quod iam firmauerat annis
Crimen, & in legem rapiendi verterat vltus.
Denique non diues sub te pro rure paterno,
Vel Laribus palleret : non insidiator oberat
Facturus quemcumq; reum : non obruta virtus
Paupertate lacet, lectos ex omnibus oris
Euehis, & meritum, nunquam cunabula quæris,
Et qualis non vnde fatus, sub teste benigno
Viuitur, egregios inuicant præmia mores.
Hinc præscæ redeunt artes : felicitibus inde
Ingenijs aperitur iter, despectaq; Musa
Colla leuant, opibusq; fluens, & pauper eodem
Necitur ad fructum studio, cum cernat vterque
Quod nec inops itaceat, pbitas, nec inertia surgat
Diuitijs, nec te iucunda fronte fefellit
Luxuries prædulce malum, quæ dedita semper
Corporis arbitrijs hebetat caligine sensus,
Membraq; Circæis effõminat acuit herbis,
Blanda quidem vultu, sed qua non tetrior vlla
Interius, fucata genas, & amicta dolosis
Illecebris torquos aut circumlinit hydros.
Illa voluptatum multos innoxuit hamis.
Te nunquam conata capie, non praua libido
Aduigilat stupris : non tempora somnus agendi

H 4

Fru.

Frustatur: nullo citharæ conuiuia cantu,
Non pueri lasciuia sonant. quis cernere curis
Te vacuum potuit, quis tota mente remissum;
Aut indulgentem dapibus, ut caussa iuberet
Lætitiæ? non indecoros æraria lassant
Expense: paruo non improba littera libro
Abstentum condonat opes, a milite parcus
Diligeris. neq; enim neglectas pace cohortes
Tunc ditas, cū bella fremunt, scis nulla placere
Munera, quæ metuēs illis, quos spreuerit, offert
Serus, & in casum seruari prodigius auri.
Anteuenis tempus non expectantibus vltro
Munificus, mensæq; adhibes, & nomine quemq;
Compellat; clari, sub te quod gesserat olim,
Admonktor facti, figenda quæ sensibus addis
Verba, quibus magni geminatur gratia doni.
Nec si quid tribuas, lactatum sepius idem
Exprobrare soles: nec quos promoueris, alto
Turgidus alloqueris fastu: nec prospera flarus
Atcollunt nimios, quin ipsa superbia longe
Discessit, vitium rebus solenne secundis,
Virtutumq; ingrata comes. contingere passim,
Affariq; licet, non inter pocula sermo
Capitur, purâ sed libertate loquendi
Seri quisq; locis nulla formidine miscet.
Quem videt Augusti focerum, regniq; parentē
Miratur conuiuia parem, cum tanta potestas
Chrem lenis agat, te doctus prisca loquentem,
Te matura senex audit, te totius miles,
Adpersis salub' quib' haud Amphion quisquā
Præferat Aonios medicantem carmine muros,
Nec velit Orpheo migrantes pectine sylvas.
Hinc amor, hinc veris, & non fallacibus omnes
Pro te solliciti votis, hinc nomen ubiq;
Plausibus, auratis celebrant hinc ora figuris,
Quæ nō incudes streperent: quæ flâma vacaret
Fabrilis? quantis fluere fornicibus æra
Effigies ductura tuas? quis deuius esset
Angulus, aut regio te quon pro numine vultus
Dilectos colerent, talem ni semper honorem
Respueris? decus hoc rapiat, quæ falsa timent
Munera decipiunt, quæ se dissidit amari.
Hic solus spreuisse potest, qui iure meretur.
Vndiq; legati properant, generiq; sub ore

In tua centenas aptant præconia voces,
Grates Gallus agit, quod limite tutus inermi,
Et metuens hostile nihil, noua culmina totis
Ædificet ripis, & seuum gentibus amnem
Tibridis in morem domibus præuelet amenis,
Hinc Pœni cumulant laudes, quod rura tyranno
Libera possideant, hinc obsidione solens
Pannonius, potorque Saul, qui clausa tot annis
Oppida laxatis ausus iam pandere portis,
Rursum cote nouat nigras rubigine falces,
Excessosq; situ cogit splendere ligones.
Agnoseque casus, & collibus oscula noris
Figit, & impressio glebis non cedit aratro,
Exsecris, inculca dabant quas sæcula, filius,
Restituit terras, & opacum vitibus istum
Conferit, & parium veditagii soluere gaudet,
Immunis qui clade fuit, te sospice fas est
Vexatum laceri corpus iuuenelescere regni.
Sub te principibus quæcumq; amissus olim
Tu reddis. solo poterit Scilicone medente
Crescere Romanum vulnus reducta cicatrix,
Inque suos fines tandem redeunte colono,
Illyricis iterum ditabitur aula tributis.
Nec tamen humano cedit calesse fauori
Iudicium, cingunt Superi concordibus vnum
Præsidij, hostesque tuos aut licore produnt,
Aut totâ oppositi claudunt fugientibus æquor;
Aut in se vertunt furij, aut militis ense
Bacchari lantant Penthego corpora ritu.
Insidias retegunt, & in ipsa cubilia fraudum
Ducunt, ceu tenera venantem nare Molossi.
Ominibus ventura notant, aut alite monstrant,
Aut monitos cerâ dignantur imagine somnos.
Pro quibus innuere trabearum insignia terræ
Certa tibi petiere tibi, poscentibus ipse
Restiteras, & mens aliorum prona fauori,
Index dura sui, facibus succensa pudoris,
Tarda verecundis excusat præmia causis.
Ergo audite, tantosq; noui spe Consulis annos
Elase, domine pergunt ad limina Romæ.
Si minus angueres precibus, vel cogere certē
Cunctantem, votoque moras auferre parare
Conueniunt ad testâ Deæ, quæ candida luctu
Monte Palatino, glaucis tum prima Mineræ

Nexa comam folijs, fuluaque intexta micantem
Veste Tagum, tales profert Hispania voces.

Cuncta mihi sēper Stilico, quæcumq; poposci,
Concessit, tantumque suos inuidit honores.
Augusti potuit foceri contemnere fasces,
Iam negat & genero, si non vt ductor ab orbe,
Quem regit, accipiat saltem cognatus ab aula.
Exiguūne putat, quod sic amplexus Iberam
Progeniem nostros immoto iure nepotes
Sustinet, vt patrium cōmendet purpura Batim?
Quod pulchro Mariæ fecundet germine regnū?
Quod domini speratur ausus? tum flaua repexo
Gallia crine ferox, euinctaque torque decoro,
Binaque gessa tenens, animosco pectore satur.
Qui mihi Germanos solus, Francoq; subegit,
Cur nondum legicor fasti? cur pagina tantum
Nescit adhuc nomē, quod iā numerare decebat?
Vique adeone leuis pacati gloria Rhēti?

Inde Caledonio velata Britannia monstro,
Ferro picta genas, cuius vestigia vertit
Cærules, Oceanq; æstum mentitur amicus.
Me quoque vicinis pereuntem gentibus, inquit,
Muniuit Stilico, totam cum Scotos Ibernam
Mouit, & infesto spumauit remige Tethys.
Illius effectum curis ne bella timerem
Scotica, ne Picūm tremere, in litore toto
Aspicerem dubijs ventorum Saxona ventis.
Tum spicis, & dente comas illustris eburno,
Et calido rubicunda die sic Africa facur:
Sperabam nullas trabes Gildone perempto
Nasci posse moras. etiam nunc ille repugnat,
Et tanto dubitat fasces præbere triumpho.
Qui mihi Maurorū penitus lacrimabile nomen
Ignorare dedit. post hæc Oenotria lentis
Vitibus intorquens ederas, & palmite largo
Vina fluens, si vos adeo Stilicone curules
Augeri flagrantis, ait, quas sola iuuare
Fama potest: quanto me dignius incitat ardor,
Vt præsentem fruatur, consendentemq; tribunal
Prosequar, atq; anni pandentem claustra salutē?

Talib' æternæ studijs Romanamq; precætes
Pro cunctis hortantur eat. nec segnius illa
Paruit officio, raptis sed protinus armis
Ociore excussio per nubila fidere tendit.

Trans-

Transuehitur Tuscos, Apenninusq; volatu
Stringitur: Eridanus Icyper iā fulgurat ymbra.
Constitit ante duces, teretica nec Pallade vultu
Deterior, nec Marte minor. tremuit ore coruscis
Iam domus, & summæ tangunt laquearia cristæ.
Tum prior antonitum gratis astant querelis:
Seruatas Stilico per te venerande curules,
Ornatas nec dum fateor. quid profuit anni
Seruilem pepulisse notam? defensio honorem,
Quem fugis, & spernis, tanta quæ mole tueris?
Respuit oblatum. pro quo labente restitis.
Quæna causa moræ? quonam cūctabere rursus
Ingenio? nullus Boreæ metus, omnis & Austris
Ora silet, cecidit Maurus, Germania cessit.
Et laqueum pax alta ligat. te Consule nec dum
Digna feror. titulumne leuem, paruiq; nitoris
Credimus, Augusti quo te decorare fateatur?
Sub iuga quo gentes capitiuis Regibus egit?
Non, si prodigijs casus natura futuros
Signat, polluiumr macula, quod rebus Eois
Omen erat: (quamquā nullis mihi cognita rebus
Fabula) vix tanto risit de crimine rumor.
Opprobrijs stat nulla fides, nec littera venit
Vulgatara nefas: in quo vel maxima virtus
Est tua, quod nostros, qui consulis omnia Patres
De monstribus taceas pellendis. denique nulla
Dedecoris sanctum violant oracula cæcum.
Nec mea funestum versauit Curia nomen.
Pars scelus dubitasse fuit, quæcumq; profano
Pagina de primo venisset limite Phœbi,
Ante freto delecta mihi, ne turpia castis
Auribus Italiæ factorum exempla nocerent.
Publicus ille furor, quantum tua cura peregit,
Secretum meruit. læteret quisquis Boos
Scribere desierit, fastos portenta Gabinos
Ista latent. propriam labem terfisse laborem
Cur ego, quæ nunquam didici, sensius creatum,
Gratulari exemptum? delecti pōnitet illos,
Nec nos credidimus. fuerit tamen omnibus vnū
Crimen, & ad nostras manauerit vsque securus;
Plus ideo sumenda tibi fastigia iuris,
Ne pereat iā prius honos, qui portus honorū
Semper erat. nullo sarciri Consule damnum,
Excepto Stilicone, potest. bene præstia tempus

H 6

Mens

Mens tua distulerat, titulo nunc crescere posses,
Nunc per te titulus. Consul succurre grauis
Consulibus: quicumq; fuit, quicumq; futurus,
Annum redde tuum, que mox secuta sequatur
Posteritas, nec iam doleat defensa vetustas.
Sit trabeis vltor Stilico, Brutusq; repertor.
Libertas populi primo tunc Consule Bruto
Reddita per falces: hic fascibus expulsi ipsi
Seruitium, inflicti sublimem Brutus honorem:
Asseruit Stilico, quis est feruasse repertum,
Quam quæ sile noui, quid tardius ore verendo
Annuis, & solius frontem circumfluit ignis.
Tandem vince tuū, qui vincis cuncta, pudorem,
Hos etiam, quamuis corrumpi munere nullo
Te certum est, mirare libens, ac suscipe cinctus,
Quos tibi diuino mecum Tritonia duxit
Pecune, cincta simul repetito murice sili
Constantinus pensis, & eodem neuimus auro,
Aurea quo Lachesis sub te mihi sæcula textit.
Hic ego promissam sobolem, sperataq; mundo
Pignora prælusi, veram mox ipse probabis
Me vatem, nostræque fidem venientia telæ
Fæta dabunt, dixit, gremioq; rigentia proferet
Dona, graues auro trabeas, insignæ Mineræ
Spirat opus, nullis hic pingitur aula columnis,
Et sacri Mariæ partus Lucina labores
Solatur, resides fulgent puerpera lectu.
Sollicitæ iuxta pallescent gaudia matris.
Susceptū puerum redimitæ tempora Nymphæ
Auri fonte lauant, teneros de flamine risus,
Vagitusque audire putes, iam creuerat infans
Ore ferens patrem, Stilico maturior æuo
Mariæ rectore tradit præcepta nepoti.
Parte alia spūmis fucantem Serica frēna
Purpureo prius signatus flore iuuentæ
Eucherius illecebræ equum; iaculisq;, vel arcu
Aurea purpureos tollentes cornua ceruos
Aureus ipse ferit. Venus hic inuicta columbis
Tertia regali iungit connubia nexu,
Pennarq; nuptum circumstipantur Amores
Progenitam Augustis, Augustorumq; sororem,
Eucherius timido iam flammæ subleuat ore
Virginis, aridet lato Thermania fratri,
Nam domus hæc utroq; petiit diademata sexu,
Regi-

Reginasque parit, Reginarumque in ritos.
Talibus inuitat donis dextræq; tenendum
Diua simul porrexit ebur, solennibus votum
Comouet auspicijs, ausibusq; inceperat secum las.
Tunc habiles humeros armis, Dea vestib' ambis
Romuleis, Latij sederunt pectore culcus.
Loricæ que locum decuit toga, talis ab Istro,
Vel Scythico vidor rediens Gradiuis ab axe,
Deposito mitis clypeo candentibus viderem
Ingreditur trabeculis equis, spatiosa Quirinus
Frēna regit, currumq; patris Bellona cruentum
Dicibus exuuijs, tendens ad sydera queruunt
Præcedit: licitorq; Mecus cum scire Pauore
Barbara ferratis innectunt cæga catenis,
Velati galeas lauro: propiusque tugales
Formido ingentem vibrat succincta securim.
Vidit ut opator se Consule Roma positam,
Nunc, ait, Elysij lucos irrumpere campi
Nunc liber, vt tanti Curijs miracula vori
Fabricijsq; feram, famæ qui vulnere nuper
Calcæam fluere togam, iam præta chores
Pulsent, nec rigidos pudeat lussisse Catones.
Audiat hoc senior Brutus, Pœnissq; tremendi
Scipiadæ, geminis tandem quod libera damnis
Vnus auxilio fasces Libyamque recepit.
Quod superest vni precibus, fortissime Consul.
Adde meis, vrbique tuum largire parumper,
Quæ rogat, aduentum; quam tu belloq; famæq;
Depulsa terris iterum regnare dedisti.
Splendida suscipiam alium te Rostra Camilli,
Vltorem videant, seruato remq; Quirites.
Et populos, quæ duxor amas, quibus Africa p te,
Nec prius auditas Rhodanus iam donat aristas:
Vt mihi vel Massyla Ceres, vel Gallica prosit
Fertilis, mellisq; ferat nunc humidus Auster,
Nunc Aquilo, cunctis descendant horrea ventis,
Quæ tunc Flaminiam stipabant millia vulgi!
Fallax d quoties rumor deludet amorem
Suspensus, veniens omni dum crederis hora!
Spectabant cupide matres, spargentur & omnes
Flore viæ, superet cum Pythia limina Consul
Arduus, antiqui Species Romana senatus.
Pompæiana dabunt quantos prospecta piauisus,
Ad calum quoties vallis tibi Mariæ ducet

182 DE LAVD. STIL. LIB. II.

Nomen Auentino Pallanteoque recessu !
Nunc te conspiciam castris,permittes,reluctis,
Mox, & cum genero trabebis visura secundis .
Hec di Roma refert,ia fama loquacibus alis
Peruolat Oceanum,linguis & mille citatos
Festinare iubet proceres,nullicque senectus ,
Non iter,hybernis obstant nec flatibus Alpes,
Vincit amor meriti pridem,clarique vetustis
Fastibus ad socij properant & vindicis annum.
Sic vbi fecunda reparauit morte iuuentam,
Et patrios,idem cineres,collectaque portat
Vnguibus ossa pijs,Nilique ad litora tandem
Vnicus extremo Phoenix procedit ab Euro:
Conueniunt Aquila,cuncteq; ex orbe volucres,
Vt Solis mirentur autem , procul igne lucet
Ales,odorati redolent cui cinnamula busti .
Nec minor in caelo chorus est,exulcat vterque
Theodosius,Diuiq; tui . Sol ipse quadrigis
Vere coronatis dignum tibi praeprarat annum .

Est ignota procul,nostraq; imperia menti
Vix adeunda Deis,annorum squalida mater,
Immensi spelunca tui,quae tempora vasto
Suppeditat,reuocatq; sinu, complectitur antrū,
Omnia qui placido consumit numine serpens,
Perpetuumq; viret squamis,caudamq; reducto
Ore vorat,tacito relegens exordia lapsu .
Vestibuli custos vulu longæua decoro
Ante fores Natura sedet,cunctisq; volantes
Dependent membris animæ,mansura verendus
Scribit iura senex,numeros qui diuidit astris,
Et cursus,stabilesq; moras,quibus omnia viuūt,
Ac pereunt fixis cum legibus, ille recenset
Incertum quid Martis iter,certumq; Tonantis
Prospiciat mundo,quid velox semita Lunæ,
Pigraque Saturni,quantum Cytherea sereno
Curriculo,Phœbiq; comes Cyllenius erret .
Illius vt Phœbus ad limen constitit antri,
Occurrit Natura potens,seniorque superbis
Canitum inclinat radijs, tunc sponse reclusos
Laxauit postes adamas,penetrare profundum
Panditur,& sedes,quique arcana patefcunt .
His habitant vario facies distincta metallo
Sæcula certa locis : illic glomerantur athena,
Hic ferræa rigent illic argentea cadent.

Exi.

CL. CLAVDIANI 183

Eximia regione domus contingere terris
Difficilis stabat rutili grex aureus anni :
Quorum præcipuum pretioso corpore Titan
Signandum Stilicone legit,tunc imperat omnes
Pone sequi,dictisque simul compellat euntes.
En,cui distulimus mellioris sæcla metalli,
Consul adest,in optati mortalibus anni
Ducite virtutes hominum, florescite rursus
Iugenijs,hilares Baccho,frugumque feraces .
Non inter geminos anguis glaciale Triones
Sibilet,immodico nec frigore fauiat Vrsa,
Non toruo fremat igne Leo,nec brachia Cancr
Vrat atrox æstas, madide nec prodigus vrinæ
Semina prærupto dissoluat Aquarius imbro,
Phrixus roseo producat fertile cornu
Ver Artes: pingues nec grandine tundat oliuæ
Scorpius, autumnū maturat gramina Virgo .
Lenior & grauidis allatret Sirius vniuis.
Sic fatus,crocis rorantes ignibus hortos
Ingreditur,vallemq; suam quam flameus ambit
Riuus,& irriguis largum iubar ingerit herbis
Auos Solis pascuntur equi, flagrantibus indo
Cæsariem fertis,& lurea lora,iubasque
Subligat alipedum, gelidas hinc Lucifer ornat,
Hinc aurora comas , iuxtaque arridet habenis
Aureus,& nomen prætendit Consulis annus,
Inque nouos iterum reuoluto cardine cursus,
Scribunt æthereis Stiliconem sydera fastis .

CL. CLAVDIANI
DE LAVDIBVS STILITONIS
LIB. III.

Præfatio .

Maior Scipiades,Italiciq; solus ab oris
In proprium venit Punica bella caput .
Non sine Pierijs exercuit artibus arma .
Semper erat vatū maxima cura duci.
Gaudet enim virtus testes sibi iungere Musas
Garnon.

Carmen amat, quisquis carmine digna gerit;
Ergo seu patrijs primævis manibus vltor
Subderet Hispanum legibus Oceanum,
Seu Tyrias certa fracturus cuspide vires
Inferret Lybico signa tremenda mari;
Hærebant doctus lateri, castrisque solebat
Omnibus in medias Ennius ire tubas.
Illi post lituos pedites fauere canenti,
Laudauitque noua cæde cruentus eques,
Cumq; triumpharet gemina Carthagine victa;
(Hinc vindex patris vicerat, hanc patriæ)
Cum longi Lybiam tandem post funera belli
Ante suas mestam congeret ire rotas;
Aduenit reduces secum Victoria Musas,
Et sertum vari Martia laurus erat.
Noster Scipiadæ Stilio, quo concidit alter
Hannibal, antiquo senior Hannibale,
Te mihi post quinque annorum Roma recursum
Reddidit, & votis iussit adesse suis.

Quem populi plausu, procerum quem vo-
ce prebas
Adspice, Roma, virum, iam tempora de-
sine longæ

Dinumerare viz. visoque assurgere semper
Pulvere, non dubijs vltra torquere vocis.
Totus adest oculis, aderat qui mentibus olim.
Spe maior, fama mellior. venerare curulem,
Quæ tibi restituit fasses, complectere dextram,
Sub iuga quæ Pænos iterum Romana redegit.
Excipe magnanimū pectus, quo frenâ reguntur
Imperij, cuius libratu sensibus orbis.
Os sacrum, quod in ære colis, miraris in auro,
Cerne libens. hic est felix bellator vbiq;
Defensor Libyæ, Rhæni pacator, & istri.
Ostentare suos prisco si more labores,
Et gentes cuperet vulgo monstrare subactas;
Certarent vtroque pares à cardine laurus.
Hæc Alemanorum spolijs, Austrazibus illa
Drior exanijs, illinc flauente Sicambri
Cæsarie, nigris hinc Mauri crinibus irent.
Ipse albis veheretur equis, currumque secutus
Laurigeram, festo fremuisset carminæ miles.
Hi famulos traherent Reges: hi facta metallis
Oppida,

Oppida, vel montes captiuaq; flumina ferrent,
Hinc Libyci fractis lugerent cornibus amnes:
Inde catenato generet Germania Rheno.
Sed non immodicus proprii lætator honoris
Consul Roma tuus. non illum præmia tantum.
Quam labor ipse iuuat, strepitus fastidit inanes
Inq; animis hominū pompa meliore triumphat,
Non alium certe Romanæ clarius arces
Suscepere ducem: nec cum cedente rediret
Fabricius Pyrrho, nec cum Capitolia curru
Pellæx domitor Paullus conscenderet aula,
Nec similis Latias patefecit gloria portas
Post Numidas Mario, post classica Martis Eol
Pompeio, nulli pars æmula desuit vnuam,
Quæ grauis obstreperet laudi, stimulusque mali-
facta sequebatur quamuis ingentia liuor. (gnis
Solutus hic inuidiæ fines virtute reliquit,
Humanumq; modum, quis enim liuescere possit,
Quod nūquā pereat stelle, quod Iuppiter olim
Possideat cælum, quod nouerit omnia Phæbus?
Est aliquod meriti spatium, quod nulla parentis
Inuidia mensura caput. ductoribus illis
Præterea diuersus erat fauor. æquior ille
Partibus, inuisus plebi, popularibus illi
Munito studijs languebat gratia Patrum.
Omnis in hoc vno varijs discordia cessit
Ordinibus. lætatur Eques, plaudique Senator,
Vocaque patricio certant plebeia fauori.
O felix, seruata vocat quem Roma parentem!
O mundi communis amor, cui militat omnis
Gallia, quem Regum thalamis Hispania necit,
Cuius & aduentum crebris petiere Quirites
Vocibus, & meruit genero præstante Senatus,
Non sic virginibus flores, non frugibus imbres,
Prospera non fessis optantur flamina nautis,
Vt tuus aspectus populo. nec numine tanto
Littora fatidicas atcollunt Delia lauros.
Venturi quociens affulsi Appollinis arcus.
Nec sic aurifero Pægoli fonte tumescit
Lydia, cum domitis apparuit Euius Indis.
Nonne vides & plebe vias, & tecta latere
Maribus? his, St. lico, cunctis inopina reluxit
Te victore salus. septem circumspice montes,
Qui Solis radios auri fulgore lacellunt,
Indu-

186 DE LAVD. STIL. LIB. III.

Indutosque arcus spolijs, æquaque templa
Vibibus, & quidquid tantæ struxere triumph:
Quantum profueris, quantum seruaeris urbem
Attonitis metire oculis. hæc fabula certe
Cuncta foret, si Pœnus adhuc incuberet Austro.
Mos erat in veteri castris, vt tempora quercu
Volaret, validis fuso qui viribus hoste
Casurum potuit mori subducere ciuem.
At tibi quæ poterit pro tantis ciuica reddi
Mœnibus? aut quantæ pensabunt facta coronæ?
Non solum populi vitam debere faretur
Armis Roma tuis; sed, quod iucundius esset
Lucis honorata fructu, venerabile famæ
Pondus, & amissas vires, & regna recepit.
Iam non prætumidi supplex Orientis ademptæ
Legatis poscit Libyam, famulosue precatur,
Dictu turpe, suos: sed robore frera Gabino,
Te duce, Romana tandem se vindicare ira.
Ipsa iubet signis, bellaturoque togatus
Imperat, & spectant aquilæ decreta Senatus.
Ipsa tibi trabeas vltro dedit. ipsa curulem
Obtulit. hæc vltro fastos ornare coegit.
Nil perdit decoris prisci, nec libera querit
Sæcula cum donec fâces, cum prælia manderet.
Seque etiam creuisse videt. quis Gallica rura,
Quis meminit Latio Senonum seruasse ligones?
Aut quibus exemplis secunda Tibris ab Arcto
Vexit Lingonico sudatas vomere messes?
Auxilium non illa seges modo præbuit vrbi,
Sed fuit indicio, quantum tibi, Roma, liceat.
Admonuit Dominæ gentes, instarque trophæi
Rettulit ignotum gelidis vespigal ab oris
Hoc quoque maiestas auget, plena Quirini
Rectores Libyæ populo quod iudice pallent.
Et post emeritis moderator quisque secures
Disserunt letale fubit. quod Pœnus arator
Intulerit, madidus quantum transiiserit Austro;
Ardua qui late terris responsa dedere, (per,
Hinc trepidat humiles, tremuit quos Africa nu-
Cernunt Rostra reos. cani virutibus æui
Materiam pandit Scilico, populumque vetusti
Culminis inmemorê, dominandi rursus in vsu
Excitat, vt magnos calcet metuendus honores,
Pendat insittia crimen, pietate remittat

[Errorem,

CL. CLAVDIANI 187

Errorem, purosq; probet, damnetque nocentes,
Et patrias iterum clemens exerceat artes.
Fallitur, egregio quisquis sub principe credit
Seruitium. nunquam libertas gravior exstat,
Quam sub Rege pio. quos præficit ipse regêdis
Rebus, ad arbitrium plebis Patrumque reduct
Concedit; libens, meritis seu præmia poscant,
Seu punire velint. postho iam purpura factu
De se iudicium non indignatur haberi.
Sic docuit regnare focer: sic casta iuente
Fræna dedit, teneros his moribus imbut annos,
Verior Augusti genitor, fiducia belli.
Pacis consilium, per quem squalore remoto
Pristina Romuleis infloruit artibus ætas:
Per quem fracta diu, translataq; pæne potestas
Non obliu sui, seruilibus exfulat aruis,
In proprium seducta Larem: victicia reddit
Fata solo, fruiturq; iterum quibus hæserat olim
Auspicijs; capitique errantia membra reponit.
Proxime Dis Consul, tantæ qui prospicit vrbi,
Qua nihil in terris complectitur altius æther:
Cuius nec spatium visus, nec corda decorem,
Nec laudem vox vlla capit: quæ luce metalli
Æmula vicinis fastigia conferit astris.
Quæ septem scopulis zonas imitatur Olympi,
Armorum, legûq; parens: quæ fundit in omnes
Imperium, primique dedit cunabula iuris.
Hæc est, exiguis quæ sinibus orta tendit
In geminos axes, paruaque a sede profecta
Disperfit cum sole manus. hæc obuia fatis,
Innumeras vno gereret cum tempore pugnas,
Hispanas caperet. Siculas submitteret vires,
Et Gallum terris posterneret, æquore Pœnum,
Nunquam succubuit dampni, & terribi nullo
Vulnere, post Cannas maior, Trebiâq; fremebat.
Et cum iam premerent flammæ, murumq; seiret
Hostis, in extremos aciem mittebat Iberos.
Nec stetit Oceano: remisq; ingressa profundû,
Vincendos alio quæ fuit in orbe Britannos.
Hæc est, in gremium victos quæ sola recepit,
Humanumq; genus communi nomine fœuit
Matris, non dominæ ritu: ciuesq; vocauit.
Quos domuit, nexuque pio longinqua reninxit.
Huius pacificis debemus moribus omnes,

Quod

Quod veluti patrijs regionibus vitur hospes?
Quod sedem mutare licet: quod cernere Thulæ
Rufus & horridos quondam penetrare recessus:
Quod bibimus passim Rhodani, potam⁹ Orde,
Quod cuncti gēs vna sumus. nec terminus vnqua
Romanæ dittonis erit. nam cætera regna
Luxuries vitij, odijq; superbia vertit.
Sic male sublimis fregit Spartanus Athenas,
Atque Idem Thebis cecidit. sic Medus ademit
Assyrio, Medoq; tulit moderamina Perses.
Subiecit Persen Macedo, cæsurus & ipse
Romanis. hæc augurijs firmata Sibylæ.
Hæc sacris animata Numq; est. hic fulminavibrat
Iuppiter, hanc tota Tritona Gorgone velat.
Arcanas huc Vesta faces, huc Orgia secum
Transiit, & Phrygijs genitrix turrita leones,
Huc depulsurus morbo Epidaurius hospes
Repraicit placida tractu, vescuq; per vadas
Insula Pæonium texit Tiberina draconem.
Hanc tu cum Superis, Stilico præclare, tueris.
Protegis hanc clypeo matrem Regūq; ducūq;
Precipueq; tuam. dedit hæc exordia lucis
Eucherio, puerumq; ferens hic regia mater
Augusto monstravit auo: lætatur at ille
Sussult in Tyria reptaemem veste nepotem.
Romaq; venturi gaudebat præscia futi,
Quod te iam toto meruisset pignore ciuem.
Nec tamen ingratum, nec qui benefacta referre
Nescia, hunc credas populi. si voluere prius
Annales libeat, quoties hic prælia sumpsit
Pro socijs, quoties dono concessit amicis
Regibus Ausonio quæstas sanguine terras!
Publica sed nunquam tanto fe gratia fudit
Assensu. quis enim princeps hæc omnibus egit
Obsequijs, sese dominum, patremq; vocari.
Quod tibi continuis resonant connexa diebus?
Macte novis Consul titulis, Mauricia plebes
Te dominum, Bruo non indigante, facetur,
Et quod adhuc nullo potuit terrore coacta
Libertas Romana pati. Scilicet amor
Detulit. exsultant audi quocumq; decorus
Conspiciare loco, nomenq; ad sidera tollunt.
Nec vaga dilecto stantur lumina vulu.
Seu circum trabes fulgentibus aureis intres:
Seu

Seu celebres ludos: folio seu fultus eburno
Cingas iure forum: densio seu turbine vulgi
Circumfusa tuæ consendant Rostro securæ.
Quæ vero procerum voces, quam certa fuerit
Gaudia, cum totis exurgens ardua pennis
Ipsa duci sacras Victoria panderet edes,
Et palma viridi gaudens, & amicta trophæis.
Custos imperij virgo, quæ sola mederis
Vulneribus, nullumq; doces sentire laborem:
Seu tibi Dictæ placuerunt astra Coronæ:
Seu magis a stingo sedes vicina Leoni:
Seu seæptum sublime Iouis, seu Palladis ambis
Ægida: seu fessis mulces suspiria Martis.
Adhuc perpetuum Latio, votisq; Senatus
Annue, Dina, tui. Stilico tua sæpius ornet
Lumina, teque simul rediens in castra reducat.
Hunc bellis comitare fauces: hunc redde rogatum
Consilij, semper placidis se moribus egit,
Sermuq; pium victis, nec polluit vnquam
Laurum fœlicitia, ciuem nec fronte superba
D. foicit, aut trepidam vexat legionibus urbem.
Sed verus patriæ Consul cessantibus armis
Contentus hictore venit, nec iuvenile quarit
Ferri præsidium, solo manibus amore.
Magnarū nec parvus opū geminare profundas
Dixit ille impensas. & post miracula castris
Edita, vel i genero Romæ maiora referant.
Auratos Rhodij imbres, nascente Minerua
In dulstille louem perhibent, Bacchoq; paternum
Iam pulstant semur, mutatus palluit Hermus
In pretium, votique famem patiturus avari
Drabatur rutilo quidquid Mida taçeret, auro:
Fabula, seu verum cantur, tua copia vincit
Fons Heroni, tactūq; Mide, pluviasq; Tonantiss:
Obscurat veteres, obscurabitque futuros
Par doas, armisque manus si solueret ignis,
Quas dedit immanes viis pro pondere, massas:
Argentis potuere lacus, & flumina fundi.
Nec tibi, quæ pariter syluis dominaris, & æstis,
Exiguam Stilico mouit, Latonia curam
Tu quoq; nobilibus spectacula nostra laboras
Illustrare feris, summoque in vertice rupis
Alpinæ focias arcu cessante pudicas,
Et phætratarum comitum inuolabile cogis
Con-

Concilium, veniunt humeros, & brachia nudæ,
Armataq; manus iaculis, & terga sagittis;
Incomptæ, pulchræq; tamen, sudoribus ora
Pulverulenta rubent. sexum nec cruda faretur
Virginitas, sine lege comæ, duo cingula vestem
Crure tenus pendere verant, præcidit amicas
Flaua Leontodame, sequitur nutrita Lyceo
Nebrophonte, telisq; domatiquæ Mænala Thero
Ignea Cretæa properat Britomartis ab Ida,
Et cursu Zephyris nunquam, cellula Lyncaste.
Iungunt se gemina, niuenda feris Erymanthe:
Et soror, optatum numen venatibus Opis,
Progenies Scythiæ, Diuas, nemorumq; potentes
Fecit Hyperboreis Delos prælata pruinis.
Hæ septem venere duces, exercitus alter
Nympharum incedunt, acies formosa Dianæ,
Centum Taygeti, centum de vertice Cynthi,
Et toridem casto genuit quas flumine Ladon.
Quas ubi collectas vidit, sic Delia cepit:

O sociæ, mecum thalamis quæ nec perosa
Virgineo gelidos percurrit agmine montes,
Cernitis vt Latio Superi communibus ornent
Hunc annu studiis: quantos Neptunus equorum
Donet ab orbe greges: laudi quâ nulla canendæ
Fratris plectra vacent, nostrâ quoq; sentiat idæ,
Quâ meritis debemus, opem, non spicula poscit
Ite labor, maneant clausis nunc sicca pharetris,
Omnis & à solitis noster venatibus arcus
Temperet, in solam cruor hic seruetur arenam.
Retibus, & claustris dilata morte tenenda,
Ducendaque feræ, cupidâ arcetæ sagittas.
Consulis in plausum casuris parcite monstros,
Acceleret diuisa manus, mihi eversus anhelas
Tenditur ad Syrtis, mecum Diæa Lyncaste
Et comes Opis eat, steriles iuuat ire per æstus,
Nanque feras alijs tellus Maurusia donum
Præbuit, huic soli debet, ceti victa, tributum.
Dum nos horribilis Libyæ scrutamur alumnos,
Europæ vos interea perquirite salus,
Et scopulos, posita laud formidine pastor,
Securique canat Scilliconem fistula syluis.
Parent Numinibus montes, vt legibus vrbes,
Dixit, & exemplo frondosa fertur ab Alpe
Trans pelagus, cetui currum subiere iugal s,

Quos

Quos decus esse Deæ primi sub lumine cæli
Roscida fecundis concepit Luna cauernis.
Par nitor intactis niuibz, frons discolor auro
Germinat, & spatio summas quantitas fagos
Cornua ramosa surgunt procerâ metallo.
Opis frena tenet, fert retia rara Lyncaste,
Aurataque plagas immortalesque Molossi
Lætarante, medijs circum iuga nubibus ibant.
Quinque aliæ paribus (Phœbe sic iusserat) arinis
Diuersa regione ruri; ducite cohortem
Quæque suâ, variè formis, & genere sequentur,
Ingenuoque canes, ille grauioribus apte
Moribus: hæ pedibus celeres hæ nare sagaces
Hirsutæque fremunt Cresce, tenuesque Lacene,
Magna que taurorum fracturæ colla Britannæ.
Dalmatæque lico, abruptaque brachia Pindi
Sparsa comâ Britomartis agie, tu Gallica cingis
Lustra, Leontodame, Germanorumq; paludes
Eruis, & si quis defensus arundine Rheni
Vastus aper nimio dentes curauerat æuo.
Nubi feras Alpes, Apenniniq; recessus,
Garganice niues Hecærgæ prompta fatigat,
Speluncas canibus Thero rimatur lberas,
Informesq; cauis vrsos detrudat ab antris,
Quorum sepe Tagus manantes sanguine rictus
Non facit uit æquis, & quos iam frigore tegens
Pyrenæa tegit latebrosis frondibus ilex.
Cyrneis, Siculisque iugis venata virago
Nebrophonte ceruus, aliaque in vincula cogit
Non squas pecudes, sed luxuriantis arene
Delicias, pompâ nemorû quodcûq; tremendum
Dentibus; aut insigne iudis, aut nobile cornu,
Aut rigidum fetis capitur: decus omne, timorq;
Sylvarum non caute latent: non mole resistunt
Fortia: non volucri fugiunt perniciâ cursu.
Hæc laqueis innexa gemût: hæc clausa feruntur
Ilignis domibus, fabri nec tigna polire
Sufficiunt, rudibus sagis texuntur, & ornis
Frondecentes cauez, ratibus pars ibat onustus
Per freta, vel fluuios, exsanguis dextera corpet
Remigis, & propriam metuebat nauita mercem.
Per terram pars ducta totis, longoque morantur
Ordine plaustrâ vias, montanis plena triphipis,
Et fera sollicitis vehitur cap siua iuuentis.

Exp

Explebat quibus ante famem: quotiesq; reflexi
Conspexere boues, pauidi tremore recedunt.
Saque pererratis Libya flagrantibus oris,
Legerat extimos Phœbi germana leones,
Hesperidas qui sepe fagant, ventoque citatis
Terrificant Atlanta subis, armenta que longe
Vastant Æthiopum, quorumq; impune fragora
Murmura pastores nunquā excepere per aures.
Non illos tædæ ardentes, non fraxa superne
Lapsuro virgulta solo, non vocibus hædi
Pendentes stimulara fames non fossa refellit.
Vltro se voluere capi, gaudentque videri
Tante præda Dex. respirant pastora tandem.
Agricolæ referant iam tuta malalia Mauri.
Tum virides pardos, & cætera colligic Austri
Prodigia, immanesq; simul Læconia dentes,
Qui secti ferro in tabulas, atque micantes,
Inscripti ritulum cælato Consume nomen
Pro proceres, & vulgus eât. stupor omnibus Indis.
Plurimus ereptis elephas inglorius errat
Denticibus. insedie nigra ceruicæ gementum,
Et fixum Dea quassat ebur, penitusque cruentis
Scriptibus auulsis patulos examinat hiatus.
Ipsos quin etiam nobis miracula vellet
Ducere: sed pigra cunctari mole veretur
Tyrrhenas fœtus Libycos amplexa per vndas.
Classica turba sonat, caudæq; a puppe retorques
In proram iacit, vsque leo. vix subleuat vnum
Tarda raris, fremitus flagris auditur in imis,
Cunctaq; profluum cete, Tyrrhenaq; Nereus
Confert monstra suis: sed non zquare fatetur,
Æquora sic victor quoties per rubra Lyæus
Nauigat, intorque clauum Sileus, & acres
Insudant tonsis Sæyri, taurinaque pulsu
Iaccharum Bromios inuicant tympana remos.
Transfusa ligant edere, malum circumflua vestit
Pamphos antennis illabitur ebria serpens,
Perq; micro mæadas currunt, soluntq; rudentes
Iuices, & insolite mirantur carbasa tigres.

q; Cætera desiderantur.

CL. CLAVDIANI LAUS SERENÆ REGINÆ VXORIS STILICONIS.

Dic mihi, Calliope tanto cur tēpore differs
Pierio meritam seruo redimire Serenam?
Vile putas donum, solitam consurgere gemmis
Aut puras radiare mari si floribus ornes
Reginæ Regina comam? si floribus illis,
Quos neque frigoris Boreas, nec Sirius vrit
Æstibus, æterno, sed veris honore rubentes
Fons Aganippe Permessidos educat vnda:?
Vnde pia pascuntur apes, & prata legent es
Transmigrant sacris Heliconia mella futuris.
Dignius haud vares alios exercuit vnum
Fœminæ virtutis opus: quod sponte redempto
Casta maritali succellit Thessala faco,
Inque suos migrare virum non abnuic annos?
Hoc Graji memorant: Latij mouet ora Camenis
Præscia facorum Tanaquil, rediensq; per vndas
Cælia Tibrius, & eodem flumine ducens
Claudia virgineo cunctantem crine Cybellen.
An ne aliud toto molitur carminis actu
Mæoni mens alta senis? quod flagna Charybdīs
Armauit, quod Scylla canes, quod pocula Circes,
Antiphatæ vitata fames, sturdoque carina
Remige Srenum cancus transuecta tenaces.
Lumine frandatus Cyclops, contempta Calypso
Penelope decus atq; suum, cui tanta paratur
Scena pudicitie, terræ, pelagique labores.
Et seui toridenti bello, quot fluctibus anni
Coniugij docuere fidem, sic Claudia felix
Teste Dea, castosq; probet sub numine mores,
Absolvens puppisq; moras, crimēq; pudoris.
Penelope trahat arcē procos, fallaq; furentes
Stamina nocturnæ relegens follertia tela.
Non tamen audebunt titulis certare Serenæ.
Quod si nobilitas cunctis exordia pandit
Laudibus, atq; omnes redeunt in semina caussæ,
Quis venerabilior sanguis, quæ maior origo,
Quam regalis, erit? non te priuata dedere

194 LAVS SERENÆ REGINÆ

Lumina, nec tantum poterat contingere nomen.
Angustis Laribus. patruo te principe cessam
Bellipotens illustrat ausus: qui signa Britanno
Inculc Oceanis, Gestrulæ repulit arma.
Claram Scipidum taceat Cornelia gentem,
Seque minus iactet Libycis dotata trophæis.
Cardine tu gemino laurus præcendis auitas.
Inde Caledoniæ, Australibus inde parentum
Cingeris excubijs: necdum moderamina mundi
Sumperat illa domus, cum te Lucina beatis
Adderet astrorum radijs: ò maxima rerum
Gloria, post genitam didicisti regnare Serenam.
Quid dignum memorare tuis, Hispania, terris
Vox humana vases? primo leuat æquore Solem
India: tu fessos exacta luce iugales
Proluis, inque tuo respirant sidera fluctu.
Diues equis, fugum facilis, pretiosa metallis,
Principibus fecunda pijs. tibi secula debent
Traianum. series his fontibus Alia fluxit.
Hic senior pater: hic iuuenù diadema: frætrum.
Namq; alia: gentes, quas fœdere Roma recepit,
Aut arnis domuit, vatos optantur in vsus
Imperijs. Phariz tegetes, & Punica messis
Castrorum deuota cibo, dat Gallia robur
Militis. Illyricis sudant equitibus alæ.
Sola nouum Latijs vestigal Iberia rebus
Contulit Augustos. fruges, araria, mæles
Vndiq; conueniunt: totoq; ex orbe leguntur.
Hec generat qui cuncta regant: nec laude virorù
Censeri contenta fuit, nisi matribus æque
Vinceret, & gemino certatim splendida sexu
Flacillam Mari inuigilaret, pulcrâq; Serenam.
Te nascente ferunt per pinguia culta tumētem
Diuitijs vndasse Tagum. Gallæcia risit
Floribus, & roseis formosus Duria ripis.
Vellere purpureo passim mutauit ouile
Cantaber. Oceanus vicino littore gemmas
Exspuit. effulsit nec pallidus Astar oberrat
Monchbus. oblatum sacris natalibus aurum
Vulgo vena vomit. Pirenæque sub antris
Ignea fulmineis legere Ceraunia myphæ.
Quæque relabentes vndas, æstumq; secutæ
In reclusos venerè palani Nereides amnes,
Confessæ plausu dominant, cecinerè sacris

Auspi.

CL. CLAVDIANI 195

Auspicium thalamis alio tum paruis in axe.
Crescebat Scilico, votique ignarus agebat,
Debita cui longe coniux, penitusq; remoto
Orbe parabatur tanti concordia fœci.
Nec tua moralis meruit cunabula nutrix.
Vbera prima dabant gremijs redolētibz aure;
Terneque te nudis Inactens Gratiæ membris
Affluit, docuitq; loqui, quocumq; per herbam
Raptares, fluxere rose, candentia nasci
Lilia. si placido cessissent lumina somno
Purpura fulgebat violæ fœdura fœno
Gramineum, vernansq; tori regalis imago.
Omina non audeat genitrix tam magna faceri,
Successusque suos arcani conscia vori
Spe trepidante regit. gestabat Honorius arcto
Te pater amplexu: quoties ad limina princeps
Theodosius priuatus adhuc fraterna veniret,
Oscula libabat, teque in sua tecta ferebat.
Lætiior in matrem teneris conuersa querelis,
Quis me de proprijs auferre Penatibus, inquit,
Imperat? hic semper præfagia luserat error,
Et dedit augurium regnis infantia linguæ.
Defuncto genitore tuo sublimis ad optat
Te patridus, magniq; animo solacia luctus
Resistens, propius, quam si genuisset, amauit
Defuncti fratris sobolem, nec carior olim
Mutua Leleæ deuinxit cura Læones.
Ad didit & proprio germana vocabula nato,
Quaq; datur, fœtris speciei sibi reddit. adempti,
Denique cum rerum summas delectus habenas
Susciperet, non ante suis intendit amorem
Pignoriibus, quam te pariter, fidamq; sororem
Lius ad Eoim terris acciret Iberis.
Deseritur iam ripa Tagi, Zephyriq; relictis
Sedibus, Auroræ famulas properatur in vberes,
Incedunt geminæ proles fraterna puellæ,
Inde Serenæ minor, prior hinc Thermacia natu,
Expertes thalami, quarum Cytherea nectum
Sub iuga ceruicis niueas Hymenæus adegit.
Vtræq; luminibus timidum micat, vtraq; pulcras
Excitat ore faces. qualis Læonia virgo,
Et solo Ioue nata soror, cum forte reuisunt
Æquorei sortem patru, spumantia cedunt
Æquora, castiarum gressus venerata Deorum.

I 2

Non

196 LAVS SERENÆ REGINÆ

Non ludit Galatæa procax, non improbus ausus
Tangere Cymothœon Triton, totoque severos
Inducet mores pelago pudor, ipsaq; Proteus
Arcet ab amplexu turpi Neptunia monstra.
Tales sece perferi visuræ tecta parentis
Limen Honoriades penetrant regale sorores.
Ambas ille quidem patrio complexus amore:
Sed merito pietas in te procliuor libas.
Et quoties, rerum moles vt publica cogit,
Tristior, aut ira tumidus flagrante rediret,
Cum patrem nati fugerent, atque ipsa timeret
Commotum Flaccilæ virum, tu sola fremementem
Frangere, tu blando poteras sermone mederi.
Alloquijs herere tuis, secreta, fidelis,
Prisca puellares reuerentia transiit annos,
Non talem Trivia confert laudatq; Homerus
Alcinoos genitum: quæ dum per litora vestes
Explicat, & famulas exercet læta choræas.
Auroram iaculata pilam post naus aga somni
Ocia progressum solijs expanit Vlystem.
Pierius labor, & ve erum tibi carmina varum
Ludætas: quos Smyrna dedit, quos Mæna libros
Percurrens, damnas Hælenam, nec parvis Elysiæ,
Nobiliora tenent animos exemplis pudicos.
Lædæia sequis remrantem narsus ad vmbra
Phylaciden, & prona ruens Capaneia confux
Communes ardente viro mistura fauillas,
Et grauis incumbens caelo Lucretia ferro,
Vulnere quæ proprio facinus efflata tyranni
Armauit patriæ iustos in bella dolores.
Exfule Tarquinio; memorandæq; concidit vno
Vltæ pudicitiam libertatemque cruore.
Talia facta libens non tu virtute minore,
Sed fato meliore legis. iam nubilis ætas
Principe sollicito votis crexerat aulam
Incertis, quem tanta tori fortuna maneret.
Antiquos loquitur Misarum pagina Reges,
Quod dura sub lege procos certare iuberent
Empyros thalamum dubij discrimine leti,
Et sua crudeles gauderent pignora mortis
Ambitione peti. curru Pifæa marino
Fugit cæta Pelops. nam prouidis obijce Regis
Proditæ Oenomari deceptus Myrtilus axem.
Hippomenes trepidus cursu, ferroq; secutam
Aurato

CL. CLAUDIANI

197

Atrato volucrum flexit Schoeneida pomo,
Herculeas vidit fluuium luctante palæstras,
Mœnibus ex altis Calydon, preciumq; laboris
Deianira fuit, cum pectore victor anhelos
Alcides fremeres, retroque Achelœus iret
Decolor, ætonitæ stringebat vulnera Nymphæ;
Saucia truncato pallescent flumina cornu,
Te non Hesperidum pomis, non anthe subactos
Non focerum fallente roca, sed iudice dignus.
Augusto, varijs, Stilico spectatus in armis
Accipit, & regni dotes virtute parauit.
Sæpe duces meritis bello tribuere coronas:
Hunc cingit muralis honos: huc cinicia quercus
Nexus: huc domitis ambit rostrata carinis.
Solut militiæ mira mercede iugalem
Promeruit, Stilico, focero referente coronam.
Agnouit paratū similem Theriantia curam,
Nuptis, & illa duci. sed longe facta fororis
Inferiora tuis. alio tibi numine redas
Accendit Romana salus magnisque coronis
Contugium sit cura tuum: delectus equorum,
Quos Phrygiæ matres, Argeæq; gramina pastæ,
Semine Cappadocum sacris præsepibus edunt,
Primus honor gentium: mox Idæ germine duxit
Agmina, commissosq; labor sic gessit honores,
Vt semper merito princeps cū magna dedisset,
Deberet maiora tamen. si bellica nubes
Ingrueret: quamuis annis & iure minori,
Cedere grandæuos equitū, pedumq; magistros
Adspiceres, totumque palam cōmitere Martem
Nec gradus, ætatisque pudor senioribus obstat.
Ne iumentis parce vellint: ceu flumine molli,
Transiitq; fletis clauū sibi quisq; regendū
Vindicat: incumbat si turbidus Ausser, & vnda
Pulset vtrumque laus: postro certamine nautæ
Contenti meliore manu seseque pauere
Confessi, finem studijs fecere procellæ.
Haud aliter Stilico fremuit, cum Thracia bellū
Tempestas, cunctis pariter cedentibus, vnus
Eligitur ductor: sustinuit quippe peregriti.
Iudex vera timor, victus ratione salutis
Ambitus, & pulsus iacuit formidine liuor.
Quis tibi tunc p. mebra tremor quantæq; cadebāt,
Vbertim lætæ, cum læua vocantibus arma

Iam lituis, madido respectans limina vultu;
Optares reducem, galeæque infesta minaci
Oscula cristati raperes festina mariti?
Gaudia quæ rursus, cum post victricia tandem
Classica fidereas ferratum pectus in vlnas
Exciperes: castæ tuto per dulcia noctis
Oria, pugnarum feriem narrare iubes?
Non illo nitidos vniquam bellante capillos
Comere: nō solitos gēmarum fumere cultus.
Nominibus, votisque vacas, & supplice crine
Verris humum. tegitur neglectæ gratia formæ
Cum proprio reditura viro: nec deside cura
Segnis marcet amor. laudem prudentia belli
Feminea pro parte subit. dum gentibus ille
Confligit, vigili tu prospicis omnia sensus:
Ne quid in absentem virtutibus obuia semper
Audeat inuidiæ rabies, neu feruor iniquus,
Ne qua procul postitis furto subfederit armis
Calliditas nocitura domi. tu sedula quondam
Rufino medicante nefas, cum quæreret artes
In ducis exitium, confuratosque foueret
Contra pila Geras, motus imitata latentes,
Mandatis tremebunda virū, scriptiſque monebas,

Reliqua desiderantur.

CL. CLAVDIANI DE NVPTIIS. HONORII ET MARIE.

P R Æ F A T I O.

S Virgeret in thalamū dūto cum Pelion arcu,
Nec caperet tantos hospita terra Deos.
Cum socer æquoreus, numerosaq; turba sororū
Certarent epulis continuare dies,
Præberetque Ioui communia pocula Chiron,
Molliter obliqua parte reſusus equi;
Pelieus gelidos mutaret nectare fontes,
Oetæis fluenter spumea vina iugis;
Terpsichore facilem lasciuio pollice mouit

Bar.

Barbiton, & molles duxit in antra choros.
Carmina nec superis. nec displicuere Tonantī,
Quum teneris noſſent congrua vota modis.
Centauri, Fauniq; notant, quæ flectere Cruton
Que rigidū poterant pleſtra mouere Pholuum
Septima lux aderat celo, totiesque renatus
Viderat exactos Hesperus igne choros.
Tū Phēb², quo saxa domat, quo pertrahit orſos,
Pectine tentauit nobiliore lyram.
Venturumq; sacris ſidibus iā ſpondet Achilleus:
Iam Phrygiæ cades, iam Spondeia canit.
Frondoso, ſtrepit felix Hymenæus Olympo.
Reginam resonant Othrys, & Oſſa Thetim.

H Auferat inſolitos promiſſæ virginis ignes
Augustus, primoque rudis flagrauerat
æſtu;
Nec nouus vnde calor, nec quid ſuſpiria vellent
Nouerat incipiens, & adhuc ignarus amandi.
Non illi venator equus, non ſpicula curæ:
Non ſaculi torquere libet. mens omnis aberrat
In vultus, quos finxit amor. quā ſepe medullis
Erupt gemitus! quoties incanduit ore
Confeſſus ſecreta rubor, nomenque beatum
Intuiſſe ſcripſere manus! iam munera nuptæ
Præparat, & pulcros, Mariæ ſed luce minores
Eliq; ornatus, quidquid venerabilis olium
Liui a diuorumque nurus geſſere ſuperbe.
Incuſte ſpes ægra moras, longique videtur
Stare dies, ſegnemq; rotam non voluere Phœbe,
Scyria ſic tenerum virgo ſtamabat Achillem,
Fraus adhuc experts, bellatrixq; docebat
Ducere ſila manus, & mox, quos horruit, idem
Theſſalico roſeos neſtebat pectine crines.
Hæc etiā queritur ſecum: quonam vſq; verēdus
Cunctatur mea vota ſocer? quid iungere diſſert
Quam pepigit, caſtaſq; preces implere recuſat?
Non ego luxuriam Regum, moremque, ſecutus
Queſiui vulcui tabulis, vt nuntia formæ
Lea per innumeros iret piſtura Penates.
Nec varijs dubium thalamis leſturus amorem
Ardua commiſſi falſe connubia cææ.
Non rapio præceps alienæ fœdera tede.
Sed quæ ſponſa mihi pridem, patriſq; relicta

165 DE NVP. HON. ET MARIE;
Mandatis, vno materni sanguinis ortu
Communem partitur auum. fastigia supplex
Deposui, gessique procum de limine sacro.
Ornatum misi proceres, qui proxima nobis
Iura tenet. Silicio, fateor, non parua poposci:
Sed certe mereor princeps hoc principe natus,
Qui sibi te generum fraterna prole reuinxit:
Cui Mariam differs. sedus mihi flos paternum,
Redde suos aula. mater fortasse rogari
Mollior, o patrum germen, cui nominis heres
Successi, sublimis decus torrentis Iberi,
Stirpe soror, pietate parens, tibi creditus infans,
Inque tuo creui gremio, partuque remoto
Tu potius Flaccilla mihi, quid diuidis ergo
Pignora? quid iuueni nata non tradis alumno?
Opratusne dies aderit? dabiturne iugalis
Nix inquam? tali solatur vulnera questu.
Riste amor, placidæq; volat trās æquora mater!
Nuntius, & totas iactantior explicat alas.
Mons latus Eoum Cypreæ rupis obumbrat,
Inuius humani gressu, Phariumq; cubile
Proteos, & septem despectans cornua Nili.
Hunc neque candentes audent vestire pruinz,
Hunc venti pulsare timent, hunc lædere nimbi.
Luxurie, Venerique vacat. pars acrior anni
Exsultat, æterni patet indulgentia veris.
In campum se fundit apex, hunc aurea sepes
Circuit, & fuluo, defendit prara metallo.
Mulciber, vñ perhibent, his oscula coniugis emit
Mœnibus, & tales vxoribus obulcit arces.
Intus praca micant, manibus quæ subdita nullis
Perpetuum in florent, Zephyro contenta colono:
Vmbrosūq; ne nus, quo non admittitur ales,
Nī probe ante suos Diua sub iudice cantus.
Quæ placuit fruitur ramis: quæ visa, recedit.
Viuunt in Venerem frondes, omnisque vicissim
Felix arbor amat, nutant ad mutua palmæ
Fœdera, populeo suspirat populus idu,
Et platani platani, alnoque assilant alnus,
Labuntur gemini fontes; hic dulcis, amarus
Aleor, & insulis corruptique mella venenis,
Vnde Cupidineas armauit fama sagittas,
Mille phœtrari ludunt in marigne fratres.
Ore pares, æuo similes, gens mollis Amorum.
Hos

Hos Nymphæ pariunt, illum Venus aurea solū
Edidit; ille Deos cœlumque, & sidera cornu
Temperat, & summos dignatur figere reges:
Hi plebem ferunt, nec cætera numina desunt.
Hic habitat nullo constricta licentia nodo.
Ecce flecti faciles ire, vinoque madentes
Excubia, lacrimæque rudes, & gratus amantium
Pallor, & in primis citubans audacia furtis.
Iucundique metus, & non secura voluptas.
Et lasciuia volant leuitibus peritura penus.
Hos inter peraltas alta ceruice iuuentus
Excludit senium laco. procul arua Diuæ
Permutant radios, siluæque obstante virescunt.
Lemnius hæc etiam geminis extruxit & auro.
Admittens artem pretio, granibusq; smaragdis
Suppositis cæfas hyacinthi rupe columnas.
Beryllo paries, & iaspide subrica surgunt
Limina, despectusq; solo calcatur achates.
In medio glebis redolentibus ærea diues
Præbet odoratas messes, hic mitis amoni.
Hic casia matura seges, Panthæaqueurgent
Cinnama, nec sicco fronde sunt vimina costis.
Tardaque sudanti prorumpunt balaena succo.
Quo postquam delapsus Amor, lōgatq; peregit
Penna vias, alacer, passuque superior intrat.
Cæsariem tunc forte Venus subnix a corusco
Fingebat folio: dextra læuæque sorores
Stabant Idaliæ, largos hæc neçaris imbres
Irrigat: hæc morsu numerosi dentis eburno
Mulerisium discretum arat: sed tercia retro
Dat varios nexu & lasso diuidit orbes
Ordine, neglectam partem studiosa relinquens,
Plus error decuit: speculi nec vultus egēbat
Iudicio. similis tecto non stratitur in omni,
Et rapitur quo scangvidet, dum singula cernit,
Seque probat, nati venientis conspicit vmbra;
Ambrosioque sinu puerum complexa ferocem,
Quid tantum gauisus, ait? quæ prælia sudas,
Improbe? quis iacuit telis? erumne Tori nem
Inter Sidonias cogis mugire iuencas?
An Titana domas? an pastoralia Lunam
Rursus in antra vocas? durum, magnūq; videris
Debellasse Deum; suspensus in oscula matris
Ille refert: lætare parens, immane trophæum
I S Ret.

Reculimus: nostrum iam sensit Honoris arcū.
Scis Mariam, patrēq; ducem, qui cuspide Gallos,
Italiamque fouet: nec te præclara Serenæ
Fama later. propera. regalibus annue votis.
Iunge toros. natum gremio Cytherea remouit;
Et crines festina ligat, peplumq; fluentem
Assleuat, & blando spirantem numine ceston
Cingit, impulsos pluuijs quo mitigat amnes,
Quo mare, quo ventos, traque flumina soluit.
Vt stetit ad litus: paruus affatur slummos:
Æqui serit, pueri, vitreas qui lapsus in vndas
Huc rapidum Tritonæ vocet, quo vecta per altū
Deferat? haud vinqū tanto inhi venerit vsu,
Sacri, quos petimus, thalami, pernicius omnes
Querite, seu concha Lybicū circūsonat æquor,
Ægeas seu frangit aquas, quicūq; reperiunt
Duxerit, aurata donabitur ille phæra.
Dixerat, & sparsi diuersa parte feruntur
Exploratores pelagi. sub fluctibus ibat
Carpathijs Triton, oblectantemq; se petebat
Cymothoen. timet illa ferit, seseq; sequentū
Surripit, & duris elabitur vda lacertis.
Heus, inquit, speculatus Amor, nō vestra sub imis
Farsa tegi potuere vadis. accingere nostram
Vesturū dominam. pretium non vile laboris,
Cymothoen facilem, quæ nūc detrectat, habebis
Hac mercede veni. prorumpit gurgite toruus
Semifer; vndosif velabant brachia crines,
Hispidā tendebat bifido vestigia cornu,
Qua Pistris commissa viro, ter pectora mouit.
Iam quarto Paphias tractū fulcabat arenas.
Vmbatura Deam retro sinuatur in arcum
Bellua, tum viuū squalentia murice terga
Purpureis mollita rosis. hoc nauigat arcu
Fulsa Venus. niueæ delibant æquora plantæ;
Prosequitur volucer latē comitatus Amorū,
Transquillūq; choris quatitur mare. fersa p̄ ones
Neptum dispersa domos. Cadmeia ludic
Leuco hoc, frenatque rosis delphina Palæmon.
Alterius violis Nereus interferit algas.
Canitum Glaucus ligat immortalibus herbis,
Nec non & varijs vectæ Nereides ibant
Auditō Tritonē feris. hanc pisce volutam
Subleuat Oceani monstrum Tartessia tigris.

Hanc

Hanc timor Ægei rupturæ fronte carinas
Trux amos. hæc ceruleæ suspensa leonæ
Innatat hæc viridē trahitur complexa iuuenū;
Certa inque nouis onerant cubilia donis.
Cingula Cymothoe, rarum Galathea monile,
Et grauius Spatæ baccis diadema ferebat
Iortex, rubro quas legerat ipsa profundo.
Mergit se subito, vellitq; corā iā Clocho.
Vine erat, dum stagna subit. processerat vndis
Gemina fuit. nudæ Venerem cinere cateruæ,
Plaudens, eisque simul tali cum voce sequuntur.
Hos Mariæ cult? hæc munera nostra precamur
Reginæ Regina feras. dic talia numquam
Promeruisse Thetim, nec cū in foror Amphitrite
Nostrō nup. a Ioui deuotum sentiat æquor.
Agnosce simulum virgo Sciliconia Pontum.
Vixitice, nos, sepe rates, clāsemq; paternam
Veximus, ad tristes cū tenderet vltor Achilous.
Iam Ligurum terris spumantia pectora Tritō
Appulera; lassiss; fretis extenderit orbes.
Continuo sublime volans ad mœnia Gallis
Conditā, lanigere suis ostentantia pellem
Peruenit. aduentu Veneris spissata recedunt
Nubila clarescunt puris Aquilonibus Alpes.
Letitig; causas ignorat dicere miles,
Letaurque tamen: Mauortia signa rubescunt
Floribus & subitis animantur frondibus haste.
Illa suum dixit affatur talibus agmen:
Graduum, nostri comices, arcere parumper,
Vt soli vacet aula mihi. procul igneus horror
Thoracum gladiosq; tegat vagina minaces.
Stent bellatrices aquilæ, seuque dracones.
Fas sit castra meis hodie succumbere signis.
Tibia pro lituis, & pro clangore tubarum
Molle lyre, festumq; canant. epulenter ad ipsas
Excubias. medijs spirent crateres in armis.
Laxer terribiles, maiestas regia fastus,
Et foras plebem non indignata potestas
Confundant turbę proceres. soluantur habentis
Gaudia: nec leges pudeat ridere seueras.
Tu festas, Hymenæe, faces; tu, Geria, flores
Elige: tu geminas, Concordia, nece coronas.
Vos, pennata cohors, quocūq; vocauerit vltus,
Pūta properare manu, neu marceat villa

I 6

segni

Segnities. alij funalibus ordine ductis
 Plurima ventura suspendit lumina nostri.
 Hi nostra nitidos postes obducere myrto
 Contendant: pars nectareis adspersere testa
 Fontibus, & flama lucos adolere Sabæos.
 Pars infecta croco velamina latea Serum
 Pandite, Sidoniaque solo prosterni e vestes.
 Ast alij thalamum docto componite textu.
 Stamine gemmato, picturatifque columnis
 Edificetur apex: qualem non Lydia diues
 Erexit Pelopi, nec quem struxerit Læo
 Indorum spolijs, & opaco palmite Bacchæ.
 Illic exuias omnes cumulate paratum:
 Quidquid auus senior Mauro, vel Saxone viçis:
 Quidquid ab innumeris socio Stilicone tremèdas
 Quæsiuit genitor bellis: quo letum; Gelonus
 Armeniæ dedit: quantum crinica sagittis
 Atrolit extremo Mercoe circum flua Nilo:
 Mistic Achæmenio quidquid de Tigride Medus,
 Cum supplex emerit Romanam Parthia pacem,
 Nobilibus gazis, optibuzque cubilia surgant
 Barbaricis: omnes thalamo conferte triumphos.
 Sic ait, & sponsæ petit improuisa Penates.
 Illa autem si cura tori, cedasque parari
 Nescia, diuine fructus sermone parentis,
 Maternosque bibi t mores, exemplaque discit
 Prisca pudicitia: Latius nec voluerit l'bris
 Desinit, aut Gratos, ipsa genitricis magistra.
 Maonius quæcquid senex, aut Thraïas Orpheus,
 Aut Mytlenæo modulatur pectine Sappho.
 Sic Triuiam Latona mouet: sic mitis in anro
 Mnemosyne docili tradit præcepta Thaliæ.
 Cum procul augeri nitor, & incundi r aer
 Attonitum lustrare domum, fundique conarsi
 Gratus odor: mox vera fides, nemque refert.
 Cunctatur stupefacta Venus: nunc or, puellæ,
 Nunc flammam niveo miratur vertice matrem.
 Hæc modo crescenti, plena par altera Luna
 Adurgit: ceu forte minor sub matre viuenti
 Laurus, & ingentes ramos, olimque futuras
 Promittit iam parua comas: vel flore sub vno
 Ceu gemina hesitana rose per ignora regnant,
 Hæc largo matura die, saturaque vernis
 Roribus indulget spatio, læter altera nodo,

Nec

Nec teneris audeat folijs admittere Soles.
 Adsticet, & blande Mariam Cytherea salutat.
 Salue fideræ proles augusta Serenæ
 Magnorum phoboles Regum, parituraque Reges:
 Te propter Paphias ædes, Cyprumque reliquit.
 Te propter libuit tantos explere labores.
 Et tantum transisse maris: ne vilior vltra
 Priuatos pariare Lares, neu tempore longo
 Dilatos iuuenis nutritur Honoris ignes.
 Accipe for:unam generis diadema r sume,
 Quod tribus natis, & in hæc penetrabilia rursus,
 Vnde parens progressa, redi fac nulla subesse
 Vincula cognata: quamuis aliena fuisset
 Principibus, regnum poteras hoc ore mereri.
 Quæ propior sceptris facies? quis dignior aula
 Vultus erit? non labra rose, non colla pruinæ,
 Non crines æquante violæ, non lumina flamæ.
 Quam iusto leuiter sese discrimine co:feret
 Umbra supercilij! misceat quam iusta pudorem
 Temperies! nimio nec sanguine candor abudat.
 Auroræ vincis digitos, humerosque Dianæ.
 Ipsam iam superas matrè, si Bacchus amator
 Dotati posuit cælum signare corona,
 Cur nullis virgo redimitur pulcritr astris?
 Iam tibi molitur stellantia ferra Bootes,
 Inque decus Mariæ iam sidera parturit æther.
 O digno nectentia viro, tantique per orbem
 Confors imperij? iam te venerabit Ister.
 Nomen adorabunt populi, iâ Rhenus, & Albis
 Seruiet, in medios ibis Regina Sciambrós.
 Quid numerem gentes, Atlanteosque recessus
 Oceani? toto pariter dotabere mundo.
 Dixit, & ornatus dederant quos nuper ouantes
 Nercides, collo, membrisque; micantibus aprat.
 Ipsa caput distinguit acu, substringit amictus:
 Flammæ virginis accomodat ipsa capillis.
 Ante fores iam pompa sonat, plentique sacra
 Præradiant dorura nurum: calet obuius ire
 Iam princeps, tardumque cupit descendere Solem.
 Nobilis haud aliter sonipes, quæ primus amoris
 Sollicitauit odor tumidus, quariensque; decoras
 Curnata ceruice iubas, Pharsalia rura
 Peruolat, & notos hinnitu flagitat amnes
 Naribus accensis, mulcet secunda magistrós

Spes

106 DE NVP. HON. ET MARIE.

Spes gregis, & pulcro gaudent armenta marito.
Candidus interea positus exercitus armis
Exultat sacerum iuxta: nec signifer vllas,
Nec miles pluuiæ flores dispergere ritu
Cessat, purpureosq; duces perfundere nimbo.
Hæc quoque velati lauro, myrtosq; canebant:
Diue parens, seu te complectitur axis Olympi,
Seu colis Elysiis animarum præmia valles,
En promissa tibi Stilico iam vora peregit.
Iam gratæ rediere vices, con nubia pensat,
Acceptum reddit thalamum, natoque reponit
Quod dederat genitor, nūquā te, sancte, pigebit
Iudicij, nec te pietas suprema fessit.
Dignus cui leges, dignus cui pignora tanti
Principis, & rerum commendaarentur habens.
Dicere possemus quæ prælia gesta sub Æno,
Quæque cruentarint fumantē Scyria pugna:
Quam notus clipeo quanta vi siliminet hste
Nā prohiberet Hymen: quæ tempestiua telatu
Nunc canimus, quis consilio, quis iuris & equi
Nolle modū melior? quo l semper dendet, in te
Conuenit: ingenio robur, prudentia forti.
Fronte quis equali? quem sic Romana decerent
Culmina? sufficerent tantis quæ pectora curi?
Stes licet in populo, clamat, quicumq; videbit,
Hic ille est Stilico, sic te testatur, & offert
Celsa potestatis species: non voce feroci,
Non alto simulata gradu, non improba gestu.
Affectant alij quidquid, fingique laborant,
Hæc donat natura tibi, pudor emicat una,
Formosusque rigor, vultusque auctura verendos
Canities festina venit. con sorte remota;
Contingit senij grauitas, viresque iuuentæ.
Vtraque te einge proprijs insignibus etas.
Ornatu fortuna viro, non vlla nocendi
Tela, nec infecti sagulis ciuilibus ense
Non odium terrore moues, nec frena resoluat
Gratia, diligimus pariter, pariterq; timemus.
Ipse merus te noster amat, iustissime legum
Arbitræ, egregie pacis fidissime cultus.
Optime dactorum, fortunatissime partum,
Plus iam plus domino cuncti debere fateamur,
Quo l gener est, inuicte, tuus, vincere corona:
Insere te nostris contempto iure choreis.

Sic

CL. CLAVDIANI

207

Sic puer Eucherius superet virtute parentem:
Aurea sic videat similes Thermania tedas:
Sic vetus crescat Mariæ: sic natus in ostro
Parus Honorades genibus confidat auitis.

CL. CLAVDIANI

IN NVPTIAS
HONORII AVGVSTI,
ET MARIE.
FESCENINA

Alcaicum.

Princeps corusco fidere pulcerior,
Parthis sagittas tendere certior, &
Eques Gelonis imperiosior,
Quæ digna mentis laus erit arduæ?
Quæ digna formæ laus erit igneæ?
Te Leda mallet quam dare Castorem;
Præsit Achilli te proprio Thetis.
Victum lætetur Delos Apollinem.
Credat minorem Lydia Liberum.
Tu cum per altis impiger ilices
Præda citatum cornipedem reges,
Ludentque ventis instabiles comæ;
Tellis iacebunt sponte tuis fere,
Gaudensque sacris vulneribus leo
Admittere hastam morte superbiore.
Venus reuersum spernit Adonidem,
Damnat reducum Cynthia Virbium;
Cum post labores sub platani tubas
Virentis vmbra. vel gelido specu
Torrentiorem fallere Syrium.
Et membra somno fessa resoluens:
O quantum vret tum Dryades calor?
Quoræ estuantes accipiti gradu
Furtiuæ carpent oscula Naiades?
Quis vero acerbis horridior Scythiis
Quis belluarum corde furentior?
Quis cum micantem te prope viderit,

Non

Non optet vlcro seruitum pati?
Quis non cænas arripit libens,
Colloque possat, vincula libero?
Tu si niualis per iuga Caucasi
Sævas petisses pulcher Amazonas,
Peltata pugnas desereret cohors,
Sexu recepto: patris & immemor
Inter frementes Hippolyte tubas
Strictam securiam languida poneret,
Et semivindo pectore cingulum
Porti negatum solueret Herculi,
Bellumque solus conficeret decor,
Beata, quæ te mox faciet virum,
Præmissæ sese iunget amoribus.

A Ge cuncta nuptiali
Redimite vere tellus
Celebra toros herides
Omne nemus cum fluijs
Omne canat profundi.

Ligures fœdere campis,
Veneti fauere montes,
Subitilque se rosetis
Vestiat Alpinus apex,
Et rubeant prunæ.

Atheis strepar choreis,
Calamisque flexuosus
Leno Mincius insurret,
Et Padus elestriferis
Admoduletur abnis.

Epulisque iam repleto
Resonet Quirine Tiberis,
Dominique læta votis
Aurea septemgeminas
Roma coronet arces.

Proci audiant Iberi;
Fuit vnde semen aulæ:
Vbi plena laurearum,
Imperio læta domus,
Vix numerat triumphos.
Habet hinc patrem maritus,
Habet hinc puella matrem,
Gemmaque parie ductum
Cæsarum flammæo

Stemma recurrit ortu.
Decorent vireta Begim,
Tagus intumescat auro,
Generisque procreator
Sub vitreis Oceanus
Luxurietur vndis,
Oriensque regna fratrum,
Simul Occidentisque plaudat.
Placide & lætentur vrbes,
Queque nouo, queque nitent
Deficiente Phœbo.

Aquiloniæ procellæ,
Rapidi tacete Cori.
Taceat sonorus auster:!
Solut ouantem Zephyrus
Perdominetur annum.

S Olitas galea fulgere comas
Stilico molli nectæ corona,
Cessent licui, seuumque procul
Martem felix cæda releget.
Tractus ab aula rursus in aulam
Redeat sanguis patris ossileijs.
Iunge potenti pignora dextra.
Gener Augusti pridem fueras.
Nunc rursus eris socer Augusti.
Quæ iam rabies limoris erit?
Vel quis dabitur color inuidiæ?
Stilico socer est, pater est Stilico.

A Ttollens thalamis Idaliū iubar,
Dilectus Veneri nascitur Hesperus.
Iam nupte trepidat sollicitus pudor,
Iam produnt lacrimas flammæ simplices.
Ne cessa, iuuenis, cominus aggredi,
Iam pacata licet sæuiat vnguis.
Non quisquam fruiat veris odoribus,
Hyblæos latebris nec spoliat fauos,
Si fronti caueat, si rimeat rubos.
Armat spina rosas, mella regunt apes.
Crescunt difficili gaudia iurgio.
Accenditque magis, quæ refugit, Venus.
Quod flenti tuleris, plus sapit od ulum.
Dices; o quoties hoc mihi dulcius,

270 EPITH. PAL. ET CELER.
Quam flauos decies vincere Sarmatas.
Adspirare nouam pectoribus fidem,
Mansuramque faciem tradire sensibus.
Tam iunctis manibus neſcite vincula.
Quam frondens eſera ſtringitur æſculus.
Quam lento præmitur palmite populus.
Et murmur querula blandius aſcite
Linguis aſſidue reddite mutuis.
Et labris animum conciliantibus.
Alternum rapiat ſomnus anhelitum.
Amplexu caleat purpurea regio.
Et veſtes Tyrio ſanguine fulgidas
Alter virgineus nobilitet cruor.
Tum victor madido proſiliis toro
Nocturni referens vulnera prælii.
Ducant peruigiles carmina tibiz.
Permiſiſque iocis turba ſicentior
Exſulcet tetricis libera legibus.
Paſſim cum ducibus Iudice milites.
Paſſim cum pueris Iudice virgines.
Hec vox atherijs inſonet axibus.
Hec vox per populos, per mare tranſſeat.
Formoſus Mariam ducit Honorius.

CL. CLAVDIANI EPITHALAMIVM

PALLADII ET SERENÆ,

Præſatio.

CArmina p̄ thalamū, quāuis ſeſtina negare,
Nec volui genero, nec potui ſocero.
Hic ſocius, dux ille mihi, noſtriſque aulam
Ordinis, hic conſors, emicat ille prior.
Hunc mihi coniungit ſtudijs cōmunibus ætas:
Hunc mihi præponit vel ſenium, vel honos.
Carmen amor generi, ſoceri reuerentia poſcit.
Officio vatis, milititis obſequio.

For. c

CL. CLAVDIANI 277

FOrte Venus blando quæſtū frigore ſomnū
Vitibus intexti gremio ſuſceperat antri,
Denſaque ſidereos per gramina fuderat artus.
Acciuit ſorum cumulo criſpatur opaca
Pampinus, & vitem ſudantem ventilat vuis,
Ora decet neglecta ſopor, faſtidit amictum
Æſus, & exuto tranſlucent pectore frondes.
Idalius iuxta famule, triplexque viciffim
Nexa ſub ingenti requieſcit Gratia quercu.
Pennati paſſim pueri, quo quemque vocauit
Vmbra, lætæ; ſuſcitant arcus, amiſſique propinquāt,
Pendentes placido ſuſpirant igne pharetræ.
Pars vigiles ludunt, aut per virgulta vagantur;
Scrutantur nidos animum, vel roſeida læti
Mala legunt donum Veneris. flexuſque ſequuntur
Palmitis, & ſummas pennas librantur in vlnos.
Deſcendunt alij lucum, Dryadeſque procaces
Speſtandi cupidæ, & ruſtica Namina pellunt
Silueſtreſque; Deos: longeque tuentibus antrum
Flamea laſciuis intendunt ſpicula Faunis.
Cum ſubito varius vicina clamor ab vrbe,
Et fauſti iuuenum plauſus, mixtæque choreis
Auditæ per rura lyre. Celerina per omnes
Italiz canitur montes, omniſque maritum
Palladium reſonabat æger. peruenit ad aures
Vox iucunda Dex. ſtrepitumque excita reſedit,
Et reliquum nitido deſceſſit pollice ſomnum.
Vtque erat interieſta comas, turbata capillos,
Mollibuſque aſſurgit ſtratis, reuocatque ſuorum
Agmē. & in numeros Hymenū querit Amores.
Hunc Muſa genitum legit Cytherea, ducemque
Præſecit thalamis. nullum vinxiffe cubile
Hoc ſine, nec primas ſas eſt artolere tedas.
Conſpicitur tandem platano namquid ſub æſta
Fuſus inæ quales cera reſcebat auenas,
Mœnalique modos, & paſtoralia labris
Murmura tentabat relegens, oriſque recurſu
Diſſimili tenuem variabat arundinem ventum.
Reſtitit, vt vidit Venerem, digitique remiſſis
ad terram tacito deſluxit ſiſtula lapſu.
Dulce micant oculi, nubes inſecerat igni
Solique pudor; genas dubiam lanuginis vmbra
Cæſaries inſonſa tegit, prior ipſa ſilentem
Compellat: numquam, puer, dilecta relinquitur

Cap.

Carmina? maternis nunquam satiabere donis?
Dedite Musarum studio, nimiumque parentis
Æmule, quid medio tecum modularis in æstu?
Iamne tibi sordent citharæ? iam lustra Lycei.
Atque pecus cordi, reddituraque rupibus Echo?
Huc ades, & tantæ nobis edidisse causas
Lætitie, quæ pompa toro tam clara refulcet,
Quæ noua doterit virgo, patriamque, gensque
Pande, quibus terris orti, quo semine ducti.
Haud ignarus enim, nec te connubia fallunt
Vlla. tuo primæ libenter fœdere noctes.
Ille refert: Equidem dudum te, Diua, morantē
Mirabar, quod adhuc tanti secura maneres
Coniugij, non parua tibi mandatur origo.
Pascibus insignes, & legum culmine fultæ
Conuenere domus, & qui iustissimus vrbis
Sægis erat, rubris quæ flatibus insula latrat.
Quis locus Æthiopum? quæ sic imperiua famæ
Successit regio? quo non rumore secundo
Palladij penetrant amor, mentisque benigna
Temperies, doctiq; sales, & grata senectus?
Per cunctos istæ ille gradus, auleq; labores
Eminens tenuit summæ fastigia sedis
Eoum stabili moderatus iure Senatim.
Hic splendor iuuenû cunabula prima puellæ
Danubius, veteresq; Tomi. Maiorita matris
Nobilitas spolijs armisque exultat auritis,
Immensamque trahit Celerini robore lucem,
Qui quondam Meroen iussu, Nilumq; tueri,
Cum sibi post dõitas, & Parchia fulmina, Claros
Sceptra daret miles, rebusq; imponere veller,
Despexit fremitus, & prætulit oia rægnos.
Respicit incestum, quod vi, quod poscere ferro
Posthabita pietate solent. non purpura primum
Inferior virtute fuit, mentisque repulsa
Obuia maiestas, doliuit Fortuna minorem
Se confessa viro. magnum desecta potestas,
Maiorẽ contempta probat, cognomina sumpsit
Plena ducum genitor, paulatim vectus ad altũ
Princeps militiæ, quo non illustrior extat
Alter, cunctorum tabulas assignat honorum,
Regnorum trahat numeros, cuneosq; recenset.
Sparsos imperij vires constringit in vnum
Deposita: quæ Sarmaticis custodia ripis,
Quæ

Quæ lævis obiecit Genis, quæ Saxona frenat,
Vel Scoticum legio. quæq; cinxere cohortes
Oceanum: quanto pacatur milite Rhenus.
Casta domus, sincera fides, industria follers.
Elegit Sæpico: nihil ultra laudibus addi,
Iudicious potest. tali nubente puella
Nonne tibi cessare ne fas? duc protinus omnes,
Duc age. marcentes cupio quassare coronas,
Et vibrare faces, & noctem ducere ludo.
Hæc quoq; non vilè mihi fistulæ commodat vss,
Responsura choris. vix hæc Hymenous, at illa
Pontibus abluunt gelidis, legemque capillo
Reddit, & ornatum forme, populisque solutę
Mira Dionę sumit velamina tele.
Floribus extinguitur currus: iuga floribus halat.
Florea purpureas annectunt frena columbas.
Vndiq; concurrunt volucres quę cunq; fremunt,
Permulcent Aethem cantu, quas Læcius audit,
Quas Benaces, alit quas excipit amne quieto
Mæcius; erepris obmutuit vnda querelis.
Fridani ripas, & raucę stagna Padusę
Diffugiens nudant olor, legantur Amores,
Frenatq; truces aubus per nubila vecti
Ostentant se quisque Deg, magnoque tumultu
Confligunt, proniq; manus in verbera tendunt.
Consequitur, vincitq; tuos auriga iugales,
Atque impune cadunt lapsu meliore volantes.
Vt thalami retergere fores, tunc vere rubentes
Desuper inuertunt calathos, largosq; rostrum
Imbres, & violas plenis sparsare phætreis,
Collectas Veneris prato, quibus ipse pepercit
Sirijs, & veneras clementi sidere fount.
Gemmatas alij per totum bassama testum
Effudere cadis, duro quæ faucibus vngue
Nilivac pingui defudat vulnere cortex.
Aggreditur Cytherea vnum, flenteing; Cupido
Dextraxit matris gremio. matura tunc escit
Vrginitas, superatq; nives ac lilia candor,
Et patrium flauis restatq; crimibus istum.
Tum dextrâ complexa viri, dextramq; puellę
Tradit, & his vtro sancte connubia dictis.
Vniute concordēs, & nostrum discite muus.
Ocula mille sonent. luescant brachia nexu.
Labra ligent animos, nec tu virtute paterna
Con-

274 GIGANTOMACHIA!
Confidas, iuuenis. non est terrore domandus,
Sed precibus placanda tibi. concede marito
Tu quoque; nec Scythicas infensis vnguibus iras
Exercere velis. vincit paritare rogamus
Sic vxor, sic mater eris. quod lumina tingis?
Virgo crede mihi, quem nunc horrescis, amabis.
Dixit, & aligeros geminos, arcuque, & manuque
Prestantes e plebe vocat. puer illicet Aethon
Et Pyrois rutilas dispersit murice plumas
Prosiunt, puroque imbutis melle sagittis,
Hic nuptam petite, ille virum sonnere reducit
Cornua. certa Notos pariter fulcauit arundo,
Et pariter fixis hęserunt tella medullis.

CL. CLAVDIANI GIGANTOMACHIA.

TERRA parēs quodā cœlestibus inuida regnis
Titanūq; simul crebros miserata dolores,
Omnia monstrifera complebat Tartara cœtu,
Inuisum genitura nefas: Phlegramque rexit
Tanta prole tumēs, & in cœthera protulit hostes.
Fit sonus, erumpunt crebri, necdumq; creati
Iam dextras in bella parant, superosq; laxescunt,
Stridula voluentes gemino vestigia lapsu,
Pallescunt subito stellas, fixęque rubentes
Phœbus equos, docuiq; timor reuocare meatus,
Oceanum petiit Arctos, innoctiduiq; Triones
Occasum voluere pati. tum feruida natos
Talibus hortatur genitrix in prelia dictis:
O pubes domitura Deos, quodcumque videtis,
Pugnando dabitur; præstat victoria mundum.
Sentiat ille meas tandem Saturnius iras.
Agnoscat quid Terra potest, si viribus vllis
Vincor, cur Cybele nobis meliora creauit?
Cur nullus telluris honos? qui semper acerbis
Me damnis vrgere solet, quæ forma nocendi
Defuit? hinc volucrem viuo sub pectore pascit
Infelix Scythica fixus conuale prometheus.
Hinc Atlantis apex Flamantia pondera fulcit;
Et per canticiem glacies asperrima durat.

Quid

CL. CLAVDIANI 275
Quid dicam? Tityon, cuius sub vulture senio,
Viscera nascuntur granibus certantia pœnis?
Sed vos? o tandem veniens exercitus vltor
Soluite Titanas vinculis, defendite matrem.
Sic freta, sunt mœres, vestris nec parcite mœbris;
In lous exitum tellum non esse recuso.
Ite precor, miscere polum, rescindite curres
Sideras, rapiat fulmen, cęperumq; Typhoeus,
En eladi iussu mare seruiat. alter habena
Aurora pro sole regat, te Delphica laurus
Stringat Porphyryon, Cirrheaq; templa tenebis,
His vbi consilij animos elusit inanēs,
Iam credunt vicisse Deos, medisque reuincunt
Neptunum traxisse fretis. hic stetnere Martem
Cogitat, hic Phœbi laceros deuellere crines.
Hic sibi promittit Venerem, speratque Diang
Coniugium, castamq; cupit violare Minervam.
Inte ea Superos prænuntia conuocat Iris,
Qui flumino, qui stagna colunt, cinguntur & ipsi
Auxilio. Mœnes nec ta Proserpina, longe
Vmbrosę tenuere fores. Rex ille silentum
Lethæo vehitur curru, lucemque timentes
Insulicam mirantur equi, trepidique volatu
Spissas cernunt tenebras & nariibus erant.
Ac, velut hostilis cum machina rernit vibem,
Vnliquo concurrunt Argem defendere ciues:
Haud secus? omni genis coeuntia Numina turmis
Ad patrias venire domos, tum Iupiter infic:
O nunquam peritura cohors, o debita semper
Cœlo progenies, nullisq; obnoxia facis;
Cernitis. vt Tellus nostrum coniuret in orbem
Prole noua, dederique alios interrita partus?
Ergo quos dederit natos, tot funera mari
Reddamus. longo maneant per sæcula lætu,
Tanto pro numero paribus damnata sepulcris.
Iam tuba nimborum sonuit. iam signa ruendi
Bis cœther bis terra de lit, confusagurgitus
Pro domino natura timet. discrimina rerum
Miseret turba potens, nunc insula deserit æquor;
Nunc scopuli latuere mari. quor licora restant
Nuda? quor antiquas mutarunt flumina ripas?
Hic rotat Emoniam præduri viribus Ocean:
Hic iuga connixit manibus Pangæa coruscant
Hunc armat glacialis Athos: hoc Ossa mouēt
Tolli.

Tollitur hic Rhodopen Hebræi cū fonte reuellit,
Et socias trineauit aquas, summaque leuatus
Rūpe Giganteos humeros Irrorat Enipeus.
Subsidit prius tellus: sine culmine campis,
In natos diuisa suos horrendus vbi que
It fragor, & pugnæ spatium discriminat ær.
Primus terrificum Mauors non segnis in agmē
Odyssios impellit equos: quibus ille Gelonos,
Sine Getas turbare solet splendor igni
Aureus ardescit clipeus, galeamque nitentes
Arrexere iudæ. tuoc concitus ense Pelorum
Transigit ad æro, femorum qua parte volutus
Duplex semiferis connectitur ilibus anguis,
Atque vno ternas animas inerscit ictu.
Tunc superinsultans audis lingua curru
Membra terit, multumque rore sparsere cruoris.
Occurrit pro fratre Minas, Lemnumque calens
Cum Iare Volcani spumantibus eruit vndis:
Et propo torsisset, si non Mauortia cuspis
Ante reuelato cerebrum fudisset ab ore.
Ille viro toto moriens serpentibus imis
Vidit adhuc fridore ferax, & parce rebelli
Vidoreque post fata petit. Tritonia virgo
Proflit, ostendens rostra cum Gorgone pectus,
Adspicū contenta suo, non vitur hasta.
Nam satis est vidisse semel, primumque furentē
Longius in faciem saxi Pallantia reformat.
Ille procul subitis fixus sine vulnere nodis,
Vt se letifero sensu durefcere visu
Et stererat iā pane lapis, quo verimur inquit,
Qui serpit per membra silex? qui torpor inertē
Marmoræa me peste ligat? vix pauca locutus,
Quod id timui, id totum erat, seuusque Damastor
Ad depellendos iaculum dum quæreret hostes,
Germani rigidum inhiit pro rupe cadauer.
Hic vero interitum fratris miratur Echion.
In cius auctorem dum vult tentare nocendo,
Te Dea respexit, solam quam cernere nulli
Bis licuit. meruit sublata audacia penas,
De didicit cum morte Deam, sed turbidus idam
Palleneus oculis aduerfa tuentibus atrox
Ingreditur, cæca iā; manus in Pallada tendit.
Hinc mucione feræ Dea commisit, ac simul ægues
Gorgoneo rigare gelu, corpusque per vnum
Pars

Pars motiur ferro, partes periere viſendo.
Ecce autem medium Iris letans in equor
Porphyrion trepidam concur vellere Delon,
Scilicet a? superos vt torqueat improbus axes.
Horruit Ægeus; stagnantibus exilit antris
Longæo cum patre Thetis, defortaque manſit
Regia Neptuni, famulis veneranda profundis.
Exclamant placido cunctæ de vertice Nymphæ,
Nymphæ, quæ rudibus Phœbæ docuere sagittis
Efrantes agitare feras, primumque gementi
Latona fruxere torum cum lumina cæli
Parturiens geminis ornatæ focibus orbem.
Implorat Pæana suum conterrita Delos,
Auxiliumque rogat. si te gratissima fudit
In nostros Latona sinu, fac curre precanti.
En iterum conuulsa feror succen te roganti.

Reliqua desiderantur.

CL. CLAVDIANI EPISTOLÆ.

Ad Hadrianum.

Vsq̃ue a Leone tue producitur imperus iræ?
Nul. 2 erit tuis lacrimis? subitūq; fauorem
Permutas odijs? quod mens ignara nocendi?
Quo sensus adire pīs? tantumque licebit
Imudie? tantum strepitus valere maligni?
Me dolor incutus, me luctus, ca duxerit ætas;
Me timor impulerit, me deus egerit ardor:
Te tamen haad decuit paribus concurrere celis.
Hu iuæe superos numquam tetigere querela,
Nec vaga securum penetrant conuicia cœli.
Excessit iam pœna modum, concede iacenti.
En adium veniam, confellus crimina, posco.
Manibus Hædores atrox ignouit Achilles.
Victices Furiæ maris placant Orestes.
Reddidit Alædes Priamo, quas ceperat, arcem:
Pelæum iuuenem Regum illexere ruinæ,
Darum famulus manibus dissoluit peremptum
Fertur, et togenti solatus sacra sepulcro.
Tradita capto spaciostior In lita Porc.

k

Con.

Conditor hic patriæ: sic hostibus ille pepercit.
Hunc virtus tua digna sequi: quem cūq; Deorum
Læsimus, insultet iugulo, pascatur forem.
Gratia defluxit, sequitur ferulis egestas,
Desolata domus, caris spoliatur amicis.
Hic tormenta necesse: hic vndiq; truderetur exsul.
Quid superest dānis? quæ seua pericula restat?
Emollit rabiem prædæ mortisque facultas.
Præereunt subiecta feræ, toriisque leones
Quæ strauisse valēs, ea mox prostrata relinquūt
Nec nisi bellantis gaudent cernice iuuenti.
Nobilior fame secuit nascencia vota
Liuor, & ingesto turbauit gaudia luctu.
Iam tanti supplicij seisos, humilesq; serenus
Respice, quid tanta dignaris morte clientem?
In breuius nūquam sese probat Æolus vndis,
Nec capit angustus Boreæ certamina collis.
A spes ille quatit, Rhodopœaq; culmina quatit.
Incubuit numquam celestis flama salictis,
Nec parui fructices tantum meruerunt Toiantis.
Ingentes quereus, annosas fulminat arnos.
Hoc pro supplicibus ramis, pro frōde Miserūq;
Hoc carmen pro ture damnis, miserere tuorum.
Me deorū, heu, me redde mihi grauiusq; nec red
Vulneribus, vicamque iube, famamque reueri.
Quæ per te cecidit, per te fortuna resurgat.
Sanus Achilleis remeant Telephus heribis:
Cuius pertrulerat vires, & sensit in vno
Letale placidāq; manum, medicina per hostē
Conrigit, & pepulit, quos fecerat ipse, dolores,
Quod si nec precibus, neca nec f'cteris vllis,
Eripe calcatis non prospera cingula Mulsis.
Eripe militiam comitem me pelle fossali,
Scilicet insigni de paupre vacet triumpho,
Scilicet egregijs ornabere victor optimis.
Szuat in miseros co gnata potentia ciues.
Audiat hæc commune solum, longeq; carinis
Nota Pharos, flentemq; atcollens gurgite vultū
Nostra, gemat: Nilus nunc ossa funera ripis.

Ad Serenam.

Orpheus cum priuæ sociaret lumina tedæ,
Rutæq; compleret Thracia festus Hymen:
Cerrauere feræ, picturæque volucres,
Dona suo vaci quæ potiora darent,

Quippe

Quippe antri memores, cantus vbi sæpe sonore
Præbuerant dulci mira theatra lyre.
Caucasæo crystalla ferunt de vertice lynce:
Gryphes Hyperborei pondera fulua solit.
Furata Veneris prato per inane columbæ
Florea connexis ferta tulere rosis.
Fracta quæ nobilium ramis electra sororum
Cycnus oloriferi vexit ab amne Padis.
Et Nilō Pygmæa grues post bella remens
Ore legunt rubri germina cara maris.
Venit & extremo Phœnix longæius ab Euro
Apportans vincto cinnama rara pede.
Nulla autum pecudumq; fuit, quæ ferre negaret
Vestigal merita connubiale lyre.
Tunc opibus, toroq; Heliconis sedula regno
Ornabat propriam Calliopea nurum.
Ipsum præterea dominam stellantis Olympi
Ad nati thalamos ausa rogare parens.
Nec spreuit Regina Deum, vel matris honore,
Vel iusto vatis ducta favore pij.
Qui sibi carminibus toties lustrauerat aras.
Iunonis blanda numina voce caneus,
Præliaque altisoni referens Phlegreæ mariti,
Titanum fractas, Enceladumq; minas.
Illicet aduentu noctem dignata iugalem
Addidit augendis munera sacra toris:
Munera mortales non adiuuentis cultus:
Munera, quæ solos fas habuisse Deos.
Sed quod Threicio luno placabilis Orpheo,
Hoc poteris votis esse, Serena meis.
Illius expectant famulancia sidera nurum:
Sub pedibus regitur terra fretumque tuus.
Non ego, cū periret solemini more procorum,
Promissi gregibus pascua plena meis:
Nec quod mille mihi lateat sub palmitē colles,
Fluquer & glauca pinguis oliua coma:
Non quod nostra ceres numerosa fale laboret
Auratæque ferant culmina cæssa trabes.
Sufficit mandasse Deam, tua littera nobis
Et pecus, & segetes, & domus ampla fuit.
Inflexit soceros, & maiestate perendi
Texit pauperiea nominis vmbra sui.
Quid non perficeret scribentis voce Serenæ
Vel genius regni, vel pietatis amor?

k 2

Atque

Atque vrinam sub luce tui congereret oris,
Coniugis in castris, & folio generi
Optatum celebrare diem me iungeret auspex,
Purpura me sancto cingeret aulæ cor.
Et mihi quam scriptis dispenderat ante puellæ
Coniugis eiusdem pronuba dextra daret.
Nunc medium quoniam votis maioribus æquat
Invidet & Libice, dissideat ora plagæ:
Sal em absens, Regina, faue, reditibus; secundos
Annue sidero læta supercilio.
Terrarum tu pande vias, tu mitibus Euris
Æquora pacari prosperiora tube
Vt tibi Pierides, doctumque fluens Aganippe
Debita seruato vota cliente canant.

Ad Olybrium.

Quid rear, affatus q. non mihi dirigis vllus,
Nec redit alterno po'lice ducta salus?
Scribendæ labor? sed quæ tã prona faculas,
Carmina seu fundis, seu Cicerone tonas?
Cedere diuitijs animi fortuna fœcetur,
Et cæcis oris copia vincit opes.
An rarus qui scripta ferat? qui tempore nullo
Cessant Flaminiz pulcherrulenta vie.
Cum flux ingenuum, cû sit qui dicta reportet;
Quæ, nisi contemnor, caussa relicta tibi?
D. P. eis ergo tuu n. si fas est credere, vatem
Posidus, & spatio debilitat amor.
Excidim isue tibi lucem iam condæ Hydaspes,
Et Tarcellaco solfortare vado:
Cand. feat Geicis Meroc consueti pruinis,
Claræque se vedito proluat. Vrsæ miri:
Et si iam nostros fastidit Olybrius ignes,
Constat Oresteam nil valuisse fidem.
Quin age rumpe moras, remora turq; sodalem
Absens eloquio fertilior doce.
Crebraque secundo festine: littera cursu,
Digna tuis animis, insinuanda meis.
Dignatus tenet Cæsar scripsisse Maroni;
Et tibi dedecori scribere? Musæ vale.

Ad Probinum.

Q. Vem precor inter nos habitura silencia sine?
Quando dabit gratas littera nostra vices?
Memorandum, vel te potius dixisse superbum
Conuenit, alterius crimen vtrumq; tenet.
Traff.

Transfluxere dies, & dum scripsisse priorem
Penitet, æternas itur in vsque moras.
Sed quid agam? cœpisse vetat reuerentia vestri.
Hinc amor hortatur scribere, vincat amor.
Fors iuuat audentes, Cei sententia vatis.
Hac duce non dubitem te reticente loqui.
Auda? aut si quid penitus peccasse viebor,
Arguar, ingrati non subituri onus.
Romanos bibimus primum te Consule fonte,
Et Latæ cecit Graia Thalia togæ.
Incipiensque tuis à fastibus omina cœpi,
Pataque debebo posteriora tibi.
Ergo lacerissus tandem rescribere roganti,
Et patria florens sorte, Probine, vale.

Ad Gennadium Praconsulem.

I. Talis commune decus, Rubiconis amœni
Iocola, Romani fama secunda fori;
Griatorum populis, & nostro cognite Nilo.
Veræque gens fœces horret, amatque tuos,
Carmina ieiunus poscis solantia fuces?
Testor amicitiam, nulla fuisse domi:
Nam mihi mox nidâ pennis cõfissa relinquunt,
Et Lare contempto non reditura volant.

Ad Aternalem.

Q. Vid quid Castallo de gurgite Phœbæ aethææ
Quid quid facidico mugit corina recessu,
Carmina sunt: sed verba negat cõmunia Musæ.
Carmina sola loquor, sic me mœ? implet Apollo.

Ad Maximum.

D. Vicia dona mihi tu mittis, Maxime, sēper,
Et quidquid mittis, mella pascere decet.

CL. CLAVDIANI

EPIGRAMMATA.

De Phœnice.

O. Cœani summo circumflus æquore lucus
Trans Indos. Eurumque viret, qui prî-
mus anhelis
Sollicitur equis, vicinæque verbera f. nrip.
Humida rotanti resonant eum limina cursu,
k 3 Vade

EPIGRAMMATA

Vnde rubet ventura dies, longaeque cornicis
Nox assilata rotis refugio pallefcit amictu.
Hæc fortunatus nimum Titianus ales
Regna colite, solusque plaga defensus iniqua
Possidet intadas ægis animalibus oras.
Sæua nec humani patitur contagia mundi,
Par volucer Superis: Stellas qui viuidus æquat
Durando, membrisque terit redeuntibus æuum,
Non epulis saturare famem, non fontibus vllis
Afluetus prohibere sitim: sed purior illum
Solis feruor ale, ventosaque pabula libat
Tethyos, innocui carpens alimenta vaporis,
Arcanum radiant oculi iubar, igneus ora
Cingit honos, rutilo cognatum vertice sidus
Atrolic cristatus apex, tenebrasque serena
Luce secat, Tyrio pinguntur crura veneno.
Anteuolant Zephyros pennæ, quas carulus æbit
Flore color, sparso; super dicescit in auro.
Hic neque conceptio fetu, nec semine surgit:
Sed pater est, prolesque sui, nulloque creante
Emeritis artus secunda morte reformat,
Et petit æternam toridem per funera vitam.
Namque vbi mille vias lœginqum rector ferit estas.
Tot faciunt hiemes, toties vix cursibus æquum,
Quas tulit autumnus, dederit cultoribus vmbra:
Tunc multis grauior tandæ subiungitur annis,
Lustrorum numero victus, seu lassâ procellis
Ardua Caucaſio nutat de vertice pinus
Seram ponderibus pronis tractura ruinam.
Pars cadit afflicto flatu: pars imbre peresa
Rumpitur: abripuit partem vitiosa vetustas.
Iam breue decreſcit lumen, languetque senili
Segnis stella gelu: qualis cum forte teneur
Nubibus, & dubio vanefcit Cynthia cornu.
Iam solite medios alæ transcurrere nimbos
Vix ina tolluntur humo. tunc confensus æui
Defuncti, reduciſque parans exordia formæ.
Arenes tepidis de collibus eligit herbas,
Ec cumulum texens pretiosa fronde Sabæum
Componit bustumque sibi partumque futurum,
Hic sedet, & Solem blando clangore salutat
Debilitor, mittere preces, & supplice cantu
Præſtatura nouas vires incendia poscit.
Quæ procul adductis vidit cū Phœbus habenis,

Stat

CL. CLAVDIANI

Seat subito, dictisque pium solatur alumnus:
O senium positure rogo, fallisque sepulchris
Natales habiture vices, que sæpe renata
Exiit, proprioque soles pubescere leto,
Accipe principum rursus, corpusque coactum
Desere: prucata melior procede figura.
Hæc factus, propere flauis è crinibus vnum
Concussa ceruice iacet, missisque volentem
Vitali fulgore ferit, nam sponte crematur,
Vt redeat, gaudetque mori festinus in ortum.
Fernet odoratus stelis caelestibus agger.
Consumique senæ, nitidos stupefacta iuuenos
Luna premit, pigrosque polus nō concitat axes.
Parturiēte rogo curis natura laborat
Æternam ne perdat æuem, flammamque; fideles
Amouet, ut rerum decus immortalē remittant.
Continuo dispersa vigor per membra volutus
Æstuat, & venis rediuius sanguis inundat.
Victuri cineres nullo cogente moueri
Incipiunt, plumaque rudem vestire fauillam.
Qui fuerat genitor, natus nunc proſilit idem,
Succeditque nouus, gemina consinia vitæ
Exiguo mediis discrimine separat ignis.
Procinus ad Nilum Manes sacrare paternos,
Audoremque globum Phariæ telluris ad oras
Ferre iuuat, velox alienum tendit in orbem,
Portans gramineo clausum velamine funus,
Inquiere comitantur aëes, stipaque volante
Alitum suspensa cohors, exercitus ingens
Obnubet vario late conuexa meatu.
Nec quisquam tantis è millibus obuius audeat
Ire duci: sed regis iter flagrantis adorant.
Non ferus accipiter, non armerig ipse Tonantis
Bella mouent, comune facit reuerentia fœdus.
Talis barbaras fluuio de Tigride turmas
Ductor Parthus agit: geminis & diuite cultu
Luxuriant feris apicem regalibus ornat.
Auro frenat equum, persulam murice vestem
Assyria signatur acu, tumidumque regendo
Gesta per Tyrias acies ditione superbit.
Clara per Ægyptum placidis notissima sacris
Vrbis Titiana colit, centumque immane columinis
Inuehitur templum, Thebano monte reuulsis.
Illic, ut perhibent, patriam de monte reponit

k 4

Con-

Congeriem, vulnusque; Dei veneratus herilem
Iam flamæ commendat onus: iam destinac aris
Semina reliquitque sui, myrrhae relucens
Limina. diuino spirant altaria fumo.
Et Pelusiacas productus adfususque paludes
Peruenit Indus odor; penetrat, cōpletque; salubri
Tempestate viros, & necare doli oris aura
Ostia nigrantis Nili septena vaporat.
O felix, heresque tui. quo soluitur omnes,
Hoc tibi suppeditat vires. prebetur origo
Per cinerem, moritur te non pereunte senectus.
Vidisti quo scumque fuit. te sacula teste
Cuncta reuoluntur nostri quo tempore Pontus
Fuderit elatas scopulis stagnantibus vndas:
Quis Phaeonteis erroribus arserit annis.
Ecce elades te nulla rapit, solusque superstes
Edomitæ tellure manes non flamina Parcæ
Inde dura legunt, non rus habuere nocendi.

De Hystrice.

A Vdierū memorāde tuas Symphale volucres
Spicula vulsio quondā sparsisse volacū:
Nec mihi credibilis ferratæ fabula pinnæ
Visa diu. datur ecce fides, & cognitus hystrix
Herculeas affirmat aues. os longius illi
Assimilāt porcum, mentitæ cornua feræ
Sūma fronte rigent, oculis ruber igneus ardor,
Parua sub hirsuto catuli vestigia dorso.
Hanc tamen exiguum miro natura tueri
Præsidio dignata feram, stat corpore toto
Silua minax, iaculisque rigens in prælia crescit
Picturata seges, quorum cute fixa tenaci
Alera succrescit, alternantesque colorum
Cincta vices, spatij intus nigrantibus, exit
In solidæ speciem pinnæ, teouata; furcæ
Læuis in extremum sese producit acumen
Sed non hæc acies rigi siluestris echini
Fixa manet, crebris propaginat iacibus vltro,
Et longe sua membra regit, totumque; per auras
Euolat ex casso natium inuisile tergo.
Interdum fugiens Partorum more sequentem
Vulnerat: interdum, postis velut ordine castris,
Terrificum densa mucronem verberat vnda,
Et consanguineis hastilibus asperat armos,
Militat omne feræ corpus, vibrataque rauco

Terga

Terga fragore sonant; stimulis accensa tubarū
Agmina collatis cre las consilgere signis.
Tacas in angustio strepitus furit, adlitæ armis
Calliditas, parcusque sui timor, itaque nunquam
Prodiga telorum, caute contenta minari,
Nec nisi seruanda iactus impendere vix.
Error abest, certum solertia destinat idem,
Nil spatio saliente modum: seruaque terrorem
Muta cutis, doctique regit conamina visus.
Quis labor humanus tantum ratione sagaci
Proficiscitur eripiunt trucibus Gortynia capris
Cornua. subiectis eadem lente feræ cogunt
Ignibus. intendunt taurinos viscere neruos.
Instruitur pinnis, ferroque armatur arundo:
Ecce breuis proprijs munitur bestia telis,
Externam nec quant opem, fert omnia secum,
Se pharetra, sese iaculo, sese vitur arcu.
Vnum animal cunctas bellorum possidet res.
Quod si omnis nostræ paulatim industria vitæ
Fluxit ab exēplis; quiddā procul appetit hostis.
Hinc reor iuuentus: more hinc traxit ex Cydonas
Bellandi. Partnosque retro didicisse ferire
Prima sagittiferæ pecudis documenta secutos.

De Torpedine.

Q Vis non indomitam dura torpedinis artem
Audisti, & merito digna. as nomine vires?
Illa quidem mollis, segnisque obnixa natatu
Reprat, & acutis vix languida serpit arenis.
Sed lacus armauit gelido natura veneno.
Et frigus, quo cuncta rigent animata, medullis,
Misceat & proprias hiemes per viscera duxit.
Naturam inuat ipsa dolis, & conscia fortis
Vititur ingenio, longæque extenta per algas
Hæc confusa iacet, successu læta resurgit,
Et viuo impuere ferax depascitur ætus.
St quando vestigia cibis incurrit ara
Mauserit, & curvis frenari senserit hamis;
Non fugit, aut vano conatur vellere morsu;
Sed propius nigra iungit se callida feræ
Et meminit captiua sui, longæque per vndas
Pigra venenatis effundit flamma venis.
Per secum vis æta mæat, fluctusque; relinquit
Abscortem vindicta virum, metuendus ab imis
Ennecat horror aquis, & pendula sila secutos.

k s

Trausit

Transit arundineos arcano frigore nodos,
Victicæq; ligat concreto sanguine dextram,
Dammofum piscator onus. prædamq; rebellem
lactat, & amiffa redit exarmatus habena.

De Mulabz Gallieis.

A dſpice morigeras Rhodani torretis alūnas
Imperio nexas, imperique vagas,
Diffona quā varios fleſcit ad murmur curſus
Et certas adeant voce regente yas.
Quamvis quæque ſibi nullis diſcurrat habenis,
Et pateant duro fibri colla iugo;
Ceui conſtricta tamen ſeruit, patientiq; laborum
Barbaricos docili concipit aure ſonos.
Abſentis longinqua valent præcepta magiſtri,
Frenorumque vices lingua virilis agit.
Hæc proci anguſtat ſparſas, ſpargitq; coactas,
Hæc ſiſtit rapidas; hæc propere facit.
Læua iubet? læuo deducunt limite greſſum,
Mutavit ſtrepitum? dexteriora petunt.
Nec vincitſ famula, nec liberata feroces,
Exuta laqueis, ſub ditione tamen.
Conſenſuque pares, & fulvis pellibus hirtæ.
Eſſeda concordēs multi ſonora trahunt.
Miraris, ſi voce ſeras pacauerit Orpheus,
Cum pronas pecudes Gallica verba regant?

De Apro, & Leone.

TOruus aper, ſulauſ aper, leo coiere ſuperbis
Viribus: hic ſeris, ſeuior ille iuba.
Hic Mars, hic Cybele laudat, dominatur vterq;
Montibus. Hercules ſudor vterque fuit.

De Locuſta fragmentum.

HOrret apex capitis: medio ſera lumina
ſurgunt
Vertice: cognatus dorſo dureſcit amiſus.
Armauit natura cutem, dumique rubentes
Cuſpidibus paruis multis acuerē rubores.

Deſcriptio Armenti, Fragmentum.

NOn tales quondam ſpecies tulit armétorū
Tellus tergemino ſubdita Geryoni.
Non tales, Clitumne, lauas in gurgite tauros,
Tarpeio referunt quos pia vota Ioui.
Non tales Tyrias ſparſiſſe iuuenex arenas
Dicitur, opratum quando reuexit onus,
Non Cretæus ager, nec amati conſicia tauri

Cnoſſos,

Cnoſſos, nec ſimiles pauereit Ida ſeras.
Ipſe & diſpariles monſtrō diſſiſ in artus,
Qui crimen matris condidit ore nouo,
Cies puer haud talem potuiſſet reddere formā,
Potuiſſent totum ſi ſera membra pariem.

De Apono.

FOns, Antenoræ vitam qui porrigis vrbī,
Pataque vicinis noxia pellis aquis
Cum tua vel mutis tribuant miracula vocem,
Cum tibi plebeius carmina diſcat honos,
Et ſit nulla manus, cuius non pollice ductæ
Teſtentur memores proſpera vota notæ;
Nonne reus Muſis pariter, Nymphiſq; tenebor,
ſi tacitus ſoli prætereare mihi?
Indictum neq; enim ſas eſt taciturno; relinqui
Hunc, qui tot: populi prouocat ora, locum.
Alco colle minor, paruis ereſcit aruis;
Conſpicuo cliuus mollior orbe tumet.
Ardentis ſcandens aquæ, quacumq; cauernas
Perforat, oſſenſo truditur igne latex.
Spirat putre ſolum, concluſaq; ſubter anhelō
Pumice rimofas perforat vnda vias.
Humida flammæ regio, Vulcania terræ
Vbera, ſulfuræ ſeruida regna plagæ.
Quis ſterile nō credat humō? fumantia vernæ
Paſcua, luxuriat gramine cocta ſilex.
Et cum ſic rigidio cautes ſeruore liqueſcant,
Conſpectis audax ignibus herba vires.
Prætereæ grandes eſſoſi marmore ſulci
Saucia longinquo limite ſaxa fecant.
Herculei (ſic fama reſert) monſtratur aratū
Semita, vel caſus vomeris egit opus,
In medio pelagi late flagrantis imago,
Cæruleus immenſo panditur ore lacus
Ingenti ſoſus ſpatio: ſed maior in altum
Intrat, & arcane rupis inane ſubit.
Denuſus nube ſua, tactuſq; immitis, & hauſus,
Sed vteris idem lucidus vſque vadis.
Conſulito natura ſibi, ne merſa lateret,
Admiſſique oculos, quo vetat ire calor,
Turbidus impulſu veni cum ſpargitur aer;
Glaucæque famiferæ terga ſerent aquæ;
Tunc omnem liquidi vallem mirabere fundi
Tunc veteres baſtæ regia dona micant:

K 6 Quas

328 EPIGRAMMATA

Quas inter nigrae tenebras obscurus arenæ
Diffosor abruptum flumen hiatus agit.
Apparet inera labebræ: quas gurgis opacus
Implet, & abstrusus ducit in antra sinus.
Tunc montis secreta patent; qui flexus in arcu
Æquora pendenti margine summa ligat.
Viua coronatos adstringit scæna vapores.
Et levis exili cortice terra natæ.
Calcantumq; oneri numquam cessura virorum
Sustentat trepidum fida ruina pedem.
Facta manu credas, sic lenes circuit oras
Ambitus, & tenuis perpetuusque riget,
Hærent itagna loco plenas æquantia ripas,
Præscriptumq; timent transiisile modum.
Quod superat, fluuius deuexa rupe volutus
Egerit, & campi dorſa recurua petit.
Deuehit exceptum natuſo spuma meatu:
In patulas olombi labitur inde vias.
Nullo cum strepitu madidis infecta fauillis
Despumat niueum fistula cana salem.
Multas las dispergit opes, arenæque secus
Qua iussere manus, mobile torquet iter,
Et iunctos rapido pontes subtermeat æstu,
At latosque vago temperat igne cholos,
Acrius interius riuo cum murmure saxi
Spumeus eliso pellicur amne vapor.
Hinc pigras repetunt, festi sudore lacunas:
Frigora quæis longe æ damna deſere moræ.
Salue Pæoniæ largitor nobilis vnde:
Dardanij saluæ gloria magna ſol:
Publica morborum requies, commune mædentiũ
Auxilium, præſens Numen, inempta ſalus.
Seu ruptis inferna ruunt incendia ripis,
Et nostro Phlegethon deuus orbe calet:
Sulfuris in venas gelidus seu decedit amnis,
Accensusque fluit, quod manifestat odor:
Sive pares flamas vndarum lamente rependens,
Arbiter in fœdus mons elimenta vocat:
Ne cedant superata ſibi; ſed legibus æquis
Alterius vires poſſe vtrumque pari:
Quidquid erit cauſa, quocumq; mitteris ortu;
Non ſine conſilio currere certa fides.
Quis caſum meritis aſcribere talibus a l'et?
Quis negat auctore, hæc ſtatuiſſe Deo?

CL. CLAUDIANI 329

Ille pater rerum, qui ſæcula diuidit aſtris,
Inter prima poli te quoque ſacra deſis.
Et fragilem noſtri miſericors corporis uſum
Tellori medicas fundere iuſſe aquas,
Parcarumque colos exoratura ſeueraſ
Flumina laxatis emicuerit iugis.
Felicis, proprium qui te meruere coloni.
Eas quibus eſt Apomum iuris habere ſui.
Non illis terrena lues corrupta nec Ausuri
Flamina, nec ſæuo ſirius igne nocet.
Sed quamuis Lacheſis lerali ſtamine damnet,
Inde ſibi ſato proſperiora petunt.
Quod ſi forte malus membris exuberat humor,
Languida vel nimio viſcera ſelle virent;
Non venas referant, nec vulnera vulnera ſanant.
Pocula nec triſti gramine miſta bibunt.
Amuſſum lymphis reparant impune vigorem,
Pacaturque ægro luxuriante dolor.

De Balneis Quæſtiantis.

Fontibus in liquidis pauiſſe requieſce viator,
Atque tuum rarus carpe reſectus iter,
Lymphatum domini nimum miraberis hoſpes
Inter dura viæ balnea qui poſuit.

De Nilo.

Felix qui Pharias proſcündit vomere terras:
Nubila nõ ſperat tenebris cõdentia celum:
Nec grauitur ſtantes pluuiæ frigore Coros
Inuocat, aut arcum vaſiata luce rubentem.
Ægyptus ſine nube ſerax, imbreſque ſerenos
Sola tenet, ſecura poli, non indiga venti.
Gaudet aquis, quas ipſa vehit, Nilosq; redundat
Qui rapido tractu medijs elapſus ab Auſtris,
Flammæ ſeræ patiens zonæ Cancrique, calentis,
Fluctibus ignotis noſtrum procurrit in orbem,
Secreto de fonte cadens, qui ſemper inani
Quærendis ratione læt: nec contigit villi
Hoc viſiſſe caput, ſertur ſine teſte creatus.
Flumina proſcündens alieni conſcia cœli.
Inde vago lapſu Libyam diſperſus in omnem,
Æ hioſum per mille ruit niſcantia regna,
Et loca continuo Solis damnata vapore
Errorat, populiſque ſalus ſcientibus errat;
Per Meropen, Blemysaque ſeros, aramq; ſienem,
Hunc bibit effrenus Garamas, domitorque ſeruiſſi
Circ.

EPICORAMMATA

Quiræus, qui vasta colle sub sœpibus aëtra,
Qui ramos ebent, qui dentes velut eburnos,
Fœgens compositis crimen velata sagittis,
Nec vero similes caullas crescentibus vndis,
Vt tempus, mœnit: glacie non ille soluta,
Nec circumfusa scopulis exuberat imbre.
Nam cum tristis hyems alias produxerit vndas.
Tunc Nilâ retinet ripe, cum lingua cessant
Flumina, tunc Nilas motato iure tumescit.
Quippe quod ex omni flumio spoliauerit æstus,
Hoc Nilo natura refert, totumq; per orbem
Collectæ partes vnum reuocantur in annem.
Quoque die Titana Canis flagrantior armat,
Et rapit humores madidos, venasq; calore
Compescit, radijsq; potentibus æstuat axis;
Nilo bruma venit, contraria tempora mundo,
Defectis solum referens cultoribus æquor,
Effluit Ægeo stagnantior, acrior alto
Ionio, seque parentibus explicat aris.
Fluât omnis æger, remis sonuere nouales.
Sæpius, æstuo læcet cum force sapore,
Cernit cum stabulis armenta natantia pastor.

Descriptio portus Zarinensis.

VRbs in conspectu montana cacumina velat.
Tranquillo prætenta mari. ducuntia portu
Cornua, pacatas remouent Aquilonibus vndas.
Hic exarma um terris cingentibus æquor
Claudius, & placidam discit seruare quietem.

Descriptio Insula.

EST procul ingenti regio summota recessu
Insula, quæ resides fluitans mirescere cogit,
In longum producta latus, fractasq; per vndas
Ardua tranquillo curuantur brachia portu.

De Concha.

TRASerat huc liquidos fontes Heliconia Nais,
Et patulo conchæ diuini orbe fluat.
Namque latex, doctæ qui lauerit ora Serenæ,
Vltra Pegaseas nomen habebit aquas.

De Magnete.

QUISQUIS sollicita mundum ratione sequutus
Semina rimatur rerû, quo Luna laborat
Defectâ, quæ causâ iubet pâllescere Solem,
Vnde rubescens ferâli crine cometa,
Vnde fluant venti, crepidæ quis viscera terræ

Coui.

CL. CLAVDIANI 33r

Commoneat motus, quæ fulgura ducat origo,
Vnde tonent nubes, quo lumine floreat arcus:
Hoc mihi quærenti, si quid deprendere veri
Mês valet, expedit. lapis est cognomine Ma-
De color obscurus, vilis non ille repera (gnes
Cæsariem Regum, nec candida virginis ornat
Colla, nec insigni splendet per cingula mora:
Sed noua si nigri videas miracula faxi,
Tunc superat pulcros cultus, & quidquid Boi
Indus litoribus rubra feruntur in alga.
Ex ferro meruit vitam, ferrique rigore
Vescitur, has dulces epulas, hæc pabula noſtit.
Hinc proprias renouat vires, hinc fusa per artus
Aspera secretum feruant alimenta vigorem.
Hoc absente perit, tristi morientia torpent
Membra fame, venasq; sitis consumit apertas.
Mauors, sanguinea qui cuspidè verberat vrbes,
Et Venus, humanas quæ laxat in oia curas,
Aurati delubra tenent communia templi.
Esfigies non vna Deis, sed ferrea Maris
Forma nitet, Venerem magnetica gema figurat.
Illis connubium celebrat de more sacerdos.
Ducit flamma choros. festa præcedentia myrto
Limina cinguntur roseisq; cubilia surgunt
Floribus, & thalamos dotalis purpura velat.
Hic mirum consurgit opus. Cytherea maritum
Sponte rapit, cælique toros imitatur priores
Pectora lasciuo statû Mauorti necit.
Et tantum suspendit onus, galeæque læcetos
Implicat, & viuis totum complexibus ambat,
Ille læcessit longo spiraminis actu
Arcanis trahitur gemma de coniuge nodis.
Pronuba fit natura Deis, ferrumq; maritat
Aura tenax, subicis sociantur Minima Fortis.
Quis calor infundit geminis alterna metallis
Fœdera? quæ duras iungit concordia mentes?
Flagrat anhelâ silex, & amicam faucia sentit
Mater, em, placido Igchalybs cognoscit amoræ
Sic Venus horrificum belli compefcere Regem,
Et vultum mollire solet, cum sanguine præceps
Æstuat, & strictis mucronibus asperat iras.
Sola feris occurrit equis, mollitque tumorem
Pectoris, & blando præcordia temperat igni.
Pax animo tranquilla datur, pugnasq; calentes
Deſe

232 EPIGRAMMATA

Deferit, & rutilas declinat in oscula cristas.
Quæ rior, seu puer, non est permissa potestas,
Tu magnum superas salmen, celo tue relicto
Functibus in medijs cogis mugire Tonantem.
Iam gelidas rupes, viuoque carentia sensu
Membra feris iam saxa tuis obnoxia telis,
Et lapideus sursus ardor agit ferrumq; tenetur
Illecebris, rigido regnant in marmore flammæ.

De Cryffallo.

Posse dicit glacies naturæ signa prioris:
Quæ sic parte lapis, & gloria parce negat:
Soters fuit hyems, imperfectoque rigore
Nobilior, mistis gemma tumescit aquis.

De eodem.

At Imphæ, q; regitis cognato corpore lymphas
Et quæ nunc estis, quæq; fuistis aquæ,
Quo vos ingenium iunxit? qua frigoris arte
Torpescit & maudit prodigiosa fides?
Quis tepor inclusus securas vindicat undas?
Interior glacies quo liquefacta Notus?
Gemma quibus claustris arcano nobis æstu,
Vel concreta fuit vel resoluta aquæ.

De eodem.

Solibus indomitum glacies Alpina rigorem
Sumebat, nimio iam pretiosa gelu:
Nec potuit toto mentiri corpore gemmam,
Sed medio mansit proditor orbe latex:
Auctus honor, & liquidi crescunt in racula saxi,
Et conferuacæ plus meruistis aquæ.

De eodem.

Adspice correptâ splendenti fragmine venâ.
Qua trahitur limes, lucidiore gelu.
Hic nulum Boream, nec brumam sentit opacus
Humor, sed varias itque reditque vias.
Non illum constrinxit hiems, non Sirius axis:
Ætatis spatium non tenuit edax.

De eodem.

Clauditur immunitis conuexo tegmine ritus,
Duratque vagæ foas operitur aquis.
Nonne vides proprijs ut spumet gêna lacunis,
Et resillos ducant pocula bina sinus?
Videtur pulguratâ his obstantibus Iris
Secretas hiemes sollicitante die?
Mira illex, mirisque illex, qui fluuina vincit,
Nec

CL. CLAUDIANI

233

Nec lapis est merito, quod fuit, & lapis est.

De eodem.

Deum cryffalla puer cõgillare lubrica gau'e,
Et gelidum tenero pollice versat onus,
Vidit perspicuo deprensas marmore nymphas,
Dura quibus solis parcere nouit hiems:
Et siccum relegens labris siccitibus ororem,
Irrita qualis sit oscula figit aquis.

De eodem.

Marmoreine spernæ globos, spectacula trāsic
Regia, nec rubro vilior iste mari,
Informis glacies, saxum rude, nulla figuræ
Gratia, sed raras inter habetur opes.

ΕΤΙ ΠΕΡΙ ΑΤΤΟΤ.

Χρονὴ κ' αὐτὸς σάλλοις ὅτ' αὖ νεὸς αὖ πάλιν ἔσται
Διὲ ξαντὰ κ' ἀνιέρσαιοι πάσαις ὁλον εἰκόνασιν
Οὐρανὸν ἀγκυρὰς ἔχοντα βαρύντων ἐνδεδε
ωότεν

ΕΤΙ ΠΕΡΙ ΑΤΤΟΤ.

Εἴπ', ἀγὰ μοι κρύεσθαι, λίθ' αὖ πιπυκασμένον
ὑδάτι

Τίς πῦξιν, βαρύνει, ὃ τίς ἔλυσεν; Νότος.

In Sirenas.

Dyces malû pelago Siren, volucresq; puellæ
Scyllæos inter fremis, audisq; Charibidæ.
Mussæ saxa fretis habitabant dulcia monstra.
Bladæ pericla maris, terror quoq; ratæ in undis,
Delatis licet huc incumbet aura carinis,
Implessentq; sinus venti de puppe Sirentes,
Fiebat vox vna ratem: nec tendere certum
Delectabat iter redicos, odiumque iuuabat:
Nec dolor vll' erat, morte libat ipsa voluptas.
De Anaphinnis & Anapij piornum fratris statuis.

Adspice sudantes venerando posere fratres,
A diuino meritis semper honore coli.
Iusta quibus rapidæ cessit reuerentia flammæ,
Et mirata vagas repulit æna faces.
Complexit manibus saltos ceruicæ parentes,
Te tollant vultus accelerantque grauius.
Grandæui gemina sublimis prole fruuntur,
Et cara natos implicuere mora.
Nonne vides, ut saua senex uenena lina mōstret
Vt

EPIGRAMATA

Ne trepidò genitrix inuocet ore Deos?
Erexit formidò comam, perque omne metallū
Fusus in attonito palluit ore color.
In inueni membris animosus cernitur horror,
Atque oneris metuens, impaudusque fuit.
Relecta vento chlamydes, dextram erigit ille,
Conuentus læua sustinuisse patrem.
Ast illi duplices in nodum colligit vlnas
Cautior in sexu debiliore labor.
Hoc quoque, prateriens oculis ne forte relinquo,
Artificis tacite quod meruerit manus.
Nam consanguineos eadem cum forma figeret,
Hic propior macri sit camen, ille patri.
Dissimiles annos solertia temperat artis.
Alter in alterius redditur ore parens.
Et noua germanis paribus discrimina præbens,
Didisse vultus cum pietate faber.
O bene naturæ memores, documenta supernæ
Iustitiæ, iuuenum numina, vota senum:
Qui spretis opibus medios properastis in ignes
Nil præter sanctam tollere canitiem.
Maus equidè immerito tanta virtute repressas
Enceladi fauces obriguisset reor.
Ipse redundantem frenauit Mulciber Et nam
Lederet exempli ne monumenta pii.
Senserunt clementia fidem, pater affuit æther,
Terraque maternum sedula iuuat onus.
Quod si notus amor prouexit in astra Lacones,
Æneam Phrygio raptus ab igne pater;
Si vetus Argolicos illustrat gloria fratres,
Qui sua materno colla dedere iugo;
Cur non Amphinomo, cur nō tibi fortis Anapi
Æternum Siculus templa dicauit honos?
Plura licet summe dederit Traciæ laudi,
Nouerit hoc maius se genuisse nihil.
Nec doleat damnis, quæ deus inuoluit ardor;
Nec gemat exustis igne furente domos.
Non potuit pietas flamma cessante probari.
Empirum est ingenti clade perenne decus.
In Spharam Archimedis.
I Vpiter in paruo cum cerneret æthera vitro,
Risit, & ad Superos talia dicta dedit;
Hucine mortalis progressa potentia curæ?
Iam meus in fragili luditur orbe labor.

Iura

CL. CLAUDIANI 235

Iura poli, rerumque fidem, legeſque Deorum,
Ecce Syracusius tranſiit arte ſenex.
Incluſus varijs famulatur ſpiritus aſtris,
Et viuum certis moribus vrget opus.
Percurrit proprium mentitus ſignifer annum,
Et ſimulata nouo Cynthia menſe redit.
Iamq; ſuum voluens audax induſtria mundum
Gaudet & humana ſidera mente regit.
Quid falſo inſontem tonitru ſalmone miror?
Æmula naturæ parua reperta manus.

De Quadrige Marmorea.

Q Vis dede innumeros vno de marmore vulſus
Surgit in aurigæ curruſ, paribuſq; lupatis
Vnanimes frenantur equi quos forma diremit,
Materies eognata tenet, diſcrimine nullo.
Vix redit in curruſ: ducuntur ab axe iugales:
Ex alio ſe quiſque facit, quæ tanta poteſtas?
Vna flexit tot membra ligat, ducluſque per artē
Mons patiens ferri varios mutatur in artus.

Fragmentum.

S Ordidus ex humeris nodo depēder amiſtuſ,
Exercetur equiſ, & colla comantia peſtū.

De ſene Veroneſi.

F Elix qui proprijs æuum tranſegit in aruiſ.
Ipsa domus puerū quem videt, ipſa ſenē:
Qui baculo nitens, in qua reſtat arena,
Vnius numerat ſæcula longa caſæ.
Illum non vario traxit fortuna tumultu,
Nec bibit ignotas mobilis hoſtes aquas.
Non freca mercator timuit, non claſſica miles:
Non ranci lites pertulit ille fori.
Indoc liſ rerum, vicina neſcius vrbiſ,
Adſpectu fruitor liberioſe poli,
Friguſque æterniſ, non Conſule, cōputat annum
Autumnū pomis, ver ſibi flore norat.
Idem condit ager ſoles, idemque reducit,
Meriturque ſuo ruſticus orbe diem.
Ingentem meminit paruo qui germine quercū,
Æquæuūq; videt conſenſiſſe nemuſ.
Proxima cui nigris Verona remotior Indiſ,
Benacumque putat litora rubra lacum.
Sed tamen in domiæ vires, firmiſque lacertiſ
Ætas robuſtum tercia cernit æuū.
Errat, & extremos alter ſcratetur Iberoſ.

Plus

236 EPIGRAMMATA

Plus habet hic vite plus habet ille viz.

De paupere amante.

Paupertas non seu domat, dirisq; Cupido,
Sed toleranda fames, non tolerandus amor.

De eodem.

Esuriens pauper reils incendit amoris,
lacet vtrumq; malum deligo pauperis om.

De sepulchro specioso.

Pvicris rare diu Parcarum lege negatur.
Magna repente rufus summa cadit subito,

Hic formosa incet Veneris sortita figuram,

Egregiumque decus inuidiam meruit.

De Polycaste, & Prædica.

Quid non seu amor fiamur numine cogat?
Sanguinis affectum mater amare timec.

Pectore dum illeuo miserū tenet anxia nutrix,

Illicitos ignes iam fouet ipsa parens.

Vlterius pharetras tandem deponere Cupido.

Consule iam Venerem: forsitan & ipsa dolat.

De cingulo Equi Arcadij.

Accepe parua tuæ Princeps venerande, sororis
Munera, quæ manibus texuit ipsa suis.

Dūq; auro phaleris, gemmis dū frena reudent.

Hac vterum zona cinge fientis equi.

Sive illum Armenijs aluerunt gramina campis;

Turbidus Argæa seu nix laui Halys.

Sanguinco virides mortu versare smaragdus,

Et Tyrio dignum terga ferare croco.

O quantum formæ sibi confectus erigit armos,

Spargit & excussis colla superba iubis!

Angescit breuitas doni pietate Serenæ;

Quo volucres etiam fratribus ornat equos,

Szamine splendens, & mira textilis arte

Balzæus alipedis regia terga ligat.

Quem decus suo fratri, pignusq; propinqui

sanguinis Hesperio misit ab orbe foror.

Hoc læus adstringi velox optaret Arion.

Hoc proprium vellet cingere Castor equum.

De munusculis Honorij Imp. a Serenæ natis.

Non semper clipei metuedū gentilis orbe

Dilecto studiosa parens fabricabat Achilli

Lemnia nec semper supplex ardentis adibat

Amra Dei nato galeam pascua comante m:

Sed placidos etiam cinctus, & mitia pacis

Quia.

CL. CLAUDIANI 235

Ornamenta dabit, bello quibus ille peracto

Conspicius Reges inter fulgeret Achiuos.

Ipsa Maou chlamydes ostro texebat, & auro,

Equaq;que voluere Xanthu, Balthu decerent.

Aequore quasitis onerabat sedula gemmis.

At tibi diuersis, Princeps altissime, certare

Obsequis, fucer en Sillicio Mauretia confert

Mudera barbaricas strages, Rhebiq; triumphos;

Regine contenta modum seruare Serena,

In tua sollicitas urget velamina relas.

De freno, phaleris & cingulo equi Honorij

a Serenæ missis.

Opelix sonip, stanti cui frena mereri

Numinis, & sacris licet seruire lupatis:

Seu tua per campos vento iuba luse liberos:

Seu te Cappadocum, gelida sub valle narantem

Argæ laueri nives: seu læta solebas

Thalassæ rapido perstringere pascua saltu;

Accipe regales cultus, & crine superbus

recto virides spumæ perfunde smaragdus,

Luxurient tumido genumata monilia collo.

Nobilis auratos iam purpura vestiat armos,

Et medium te zona liget varia colorum

floribus, & casta manibus sudata Serenæ;

Perfarum gentile decus: sic quippe laboræ

Maceris studijs, nec dedignant requiesces

Moluit phaleras genero lacura decorare.

De Birro Castoreo.

Nominis fibra manet veteris, na dicere Birro,

* Si Castor niteat, Castoreum nequeo. *

Sex ampus solidis, quid sic iam scire potestis?

Si mihi nulla fides, credite vel pretio.

In Alethum quæstorem.

Sic non Athiopum campos ætate pererrem,

Nec brumam Scythico sub lute nudis agæ

Sic non imbrifera noctem, ducentibus Hædis

lonto credam turgida vela vari:

Sic non Tartareo furarum verberè pulsus

Ituri relegam carmina grammatei:

Nulla meos traxit petulus audacia sensus;

Librior iusto nec mihi lingua fuit.

Verficus ille fateor, non cauta voce notari:

Hæu miser ignorans quam graue crimen erat

Orpheus atq; libros impune læcilius,

Nec

Nec tua securum te, Maro, fama vehit.
Ipse parens vatum princeps Heliconis Homerus
Iudicis excepit tale seuera nota.
Sed non Virgilius, sed non accusat Homerus.
Neuter enim quæstor, pauper vterque fuit.
En moueo plausus, & pallidus omnia laudo.
Et clarum repeto terque quaterque sophos.
Ignoscas placidus tandem, flatusque remittat,
Et tuto recitet quod libet ore: placet.

In Curetium.

Fallaces vitreo stellis componere mundo,
Et vaga Saturni sidera sæpe queri,
Venturumque Iouem paucis promittere numis.
Cureti genitor nouerat Vranus.
In prolem dilata ruunt perituri patris,
Et pœnam merito filius ore luit.
Nam spurcos auide lambit meretricis hiatus;
Consumens luxu, flagitijque domum.
Et quas fallacis collegit lingua parentis.
Has eadem nati lingua refudit opes.

In eundem.

Sit tua, Cureti, penitus cognoscere quæris
Sidera, parte tuo certius ipse loquar.
Quod furis, aduersi dedit inclementia Martis;
Quod procul à Musis, debilis Arcas erat:
Quod turpem pateris iam cano podice morib;
Femineis signis Luna, Venusque fuit.
Attriuit Saturnus opes; hoc prorsus in vno
Hæreo, quæ cumum lambere caussa facit.

In Iacobum Magistrum Equitum.

P Et cineres Pauli, per cani limina Petri,
Ne lacres versus dux Iacobe, meos:
Sic tua pro clipeo defendat pectora Thomas,
Et coines ad Bellum Bartholomæus ear:
Sic ope sanctorum non barbarus irruat Alpès:
Sic tibi det vires sancta Susanna suas:
Sic quicumque; ferrox gelidum tranauerit Istrum,
Mergatur volacres ceu Pharaonis equi:
Sic Genitas vltrix feriat romphæa cætuas,
Romanasque regant prospera tela manus:
Sic tibi det moriens magnos conuiua triumphos,
Atque tuam vincant dolosa fusa scim:
Sic numquā hostili maculetur sanguine dextra
Ne lacres versus, dux Iacobe, meos.

La

In Podagrum.

Q Ve tibi cū pedibus ratio, quid carmina cut-
Scādere qui nescit, versiculos laceras. (pas)
Claudicat hic versus, hæc, inquit, syllaba nucat,
Atque nihil prorsus stare putat podager.

De Iracundo.

I N iaculū quoddamque; genis dementia mutat.
Omnibus armatur rabies pro cuspide ferri.
Cuncta volat, dū dextra ferrox in vulnere sequit.
Pro celo geritur quiddid suggesserit ira.

De Theodoro & Adriano.

M Anlius indulget somno noctesque; diesque.
In hominis Pharius sacra profana rapit.
Omnibus hoc, itale gentes, exposcite votis,
Manlius vt vigilet, dormiat vt Pharius.

CARMEN PASCHALE.

C Hriste potens rerū, redeantis cōditor xui,
Vox sumi, sensusque; Dei quem fudit ab alta
Mente Paternæ, tantique dedit consortia regni.
Impia tu nostræ donuisti crimina vitæ,
Passus corporea mundum vestire figura.
Affricque palam populos, hominemque fereri:
Quæque; vtero inclusum Ma. te, mox nam ne visio
Virginel timuere sinus, innuptaque mater
Arcano stupor et completi viscera partu,
Auctorem parturitū sumi. mortalia cordi
Artificem texere poli. mundi que reuertor
Pars fuit huius generis, læuicque sub ino
Pectore, qui totum late complectitur orbem:
Et, qui non spatij terræ, non æquoris vnda,
Nec capitur celo, paruos confluxit in artus,
Quia & supplicij nomen, nexuque subiti,
Vt nos subripes lero, morteque fugares
Morte tua: innox atherias euectas in auras,
Purgata repetis lætum tellure parentem,
Augustum foues, festis vt sæpe diebus
Anna pæceri celebret ieiunia sacri.

Lani Christi.

P Roles vera Dei, cunctisque; antiquior annis
Nūc genitus, qui sæper eras, lucisq; repperit
Ante tuæ, matrisque; parens quem inuit ab aëris
Æquæque Genitor, verbique in semina fusi
Virgineos habitare sinus, & corporis æcti
Iussit inire vias, paruaque in sede morari:
Quem

Quem sedes non villa capie: qui lumine primo
Vixisti quidquid mundo nascente crearas.
Ipse opifex, opus ipse soli, dignatus iniquas
Fecit sentire vices, se corporis huius
Dissimiles perferre morbos, hominemque subire
Vt possides monstrare Deum, ne lubricus error,
Et decepta diu varij sollicitia mundi
Pectora tam multis inieret mortalia sacris
Audire non se scire suum, te conscia parus
Mater, & artosis pectus dum sentire timores.
Te noua tolli cito lustrantes sidera visu
In caelo videre prius, lumenque secuti,
Inuenere Magi: tu noxia pectora soluis,
Et passimque animas in corpora sancta reducis,
Et vitam remeare iubes, tu lege recepti
Muneris ad Manes penetras, mortisq; lacebras
Immortalis adis nasci tibi nam fuit vni
Principium, finisque mori: sed nocte refusa,
In caelum, patremque redis, rursusq; perenni
Ordine purgatis adunis contagia terris.
Tu solus Partisq; comes; tu Spiritus in fons,
Fratres vnus, triplicique in nomine simplex.
Quid nisi pro cunctis, aliud? quis credere possit;
Te potuisse mori, poteras qui reddere vitam?

Miracula Christi.

Angel⁹ alloquitur Mariæ, quo prescia verba
Concipiat, salua virginitate Deum.
Duc tibi Chaldaei prænuntia munera Reges,
Myrrhâ homo, rex aurû, suscipe thura Deos.
Perornat lymphas in vina frequentia Christus:
Quo primum factis se probat esse Deum.
Quinque expleret panes, pisces duo millia quinq;
Et Deus ex paruo plus superesse iubet.
Edutus ex vtero ex oculis noua lumina sensit,
Et super ignotum se meruisse diem.
Lazarus est tumulo Christo inclamante, resurgit:
Et dura mortis lex resoluta perit.
Non ante quærit vnda Petruscui Christus in alto
Et de tra gressu firmat, & ore fidem.
Ex sanguis Christi coningit feminæ vellem.
Sic erit in venis sic medicina fides.
Iustus post multos grauitur paralyticus annos;
Mirandum, lecti potior ipse fuit.

F I N I S,

Manania (sic) p. 169
Francina (sic) ibid.

M

